

319531

2006

**A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
AGRÁRTUDOMÁNYOK OSZTÁLYÁNAK
2006. ÉVI TÁJÉKOZTATÓJA**

BUDAPEST, 2007

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETŐ

2. AZ ÉVI MUNKARÖVVIDÍTÉS

3. AKTUALIZÁCIÓK

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
AGRÁRTUDOMÁNYOK OSZTÁLYÁNAK
2006. ÉVI TÁJÉKOZTATÓJA

BUDAPEST, 2007

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Kiadja:

a Magyar Tudományos Akadémia Agrártudományok Osztálya

Felelős kiadó:

HORN PÉTER

egyetemi tanár, rektor
az MTA rendes tagja, osztályelnök

Főszerkesztő:

NÉMETH TAMÁS

kutatóintézeti igazgató
az MTA levelező tagja, osztályelnök-helyettes

Szerkesztő:

PAPP MIKLÓS

tudományos tanácsadó
az állatorvos-tudomány kandidátusa

A szerkesztőbizottság tagjai:

Dimény Imre professzor emeritus, az MTA rendes tagja,
Király Zoltán kutatóprofesszor, az MTA rendes tagja,
Kőmíves Tamás, kutatóintézeti igazgató, az MTA levelező tagja,
Solti László professzor, az MTA levelező tagja

ISSN 1216-1179

Készült 11 A/5 ív terjedelemben, nyomdai szám: 2007/11

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETŐ: <i>Németh Tamás</i>	5
2. AZ MTA 2006. ÉVI KÖZGYŰLÉSEINEK HATÁROZATAI	8
3. AZ MTA AGRÁRTUDOMÁNYOK OSZTÁLYÁNAK VEZETŐI ÉS TAGJAI	12
4. AZ MTA AGRÁRTUDOMÁNYOK OSZTÁLYA ÜLÉSEI, HATÁROZATAI	14
4.1. Az osztályülések napirendjei és határozatai	14
4.1.1. 2006. január 25-i osztályülés	14
4.1.2. 2006. február 22-i osztályülés	16
4.1.3. 2006. március 29-i osztályülés	20
4.1.4. 2006. április 26-i osztályülés	22
4.1.5. 2006. május 31-i osztályülés	24
4.1.6. 2006. szeptember 27-i osztályülés	27
4.1.7. 2006. október 18-i osztályülés	30
4.1.8. 2006. november 29-i osztályülés	33
4.2. Az osztályüléseken elhangzott szakmai előadások	36
4.2.1. Hornok László: A kalászfuzárium helyzetfelmérése őszi búzában Magyarországon, 2001–2005. között	36
4.2.2. Neményi Miklós: folyékony bio-hajtóanyagok – lehetőségek és hiedelmek	42
5. AZ OSZTÁLY TUDOMÁNYOS BIZOTTSÁGAINAK ÜLÉSEI, HATÁROZATAI, ÁLLÁSFOGLALÁSAI, RENDEZVÉNYEI	48
5.1. Agrárközgazdasági Bizottság	48
5.2. Agrárműszaki Bizottság	58
5.3. Állatorvos-tudományi Bizottság	73
5.4. Állatnemesítési Állattenyésztési és Takarmányozási Bizottság	85
5.5. Erdészeti Bizottság	94
5.6. Gyepgazdálkodási Bizottság	100
5.7. Kertészeti Bizottság	103
5.8. Mezőgazdasági Biotechnológiai Bizottság	113
5.9. Mezőgazdasági Vízgazdálkodási Bizottság	119
5.10. Növénynemesítési Bizottság	125
5.11. Növénytermesztési Bizottság	130
5.12. Növényvédelmi Bizottság	137
5.13. Talajtani Agrokémiai Bizottság	143

6.	AZ OSZTÁLYKÖZI TUDOMÁNYOS BIZOTTSÁGOK ÜLÉSEI, HATÁROZATAI ÁLLÁSFOGLALÁSAI, RENDEZVÉNYEI	152
6.1.	Agrártörténeti és Faluszociológiai Bizottság	152
6.2.	Állatkísérleti Bizottság	158
6.3.	Biometriai-biomatematikai Bizottság	159
7.	EMLÉKEZÉS AZ OSZTÁLY ELHUNYT AKADÉMIKUSÁRA	161
7.1.	<i>Magyar János</i>	161
8.	A SZAKTERÜLET FEJLŐDÉSE A NEMZETKÖZI KONFERENCIÁK TÜKRÉBEN	164
8.1.	<i>Heszky László</i> : A Növényi Szövettenyésztés és Biotechnológia XI. Nemzetközi Kongresszusa, Peking, 2006	164
8.2.	<i>Várallay György</i> : Nemzetközi Talajtani Unió Talajtani Világkongresszusa, Philadelphia, 2006.	166
9.	AKADÉMIAI SZÉKFOGLALÓ	168
9.1.	<i>Gottfried Brem</i> : A klónok és a szarvasmarhák klónozása	168
10.	SZEMÉLYI HÍREK	172
10.1.	Akadémikusok kitüntetései, elismerései	172
11.	A KÖNYV- ÉS FOLYÓIRATKIADÁS HELYZETE	173
11.1.	<i>Hornok László</i> , az MTA levelező tagja az Osztály könyvfelelősenek éves beszámolója	173
11.2.	Az Osztály tagjainak 2006-ban megjelent könyvei	173
12.	A MAGYAR PARAZITOLÓGUSOK TÁRSASÁGÁNAK 2006. ÉVI TEVÉKENYSÉGE (<i>Farkas Róbert</i>)	174

1. BEVEZETŐ

Az MTA Agrártudományok Osztályának immár tizenhatodik alkalommal megjelenő Tájékoztatója – hasonlóan a korábbi kötetekhez – fontos szerepet tölt be az adott év eseményeit összefoglaló, a tevékenységben résztvevő bizottságokhoz és osztálytagokhoz kapcsolódó évi történéseket megőrző kiadványként. Az idei év Tájékoztatója is hűen tükrözi a történéseket, az eseményeket, az Osztály életének és tevékenységének alakulását, tagjainak tudományos eredményeit és közéleti szerepvállalását. Fontos feladata az Osztálynak, hogy elődeinkre, korábbi tagjainkra, nagy formátumú tudósainkra szünetésük, illetve életük egyéb eseményeinek évfordulóján megemlékezzünk, a köztünk lévő nagy tiszteletű professzorainkat pedig köszöntsük jelentősebb évfordulóikon. Nem volt ez másként 2006-ban sem. Több emlékülésre is sor került, melyekről a Bizottságok beszámolóiban található bővebb információ.

2006 egyik fontos feladata a 2007. évi közgyűlésen megválasztandó levelező tag jelölésekkel kapcsolatos tevékenység volt. Az új eljárási rend szerint minden akadémikus két személyt támogathat a levelező taggá történő jelölésnél, a jelölteknek pedig el kell nyerniük három akadémikus ajánlását. Az osztályunkon 2006-ban 13 kiváló, szakterületén elismert tudós kapta meg akadémikustársaink ajánlását. Nevük és tudományos teljesítményük bemutatása – a korábbi évekhez hasonlóan – a Magyar Tudomány folyóiratban történt meg.

A 2006. évet átfogta az „akadémiai reformmal” kapcsolatos történések sora. A Közgyűlés mellett a tudományos osztályok is napirendre tűzték a kérdést. Az Osztály meghallgatta, majd megtárgyalta Vizi E. Szilveszter, az MTA Elnöke tájékoztatóját, az Akadémiát érintő aktuális kérdésekről, valamint Pléh Csaba, az MTA főtitkár-helyettese előterjesztését az Akadémiai Reform keretében tervezett lépésekről, majd kialakította álláspontját, melyben óvott az elhamarkodott – kényszer szülte – lépésekről, azt javasolva, hogy higgadt, átgondolt, szakmailag és tudománypolitikailag megfelelő lépések születhessenek.

Az MTA doktora cím követelményrendszerének felülvizsgálatára ad hoc bizottságot alakított az Osztály valamennyi, az osztályhoz tartozó tudományos bizottság képviselőinek, az MTA Doktori Tanácsa tagjainak, valamint az Osztályelnök-helyettes és a Titkárság részvételével. Az ad hoc bizottság 5 ülés keretében részletekbe menően megvitatta az MTA doktora cím megpályázhatóságának feltételeit, kialakította szempontrendszerét, majd ennek eredményeként a megújított követelményrendszer minimum elvárását. A 2006. novemberi osztályülésen elfogadott rendszer szerint nyújthatják be pályázataikat a kutatók 2007. februárjától kezdődően.

Állandóságot, kiegyensúlyozott tevékenységet a köztestületi tagjainknak 2005-ben is a bizottsági munka jelent. A Bizottságok továbbra is a köztestületi tagság megjelenítése és a tudományos területek tevékenységének gyakorlása kereteiben működnek. Az egy-egy évben történt bizottsági tevékenységek, események és rendezvények összegzésére is a Tájékoztató ad lehetőséget. 2006. évben is az agrártudományok körébe tartozó aktuális

feladatok jelentették azt a kört, mely az Osztály tevékenységének fő vonulatát adta. Folytattuk és a feladatok adta lehetőségekhez illesztve rendszeressé tettük a tudományos közéletet foglalkoztató jelentősebb kutatásokhoz kapcsolódó előadásorozatot, havi, két-havi rendszerességgel. A havonként (lehetőség szerint a hónap utolsó szerdáján) tartott osztályülések keretében a napirendi pontokhoz kapcsolódóan aktív részvétel a jellemző. Ezt nagyban segíti az a gyakorlat, mely az Agrártudományok Osztályán már a kezdetektől kialakult, hogy a doktor képviselők – az akadémikusi zárt ülések kivételével – minden ülésre meghívást kapnak és ezzel a lehetőséggel élnek is.

A korábbi évek gyakorlatának megfelelően kialakítottuk az Osztály 2007. évi könyvkiadási tervét és folyóirat támogatási döntését, sajnos 2007. évtől kezdődően csak a folyóiratok támogatására nyílik szerény lehetőség.

A bizottságok tudományos, tudománypolitikai tevékenysége ebben az évben is jelentős volt. Az Osztály tevékenységének számottevő része a bizottsági munkán keresztül érvényesül, a feladatok megoldásának jelentős része bizottsági, illetve azoknál a bizottságoknál, ahol albizottságok alakultak, albizottsági tárgyalást és előkészítést igényel.

Megállapíthatjuk, hogy a korábbi évek gyakorlatának megfelelően, 2006-ban is számos tudományos rendezvény került megszervezésre, ez azt jelenti, hogy az Osztálynak van mondanivalója a tudományos közösség és a gyakorlat képviselői számára. Az Osztály tagjai (akadémikusai és doktorképviselői) számos rendezvény szervezésében és lebonyolításában vettek részt (MTA Közgyűlése, Mindentudás Egyeteme, Magyar Tudomány Napja), szerepet vállaltak olyan fontos és országos jelentőségű bizottságok munkájában, mint pl. a Környezetvédelmi Tanács, az Agrárgazdasági Tanács, valamint a „Párbeszéd a vidékért” program. A 2006. évi májusi közgyűléshez kapcsolódóan az MTA-KvVM közös kutatási programok rendezvénye emelkedett ki. A 2006. novemberi Magyar Tudomány Napjához kapcsolódóan, a hagyományoknak megfelelően a „Széchenyi Emléknep” volt.

Osztályunk tagjainak kezdeményezésére 2003-ban indult egy nagysikerű, klub jellegű, rendezvénysorozat havi rendszerességgel, „Ismerjük meg egymást – és egymás tudományát” címmel, mely 2006-ban is igényes előadásokkal folytatódott, melynek keretében osztálytagjaink közül is tartottak előadást.

Az Osztály tagjai az esztendő folyamán tovább bővítették külföldi tudományos kapcsolataikat, ennek a külföldi akadémiákban választott tagságon túl, az Európai Unió tudományos testületeiben, az EU kutatási keretprogram pályázatainak előkészítésében történő részvétel mellett sokan vettek részt és tartottak előadást nemzetközi rendezvényeken. Az Osztály szerény mértékben, az MTA NEI közreműködésével az utazásokhoz 150-200 ezer forintos támogatást, valamint a rendezvények szervezéséhez csekély mértékű hozzájárulást tudott biztosítani. Ezek az egyéni és intézményi kapcsolatok segítettek az agrártudományok újabb hazai eredményeinek széleskörű publikálásában, nemzetközi szintű megismertetésében.

Sajnos a 2006. év sem múlt el fájdalommalos események nélkül. Az Osztály elbúcsúztatta a 2006. január 17-én elhunyt MAGYAR JÁNOS akadémikust, BÁLINT ANDOR és SARKADI JÁNOS Eötvös Koszorús professzorokat és néma felállással tisztelgett RUDAS PÉTER, az MTA Doktora, közgyűlési doktorképviselő emlékének.

A Bevezetőben arra van lehetőség, hogy utaljunk az évkönyv jelentőségére, és hogy kiemeljük néhány meghatározó eseményt a teljesség igénye nélkül. Bízunk abban, hogy a „2006. évi Tájékoztató” kellő részletességgel nyújt információkat az Olvasók számára az agrártudományok területén történekről, megerősíti mindenkiben azt a hitet, hogy csak a részterületeken történő elhivatott és alázatos munka teheti nagyra nemzetünket, nyújthat segítséget az ország nyugodt vizekre történő kormányzásához. Az eredmények népszerűsítése, az agrárium megismertetése és széles – társadalmi méretű – elfogadtatása további feladatokat ró mindannyiunkra a közeli és távoli jövőben egyaránt.

Kérjük az agrártudományok területén tevékenykedők észrevételeit, javaslatait és célirányos elhivatott munkásságát közös érdekünk az agrártudományok fejlődésének elősegítésére, az agráriumban tevékenykedők életminőségének javítására, a lehetőségekkel élő, elégedett, számításait megtaláló és kiegyensúlyozott agrártársadalom kialakulásához.

Németh Tamás

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA 2006. MÁJUS 8–9-I KÖZGYŰLÉSÉNEK HATÁROZATAI

1. A Közgyűlés meghallgatta az elnök és a főtitkár tevékenységéről szóló beszámólót, a hozzászólásokra adott válaszokat, és azokat elfogadta.
2. A Közgyűlés az elnök expozéjában előterjesztettek szerint egyetértett az Akadémia megújításának, modernizálásának elveivel. Támogatja a megvalósítás érdekében történő kezdeményezést.
3. A Közgyűlés elfogadta az Akadémia 2005. évi költségvetésének végrehajtásáról szóló beszámólót.
4. A Közgyűlés úgy foglalt állást, hogy az OTKA költségvetési státusa ne változzék.
5. A Közgyűlés elfogadta az Akadémia 2007. évi költségvetési irányelveit, annak preferenciáit, és felhatalmazza az Akadémia vezetését, hogy a 2007. évi költségvetés tárgyalásánál ennek megfelelően járjon el.
6. A Közgyűlés az előterjesztés szerint jóváhagyta a hasznosítható ingatlanok jegyzékének módosítását.
7. A Közgyűlés tudomásul vette a főtitkár által 2005-ben a társadalmi szervezetek részére adott támogatást.
8. A Közgyűlés az előterjesztés szerint módosította a Pszichológiai Intézet alapító okiratát.
9. A Közgyűlés a Lukács Archívumot és Könyvtárt a Filozófiai Kutatóintézetbe visszahelyezte.
10. A Közgyűlés elfogadta, hogy a főtitkár olyan esetekben, amikor a változás nem érinti a kutatóintézet alapvető tevékenységét, javaslatot tehet az AKT számára valamely kutatóintézet alapító okiratának olyan módosítására, ami vállalkozási tevékenységet tesz lehetővé az intézetben. A főtitkár az ilyen értelmű alapító okirat változtatást az AKT állásfoglalása alapján hagyhatja jóvá.
11. A Közgyűlés elfogadta az Akadémia 2005. évi tevékenységéről szóló, a kormány számára készülő tájékoztatót.
12. A Közgyűlés felkéri az elnökséget, hogy – a vitában elhangzottak szerint – egészítse ki az Alapszabály módosítására kiküldött Elnökségi Bizottságot. A Közgyűlés elfogadja az Alapszabály módosítására javasolt ütemtervet, és felkéri az Elnökségi Bizottságot, hogy javaslatát 2006. október végén, a rendkívüli közgyűlésen terjessze elő.
13. A Közgyűlés felhatalmazza az elnökséget, hogy a végrehajtást igénylő határozatokat hajtsa végre.
14. A Közgyűlés a Tudományetikai Bizottság tagjává választotta Poszler György rendes tagot.

15. A Közgyűlés köszönetét fejezi ki Pléh Csaba főtitkárhelyettesnek az egyetemi kutatások helyzetéről szóló tájékoztatásért.
16. A Közgyűlés elismerését fejezi ki Frühling Jánosnak, a Nyugati Magyar Tudományos tanács elnökének tevékenységéért és a tájékoztatásért.
17. A Közgyűlés köszönetét nyilvánítja Somfai László rendes tagnak *Bartók Béla* c. tudományos előadásáért.
18. A Közgyűlés ugyancsak köszönetét fejezi ki a Gráf Zsuzsanna által vezetett Angelica Leánykarnak, továbbá a zongorán közreműködő Bogányi Gergely Kosuth-díjas zongoraművésznek a Bartók Béla születése 125. évfordulójának megünneplésére előadott *Falun* c. kórusmű előadásáért.
19. A Közgyűlés nagy örömmel és egyetértéssel vette tudomásul, hogy a 2006. évi Akadémiai Aranyérmes ünnepélyes keretek között Michelberger Pál rendes tag vette át az Akadémia elnökétől, és hogy az Akadémia 2006. évi Wahrmann Mór érmét Csányi Sándor kapta a bankrendszer és a gazdaság hazai és külföldi versenyképességének növelése érdekében kifejtett tevékenységéért.
20. A Közgyűlés ugyancsak örömmel vette tudomásul, hogy Akadémiai díjban részesültek: Hajdú Mihály, Kovács Ilona, Székelyhidi László, Papp János és Porpáczy Aladár (megosztott), Schaff Zsuzsa, Farkas József, Kardos Julianna, Nusser Zoltán, Barta Györgyi, Csörgő Tamás, valamint megosztottan Dövényi Zoltán, Kiss Edit Éva, Kocsis Károly, Kovács Zoltán, Michalkó Gábor, Tiner Tibor, továbbá, hogy Akadémiai Újságírói Díjban részesültek: Daniss Győző, Sályi András, Fried Judit.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA 2006. OKTÓBER 30-AI RENDKÍVÜLI KÖZGYŰLÉSÉNEK HATÁROZATAI

1. A közgyűlés ünnepi ülésén megemlékezett az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulójáról.
2. A közgyűlés köszönetét fejezi ki Király Béla nyugalmazott tábornok úrnak az ünnepi megemlékezés szervezésében nyújtott segítségéért, valamint az előadónak a kitűnő előadásukért.
3. A rendkívüli közgyűlés megvitatta az Akadémia reformjáról szóló előterjesztést. A vita alapján az alábbi határozatokat hozta.
 - 3.1. Első olvasatban támogatja az MTA reformjáról szóló előterjesztést és az annak mellékletében felvázolt elveket. A vitában elhangzottak figyelembevételével felhatalmazza az Akadémia vezetését a koncepciónak és az arra épülő cselekvési tervnek a véglegesítésére a 2007. évi közgyűlés által történő jóváhagyás céljából. A cselekvési terv térjen ki a) az intézményi háttér, b) az intézetek irányítása és felügyelete, c) a humánpolitika, d) az MTA és a felsőoktatás közötti kapcsolat, e) a köztestület és f) az Akadémia és az intézetek gazdálkodásának és menedzsmentjének megújítására.
 - 3.2. Felkéri az Alapszabály Módosító Bizottságot a reformfolyamatban történő részvételre és a 3.1. pontnak megfelelően elkészülő javaslat alapján új Alapszabály tervezet kidolgozására, valamint arra is, hogy – amennyiben szükség van rá – mutasson rá, milyen módosítások lennének szükségesek a törvényi feltételekben.
 - 3.3. Felkéri az MTA főtitkárát a saját hatáskörébe tartozó reformfeladatok végrehajtására és azok ütemtervének elkészítésére.
 - 3.4. Felkéri a Reformbizottságot, hogy folytassa munkáját.
4. A közgyűlés elfogadta az elnök és a főtitkár expozéját.
5. A közgyűlés az Akadémia Ügyrendjébe vette a kolozsvári Erdélyi Múzeum Egyesület keretén belül megalakult MTA kolozsvári területi bizottságát.
6. A közgyűlés figyelemmel meghallgatta Hiller István oktatási és kulturális miniszter expozéját, amelyben a reform fontosságát hangsúlyozta. Az Akadémia kész az ország érdekében az együttműködésre, a tudományos élet, a felsőoktatás valamennyi kérdésének megtárgyalására.
7. A közgyűlés tudomásul vette a Nyugati Magyar Tudományos Tanács tagjai által írt támogató levelet, amelyben a reform fontosságát hangsúlyozták, és az abban való részvételükről biztosítják az Akadémiát.
8. A közgyűlés a KFKI Telephelykezelő intézmény megszüntetése, illetve a feladatok átadása miatt módosította

- 8.1. az MTA Atomenergia Kutatóintézete,
 - 8.2. az MTA Szilárdtestfizikai és Optikai Kutatóintézete,
 - 8.3. az MTA Részecske- és Magfizikai Kutatóintézete Alapító Okiratát.
9. Az Akadémia közgyűlése mélyen elítéli azokat, akik az Akadémia korábbi elnökét, Kosáry Domokost, a nemzetközi hírű tudóst, 1956 aktív harcosát – aki ezért börtönbüntetést és hosszú éveken át mellőzést szenvedett – ünnepi beszéde megtartásában megzavarták.

3. AZ MTA AGRÁRTUDOMÁNYOK OSZTÁLYÁNAK VEZETŐI ÉS TAGJAI

3.1. 2002. JÚNIUSÁTÓL VÁLASZTOTT VEZETŐSÉG:

osztályelnök: Horn Péter az MTA rendes tagja (Kaposvári Egyetem 7400 Kaposvár
Guba S. u. 40. T: 06 82 412-613, Fax: 06 82 320 175)

osztályelnök-helyettes: Németh Tamás az MTA levelező tagja (MTA Talajtani és Ag-
rokémiai Kutatóintézete T/F: 356-4682)

Az Osztály Titkársága:

tudományos titkár: Sárdi Éva az MTA Doktora
(Bp. V. Nádor u. 7. I. 118. T: 411-6310, F: 411-6348,
Budapesti Corvinus Egyetem KTK T: 482-6200/6097)
e-mail: agrar@office.mta.hu

főelőadó: Szabóné Kosztolányi Zsuzsa
(Bp. V. Nádor u. 7. I. 118. T:411-6162, F: 411-6348
e-mail: koszti@office.mta.hu)

ny. tanácsadó: Dr. Papp Miklós (Bp. V. Nádor u. 7. I. 118. T: 411 6162)

3.2. AZ MTA RENDES ÉS LEVELEZŐ TAGJAI:

3.2.1. AZ OSZTÁLY RENDES TAGJAI:

Balázs Ervin	Heszky László	Mészáros János
Balázs Sándor	Horn Péter	Rajki Sándor
Bócsa Iván	Horváth József	Sáringer Gyula
Csáki Csaba	Király Zoltán	Solymos Rezső
Cselőtei László	Kovács Ferenc	Stefanovits Pál
Dimény Imre	Kurnik Ernő	Tomcsányi Pál
Dudits Dénes	Láng István	Várallyay György
Harnos Zsolt	Nagy Béla	

3.2.2. AZ OSZTÁLY LEVELEZŐ TAGJAI:

Bedő Zoltán	Mátyás Csaba	Solti László
Hornok László	Kőműves Tamás	Varga János
Németh Tamás	Schmidt János	

3.3. AZ OSZTÁLY KÜLSŐ TAGJAI:

Bojkó Miklós (Ukrajna)	Németh Ferenc (Hollandia)
Bornemisza Elemér (Costa-Rica)	Rédei György (USA)
Dusan Camprag (Szerbia és Montenegró)	Salamon István (Ausztrália)
Kasztori Rudolf (Horvátország)	Maliga Pál (USA)
Kosztarab Mihály (USA)	Somogyi Árpád (Belgium)

3.4. AZ OSZTÁLY TISZTELETI TAGJAI:

Borlaug, Norman E. (Mexikó)	Müller, Georg (Németország)
Boyazoglu, Jean (Olaszország)	Ingo, Potrykus (Svájc)
Brem, Gottfried (Ausztria)	Rott, Rudolf (Németország)
Dakov, Mako (Bulgária)	Rübensam, Eric (Németország)
Ernszt, Lev. K. (Oroszország)	Schönmuth, Georg (Németország)
Johnson, Stanley (USA)	van Staden, Johan (Dél-Afrika)
Kudrna, Karel (Csehország)	Vasil, Indra K. (USA)
Mac Key, James (Svédország)	Zawadzki, Saturin (Lengyelország)

3.5. 2004. ÉVBEN ÚJJÁVÁLASZTOTT KÖZGYŰLÉSI DOKTOR KÉPVISELŐK

Barna Balázs	Kádár Imre	Patay István
Faragó Sándor	Loch Jakab	Porpáczy Aladár
Fodor László	Magda Sándor	Soltész Miklós
Tóth Magdolna	Matuz János	Szabó Ferenc
Gundel János	Nagy János	Udovecz Gábor
Harrach Balázs	Nábrádi András	Winkler András
Jolánkai Márton	Neményi Miklós	

4. AZ MTA AGRÁRTUDOMÁNYOK OSZTÁLYA ÜLÉSEI, HATÁROZATAI ÉS SZAKMAI ELŐADÁSAI

4.1. AZ OSZTÁLYÜLÉSEK NAPIRENDJEI ÉS HATÁROZATAI

4.1.1. 2006. JANUÁR 25. OSZTÁLYÜLÉS

Napirend

1. Bedő Zoltán akadémikus tudományos előadása: Irányzatok a búzakupatásban a Föld másik oldaláról.
2. Állásfoglalás Akadémiai Aranyérem, Akadémiai Díj és Akadémiai Újságírói Díj odaítéléséről
3. Doktori cselekmények bizottsági véleményezése
Előterjesztők:
Papp János az MTA Doktora
Jolánkai Márton az MTA Doktora
Tóth Magdolna pályázata
Sárvári Mihály pályázata
4. Doktori cselekmények védés utáni véleményezése
Előterjesztő:
Várallyay György az MTA rendes tagja
Sáringer Gyula az MTA rendes tagja
Horváth József az MTA rendes tagja
Lehoczky Éva pályázata
Basky Zsuzsanna pályázata
Tóbiás István pályázata
5. Egyebek

Határozatok

- Az Osztály néma felállással tisztelgett a 2006. január 17-én elhunyt MAGYAR JÁNOS akadémikus emlékének
- 1. Bedő Zoltán akadémikus tudományos előadást tartott *Irányzatok a búzakupatásban a Föld másik oldaláról* címmel
- 2. Az osztály kialakította állásfoglalását Akadémiai Aranyérem, Akadémiai Díj és Akadémiai Újságírói Díj odaítéléséről
Akadémiai Aranyérem kitüntetésre az Osztály tagjai Király Zoltán akadémikust jelölik 85%-os támogatással. (20 db szavazatból 17 igen, 3 tartózkodással)
Akadémiai Díjra ajánlás érkezett Kuroli Géza, és Führer Ernő személyére, valamint, megosztott Akadémiai Díjra terjesztették elő Repa Imrét, Romvári Róbertet, Szendrő Zsoltot, továbbá Papp Jánost és Porpáczy Aladárt. A titkos szavazással hozott állásfoglalás alapján az Osztály 81%-os támogatottsággal megosztott Akadémiai Díjra javasolja Papp Jánost és Porpáczy Aladárt.

(21 db érvényes szavazatból 17 igen, tartózkodás és ellenszavazat nélkül, 4 db igen szavazatot pedig Kuroli Géza kapott)

Akadémiai Újságírói Díjra nem érkezett jelölés.

3. Doktori cselekmények bizottsági véleményezése keretében

- Papp János, az MTA Doktora, a Kertészeti Bizottság elnöke terjesztette elő Tóth Magdolna pályázatát;

A jelölt az akadémikusok titkos szavazása alapján 63,72%-os támogatást kapott.

A jelöltet támogató hozzászólások nagyra értékelték annak munkásságát. A további hozzászólásokban kifogásként merült föl, hogy a publikációk nem tükrözik eléggé a pályázó nemzetközi elismertségét.

- Jolánkai Márton az MTA Doktora, a Növénytermesztési Bizottság elnöke terjesztette elő Sárvári Mihály pályázatát;

A jelölt az akadémikusok titkos szavazásakor 52,9%-os támogatást kapott.

A pozitív bizottsági támogatást megerősítő hozzászólások mellett több felszólalásban megkérdőjelezték a pályázó MTA doktora cím elnyeréséhez szükséges teljesítmény elegendőségét.

4. Doktori cselekmények védés utáni véleményezése keretében Várallyay György az MTA rendes tagja terjesztette elő Lehoczky Éva pályázatát;

A titkos szavazása eredménye 87,8%-os támogatottság.

Sáringer Gyula az MTA rendes tagja terjesztette elő Basky Zsuzsanna pályázatát, támogatottsága 90,9% volt;

Horváth József az MTA rendes tagja terjesztette elő Tóbiás István pályázatát;

A titkos szavazás eredménye 89,9%-os támogatottság.

5. A 2006. január 11-i zártülésen elhangzott javaslat alapján határozat született a Mezőgazdasági Biotechnológiai Bizottság, mint az Osztály önálló bizottsága megalakulásáról. A határozathozatal nyílt szavazás keretében történt, három tartózkodás mellett, 31 igen szavazattal.

Kovács Ferenc akadémikus javaslatára az osztálytagok megállapodtak abban, hogy a Darányi Díj anyagi fedezéséhez új forrásokat kell találni a MAE és az FVM közreműködésével.

- A Mezőgazdasági Biotechnológiai Bizottság alakuló ülést tart a székhely után, a II. em. Kisteremben;
- Az újjáválasztott tudományos bizottságok tisztségviselői részvételével Németh Tamás osztályelnök-helyettes ülést hívott össze (2006. 02. 09. MTA Székház, Elnöki Tanácssterem).

4.1.2. 2006. FEBRUÁR 22. OSZTÁLYÜLÉS

Napirend

1. Benedek Fülöp közigazgatási államtitkár: Tájékoztató az agrár kutató hálózat átszervezéséről és egyéb, az Osztályt érintő kérdésekről
2. A legutóbbi osztályülés óta történtek áttekintése
Előterjesztő: Horn Péter akadémikus osztályelnök
3. Doktori cselekmények bizottsági véleményezése
Előterjesztők:

Kőmíves Tamás az MTA levelező tagja	Palkovics László pályázata Solymos
Solymos Rezső az MTA rendes tagja	Bartha Dénes pályázata
Várallyay György az MTA rendes tagja	Heltai György pályázata
Szűcs István az MTA Doktora	Popp József pályázata
Papp János az MT Doktora	Sárdi Éva pályázata
4. Doktori cselekmények védés utáni véleményezése
Előterjesztők:

Láng István az MTA rendes tagja	Csathó Péter Pál pályázata
Varga János az MTA lev. tagja	Tóth István pályázata
Kertész Zoltán az MTA Doktora	Lazányi András pályázata
5. Tájékoztató az MTA doktori cím követelményrendszerének felülvizsgálatára létrehozott ad hoc bizottság megalakulásáról
Előterjesztő: Németh Tamás akadémikus osztályelnök-helyettes
6. Egyebek.

Határozatok

1. Benedek Fülöp közigazgatási államtitkár: Tájékoztató az agrár kutató hálózat átszervezéséről és egyéb, az Osztályt érintő kérdésekről.
- 3 fő téma köré csoportosította előadását:
- MTA és az FVM kapcsolata
 - gazdasági helyzet és lehetőségek
 - operatív munka (Benedek F., Magda S., és Horn P. által készített tervezet)
 - A kutatóintézetek gazdálkodási lehetőségei a pénzelvonások miatt jelentősen csökkentek.
 - Felsorolta, hogy milyen, az agráriumhoz tartozó kutatóintézeti összevonások történtek.
 - Hozzávetőlegesen 8 intézet autonómiáját akarják megtartani a jövőben.
 - Szorosabb kapcsolatot kívánnak fenntartani a jövőben a mezőgazdasági kutatóintézetek és a mezőgazdasági felsőoktatási intézetekkel.

- Említést tett a privatizációra alkalmas kutatóhelyekről. (4 db).
- Regionális agrárinnovációs tudás-központok létrehozását tervezik, megnevezte, hogy egy-egy régiót melyik intézmény fogja képviselni.
- Azt tervezték, hogy március 15- és 31. között a vezetők megkapják megbízóleveleiket.

Hozzászólások:

- Hiányolták azt, hogy a kertészet nem jelenik meg a tudományterületek között.
- Az Agrárközgazdasági Bizottság 2003-ban kidolgozta az elképzeléseit, de visszajelzést nem kaptak, a részleteket nem ismerik.
- Kérdésként merült fel, hogy az állami szaktanácsadás helyzete hogyan alakul.
- Többen kérték, hogy az előadásban ismertetett anyagot írásban megkaphassák.
- Hangsúlyozták, hogy teljesen más helyzetben vannak az agrárfelsőoktatási intézmények, az MTA kutatóintézetei, valamint az FVM-hez tartozó kutatóintézetek.
- Regionális egyetemi tudás-központok működnek.
- Javasolták, hogy minimum évente egyszer össze kell hívni konzultációra az alkalmazott kutatással foglalkozókat.
- Növényvédő állomások helyzetével mi lesz?
- A tervekből nem látható világosan, hogy hogyan fog változni a kutatás helyzete, különösen a felsőoktatási intézményekben.
- Javaslatként hangzott el, hogy az oktatás, a kutatás és a szaktanácsadás jövőjét együtt kell tárgyalni.
- Az Osztály tagjai közül többen hozzászólásukban úgy foglalták össze a halottakat, hogy koncepciók felsorolásáról van szó, ami további megbeszéléseket igényel a végső döntés meghozatalához, tehát tovább kell folytatni az ilyen jellegű tárgyalásokat. A terveket az OM-al is egyeztetni kell az oda tartozó kérdésekben.

Elhangzott még, az a terv, hogy az MTA-val való együttműködés keretmegállapodását az MTA elnöke és az FVM minisztere írja alá.

A projektek kialakítására Benedek Fülöp és Meskó Attila főtitkár alakítaná ki a tervezetet.

A minisztérium az osztályok javaslatainak beépítését javasolta.

A régió-központokon belül kijelölt egyetemek rektora látja a többi intézmény képviselőjét.

A középszintű szakoktatás intézményeit integrálni kell, és anyagi háttérrel kell biztosítani erre.

Benedek Fülöp közigazgatási államtitkár azzal búcsúzott az Osztály tagjaitól, hogy az összefoglalt tájékoztatóját írásban eljuttatja részükre.

- Az Osztály néma felállással tisztelgett Rudas Péter, az MTA Doktora, közgyűlési doktorképviselő emlékének, aki tragikus hirtelenséggel meghalt.

Gratulációk

- Kovács Ferenc akadémikusnak, aki Somogy megye díszpolgára „Somogyért Kitüntető Díjat” kapott.
 - Solymos Rezső akadémikusnak a Szent István akadémia tagjának.
2. Horn Péter akadémikus, osztályelnök tájékoztatót mondott a legutóbbi osztályülés óta történekről
- elnök úr jelezte, hogy részt kíván venni egy közgyűlés előtti osztályülésen
 - a közgyűlés ideje: május 8–9.
3. Doktori cselekmények bizottsági véleményezése napirendi pont keretében
- Kőmíves Tamás, az MTA levelező tagja, a Növényvédelmi Bizottság terjesztette elő Palkovics László pályázatát. Az előterjesztést követően kérdés, hozzászólás nem hangzott el. A pályázatot az akadémikusok 66,66%-os támogatással további eljárásra bocsátották.
- Solymos Rezső, az MTA rendes tagja, az Erdészeti Bizottság elnöke előterjesztésében hangzott el a Bizottság habitusvizsgálatának eredménye Bartha Dénes pályázatáról. Az előterjesztést követően kérdés, hozzászólás nem hangzott el. A pályázatot az akadémikusok 62,8%-os támogatással további eljárásra bocsátották.
- Várallyay György, az MTA rendes tagja, bizottsági elnök távolléte miatt Loch Jakab, az MTA Doktora terjesztette elő a Talajtani Bizottság véleményét Heltai György pályázatával kapcsolatban. Az előterjesztést követően kérdés, hozzászólás nem hangzott el. A pályázatot az akadémikusok 76,85%-os támogatással további eljárásra bocsátották.
- Papp János, az MTA Doktora, a Kertészeti Bizottság elnöke terjesztette elő a bizottság állásfoglalását Sárdi Éva pályázatáról. Az előterjesztést követően kérdés, hozzászólás nem hangzott el. A pályázatot az akadémikusok 90,09%-os támogatással további eljárásra bocsátották.
- Szűcs István, az MTA Doktora, az Agrárközgazdasági Bizottság elnöke tájékoztatta az Osztály, hogy Popp József pályázatát visszavonta. (Folyamatban levő eredményeit is szeretné feltüntetni anyagában).
4. Doktori cselekmények védés utáni véleményezése napirendi pont keretében
- Láng István, az MTA rendes tagja távolléte miatt Stefanovits Pál akadémikus ismertette Csathó Péter Pál nyilvános védésének eredményét. Az akadémikusok titkos szavazásának eredménye: 89,81%.
- Varga János, az MTA lev. tagja, az Állatorvostudományi Bizottság elnöke terjesztette elő Tóth István nyilvános védésének eredményét. Az akadémikusok titkos szavazásának eredménye: 67,62%.

Kertész Zoltán, az MTA Doktora, a Növénynevelési Bizottság elnöke tájékoztatta az Osztályt Lazányi András pályázatának eredményéről. Az akadémikusok titkos szavazásának eredménye: 72,54%.

Az előterjesztéseket követően kérdés, hozzászólás nem hangzott el.

Ezt követően Nagy Béla, a szavazatszámoló bizottság elnöke ismertette a titkos szavazások eredményeit.

5. Az Osztály határozata alapján megalakult az MTA doktori cím követelményrendszerének felülvizsgálatára létrehozott ad hoc bizottság. A bizottság üléséről Németh Tamás akadémikus, osztályelnök-helyettes, a bizottság elnöke tájékoztatót tartott. Jelezte, hogy terveik szerint a májusi közgyűlés előtt szeretnék végleges formába önteni az indokolt változtatásokat.

Az előterjesztést követően a témához szorosan kapcsolódó hozzászólások, javaslatok hangzottak el.

- szerepeljen a követelmények között, hogy a jelölt pályázatának beadása előtt 5 éve legyen az Osztály tagja, és lehetőség szerint annak a bizottságnak a tagja, amelyhez pályázatát be akarja nyújtani.
- a közéleti, a tudományszervezői tevékenység váljon külön a tudományos teljesítménytől
- a konferencia-összefoglalókat ne tekintsék tudományos publikációnak
- a gyakorlatban hasznosítható eredményeket is ismerjék el, ezek közé tartoznak a szabadalmak is.
- a publikációk és a hivatkozások számának értékelésénél figyelembe kellene venni azok helyzetét, akik újdonság értékű témákkal foglalkoznak.

Ehhez a napirendi ponthoz kapcsolódóan Horn Péter osztályelnök ismertette az MTA Doktori Tanácsának neki címzett levelét, melyben felhívják az Osztály figyelmét arra, hogy az Osztály állásfoglalásáról írt feljegyzésben indokolni kell a szavazás eredményét. (Különös tekintettel a 0 pontra). Ismételten hangsúlyozták, hogy a nyilvános védésre kijelölt bizottság összeállításánál mindenfajta összeférhetetlenséget figyelembe kell venni. A DT továbbá tájékoztatta az osztályt arról, hogy szándékukban áll az MTA doktora címre pályázók publikációs listájának internetes közzététele, hasonlóan mint az akadémiai tagságra jelöltek esetében, az előző választásnál történt.

6. Egyebek

A „HOGYAN VÁLASSZUNK AKADÉMIKUST” témát rövid időn belül zártulésan meg kell tárgyalni, mert az Elnökség várja az állásfoglalást. Ezért ad hoc bizottságot kell létre hozni.

4.1.3. 2006. MÁRCIUS 29. OSZTÁLYÜLÉS

Napirend

1. Vizi E. Szilveszter, az MTA Elnöke tájékoztatója az Akadémiát érintő aktuális kérdésekről.
2. Mátyás Csaba akadémikus tudományos előadása: Energiaerdők, energiaültetvények helyzete, 2006.
3. Az Osztályhoz tartozó köztestületi tagok kitüntetése március 15. alkalmából.
4. Doktori cselekmények védelem utáni véleményezése.

Előterjesztő:

Dimény Imre, az MTA rendes tagja Ángyán József pályázata

Heszky László, az MTA rendes tagja Láng László pályázata

5. Tájékoztató a doktori követelményrendszert felülvizsgáló ad hoc bizottság munkájáról.

Előterjesztő:

Németh Tamás osztályelnök-helyettes

6. Állásfoglalás Eötvös Koszorú Díj odaítéléséről.
7. Egyebek.

Határozatok

1. Vizi E. Szilveszter, az MTA Elnöke részt vett az osztályülésen és tájékoztatót tartott az akadémiát érintő aktuális kérdésekről
 - Tudománypolitikai stratégia kidolgozása
 - az Akadémia működtetésének költségei
 - Akadémiai intézetek igazgatói pályázatára nemzetközi kiírás
 - az Akadémia reformokhoz igazodó átalakulása
 - az „Alapszabály” esetleges módosítása
2. Mátyás Csaba akadémikus tudományos előadást tartott „Energiaerdők, energiaültetvények helyzete, 2006” címmel
Az előadást kérdések és hozzászólások követték, majd Németh Tamás levezető elnök megköszönte az előadást.
3. Németh Tamás akadémikus, osztályelnök-helyettes, az ülés levezető elnöke gratulált az Osztály tagjai közül és az Osztályhoz tartozó köztestületi tagok közül március 15-i ünnep alkalmából kitüntetetteknek.

Díjazottak:

- Széchenyi Díjat kapott Harnos Zsolt és Nagy János
- A Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztjét kapta Bálint Andor

- A Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztjét kapták Schmidt János és Tóth Magdolna
- A Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztjét kapták Birkás Márta, Fekete András, Horváth László
- Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt kitüntetését kaptak Jávor András, Késmárki István, Rafai Pál

4. Doktori cselekmények védelem utáni véleményezése

- Dimény Imre az MTA rendes tagja terjesztette elő Ángyán József pályázatát. A nyilvános védelem a jelölt 83,3%-os támogatottságot kapott.

Az előterjesztést követő vita során elsősorban a Jelölt habitusával kapcsolatos, annak alkalmasságát megkérdőjelező hozzászólások és viszontválaszok hangzottak el.

A Jelölt alkalmasságát megerősítő hozzászólásokban kiemelték, hogy a védelem követő szavazás tárgya nem a habituszvizsgálat, hanem az értekezés és a nyilvános vita minősítése, amit a bíráló bizottság tagjai 83,3%-os támogatottsággal értékelték.

A vitában résztvettek: Balázs Ervin, Hornok László, Dimény Imre, Láng István, Heszky László, Várallyay György, Németh Tamás.

A titkos szavazás eredménye 50%.

Heszky László az MTA rendes tagja terjesztette elő Láng László nyilvános védelmének eredményét.

A titkos szavazás eredménye 92,1%.

5. Németh Tamás osztályelnök-helyettes, a doktori követelményrendszer felülvizsgálatára felkért ad hoc bizottság elnöke tájékoztatót tartott a két alkalommal összehívott bizottsági munka eddigi eredményéről

- az ad hoc bizottság tagjai egyhangúan foglaltak állást abban a kérdésben, hogy a doktori cselekményekkel kapcsolatos korrekt állásfoglalások kialakításához szükséges a jelenleg hatályban lévő követelményrendszer nagyobb fokú pontosítása. Ehhez kapcsolódóan Szendrő Péter, az MTA Doktora javaslatot készített.
- Mészáros János akadémikus, a DT tagja ismertette az ad hoc bizottsági ülésen megbeszéltek alapján összeállított levéltervezetét. A tudományos bizottságok elnökei részére megküldött körlevél tartalmilag arra vonatkozik, hogy az osztályhoz tartozó valamennyi tudományos bizottság állítsa össze azon folyóiratok listáját, melyeket tudományosnak ismer el, és az azokban megjelenő publikációkat figyelembe kívánja venni az MTA doktora címre pályázók habituszvizsgálatánál.

Az Osztály tagjai a javaslatot egyhangúan elfogadták.

6. Állásfoglalás született Eötvös Koszorú Díj odaítéléséről

- Sáringer Gyula, az MTA rendes tagja Kuroli Gézára, az MTA Doktorára tett javaslatot.
- Solymos Rezső, az MTA rendes tagja Járó Zoltán előterjesztését ismertette

- Balázs Ervin, az MTA rendes tagja Pais Istvánt, a mezőgazdasági tudományok doktorát javasolta kitüntetésre.

Az Osztály akadémikus tagjai 72%-os támogatottsággal Pais István, a mezőgazdasági tudomány doktora előterjesztése mellett foglaltak állást.

A Közgyűléshez kapcsolódó osztályrendezvények megbeszélése során a Rendezvénytanács Központi tematikának az Evolúció – Fejlődés – Revolúció gondolatkört választotta.

7. Egyebek

- Horváth József akadémikus rövid, elismerő beszámolót tartott az Alpok-Adria konferenciáról, áttekintve az első rendezvény óta történt tematikai bővülést és a résztvevők számában bekövetkezett növekedést (2006-ban több mint 200 fő vett részt, több mint 10 országból). Külön kiemelte azt a szerepet, melyet a konferencia a PhD hallgatók képzésében, bemutatkozási lehetőségeiben rejlik.
- A Mezőgazdasági Biotechnológiai Kutatóközpont főigazgatójának 2006. március 1-től Kiss György Botondot nevezték ki.
- Az Acta Silvatica et Lignaria Hungarica, Erdészeti Bizottság által alapított folyóiratot a CAB Nemzetközi Referáló Szervezet a jövőben rendszeresen referálni fogja.

4.1.4. 2006. ÁPRILIS 26. OSZTÁLYÜLÉS

Napirend

1. A legutóbbi osztályülés óta történtek áttekintése
Előterjesztő: Horn Péter akadémikus, osztályelnök
2. Doktori cselekmények bizottsági véleményezése
Előterjesztő:
Mátyás Csaba, az MTA levelező tagja Tolvaj László pályázata
Schmidt János, az MTA levelező tagja Tózsér János pályázata
3. Doktori cselekmények védés utáni véleményezése
Előterjesztő:
Stefanovits Pál az MTA rendes tagja Pacsutáné Bíró Borbála pályázata
4. Benedek Fülöp közigazgatási államtitkár 2006. február 22-i osztályülésen megtartott előadásának és az azt követő vitának összefoglaló anyaga
Előterjesztő: Horn Péter akadémikus, osztályelnök
6. Egyebek

Határozat

1. A legutóbbi osztályülés óta történtek áttekintése
Előterjesztő: Horn Péter akadémikus, osztályelnök

2. Doktori cselekmények bizottsági véleményezése napirendi pont keretében Tolvaj László és Tózsér János pályázata került megvitatásra.

Az MTA Erdészeti Bizottságának véleményét, Tolvaj László tudományos teljesítményének értékeléséről kialakított bizottsági állásfoglalást, Mátyás Csaba akadémikus, bizottsági elnök távolléte miatt Solymos Rezső, az MTA rendes tagja terjesztette elő. Az Osztályülés tagjai elfogadták az Erdészeti Bizottság 94,44%-os támogató állásfoglalását.

A titkos szavazás eredménye: 78,38%-a.

Schmidt János, az MTA levelező tagja, bizottsági elnök előterjesztésében hangzott el az Állatnemesítési-, Tenyésztési- és Takarmányozási Bizottság Tózsér János, az MTA doktora cím megszerzésére benyújtott pályázata alapján készített habitusvizsgálati véleménye. Az Osztályülés tagjai elfogadták a Bizottság 70,4%-os támogató állásfoglalását.

A titkos szavazás eredménye: 78,38%-a.

3. Doktori cselekmények védelem utáni véleményezése napirendi pont keretében Stefanovits Pál, az MTA rendes tagja előterjesztésében hangzott el Pacsutáné Bíró Borbála nyilvános védésének ismertetése.

A titkos szavazás eredménye: 79,28%-a.

4. Benedek Fülöp közigazgatási államtitkár 2006. február 22-i osztályülésen megtartott előadásának és az azt követő vitának összefoglaló anyaga

Előterjesztő: Horn Péter akadémikus, osztályelnök

Az írásos anyag kiosztásra került.

Az osztály tagjai a kiosztott anyaghoz véleményt fűztek. Hozzászólásaikban megállapították, hogy az EU-n belül a magyar mezőgazdaság információhiánnyal küszködik, rossz a jelenlegi szaktanácsadási rendszer hatékonysága, a tudásközpontok félreértik helyzetüket. Célszerűnek látná az Osztály, hogy az önálló intézmények vezetői készítsenek a saját területükön felmérést és katasztert (a következő – májusi – osztályülésen megbeszélendő minta alapján), majd ezt az átfogó anyagot az Osztály titkárságra történő megküldését követően az erre a célra létrehozandó ad hoc bizottság foglalja össze és juttatja el az Osztály véleményezését követően az illetékes szervezetekhez (FVM, OM, MTA). A hozzászólók többsége egyetértett abban, hogy amíg nincs egy részletes helyzetértékelő anyag, addig az Osztály tagjai érdemben nem tudnak hozzászólni a kérdéshez, pedig az MTA-nak feladata foglalni a kutatás egészével, tárca hozzátartozás nélkül.

5. Egyebek

5.1 A Doktori Tanács az osztályvéleményét várja az alábbi kérdésekben:

- Maradjon-e az eddigi szeptemberi beadási lehetőség, vagy adjanak lehetőséget az MTA Doktora címre pályázók értekezésének folyamatos benyújtására.
- Terveik szerint a publikációs és hivatkozási listák nagy példányszámú papíralapú benyújtását megszüntetnék, és az eljárásban résztvevő testületek (tudomá-

nyos bizottság, Osztály, doktori tanács) tagjai e-mailben küldött meghívóban elhelyezett linkekkel juthatnának el a pályázó anyagához

- Véleményt kérnek abban, hogy az osztály elégségesnek tartja-e azokat az adatokat, melyeket a publikációkra és hivatkozásokra vonatkozóan, amit a Központi Publikációs Adattár jelenleg gyűjt, avagy szükségesnek tartják-e további adatok gyűjtését és nyilvántartását

Az Osztály megtárgyalta az MTA Doktori Tanácsa által tett javaslatokat és az alábbi véleményt alakította ki.

- Támogatja (két ellenszavazattal), hogy adjanak lehetőséget az MTA Doktora címre pályázók értekezésének folyamatos benyújtására.
- A publikációs és hivatkozási listák nagy példányszámú papíralapú benyújtását megszüntető tervszöveggel az Osztály egyetért.
- Az MTA Agrártudományok Osztálya elégségesnek tartaná azokat az adatokat, melyeket a publikációkra és hivatkozásokra vonatkozóan a Központi Publikációs Adattár jelenleg gyűjt, a javaslatot támogatná, de kifogások merültek fel az Adattár tartalmával, rendszerezésével, elérhetőségével kapcsolatosan és más, a használhatóságot alapvetően érintő kérdésekben is.

5.2. Balázs Ervin akadémikus a Bolyai Ösztöndíj pályázat IV. sz. szakértői kollégiumának jövőbeni munkájában való részvételre a kertészettudomány területéről Porpáczy Aladárt, és Zámboriné Németh Évát, az erdészettudomány területéről Fűhrer Ernőt, az MTA doktorait javasolja felkérni.

Az Osztály egyhangúlag elfogadta a javaslatot.

5.3. Kovács Ferenc akadémikus tájékoztatást adott az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulójának megünneplésével kapcsolatos, a Magyar Állatorvosok Világszervezete által tervezett rendezvény előkészületeiről.

4.1.5. 2006. MÁJUS 31. OSZTÁLYÜLÉS

Napirend

1. Hornok László akadémikus tudományos előadása:
Az őszi búza kalászfuzárium járványtani jellemzői Magyarországon
2. A legutóbbi osztályülés óta történtek és a Közgyűlésen elhangzottak áttekintése
Előterjesztő: Horn Péter akadémikus, osztályelnök
3. Doktori cselekmények bizottsági véleményezése
Előterjesztő:
Szűcs István, az MTA Doktora Lehota József pályázata
Vinczeffly Imre, az MTA Doktora Nagy Géza pályázata
4. Doktori cselekmények védés utáni véleményezése
Előterjesztő:

Mészáros János, az MTA rendes tagja Romvári Róbert pályázata
Jolánkai Márton, az MTA Doktora Banczerowszky Januszné pályázata

5. Kérdőív tervezet a különböző tárcákhoz, illetve felügyeleti szervekhez tartozó agrárkutatói intézmények 1995, 2000, 2005 évi helyzetének felméréséhez
Előterjesztő: Németh Tamás, akadémikus, osztályelnök-helyettes

6. Egyebek

6.1. A tagválasztás előkészületeinek megbeszélése

Határozatok

Az Osztály néma felállással tisztelgett a hónap folyamán elhunyt Bálint Andor és Sarkadi János professzorok emlékének

1. Hornok László akadémikus tudományos előadást tartott:
„Az őszi búza kalászfuzárium járványtani jellemzői Magyarországon” címmel
Az érdeklődést tükrözték az ezt követően elhangzott hozzászólások.
2. Horn Péter akadémikus, osztályelnök ismertette a legutóbbi osztályülés óta történeteket és a Közgyűlésen elhangzottakat, ennek keretében kiemelten az Akadémiát érintő reformokat. A reformokban a belső törvények szerinti építkezést javasolnak az Akadémiának, a miniszterelnök szándéka, hogy nem korlátozza az Akadémia autonómiáját.
3. Doktori cselekmények bizottsági véleményezése napirendi pont keretében
Szűcs István, az MTA Doktora, bizottsági elnök terjesztette elő Lehota József pályázatát.
A titkos szavazás eredménye 75%.

Nagy Géza Gyepgazdálkodási Bizottsághoz beadott pályázatának véleményezését az Osztály elhalasztotta Horn Péter osztályelnök javaslatára, az Osztály egyhangúlag hozzájárult a javaslatához.

4. Doktori cselekmények védés utáni véleményezése keretében
 - Mészáros János, az MTA rendes tagja terjesztette elő Romvári Róbert védésének eredményét
A titkos szavazás eredménye 90%.
 - Jolánkai Márton, az MTA Doktora ismertette Banczerowszky Januszné védési eredményét
A titkos szavazás eredménye 92,7%.

Németh Tamás tájékoztatást adott arról, hogy a doktori követelményrendszer felülvizsgálata folyamatban van.

A bizottságok által sem a folyóiratok megadása sem a követelményrendszerek területén nem teljes az anyag. A jelenleg hatályban lévő különböző típusú publikációkra vonatkozó szorzószámok helyett a jövőben a darabszámot vegyék figyelembe a bizottságok a habitusvizsgálatnál.

5. Megvitatásra került az a kérdőív tervezet, amely a különböző tárcákhoz, illetve

felügyeleti szervekhez tartozó agrárkutatási intézmények 2000 és 2005 évi helyzetének felmérésére szolgál.

Az előterjesztést Németh Tamás, akadémikus, osztályelnök-helyettes tette meg. Az Osztály határozatának megfelelően a felmérés a kutatóintézetek és a felsőoktatási intézmények körét érinti. A 2005 évre vonatkozó adatokat a 2000 év viszonylatában kell megadni. A kérdőív – kitöltve – beküldésének határideje augusztus 30.

6. Egyebek

6.1. A Doktori Tanács értesítése 4 pályázat sorsáról (Bartha Dénes Árpád, Sárvári Mihály János és Tóth Magdolna bizottsági véleményezést követő állásfoglalásról, valamint Ángyán József védés utáni véleményezéséről).

- „A DT a lefolytatott vita alapján kéri az Osztályt, hogy a tudományos bizottságok, és az Osztály javaslata közötti eltérést szíveskedjen részletesen megindokolni, melyben külön térjen ki arra, hogy az Osztály által elfogadott követelményrendszer minimumának mely előírásait nem teljesítik a jelöltek.”
- Ángyán Józseffel kapcsolatban: a DT szintén az Osztály állásfoglalásának (50%) részletes indoklását kéri.

Horn Péter ismertette a Doktori Tanács határozatát, és azt a javaslatot terjesztette elő, hogy kérje föl az Osztály Mészáros János és Várallyay György akadémikusokat és Papp Jánost, az MTA doktorát, (mint az osztály képviselőit a DT-ban), hogy Németh Tamás vezetésével, ad hoc bizottságként válaszolják meg a DT kérdéseit.

- Mészáros János ehhez kapcsolódóan javasolta, hogy a szóban forgó bizottságok elnökei is legyenek tagjai az ad hoc bizottságnak. Az előterjesztett javaslatot az Osztály ellenszavazat nélkül elfogadta.

6.2. A 2007. évi levelező-, rendes-, tiszteleti és külső tagok választásának előkészülete keretében Horn Péter osztályelnök ismertette (Maróth Miklós prof. ajánlással kapcsolatos javaslatát (a szükséges formanyomtatványok elektronikus úton kiküldve). Állásfoglalás született abban, hogy az Osztály megcsinálja saját ütemtervét és konkretizálja a határidőket. A jelölési szempontok kialakításának megkezdését az Osztály a 32006 június 19-én martonvásári zártülésén szándékozik megtenni.

6.3. „A Földtudományok a társadalomért” program 2007–2009-ig tart. Ezzel kapcsolatban a Földtudományok Osztálya ad hoc bizottságot állít össze. Az Osztály hogy az Osztály úgy határozott, hogy Németh Tamást és Várallyay György professzorokat delegálja a munkabizottságba.

6.4. Bedő Zoltán sokirányú elfoglaltsága miatt lemondott a Géntechnológiai Bizottsági tagságáról. Helyette az Osztályt Solti László akadémikus képviseli a továbbiakban.

6.5. Bedő Zoltán akadémikus meghívására az Osztály évadzáró ZÁRTÜLÉS-t tart Martonvásáron (tervezett dátum: június 19.)

4.1.6. 2006. SZEPTEMBER 27. OSZTÁLYÜLÉS

Napirend

1. A legutóbbi osztályülés óta történtek áttekintése Akadémiai reform
Előterjesztő: Horn Péter akadémikus, osztályelnök

2. Doktori cselekmények bizottsági véleményezése

Előterjesztő:

Szendró Péter, az MTA Doktora

Husti István pályázata

Szendró Péter, az MTA Doktora

Horváth Ernő pályázata

Papp János, az MTA Doktora

Terbe István pályázata

Mátyás Csaba, az MTA levelező tagja

Faragó Sándor pályázata

Várallyay György, az MTA rendes tagja

Nagy Noémi pályázata

Várallyay György, az MTA rendes tagja

Simon László pályázata

3. Doktori cselekmények védés utáni véleményezése

Előterjesztő:

Stefanovits Pál, az MTA rendes tagja

Tamás János pályázata

Várallyay György, az MTA rendes tagja

Blaskó Lajos pályázata

Barna Balázs, az MTA Doktora

Dusha Ilona pályázata

4. Egyebek

Határozatok

1. Az osztályülésen részt vett Hámori József az MTA alelnöke, aki az alábbiakban foglalta össze az akadémiai reformmal kapcsolatos terveket.

A 2006. október 30-i Közgyűlés elé terjesztett cselekvési program fő törekvései a következők:

1. A Közgyűlés elé 18 pontba foglalt cselekvési terv kerül előterjesztésre. Az előterjesztés az MTA honlapján megtalálható.

2. Bízta meg a Közgyűlés az Alapszabály Módosító Bizottságot az ennek megfelelően módosított Alapszabály tervezetének elkészítésére, s amennyiben szükség van rá, készítsen javaslatot az akadémiai törvény módosítására.

3. Megbízta az MTA főtitkárát a saját hatáskörébe tartozó akciók végrehajtására, és a feladatok ütemtervének elkészítésére.

Az elfogadásra javasolt dokumentum az MTA Reformbizottságának javaslatait összegzi, melyet végrehajtási lépések fognak követni.

Az összefoglalót követően elhangzott, hogy az Osztály tagjai, miután tájékoztak a honlapon is megtalálható, 18 pontba foglalt cselekvési tervről, véleményüket Pléh Csaba főtitkárhelyettesnek 2006. október 10-ig megküldhetik.

A reformmal kapcsolatos tervekhez sokan hozzászóltak, a vitában elhangzott hozzászólások az alábbi témakörökhöz kapcsolódtak:

- A felsőoktatás színvonala, minőségbiztosítása csak az akadémiával közösen oldható meg.
- Örvedetes, hogy az akadémiai kutatóintézeti összevonásokat levették a napirendről, bármilyen változtatás szándéka esetén feltétlenül ki kell kérni a szakmai fórumok javaslatait.
- Kérdésként hangzott el, hogy a 2006. október 30-i Közgyűlés feladata, hogy felhatalmazza az elnökséget a reformmal kapcsolatos további munkákra, de lesz-e olyan konkrét téma ezen kívül, amit meg kell szavazni?
- A kutatóintézeteknek és az egyetemeknek együtt kell működni.
- A tervezett reform a magyar tudomány reformja legyen, ne kizárólagosan az akadémia szervezetéé.
- Hiányosság, hogy az ágazati kutatás kimaradt a reformból.
- A Közgyűlésen a szavazás ne kézfeltartást követő összeszámolással történjen.
- A kutatói életpályához kapcsolódóan vetődött fel, hogy a PhD fokozat megszerzésének követelményrendszerét meg kell szigorítani.

A felvetésekre az Osztályelnök és az MTA Alelnöke válaszoltak, a válaszokban elhangzott:

- Az egyetemi autonómia megerősödött, sem az Akadémia, sem az FVM nem szólhat bele, a felsőoktatásért nem lehet felelős az Akadémia, de a Magyar Rektori Konferencia és az MTA kapcsolatát erősíteni kell. Több szalon próbálkoznak a kooperálással, de hiányzik az esetleges intézkedésekhez szükséges jogi alap. Olyan testületeket kell létrehozni, amibe úgy az Akadémia, mint a Minisztérium és a felsőoktatás képviselői egyaránt tagokat delegálnak.
- Az ágazati kutatás helyzete más területeken, az agrárágazathoz viszonyítva még rosszabb, nem áll rendelkezésre megfelelő pénzügyi támogatás. A doktori iskolák színvonala heterogén, ez problémát jelent.
- A Reformbizottság 2006. október 17-én tartja következő ülését, ahol szándéka szerint a 18 pontban előterjesztett javaslatát felülvizsgálja és a beérkező vélemények figyelembevételével, véglegesíti.
- A Közgyűlés feladata lesz, hogy az Alapszabály-módosító Bizottságot megbízza, hogy készítsen javaslatot törvénymódosításra.
- A végleges döntésről a 2007. évi májusi Közgyűlés határoz.
- Továbbra is napirenden van az akadémiai kutatóintézetek együttműködését szorgalmazó törekvés.
- Az AKT-t át kell alakítani.
- A törvényi háttérrel megteremteni a vagyongazdálkodáshoz. Önálló vagyongazdálkodás a cél, az MTA vagyona törzsvagyon legyen.

- Cél, hogy a tervezett kutatói életpálya a PhD megszerzését követően véglegesített főmunkatársi beosztást biztosítson. A fokozat megszerzésével kapcsolatosan, az adott tudományos bizottság szakmai ítélőképessége iránti bizalom nagyon fontos.
2. Doktori cselekmények bizottsági véleményezése napirendi pont keretében
- Szendrő Péter, az MTA Doktora, az Agrárműszaki Bizottság elnöke terjesztette elő Husti István, az MTA Doktora cím elnyerésére beadott pályázatának habitus vizsgálati állásfoglalását.
Az akadémikusok titkos szavazásának eredménye: 74,19%.
 - Ugyancsak Szendrő Péter, az MTA Doktora, az Agrárműszaki Bizottság elnöke terjesztette elő Horváth Ernő, az MTA Doktora cím elnyerésére beadott pályázatának habitus vizsgálati állásfoglalását.
A titkos szavazás eredménye 61,11%.
 - Ugyanezen napirendi pont keretében Papp János, az MTA Doktora, a Kertészeti Bizottság elnöke előterjesztésében az Osztály meghallgatta a Bizottság, Terbe István pályázatával kapcsolatos véleményét.
A titkos szavazás eredménye 77,38%.
 - Faragó Sándor az MTA Doktora cím elnyerésére beadott pályázatát Mátyás Csaba, az MTA levelező tagja, az Erdészeti Bizottság elnöke terjesztette elő.
A titkos szavazás eredménye 95,40%.
 - A Talajtani és Agrokémiai Bizottság habitusvizsgálattal kapcsolatos bizottsági véleményét Várallyay György, az MTA rendes tagja, a Bizottság elnöke terjesztette elő Nagy Noémi és Simon László pályázatáról.
Nagy Noémi pályázatára vonatkozó titkos szavazás eredménye 78,16%.
 - Simon László pályázatával kapcsolatos titkos szavazás eredménye 82,76%-a.
3. Doktori cselekmények védés utáni véleményezése napirendi pont keretében
- Tamás János pályázatának Várallyay György akadémikus által történt előterjesztése és az azt követő titkos szavazás alapján 75,27%-os támogatást kapott az MTA Doktora cím elnyeréséhez.
 - Ugyanezen napirendi pont keretében Blaskó Lajos védés utáni előterjesztését Várallyay György, az MTA rendes tagjától hallgatta meg az Osztály.
A titkos szavazás eredménye 82,79%.
 - Az ugyanezen napirendi pontban szereplő Dusha Ilona pályázatának előterjesztése az előterjesztő távolléte miatt elnapolásra került.
4. Németh Tamás, osztályelnök-helyettes beszámolt a doktori követelményrendszer felülvizsgáló ad hoc bizottság munkájáról, és jelezte, hogy következő egyeztető ülésre rövid időn belül sor kerül, hogy az Osztály, az MTA doktora cím elnyerésével kapcsolatos követelményrendszerét véglegesen összeállítsák.

Egyebek

- Papp János, az MTA Doktora ismertette a Kertészeti Bizottság előterjesztését (írásos állásfoglalásuk szétesztásra került az ülés résztvevői körében „Az MTA Agrártudományi Osztálya Kertészeti Bizottságának állásfoglalása a kertészeti ágazat kutató intézményeinek átszervezésével kapcsolatos kormányhatározatról” címmel). Az előterjesztés megvitatása keretében az Osztály tagjai hozzászólásukban fontosnak és értékesnek minősítették a Bizottság állásfoglalását. Határozat született, hogy az anyagot az Osztály tagjai egyetértésével továbbítja az illetékesek felé (MEH, MTA Elnöke, FVM).
- Bejelentésre került, hogy Kurnik Ernő akadémikus 2006-ban Iregszemcse díszpolgára lett, a díszpolgári oklevelet 93. születésnapján adták át Pécsen. Az Osztály dísztáviratban köszöntötte Professzor urat.

4.1.7. 2006. OKTÓBER 18. OSZTÁLYÜLÉS

Napirend

1. A legutóbbi osztályülés óta történtek áttekintése. Akadémiai reform
Előterjesztő: Horn Péter akadémikus, osztályelnök
2. Doktori cselekmények bizottsági véleményezése
Előterjesztő:
Mátyás Csaba, az MTA levelező tagja Takáts Péter pályázata
Szűcs István, az MTA Doktora Popp József pályázata
3. Doktori cselekmények védelem utáni véleményezése ✓
Előterjesztő:
Barna Balázs, az MTA Doktora Dusha Ilona pályázata
4. Egyebek

Határozatok

A 2006. október 17-i elnökségi ülésen 2 fő téma volt, egyrészt az akadémiai reformról, másrészt a doktorképzés témaköréről tárgyaltak. A 2006. október 29-i rendkívüli közgyűlés határozata az volt, hogy előterjesztésre az Interneten is megtalálható 18 pontos javaslat kerül. Az MTA Elnöke támogatást kért ahhoz, hogy az előterjesztést úgy az akadémikusok, mint a közgyűlési doktorképviselők támogassák.

A doktori pótlékkal kapcsolatosan elhangzott, hogy a jelenlegi felülről nyitott rendszer nem finanszírozható, 2007-re új megoldást terveznek.

2. Doktori cselekmények bizottsági véleményezése

Az MTA Agrárközgazdasági Bizottságának Popp József pályázatával kapcsolatos véleményét, – melyet Szűcs István, az MTA Doktora, a Bizottság elnöke terjeszt

tett elő – az Osztályülés tagjai elfogadták, és felszólalásukban megerősítették a Bizottság támogató állásfoglalását.

A titkos szavazás eredménye 71%.

Mátyás Csaba, az MTA levelező tagja terjesztette elő Takáts Péter pályázatát.

A hozzászólásokat követően, az Osztály egyhangúlag támogatta, hogy Takáts Péter pályázatát vegyék le napirendről és kerüljön vissza az anyag az Erdészeti Bizottsághoz.

3. Doktori cselekmények védelem utáni véleményezése

Barna Balázs, az MTA Doktora terjesztette elő Dusha Ilona pályázatát, illetve nyilvános védésének eredményét. A hozzászólásokat követően a titkos szavazás eredménye 76%.

4. A Doktori Tanács Elnöke levélben tájékoztatta az MTA Agrártudományok Osztályát, hogy Surányi Béla Mihály a történelemtudomány területén „A Kárpát-medence paraszti gazdálkodása” címmel doktori pályázatot nyújtott be az MTA Nyelv- és Irodalomtudományok Osztálya Néprajzi Bizottságához. Az Osztály tekintettel a pályázó agrártudományi végzettségére, valamint arra, hogy pályázó etnográfusként nem publikál, illetéktelennek tartja magát a doktori pályázat véleményezésében. Ugyanakkor az Agrártudományok Osztálya, Agrártörténeti és Faluszociológiai Bizottsága az MTA Doktori szabályzata szerint nem illetékes a doktori pályázat ügyében eljárni. A fentiek alapján eseti bizottság létrehozása vált szükségessé a Nyelv- és Irodalomtudományok Osztálya, a Filozófiai és Történettudományok Osztálya és az Agrártudományok Osztálya szakértőinek részvételével. A Doktori Tanács kéri, hogy az eseti bizottságba 7 főt jelöljön az osztály, (akadémikusokból és doktorokból).

Az osztályülés tagjai úgy határoztak, hogy a Doktori Tanács által kért eseti bizottságba a következő tagokat delegálja:

Dimény Imre akadémikus, Cselőtei László akadémikus, Solymos Rezső akadémikus, Várallyay György akadémikus, Schmidt János akadémikus, Romány Pál az MTA Doktora, Szűcs István az MTA Doktora.

5. Egyebek

Ad hoc bizottsági ajánlás az MTA Doktora cím megszerzésének minimum-követelményéhez

Előterjesztő: Németh Tamás osztályelnök-helyettes

A 2006. 10. hó 9-én összehívott ad hoc bizottsági ülésen a jelenlévők egyhangúan megállapodtak az alábbiakban:

- a jelenlegi követelményrendszert Osztály- és bizottsági szinten is szigorítani kell,
- tudományos publikációként csak a lektorált szakfolyóiratokban (szerkesztőbizottsággal rendelkező) megjelent, lektorált, angolnyelvű összefoglalóval megjelenő közleményt fogadják el
- egyetértés született abban is, hogy a minimum követelményrendszer meghatározását a fokozat megszerzését követően publikált közlemények számával határozzák meg. Ugyancsak a fokozat megszerzése utáni időszakra vonatkozóan kell megadni a független idézettséget.

Ennek alapján az MTA Doktora cím elnyeréséhez szükséges minimum követelmény 3 számmal jellemezhető:

- az adott tudományos bizottság által elfogadott, lektorált szakfolyóiratokban megjelent közlemények száma (25 db)
- nemzetközi impakt faktoros folyóiratban megjelent publikációk száma (a jelölt a publikációnál levelező pozícióban legyen) (3 db)
- minősített folyóiratokban megjelent összes publikációjának független idézettsége (40 db)

A bizottság tagjai megállapodtak abban, hogy természetesen a fenti értékelés csak a minimum követelmény meghatározását szolgálja, a habitus vizsgálatnál a továbbiakban is figyelembe kell venni az egyéb publikációkat, továbbá a jelenleg érvényben lévő követelményrendszerrel a fejlesztési értékszám alatt szereplő szempontokat.

A bizottság tagjai megállapodtak abban, hogy Mészáros János, Várallyay György akadémikusok, és Papp János az MTA Doktora, a Doktori Tanács tagjai felülvizsgálják a tudományos bizottságok által beküldött, tudományos folyóiratnak minősíthető újságok listáját, melyben egy-egy bizottság maximum 20 folyóiratot szerepeltethet.

További megállapodás született abban, hogy a 2006. novemberi osztályülésen előterjesztik, hogy az Osztály doktori bizottságot hozzon létre Mészáros János, Várallyay György, Hornok László akadémikusok és Papp János, valamint Szendrői Péter az MTA Doktorai részvételével. A doktori bizottság a benyújtott pályázatokat a tudományos bizottságokhoz való kiküldés előtt a minimum követelmény alapján értékeli.

Németh Tamás osztályelnök-helyettes elmondta, hogy az ad hoc bizottság tagjai 7 alkalommal ültek össze, és így alakították ki minden bizottság számára elfogadható javaslatukat.

Az osztály tagjai az előterjesztés megvitatását követően egyhangúlag elfogadták, az MTA Doktora cím elnyeréséhez szükséges minimum követelményrendszer megtárgyalására összehívott ad hoc bizottság javaslatát, megállapodás született abban is, hogy a fentiek alapján a 2006. november 29-i osztályülésen szavazatukkal is megerősítik az állásfoglalásukat.

Akadémiai Szabadalmi Nívódíjra beérkezett jelölések ismertetése:

Előterjesztő: Dimény Imre, az MTA rendes tagja

Növénytermesztési Bizottságtól : Kruppa József, Szakál Pál, Széll Endre Kuratóriumi döntése alapján a díjat Szakál Pál egyetemi tanár kapta meg.

Németh Tamás, osztályelnök-helyettes tájékoztatást adott arról, hogy

Csóka Péter, az FVM főosztályvezetője hozzá írt levelében a CGIAR-Intézetek és a magyar agrár-kutatóhelyek közötti együttműködés kialakításának lehetőségéről tájékoztatta.

Egyben arra kérte, hogy kezdeményezésükkel való egyetértés esetén továbbítsa megkeresését az MTA vezetősége, illetve az Agrártudományok Osztálya felé azzal, hogy a kapcsolatépítés érdekében jelöljünk ki az ügy érdemi kezelésére megfelelő személyt. Az Osztály véleménye szerint a tagdíj kérdésében az FVM forduljon a Miniszterelnöki Hivatalhoz, ott rendelkeznek kerettel ilyen célra.

Az Agrártudományok Osztálya októberi osztályülésén úgy határozott, hogy a nemzetközi kutatási és intézményhálózatban történő részvételt az FVM szervezésében támogatja, ebben közre kíván működni, ezért javasolja az MTA Nemzetközi Kapcsolatok Bizottságának, hogy támogassa a kezdeményezést. Az Osztály – MTA NKB egyetértés esetén – Csáki Csaba akademikust delegálja a programba, aki ezen a területen már jelentős nemzetközi és szakmai tapasztalatokkal rendelkezik.

Az osztályhatározatnak megfelelően Kroó Norbert alelnök úr és Csóka Péter úr tájékoztatása megtörtént.

Az NKB ülés szakmailag támogatta a javaslatot.

4.1.8 2006. NOVEMBER 29. OSZTÁLYÜLÉS

Napirend

Neményi Miklós az MTA Doktora tudományos előadása: „Bio-hajtóanyagok – lehetőségek és hiedelmek” címmel

1. A legutóbbi osztályülés óta történetek áttekintése

Rendkívüli Közgyűlés

Előterjesztő: Horn Péter akadémikus, osztályelnök

2. Doktori cselekmények bizottsági véleményezése

Előterjesztő:

Harnos Zsolt, az MTA rendes tagja

Reichart Olivér pályázata

Kertész Zoltán az MTA Doktora

Lángné Molnár Márta pályázata

3. Doktori cselekmények védés utáni véleményezése

Előterjesztő:

Mézes Miklós, az MTA Doktora

Zöldág László pályázata

4. Tóth Magdolna és Bartha Dénes doktori ügye

5. 2007. évi utazási, különmeghívási és rendezvénytámogatási keretek felosztása

Előterjesztő: Németh Tamás akadémikus osztályelnök-helyettes

6. Tájékoztatás az Osztály MTA Doktora cím elnyerésével kapcsolatos minimum követelményrendszerének felülvizsgálatáról

Előterjesztő: Németh Tamás akadémikus, osztályelnök-helyettes

7. Egyebek

Az osztálytagok szeretettel köszöntötték az elmúlt hónapban születésnapjukat ünneplő akadémikusokat (Kovács Ferenc, Király Zoltán, Sáringer Gyula, Csáki Csaba, Stefanovits Pál, Balázs Sándor, Balázs Ervin)

Neményi Miklós, az MTA Doktora tudományos előadást tartott: „Bio-hajtóanyagok – lehetőségek és hiedelmek” címmel

Az előadást követően szakmai hozzászólások és a témához kapcsolódó tudományos kérdések hangzottak el, melyekben különböző tudományterületeken dolgozó osztálytagok kiegészítőleg szoltak hozzá a témához.

1. A legutóbbi osztályülés óta történtek áttekintése
Rendkívüli Közgyűlés
Előterjesztő: Horn Péter akadémikus, osztályelnök
2. Doktori cselekmények bizottsági véleményezése
Hamos Zsolt, az MTA rendes tagja a Meg Biometriai és Biomatematikai Bizottság elnöke részletes tájékoztatást adott Reichart Olivér pályázatával kapcsolatos habitusvizsgálatról. Az előterjesztésben kihangsúlyozta, hogy ugyan a Bizottság a munkáját elvégezte és 85,7%-ban támogatta, valamint összeállította a védéshez javasolt bizottságot is, melyben maximálisan figyelembe vette azt, hogy a pályázat témája interdisciplináris, és csak részben tartozik a Bizottság kompetenciájába. A hozzászólásokat követően az Osztály úgy határozott, hogy a jelölt pályázatát Nagy Béla akadémikusnak is odaadják véleményezésre és ezt követően hozzák meg állásfoglalásukat.
Ugyanezen napirendi pont keretében Kertész Zoltán az MTA Doktora, a Növény-nemesítési Bizottság elnöke terjesztette elő Lángné Molnár Márta pályázatáról készített habitusvizsgálat eredményét. A pozitív előterjesztést követő hozzászólások szintén pozitívan értékelték a jelöltet A titkos szavazás eredménye 94,73%.
3. Doktori cselekmények védés utáni véleményezése
Mézes Miklós, az MTA Doktora terjesztette elő Zöldág László pályázatát
A titkos szavazás eredménye 87,72%.
Horváth József az MTA rendes tagja terjesztette elő Palkovics László pályázatát
A titkos szavazás eredménye 95,11%.
Balázs Sándor az MTA rendes tagja terjesztette elő Sárdi Éva pályázatát
A titkos szavazás eredménye 95,61%.
Németh Tamás az MTA levelező tagja terjesztette elő Heltai György pályázatát
A titkos szavazás eredménye 85,09%.
Dobozy Attila a Doktori Tanács elnöke levélben tájékoztatta Horn Péter osztályelnököt „Értesítem, hogy az MTA DT 2006. okt. 20-i ülésén megszavazta Tóth Magdolna és Bartha Dénes doktori pályázatának eljárásra bocsátását”, és kéri osztályelnök urat, hogy „a DT pozitív döntését az MTA Agrártudományok Osztálya fogadja el”. Az Osztály tagjai egy tartózkodással az MTA Doktori Tanács döntését jóváhagyta.
4. Németh Tamás akadémikus osztályelnök-helyettes előterjesztette a 2007. évi utazási, különmeghívási és rendezvénytámogatási keretek felosztására tett javaslatát, melynek alapján az eddigi gyakorlatnak megfelelő elosztást javasolt. Az Osztály ezt egyhangúlag elfogadta.
5. Németh Tamás akadémikus, osztályelnök-helyettes tájékoztatást adott az Osztály MTA Doktora cím elnyerésével kapcsolatos minimum követelményrendszerének felülvizsgálatáról.

Az ad hoc bizottság, (melyben minden bizottság képviseltette magát, plusz az Osztály Doktori Tanácsba delegált tagjai és az osztályelnök-helyettes) állásfoglalását az Osztály az októberi osztályülésen véleményezte, megbeszélte és *egyhangúlag tudomásul vette*. A meghívóval együtt minden osztálytag megkapta az erről készült emlékeztetőt. A hozzászólások alapján az előterjesztés szövege az alábbira módosult. Az Osztály tagjai 38 szavazásra javasolt közül két tartózkodással és egy ellenszavazattal elfogadta a javaslatot. Az Osztály új követelményrendszeréről a Doktori Tanácsot tájékoztatni kell és a 2007. február folyamán beadott pályázatokra már az új követelményrendszer vonatkozik.

Ugyancsak előterjesztésre került az ad hoc bizottság azon javaslata, melyben 5 tagú doktori bizottságot hoz létre az Osztály Várallyay Gy., Mészáros J., Papp J., a DT tagjai, és Szendrő P., Hornok L. osztálytagok közreműködésével. A bizottság feladata az MTA Doktora cím elnyerésére beadott pályázatoknak az illetékes bizottságokhoz való kiküldés előtti véleményezése.

6. Egyebek

Dimény Imre az MTA rendes tagja tájékoztatta az Osztály tagjait, hogy az idei Akadémiai Szabadalmi Nívódíjat Szakál Pál kapta.

- Németh Tamás ismertette a 2007. évi osztályülések előre látható időpontjait, és az erre lefoglalt termeket, melyekre az MTA Rendezvényszolgálatával visszajelzést adott.
- Ismertetésre került Gergely János levele: A Bolyai János Kutatási Ösztöndíj Szabályzata szerint a Kuratórium Elnökének javaslatot kell kérni a tudományos osztályoktól a tudományterületenként számításba vehető szakértőkről. Ezért kérte osztályelnök urat, hogy az Osztály javaslatát szíveskedjék hozzá soron kívül, 2006. dec. 20-ig eljuttatni.
- Az Osztály tagjai megállapodtak abban, hogy a következő (évváró) osztályülés ideje december 14., helye: Gyöngyös Mg. Főiskola, melyen Gráf József Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Miniszter is részt vesz.
- Azt követően 2007. január 17-ére tervezhető egy zárt ülés, melyen a téma a tagválasztás.
- 2007. január 31-én pedig az első évi rendes osztályülésünket tartjuk a Székházban.

4.2. AZ OSZTÁLYÜLÉSEKEN ELHANGZOTT SZAKMAI ELŐADÁSOK

4.2.1. A KALÁSZFUZÁRIUM HELYZET FELMÉRÉSE ŐSZI BÚZÁBAN MAGYARORSZÁGON, 2001–2005. KÖZÖTT

Hornok László

Az őszi búza kalászfuzáriózisa, mely betegséget a nemzetközi szakirodalomban FEB (*Fusarium ear blight*) néven tartanak nyilván, a világ valamennyi gabonatermesztő régiójában elterjedt. Minthogy nem jelentkezik minden évjáratban, sokhelyütt nem folytatnak rendszeres védekezést ellene. Mennyiségi veszteségeket és sütőipari értékcsökkenést egyaránt okoz a FEB, igazi veszélyessége azonban abban rejlik, hogy a betegségért felelős gombafajok emberre-állatra ártalmas mikotoxinokat termelnek.

Klasszikus fertőzési modell szerint a komplex betegség legfőbb kórokozója a *Fusarium graminearum*, amely az előző évi kalászos és kukorica tarlómaradványokon átteleve a búza virágzása körüli időszakra érleli meg perithéciumait, és a perithéciumokból nagy erővel kirepülő, légmozgás által is támogatott askospórák fertőzik a kalászsokat. Két tényező kedvez az ilyen típusú fertőzésnek: (1) ez a faj – ritka kivételleként a gombák világában – homothalliás (teleomorfiája a *Gibberella zeae*), tehát nincs szüksége kompatibilis partnerre ivaros ciklusához és a fertőzési forrást jelentő askospórák termeléséhez; (2) a búza kalászhányása és virágzása idején általában meleg és páratelt időszak uralkodik, nem ritkák a langyos záporok sem, s mindez elősegíti a perithéciumok érését, valamint az askospórák szétszóródását.

Fertőzés azonban nemcsak e szerint a modell szerint történhet, hiszen 16 másik *Fusarium*-fajról is bizonyították, hogy okozhat kalászfuzáriózist. E fajok többségének nem ismert az ivaros alakja, homothalliás faj sincs közöttük, így a tömeges askospórás fertőzésre eleve képtelenek. Valamennyien termelnek azonban ivartalan spórákat (konídiumokat), amelyek óriási tömegben képződnek sporodochiumokban (poros képletek) és pionnoteszekben (nyálkás képletekben), akár elhalt, akár élő növényi részeken. Utóbbiakon gyakorta teljesen tünetmentesen szaporodnak a FEB kórokozói, s spóráikat szél és rovarok szállítják a kalászsokra. Csakúgy, mint a perithéciumok fejlődésére, a konídiumtömeg képződésére is nagy hatással vannak az időjárási tényezők, de a hatás gombafajtól függően érvényesül: vannak kifejezetten melegkedvelő fajok (pl. a *Fusarium verticillioides*), míg mások inkább pszichotrófok (pl. a *Fusarium sporotrichioides*). Nedvességigény tekintetében is jelentősek a különbségek: a *Fusarium semitectumot* xerofil fajként tartjuk számon, míg a *Fusarium avenaceum*nak több nedvességre van szüksége a jó fejlődéshez. Mindebből következik, hogy amennyiben valamilyen ok miatt meghiúsul az alapvető kórokozónak számító *F. graminearum* támadása, akkor más fajok vehetik át e gomba helyét, és ezek okoznak kalászfuzáriózist. Akár igen súlyos kimenetelű járványt is! Ezt a második típusú FEB-et azonban gyakorlatilag lehetetlen előre jelezni, mert annyira sok és sokféle ökológiai igényű faj vehet részt a betegség kialakításában.

Csak nagyvonalú becslések alapján nyilatkozhatunk a FEB kórokozók faj szerinti megoszlásáról Európában, hiszen mindeddig nem történtek pontos, módszertani szem-

pontból egységes felvételezések a kontinensen. Úgy tűnik, az északi régióban és Oroszországban a *F. avenaceum*, a *Fusarium culmorum*, a *Fusarium poae* és a *F. sporotrichioides* a legelterjedtebb. Nagy-Britanniában és Írországban a *F. culmorum*, a *F. poae*, valamint a *Microdochium nivale* var. *majus* és a *M. nivale* var. *nivale* dominál. (E két utóbbi fajt korábban *Fusarium nivale* névvel illették.) Délen a *F. graminearum* mellett gyakran fordul elő a *F. verticillioides* és a *Fusarium proliferatum*. Németországban és Franciaországban a *F. graminearum* és a *F. culmorum* túlsúlyáról jelentek meg közlések. Összességében hat faj előfordulásáról szól a legtöbb adat, ezek: a *F. avenaceum*, a *F. culmorum*, a *F. graminearum*, a *F. poae* és a *M. nivale* két *varietasa*.

Nemcsak ökológiai igények tekintetében különbözik jelentős mértékben a hat leggyakoribb FEB-kórokozó, hanem a mikotoxin-mintázatukban is. A főbb mikotoxinok közül a *F. avenaceum* moniliformint (MON), a *F. culmorum* dezoxinivalenolt (DON), a *F. graminearum* ugyancsak DON-t és zearalenont (ZEA), a *F. poae* diacetoxiszcirpenolt (DAS) és nivalenolt (NIV) termel, s csak a *M. nivale* nem választ ki káros metabolitokat.

A nagyvilágban és nálunk is módszertani hiányosságok gátolták a kalászfuzáriózis kóroktani és járványtani szempontból történő pontos feltárását. A tisztább kép felrajzolásához ugyanis arra lett volna szükség, hogy tünetmentes állapotban is azonosítani tudjuk a kórokozók jelenlétét, és követhessük sorsuk alakulását. Erre azonban hagyományos, kitenyésztésen és morfológiai vizsgálaton alapuló diagnosztika mellett nincs mód, hiszen hatalmas mintaszámokkal kell dolgozni. Ráadásul a mintavétel pillanatában a szabadföldön fennálló állapotot kellene valamiképpen rögzíteni, amire a hosszadalmas tenyésztési eljárások bizony nem adnak módot. Csak a korszerű, fajspecifikus PCR-alapú diagnosztikai eljárások bevezetésével nyíltott alkalom arra, hogy ilyen vizsgálatokat végezhessünk.

Egy négyéves össz-európai felmérés keretében azt tűztük ki célul, hogy feltárjuk az időjárási tényezők és a kalászfuzáriózis, illetve az ennek nyomán fellépő mikotoxin szennyezettség közötti összefüggéseket. Jelen munkában a magyarországi eredményekről és tendenciákról adunk számot, kitüntetetten (1) a kalászfuzáriózist okozó fajok elterjedtségéről és arányairól, (2) a fertőzés gyakoriságáról, kiterjedtségéről és dinamikájáról, valamint (3) az észlelhető látens fertőzöttség és a mikotoxin szennyezettség összefüggéséről.

Az ország fő gabonatermesztő körzeteit reprezentáló kísérleti helyeken (Szegeden, Debrecenben, Enyingen, Gödöllőn, Jászboldogházán, Kecskeméten, Kompolton, Rőjtökmuzsajon, Szombathelyen és Martonvásáron) vettünk mintát őszi búza állományokban, 2001-től kezdődően, négy éven át. A mintavételi helyszínek felén Magdaléna, másik felén GK Öthalom fajtát termesztettek, s a felméréseink számára meghagyott táblarészleteken nem folyt kalászfuzárium elleni vegyszeres kezelés. Fajspecifikus PCR-próbák segítségével vizsgáltuk, mikor kezdődik fertőzés a kalászokban. Virágzáskor, tejeséréskor és betakarításkor ellenőriztük hat *Fusarium*-faj (*F. avenaceum*, *F. culmorum*, *F. graminearium*, *F. poae*, *Microdochium nivale* var. *nivale* és *M. nivale* var. *majus*) jelenlétét. Aratáskor a szemtermést lisztté őröltük, és nagy felbontású folyadék-kromatográfiával (HPLC), valamint tömegspektrometriával (MS) határoztuk meg a lisztminták DAS-, DON-, NIV- és ZEA-tartalmát.

A részletes eredményeket hazai és nemzetközi szaklapokban közöltük, most csak a főbb következtetések összefoglalására vállalkozhatunk.

A felmérés során alkalmazott diagnosztikai PCR eljárás rendkívül érzékeny, akár 0.002 ng ml^{-1} alatti DNS koncentráció kimutatására is alkalmas. Ez a különleges érzékenység tette lehetővé azt, hogy nagy mintaszámon (összesen 40 000 kalászt vizsgáltunk!) gyors és pontos fajazonosítást végezzünk. A módszer nagyfokú érzékenysége alapján kijelenthetjük: ahol ezzel az eljárással nem tudtuk kimutatni a hat FEB kórokozó egyikét sem, ott hagyományos eszközökkel sem lehetett volna fertőzöttséget megállapítani. E határozott állítás közvetett és ellentétes oldalról jövő bizonyítását adják a mikotoxin adatok: nem volt toxin azokban a mintákban, amelyekben nem találtuk meg a megfelelő kórokozót. Ugyanakkor, az eredmények elemzésekor szem előtt kell tartani a PCR módszer különleges érzékenységét. A gyorsteszt során nyomokban észlelt fertőzéseket csak finom jelzésként szabad értékelni. Az esetek többségében a diagnosztikai PCR-rel észlelt enyhe fertőzöttség sem tünetekkel, sem termés kieséssel, sem mikotoxin felhalmozódással nem járt.

Sok újdonságot hozott a felmérés a FEB fajok előfordulását és gyakoriságát illetően. Bizonyítottuk, hogy jelen van a klasszikus modell szerint lezajló, *F. graminearum* által kezdeményezett kalászfuzáriózis a hazai őszi búza állományokban (hogy ti. már GS70 körüli stádiumban észlelhető a fertőzés, majd végig húzódik, egészen a betakarításig), de ez egyáltalán nem gyakori és nem jellemző esemény. A négy év során megvizsgált 50 búzaállomány közül csupán 13-ban lehetett tetten érni ezt a modellt, és csak hat helyen volt a fertőzésnek dezoxinivalenol szennyeződésben megnyilvánuló következménye. S a hat közül is mindössze négy olyan helyszín volt, ahol érdemi mennyiségű ($>100 \mu\text{g kg}^{-1}$) DON-felhalmozódást lehetett mérni.

A *F. poae* volt a leggyakrabban kimutatható gomba, az esetek csaknem 40%-ában ezt a fajt találtuk meg. Vizsgálataink egyértelműen igazolták azt is, hogy másodlagos kórokozóról van szó, hiszen az első évet leszámítva mindig csak az érett szemtermésben, illetve a pelyvában lehetett észlelni ezt a gombát, virágzáskor vagy tejes éréskor még nem volt jelen. Lebecsülni azonban nem szabad ezt a másodlagos fertőzést sem, hiszen NIV-szennyeződéshez vezethet, ami négy esetben igazolható volt az általunk vizsgált területeken.

A korábbi évtizedek adataihoz képest nagyon visszaesett a *F. culmorum* előfordulása, bár ahol jelen volt ez a gomba, ott nagy bajt tudott okozni. (2004-ben Rőjtökmuzsajon $847 \mu\text{g kg}^{-1}$ DON-tartalmat mértünk a *F. culmorum* fertőzött állomány szemtermésében!) A *F. culmorum* visszaszorulását – ami egyébként szerte Európában tapasztalható – azzal magyarázzuk, hogy ez a faj nem tudta állni a versenyt a *F. graminearum*mal és a *F. poae*val. A *F. graminearum*ot a kiváló reprodukciós stratégiája (homothalliás aszkospóra képzés), a *F. poae*t pedig a száraz, meleg időjáráshoz való alkalmazkodása tette legyőzhetetlenné a fajok versengésében.

Inkább mikológiai, semmint növénykórtani érdekessége van annak, hogy igazoltuk a *M. nivale* mindkét változatának jelenlétét hazai őszi búza kalászosokon. A korábbi felmérésekben valószínűleg azért nem találták meg ezeket a kórokozókat, mert izolálásukhoz alacsony, 18°C alatti inkubációs hőmérsékletre van szükség, amit a tömegmin-

ták szállítása és rutinvizsgálata során nem lehet biztosítani. Minthogy a *M. nivale* nem okoz súlyos tüneteket és mikotoxin-felhalmozódással sem jár a fertőzés, fölösleges lenne e faj hazai jelentőségét túlértékelni.

Felmérésünk nyilvánvalóvá tette: csak többéves vizsgálatok alapján lehet érdemi következtetéseket levonni a hazai kalászfuzáriózis helyzetéről. Az általunk vizsgált négy év alatt csupán egyetlen olyan tenyészidőszak volt, a 2003/2004. évi, amelyben az időjárási viszonyok támogatták e betegség fellépését. A másik három évben kifejezetten száraz időjárás uralkodott, némely helyszínen súlyos aszály lépett fel, ami megakadályozta a FEB járvány fellépését. Különösen nagy volt a szárazság 2003-ban, ami komoly termésveszteségeket okozott az őszi búzában, igaz, a termés minősége kiváló volt.

CD-n rögzítettük a meteorológiai adatokat, amelyeket igény szerint az érdeklődők rendelkezésére tudunk bocsátani. Hatalmas adathalmazról van szó, melynek beható elemzésére végképp nincs mód jelen munkában. A leglényegesebb összefüggésekre azonban rá tudunk mutatni. A klasszikus modell szerint kedvez a *Fusarium*-fertőzésnek, ha több napon át páradús környezet uralkodik az őszi búza állományokban virágzáskor vagy a virágzás körüli időszakban. A mi vizsgálataink igazolták, hogy Magyarországon ez a helyzet gyakorlatilag sehol nem fordult elő a négy év során, még csapadékos idényben sem. A virágzás általában rövid ideig, mindössze 5–10 napig tartott, s az egyes évjáratok között csupán annyi volt a különbség, hogy aszályos években már május első felében megkezdődött a déli végeken az őszi búza virágzása, míg hűvösebb, csapadékos években csak május végén, június elején indult el a virágzás. Gyakorlatilag mindössze két hét eltolódást lehetett tapasztalni a szélsőségesen száraz 2003. év és a kifejezetten csapadékos 2004. év virágzási periódusai között. És soha, egyetlen mintavételi helyen nem fordult elő, hogy két napnál hosszabb páradús környezetben legyenek a virágzó kalászkok! Általában azt tapasztaltuk, hogy este 8–9 óra körül volt először észlelhető páralecsapódás, de reggel 7 órára ez már mindenütt megszűnt. Ha pedig csapadék hullott, akkor 2–3 órával később már nem volt mérhető levélfelületnedvesség. Egyedül a nyugati országrészben, Rőjtökmuzsajon és Szombathelyen rögzítettünk hosszabb páratelt időszakokat, de ezek is legfeljebb 38–42 órás szakaszok voltak. Igaz, ez mindkét helyen elégségesnek bizonyult ahhoz, hogy akár a száraz 2003. évben, akár pedig a nedves 2004. évben megjelenjen a *F. graminearum* és/vagy a *F. culmorum* fertőzés. 2004-ben ráadásul jelentős mikotoxin felhalmozódással is párosult a fertőzés, ami arra utal, hogy a kórokozók tartósan meg tudtak telepedni a kalászkokban. De újfent hangsúlyozzuk, a klasszikus FEB-fertőzés hazánkban ritka, és főként a nyugati országrészre korlátozódik.

Nemcsak a kedvező időjárásnak köszönhetjük a magyar búza jó egészségi állapotát, hanem a hazai nemesítők erőfeszítéseinek is. Ugyanezen EU-program keretében fitotronban fertőzték a kalászfuzáriózis kórokozóival azokat a búzafajtákat, amelyek a felmérésünkben szerepeltek. Minden résztvevő országból két-két fajtát vontak be a vizsgálatokba, és kiderült, hogy a két magyar fajta – a Magdaléna és a GK Öthalom – bizonyult a legellenállóbbnak.

Miként fordulhat elő mégis, hogy vannak évjáratok, amikor bizony az egyébként kiváló magyar búza is minőségi gondokkal küszködik? Eltekintve a felelőtlen nyilatko-

zatoktól, amelyeket gyakran szövevényes kereskedelmi érdekek mozgatnak, van egy nagy veszély: a legkiválóbb termés is tönkremehet, ha szélsőséges időjárás vagy géphány miatt megkésik a betakarítás, és jelentős csapadék áztatja el a már beérett búzát. Felmérésünk egyik oldalága ennek az állításnak is szép bizonyítékát hozta.

2003-ban és 2004-ben kezdtük el vizsgálni a betakarításkor gyűjtött pelyvalevél gombafertőzöttségét, azzal a megfontolással, adnak-e magyarázatot ezek a vizsgálatok arra, miért találtunk elvéve(!) mikoxinokat olyan lisztmintákban, amelyekben nem fordult elő az adott toxint termelő gomba. Úgy okoskodtunk ugyanis, hogy az ilyen kivételes esetekben a pelyvalevélen másodlagos fertőzésként jelenlevő penészgomba termelheti a toxint, és ez a toxin kerül be – diffúzió útján – a szembe, miközben a gomba kívül marad, s nem mutatható ki a szemben. Az általános tendencia az volt, hogy a szemfertőzés és a pelyvalevél fertőzés összhangban van, azaz: amennyiben a szem fertőződik, akkor ez a fertőzés átterjed a pelyvalevélre is. Előfordult azonban az is – legtöbbször a *F. avenaceum* és a *F. poae* esetében – hogy csak a pelyvalevélen volt értékelhető fertőzöttség, a szemben viszont nem tudtuk észlelni a gombát. Ez tipikus másodlagos kalászfertőzésből ered, vagyis nem virágzáskor éri az inokulum a növényt (mint klasszikus esetben), hanem később.

Különleges és tanulságos helyzet alakult ki Martonvásáron 2004-ben. Gyönyörű, egészséges búzaállományt vizsgáltunk, amelyben tejes éréskor csupán a *F. graminearum* jelenlétét lehetett észlelni, a kimutathatóság határán. A betakarításkor esedékes mintavétel előtt két nappal azonban 60 mm-es nagy eső áztatta el a már beérett kalászatokat. Üzemi körülmények között napokig nem lehetett volna megkezdeni az aratást, hiszen a szemek nedvességtartalma 25% fölött volt. A kézi mintavételt azonban elvégeztük, mégpedig úgy, hogy a kísérleti táblán 16 al-mintát vettünk: 50 × 50 cm-es négyzetben minden kalászt levágtunk, és a 16 al-mintában külön-külön elvégeztük a FEB kórokozók PCR-es azonosítását (szemtermésben és pelyvában egyaránt), s mértük (a szemekben) a négy mikotoxin (DAS, DON, NIV, ZEA) mennyiségét. Drámai helyzet alakult ki. A pelyvalevél mintákból a FEB kórokozók teljes arzenálja kimutatható volt, még a ritka *Microdochium*-fertőzés is tömegessé vált, s ami még nagyobb baj volt, előretört az egyébként szintén ritkán jelentkező *F. culmorum*. Megkezdődött a szemtermés másodlagos kolonizációja is, és az al-minták több mint felében (!) mértünk mikotoxin szennyezettséget. Mindez két nappal a nagy eső után már észlelhető volt, így nem kell hozzá túl nagy képzelőerő, mivé lett ez a termés egy hét múlva, amikor-ra hozzá lehetett kezdeni az aratáshoz – üzemi körülmények között.

Négyéves felmérésünk azt mutatja, hogy hazánkban a jó agrotechnikai feltételek között termesztett őszi búza állományokban még csapadékos években sem kell klasszikus kalászfuzáriózis járványtól tartani, s nagyon egészséges, jó minőségű búzatermést lehet betakarítani, akár rekord-hozamok mellett is. Azokon a termőhelyeken viszont, ahol tartós páradús környezet alakul ki a GS 65–70 körüli fejlődési időszakban, érdemes kalászfuzáriózis elleni védekezést folytatni. (Nem bánánk, ha ezt a növényvédelmi döntést pontos diagnózis, azaz a kórokozók jelenlétének PCR-rel történt megerősítése alapján hoznák majd a termesztők.) A legnagyobb veszélyt és valós mikotoxin kockázatot azonban a beérett állományt érő nagy csapadék és a megkésített betakarítás jelenti.

További részletek olvashatók az alanti forrásokban:

Hornok L., Békési P., Giczey G., Jeney A., Nicholson P., Parry D., Ritieni A., Xu X. (2005): Kalászfuzáriózis-kórokozók előfordulása és a mikotoxin-szennyeződés mértéke magyarországi őszi búza-állományokban 2001-2004. között. *Növénytermelés* **54**, 217–235.

Jeney, A., Béki, E., Mulé, G., Hornok, L. (2004): Identification of growth stage specific transcript profiles in *Fusarium proliferatum* (*Gibberella fujikuroi*, mating population D) by cDNA-AFLP analysis. *European Journal of Plant Pathology* **110**, 619–625.

Kerényi, Z., Moretti, A., Waalwijk, C., Oláh, B., Hornok, L. (2004): Mating type sequences in asexually reproducing *Fusarium* species. *Applied and Environmental Microbiology* **70**, 4419–4423.

Mulé, G., Gonzales-Jaen, M.T., Hornok, L., Nicholson, P., Waalwijk, C. (2005): Advances in molecular diagnosis of toxigenic *Fusarium* species: A review. *Food Additives and Contaminants* **22**, 316–323.

Xu, X-M., Parry, D.W., Edwards, S.G., Cooke, B.M., Doohan, F.M., Maanen, A., Brennan, J.M., Monaghan, S., Moretti, A., Tocco, G., Mule, G., Hornok, L., Giczey, G., Tatnell, J., Nicholson, P., Ritieni, A. (2004): Relationship between incidences of ear and spikelet infection of *Fusarium* ear blight of wheat. *European Journal of Plant Pathology* **110**, 959–971.

Xu, X-M., Parry, D.W., Nicholson, P., Thomsett, M.A., Simpson, D., Edwards, S.G., Cooke, B.M., Doohan, F.M., Brennan, J.M., Moretti, A., Tocco, G., Mule, G., Hornok L., Giczey, G., Tatnell, J. (2005): Predominance and association of pathogenic fungi causing *Fusarium* ear blighting wheat in four European countries. *European Journal of Plant Pathology* **112**, 143–154.

4.2.2. FOLYÉKONY BIO-HAJTÓANYAGOK – LEHETŐSÉGEK ÉS HIEDELMEK

Neményi Miklós

A cím mellékcímével azt szerettem volna jelezni, hogy mint minden globális, valamilyen formában az egész emberiséget, vagy annak egy nagyobb részét érintő kérdésekben eltérő, sok esetben szélsőséges és megalapozatlan vélemények, elképzelések is megjelennek. Ilyenek pl. az ellenzők részéről, hogy: 1. a bio-hajtóanyagok előállításához több energiát kell felhasználni, mint amennyit nyerünk; 2. a fejlett országok kormányai nem jósolnak jövőt ezeknek az energiahordozóknak, ezért a kutatásokat leállították; 3. miért használunk növényeket hajtóanyagként, amikor az emberiség nagy része éhezik? ; 4. miért nevezzük ezeket az energiaforrásokat környezetkímélőnek, amikor kemikáliákat, nagy környezet terhelést, emissziót okozó erőgépeket használunk az előállításukra stb.? Vagy a másik véglet: Magyarország rövidesen megújuló-energia nagyhatalom lesz.

Ezek a megnyilvánulások általában a valóság nem megfelelő ismeretéből adódnak, de van, amikor szándékosan elferdítik a tényeket. Pedig *József Attila* figyelmeztet: „Az igazat mondd, ne csak a valódit.” Teljesen egyetértek Csáki Csaba akadémikus azon megjegyzésével, hogy mindkét szélsőség nemzetgazdasági károkat okozhat, ezért átfogó vizsgálatok szükségesek.

Az elkövetkezendő negyed órában megkísérlem a lehetőségeket összefoglalni, és a fenti véleményekre rövid választ adni, valamint néhány, az általam vezetett intézetben ill. konzorciumban végzett kutatások eredményeiről számot adni.

Előzményként szeretnék arra utalni, hogy a természetes ökológiai rendszerben a talaj, a klíma, a flóra és a fauna egyensúlyban volt: nem következtek be gyors és irreverzibilis változások, sem a levegőben, sem a talajban nem halmozódtak fel olyan anyagok, amelyek egyrészt a mikroorganizmusok által feldolgozhatatlanok, lebonthatatlanok, másrészt a levegő állapotában pár évtizeden belül olyan változásokat okoz, amelyek globális klímaváltozás lehetőségét is felvetik.

Meggyőződésem, hogy a „*Hégel-i spirál*” elmélet itt is érvényesülni fog, és pár évtized múlva el fogjuk a fenntartható ökológiai egyensúlyt érni. Ennek egyik feltétele éppen a bio-hajtóanyagok alkalmazása. *Itt utalnék Sáringer Gyula akadémikus hozzászólására: a természetben a biológiai szervezetek közötti egymásra hatásnál, valamint az élő rendszerek és az élettelen környezet kapcsolatrendszerében csak dinamikus egyensúlyról beszélhetünk.*

Magyarország biomassa termelési potenciálját széleskörű vizsgálatok rögzítették a '80-as években Láng István vezetésével [1, 2, 3]. Megállapították, hogy Magyarország biomassa nagyhatalom, mert a növények által évente megkötött elemi szén tömege lényegesen nagyobb, mint az importált és hazai termelésű fosszilis energiahordozók elemi széntartalma. Az arányok ma is igazak, bár tény, hogy az import függőségünk a földgáz ill. a kőolaj vonatkozásában egyre nő. Már ez a tény is arra utal, hogy egyre sürgetőbb hazánkban a megújuló, elsősorban az élő megújuló energiahordozóknak az eddigieknél lényegesen nagyobb mértékű hasznosítása.

A bio-hajtóanyagoknak ökológiai, környezetvédelmi előnyei elvitathatatlanok: nem növelik a levegő üvegházhatást okozó -elsősorban széndioxid- összetételét ill. kéntartalmát, a természetben lebomlanak stb. Gazdaságossági oldalról ma még nem tudunk reális képet kapni, hiszen a fosszilis energiahordozók elégetésekor jelentkező káros tényezőket ma még nem tudjuk „forintosítani”. (Pl. Magyarországon –becslések szerint- évente 2000 ember hal meg a légszennyeződés által kiváltott betegségekben. Ennek mi a „költsége”?)

A magyar mezőgazdaság a háború előtt a termőterület 15–20%-án megtermelte az energia szükségletét, az abrakot. Ma ennél kisebb terület, a szántók 10%-a elegendő lenne, hogy az agrárium folyékony energiahordozóból önellátó legyen. Magyarország megújuló energiafelhasználásának 3.6%-a megújuló energia. A tűzifa döntő szerepet játszik, 70%-os részarányal. Ugyanakkor a tűzifát csak akkor szabad ide sorolni, ha az elégetés korszerű tüzelő berendezésekben, folyamatos emisszió ellenőrzés mellett történik. Sajnos folyékony bio-hajtóanyag termelés még nem folyik nálunk, pedig a környező országokban már 15–20 éves tapasztalatokkal rendelkeznek.

A megújuló energiahordozókat alapvetően két csoportra osztjuk: élőkre és élettelenekre. Az élők a növények, az élettelenek a víz és a szélenergia. Ide szoktuk sorolni a nap- és a geotermikus energiát is, pedig ezek klasszikus értelemben nem megújulók, hanem környezetbarát energiaforrások.

Az energia az élet és egyben természetesen az evolúció meghatározója, nélkülözhetetlen forrása [4]. Vizsgáljuk meg a növények termesztésének energiamérlegét: A fotoszintézis a növények szénasszimilációja, a napenergia segítségével széndioxidból és vízből szerves anyagok képződnek. Ennek a folyamatnak a hatékonyságát a különböző nemesítési eljárásokkal, legyenek azok hagyományosak vagy géntechnológiára alapozottak, növénytermesztési technológiákkal stb. növelni tudjuk. Ez úgy történik, hogy a termesztett növényeket kivesszük az adott környezet kompatitív hatásaiból, a kártevőktől és kórokozóktól, gyomnövényektől megvédjük, a talajt optimális állapotba hozzuk, szükség esetén öntözzük, és természetesen tápanyagot biztosítunk számára. Mindezen műveletek, a felhasznált anyagok stb. energiát képviselnek ill. előállításuk energiafelhasználással jár.

Külön tudományterület a növények energiahasznosításának elemzése. Általánosan használt mutató az energiaráta, amely a „keletkezett energia” és a termesztés során felhasznált energia aránya. A termelt növény fűtőértéke az energiahozam. A ráfordítást vizsgálva megkülönböztetünk közvetlen és közvetett energiahordozó felhasználást. A közvetlen az energiahordozók fűtőértéke, míg a közvetett a felhasznált anyagok és eszközök előállításának energiaszükséglete (műtrágyák, növényvédőszer, gépek, eszközök stb.). Az egyes technológiák elemzésekor az energiarátával óvatosan kell bánni, mert ennek a függvénynek az a jellemzője, hogy a ráfordítás növelésével folytonosan (természetesen nem lineárisan) csökken. A természetben, a természetes ökológiai rendszerben az energiaráta végtelen, hiszen van hozam, de nincs ráfordítás, így a „valamit” 0-val kell osztanunk. Ezért vezettem be „annak idején” az energiakülönbség függvényt, amelynek már van maximuma, és így az energiaráfordítás optimalizálható az adott feltételrendszerrel [5]. Az MTA TAKI és az MTA Martonvásári Mezőgazdasági

Kutatóintézete által kidolgozott tápanyag visszapótlási rendszert hét éve teszteljük üzemi termelési körülmények között. A modell számos paramétert vesz figyelembe: a talaj fizikai és kémiai jellemzőit, az előveteményt, a hozamterképek adatait stb., és lehetőséget ad ökológiai, környezetvédelmi és ökonómiai optimalizálásra, mindezt akár pár száz négyzetméteres területenként a táblán belül [6, 7, 8].

A tapasztalat azt mutatja, hogy a termelési technológiák energiaráfordítása nagyon hatékony lehet, de természetesen van olyan mérvű ráfordítás is, amelynél akár többet veszíthetünk a réven, mint a vámon: pl. kukorica és gabonafélék esetén teljes növény betakarításkor az energiaráta akár 6 is lehet, ha csak a szemtermést nézzük, akkor 2–3 ill., ha ebből etanolt állítunk elő, akkor egységnyi össz-energia ráfordítással 1.5–2 egységnyi energiát nyerhetünk. Repce, valamint napraforgó növényeknél -a kukoricához és gabonához hasonlóan- teljes növény betakarításkor az energiahozam és -ráfordítás aránya akár 5-6 is lehet, ha csak szemterméssel számolunk, akkor 2–3 ill., ha ebből etanolt állítunk elő, akkor egységnyi össz-energia ráfordítással 1.5–2-szer több energiát nyerhetünk. Hihetetlennek tűnik, de bizonyított tény, hogy a benzin előállítására nagyobb energiaráfordítást igényel, mint amekkorát képvisel [9].

A növényi eredetű folyékony hajtóanyagok használatának lehetősége már csaknem a motorizáció kezdetén felmerült: „A növényi olaj üzemanyagként történő használata ma még jelentéktelen. Idővel azonban ezek a termékek ugyanolyan fontosak lesznek, mint a benzin és kátrány termékek.” Rudolf Diesel (1912). „A jövő üzemanyagát az utak mentén növő szömörce terméséből, almából, magvakból, fűrészporból- szinte mindenből elő lehet majd állítani. Minden fermentálható növényi rész potenciális üzemanyag.” Henry Ford (1925).

Nézzük egy kicsit részletesebben a növényi zsírsavakat: A világ bio-hajtóanyag termelésének 10%-át teszik ki a növényi olajok és ezek 95%-át Európában állítják elő. Elsősorban repce ill. napraforgó olajat használnak fel a kontinensünkön, de bármely növényi olaj szóba jöhet (pálmaolaj, szójaolaj stb.).

A növényi zsírsavak hajtóanyagként történő felhasználásakor két lehetőség van:

Közvetlen felhasználás:

- különlegesen kialakított motorokban;
- gázolajhoz keverjük;
- előmelegítjük (pl. a belsőégésű motor hűtővizével);
- ill. adalékanyaggal csökkentjük a viszkozitását.

A növényolajok közvetlenül hajtóanyagként történő felhasználását több, a gázolajhoz viszonyítva kedvezőtlen tulajdonsága is gátolja: nagyobb a sűrűsége, nyolc-tízszere a viszkozitása, ami a porlaszthatóság szempontjából kedvezőtlen, kisebb a cetánszáma, ami kedvezőtlen gyulladási hajlamot jelent stb. Ezen tulajdonságok javítására használják az átészterezési technológiákat.

Közvetett felhasználás, amikor a gázolajhoz hasonló tulajdonságú hajtóanyagot állítunk elő: a növényi zsírsavakat átészterezzük (csökkentendő a viszkozitásukat). (A növényi zsírsavak trigliceridek, amelyek a háromértékű alkoholnak, a glicerinnek különböző zsírsavakkal alkotott észterei. A glicerinhez általában három különböző zsír-

sav kapcsolódik.) Átészterezéskor a növényi olajból általában metanol felhasználásával növényolaj –zsírsav- metilésztert nyernek. Ennek a terméknek a molekulaszervezete már nagyon hasonlít a gázolajat alkotó paraffin szénhidrogénekéhez [10].

A világ bio-hajtóanyag előállításának 90%-át az etanol gyártás jelenti. Jelenleg rohamosan nő ennek a hajtóanyagnak az elterjedése [9]. A szemtermést vizsgálva Magyarországon elsősorban a kukorica és a búza jöhet szóba a bio-benzin, a bio-alkohol előállításakor, mert ezek a fajok adják egységnyi tömegre vonatkoztatva a legnagyobb alkohol hozamot.

Az általam vezetett konzorcium kutatócsoportjainak intézményei ill. azok vezetői: Szent István Egyetem, Heszky László akadémikus; a Debreceni Egyetem, Nagy János professzor; Pannon Egyetem, Hancsók Jenő; IKR ZRt, Antos Gábor; Szolnoki Főiskola, Farkas Ferenc; Nyugat-Magyarországi Egyetem, Neményi Miklós professzor. A *konzorcium célkitűzése*: Növényi alapú bio-hajtóanyagok előállítási feltételeinek kidolgozása és környezetvédelmi célú felhasználásának megszervezése [11].

A debreceni kutatócsoport természetéstechnológia fejlesztésekkel, a lakossági vélemények felméréssel valamint logisztikai feladatok megoldásával foglalkozik. Az IKR-ben működő kutatócsoport a szemtermény szárítók tüzelőberendezéseinek növényolajra történő átállításának fejlesztési feladatait végzi. A Szolnoki Főiskola kutatói a növényolaj hajtóanyagokat motorfékpadí vizsgálatokkal tesztelik. A veszprémi (Pannon Egyetem) kutatók jelentős sikereket értek el az átészterezés hatásfokának növelése terén enzimek felhasználásával. (Ez az eljárás az EU 7-es kutatási keretprogramban kiemelt jelentőségű.) Ez a technológia azonban a folyamatszabályozás korszerűsítését is feltételezi [12].

Heszky László akadémikus és munkatársai a bio-diesel és a bio-alkohol gyártás biológiai alapjainak fejlesztésével foglalkoznak: Egyrészt a nagy olajsavtartalmú és –termésű repce és napraforgó hibridek nemesítésével a növényolaj hajtóanyagok előállítása céljából. (A zsírsavösszetétel alapvetően meghatározza a termék sűrűségét, a cetánszámát, az oxidációs stabilitását, a viszkozitását, a hidegszűrési határhőmérsékletét stb., a bio-diesel gyártásra a nagy olajsav tartalmú hibridek a legalkalmasabbak [10].) Másrészt nagy keményítő és amilopektin tartalmú kukorica hibridek és búza fajták nemesítését végzik az alkohol kihozatal fokozásának érdekében. A Gabonatermesztési Kutatóintézettel (Szeged) újraindították a tömörszárú búzafajták nemesítését. Ennek többek között azért is nagy a jelentősége, mert a fent említett keretprogramban a cellulóz alapanyagból előállított alkohol ugyancsak a prioritások között van. Ha ugyanis nemcsak a szemtermést használjuk fel alapanyagként, hanem a szalmát is, akkor jelentősen megnövekedhet az egy ha-on „termelhető” alkohol tömege.

Saját kísérletek

A Nyugat-Magyarországi Egyetem Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kara Biológiai Rendszerek Műszaki Intézete azt vizsgálja, hogy mely repce és napraforgó hibridek a legalkalmasabbak hajtóanyagnak ill. átészterezésre. Az általunk kidolgozott eljárással a préselhetőség egyszerű módon, hőkamerával vizsgálható. A jól préselhető hibridek hőmérséklete préseléskor nagyobb, mint a rosszul préselhetőké. Ez a tulajdonság egyébként a bél és a héj struktúrájában felismerhető. A jól préselhetőknél a mag-

bélben csatornaszerű képződmények figyelhetők meg az elektronmikroszkópos felvételeknél. A tapasztalat az, hogy a természet ill. fajtaadaptációba vont hibridek 40–50%-a valamilyen paramétere nem felel meg a hajtóanyaggal szemben támasztott követelményeknek (Savszám, Jód-Bróm szám, kokszolási maradék, hozam stb.) [14]. A világon elsőként sikerült bizonyítanunk, hogy az enzimek aktivitása mikrohullámú kezeléssel jelentősen fokozható [15]. Ezeknek a kutatásoknak az alapján sikerült olyan eljárást kidolgoznunk, amellyel a celluláz enzim (*Trichoderma reesei*) aktivitása 20–60%-kal növelhető a cellobioz hidrolizációjakor.

Ha kitekintünk a világba, akkor azt látjuk, hogy „gőzerővel” folynak a kutatások. Egyrészt a GM technológiával előállított növényeknél jelentősen csökkenthető a növényvédőszer felhasználás (így egyszerre csökken a környezetterhelés és az energiaráfordítás is!), másrészt pl. az endospermiumba amilázokat építenek, amelyek növelik a keményítők cukrokká történő lebontásának hatékonyságát ill. kiiktatható a technológiai folyamatból az energiaigényes főzési művelet (Nature biotechnology, 2006. július in Zöld biotechnológia, 2006/9). A legkülönbözőbb növényi olajok enzimek által katalizált átészterezésének lehetőségét vizsgálják [16], vagy géntechnológiával módosított gombákkal termeltetett enzimekkel bontják a papírt, a gyapotot ill. a fűrészport [17]. És ezek csak kiragadott példák.

Újabb jelentős kísérletek folynak az un 2. generációs hajtóanyagok előállítása céljából. Ennek az a lényege, hogy a növényi részeket elgázosítják, majd Fischer-Tropsch eljárással történik a bio-olaj vagy bio-benzin előállítás [10]. Ez a technológia azonban még számos szakmai-tudományos kérdést vet fel.

Epilógus: Céлом volt: érzékeltetni, hogy a megújuló energiahordozók korszerű előállításához ill. felhasználásához *a biotechnológia, a biotechnológia ipar, a genomika, az enzimológia, a növénytermesztés, a talajtan, az informatika, a klimatológia, az ökológia, a műszaki, az informatika, az ökonómia, a logisztika stb. tudományterületek* legkorszerűbb eredményeinek felhasználása szükséges, és ha a hatékonyságot növelni szeretnénk, akkor további céltudatos kutatómunkára ill. az eredmények összehangolására van szükség. Ahhoz azonban nem kell nagy jóstehetség, hogy a bio- ill. géntechnológia egyre jelentősebb szerepét prognosztizáljuk ezen a területen is.

A tét nagyon nagy, hiszen igaz az, hogy 2000 óta az etilalkohol gyártás több mint kétszeresére nőtt, míg a sokkal alacsonyabb szintről induló bio-diesel gyártás megháromszorozódott, ugyanakkor a kőolaj kitermelés 7%-kal növekedett. (Jelenleg a világ energiafogyasztásában a folyékony bio-hajtóanyagok alig több mint 2%-ot képviselnek [9]). Figyelembe véve azt aényt, hogy a rohamléptekkel fejlődő országok, elsősorban Kína és India „étvágya” egyre nő, még éveknek kell eltelnie, hogy a fosszilis energiahordozók eltüzelése miatt keletkező levegő széndioxid terhelés növekedését megállítsuk. Erre különböző országos programok vannak (pl. Brazília, Kína, az USA és az EU a bio-hajtóanyag a termelésüket 15 éven belül több mint kétszeresére szeretnék növelni), de valószínűleg további globális szabályozásokra is szükség lesz.

Előadásomat *Gábor Dénes* gondolataival szeretném zárni: „*Eddig az ember magával a természettel küzdött, mostantól a saját természetével kell megküzdenie.*”

Köszönöm a megtisztelő figyelmüket.

Irodalom:

- [1] Láng I. (1980): A magyar mezőgazdaság és a természeti erőforrások, lehetőségek és korlátok. *Gazdálkodás*, XXIV. évf. 5. sz. [2] Csete L. – Harnos Zs. – Láng I. (1981): Magyarország agrárökológiai potenciáljának felmérése és várható alakulása 2000-ig. *Gazdálkodás*, XXV. évf. 1. sz. [3] Láng I. et al. (1983): A biomassza fokozottabb hasznosítása. *Gazdálkodás*, XXVII. évf. 7. sz. [4] Niele, F. (2005): *Energy, Engine of Evolution*. Elsevier, ISBN-13: 978 0 44451886 6. [5] Neményi M. (1983): A kukoricatermesztés energiamérlegének javítása, különös tekintettel a szemtermés mesterséges szárításának hő felhasználását befolyásoló tényezőkre. Kandidátusi értekezés. Mosonmagyaróvár. (Témavezető: Varga János). [6] Neményi M.- Pecze Zs.- Mesterházi P. Á.- Németh T. (2001): A precíziós-helyspecifikus növénytermesztés műszaki és térinformatikai feltételrendszere. *Növénytermelés*, Tom. 50. No. 4. 419-430.p. [7] Pecze Zs. – Neményi M. – Debreczeni B.-né – Csathó P. – Árendás T. (2001): Helyspecifikus tápanyag-visszapótlás kukoricánövénynél. *Növénytermelés*, Tom. 50. No. 2-3. 269-284. p. [8] Neményi, M.- P. Á. Mesterházi- Zs. Pecze- Zs. Stépán (2003): The role of GIS and GPS in precision farming. *Computers and Electronics in Agriculture*. Vol. 40. (1-3): 45-55. [9] A világ helyzete (2005). *Worldwatch Institute*: New York (szerző nélkül) ISSN 1215-2064 [10] Hancsók J. (2004). *Korszerű motor- és sugárhajtómű üzemanyagok (III. Alternatív motorhajtóanyagok)*. Veszprémi Egyetemi Kiadó, Veszprém, ISBN 963 9495 33 6. [11] *Agroinform* (2006): Növényi alapú bio-hajtóanyagok előállításának feltételeinek kidolgozása és környezetvédelmi célú felhasználásának megszervezése. *Kutatás+fejlesztés*. Különszám: XV. évfolyam. [12] Hancsók, J.- Kovács, F.- Krár, M.- Magyar S.- Neményi, M. (2005): Effect of Fatty Acid Composition on the Quality of Fatty Acid Methyl Esters in Enzymatic Transesterification. *Chemical Engineering TRANSACTIONS*. Volume 7. [13] Heszky L. (2006). Biodízel és bioalkohol gyártás biológiai alapjai és hazai fejlesztésük. *Agroinform*. *Kutatás-Fejlesztés*. Különszám: XV. évfolyam. [14] Kacz K.- Neményi M.- N-né Varga M.- Stépán Zs. (2006): Növényi olajok hajtóanyagként történő felhasználási lehetőségének vizsgálata. *Agroinform*. *Kutatás-Fejlesztés*. Különszám: XV. évfolyam. [15] lakatos E. (2006): Folyékony élelmiszerek kezelése, különös tekintettel a mikrohullám tejre gyakorolt hatására. Doktori (PhD) értekezés. Mosonmagyaróvár. (Témavezető: Neményi Miklós). [16] Sanchez, F.-Vasudevan, P.T. (2006): Enzyme Catalysed Production of Biodiesel From Olive Oil. *Applied Biochemistry and Biotechnology*. Vol. 135. [17] Uryu T. et all. (2006): Chemo-Enzymatic Production of Fuel Ethanol From Cellulosic Materials Utilizing Yeast Expressing β -Glucosidases. *Applied Biochemistry and Biotechnology*. Vol. 135.

5. AZ OSZTÁLY TUDOMÁNYOS BIZOTTSÁGAINAK ÜLÉSEI, HATÁROZATAI, ÁLLÁSFOGLALÁSAI, RENDEZVÉNYEI

5.1. AGRÁR-KÖZGAZDASÁGI BIZOTTSÁG

Albizottságok megnevezése: Agrármarketing és élelmiszergazdasági logisztikai Albizottság; Munka- és vezetéstudományi Munkabizottság

5.1.1. BIZOTTSÁGI ÜLÉSEK

5.1.1.1. 2006. március 28.

Napirend

1. Az Agrár-közgazdasági Bizottság a 2006–2009. akadémiai ciklusra és a 2006. évre vonatkozó munkatervének elfogadása
Előadó: *Szűcs István*

Határozat:

A Bizottság a 2006–2009. évi stratégiai programja

1. Bekapcsolódás az EU agrárpolitikai áramlataiba, a magyar érdekek érvényesítésének tudományos megalapozása (Közösségi és nemzeti érdekek harmonizálásának esélyei).
2. A magyar mezőgazdaság nemzetközi versenyképessége:
 - A struktúraváltás szükségessége, fő irányai, feltételei;
 - A természetes hatékonyság növelésének esélyei.
3. Felkészülés a nemzetközi áramlatok fogadására:
 - Fenntartható fejlődés következményeiből adódó ökonómiai-közgazdasági feladatok;
 - Alternatív mezőgazdálkodás;
 - Nem élelmiszercélú mezőgazdasági termelés;
 - Az élelmiszerbiztonság.
4. Az agrár-közgazdaságtan, mint integráló tudomány szerepének változása.
5. Az agrár-közgazdasági kutatások és az oktatás helyzete. A humán-erőforrás szerepének felértékelődése.

A Bizottság 2006. évi munkaprogramja

2006. március

1. Az agrár-közgazdasági Bizottság 2006. évi munkatervének elfogadása
Előadó: Szűcs István
2. Agrárgazdasági Kutatóintézet (AKI) helyzete és az agrárközgazdasági kutatások aktuális kérdései
Előadó: Udovecz Gábor
3. Egyebek
Előadó: Szűcs István
Helye: AKI

2006. május

1. A műszaki fejlesztés szerepe a magyar mezőgazdaságban (elvi kérdések és gyakorlati kitekintés)
Előadó: Villányi László
2. Egyebek
Előadó: Szűcs István
Helye: Mezőfalva

2006. szeptember

1. Az agrároktatás helyzete (intézményrendszere, átalakulási folyamatok)
Előadó: Molnár József
2. Egyebek
Előadó: Szűcs István
Helye: SZIE

2006. november

1. A többkötetes Handbook of Agricultural Economics című, angol nyelvű agrár-gazdasági kézikönyv megvitatása
Előadók: Benet Iván
Forgács Csaba
Mészáros Sándor
Szabó Gábor
2. A Kutatásmódszertan c. könyv ismertetése
Előadó: Mészáros Sándor
3. Egyebek
Előadó: Szűcs István
Helye: MTA

Nagyrendezvény (MAE, MÉTE)

2006. december

1. Fenntartható fejlődés következményeiből adódó ökonómiai-közgazdasági feladatok;
2. A civil szervezetek szerepe az élelmiszerbiztonságban
3. Az Agrár-felsőoktatásban tervezett agrár-közgazdasági MSc szak megvitatása.
Előadó: *Villányi László*

Határozat:

A Bizottság megvitatta az agrár-felsőoktatásban egyedüli agrár-közgazdasági képzést nyújtó Vidékfejlesztő gazdasági mérnök MSc szak alapításának kérését, és azt egy tartózkodás mellett támogatta.

4. A jubiláló X. Nemzetközi Agrárökonómiai Tudományos Napok
Előadó: *Dinya László*

Határozat:

A Bizottság a konferenciát az agrár-közgazdasági kutatások eredményeinek egyik legjobb bemutató terének tekinti. Az elmúlt közel két évtized során nemzetközileg is elfogadott színtere lett az agrár-közgazdasági tudományos eredmények kölcsönös megismerésének és megismertetésének.

5. Egyebek
Előadó: *Szűcs István*

5.1.1.2. 2006. április 25.

Napirend

1. Beszámoló a Agrárgazdasági Kutató Intézet működéséről
Előadó: *Udovecz Gábor*

Határozat:

Az Agrárgazdasági Kutató Intézet jelenleg hazánk legjelentősebb agrárökonómiai szellemi bázisa. Jogelődjét 1954-ben alapították, ezt követően többször átszervezték, más intézményekkel összevonták. Engedélyezett létszáma 148 fő, többségük kutatási feladatokat lát el, vagy nemzetgazdasági szempontból jelentős információszerző és elemző munkát végez. Az AKI kettős szerepet tölt be. Tevékenységével egyfelől hozzájárul a gyakorlati kormányzati munka és az agrárpolitika tudományos megalapozásához, ugyanakkor – mint gazdasági és politikai érdekektől független kutatóintézet – tudatosan törekszik arra, hogy eredményeit az agrárgazdaság szereplői és partnerei számára hozzáférhetővé tegye.

Az Intézet a kutatás és a gyakorlat számára is fontos EU-konform információs rendszereket működtet, amelyekkel uniós adatszolgáltatási kötelezettségeink is teljesíthetők. Ilyenek:

- a tesztüzemi rendszer,
- a piaci árinformációs rendszer,
- a mezőgazdasági számlák rendszerére épülő prognózisok.

A kutató intézetben folyó tudományos kutatások az alábbi területekre összpontosítanak:

- EU KAP (szabályozás, várható hatások, reform);
- Külgazdasági elemzések (WTO, OECD, magyar külkereskedelem);
- Versenyképesség, ágazati ökonómia, piaci kitekintés;
- Adó- és támogatáspolitikai, költségvetési kérdések;
- Jövedelmek, eltartóképesség, szociális kérdések;
- Föld- és birtokpolitika;
- Feldolgozás és elosztás, fogyasztás-elemzés, élelmiszerbiztonság;
- Vidékpolitika, vidékfejlesztés (elemzés, tervezés, monitoring)

2. Beszámoló a Gazdálkodás c. folyóiratról

Előadó: *Szerdahelyi Péter*

Hozzászólások:

A fiatal kutatók számára a legjobb publikálási lehetőség és információ forrás, pótolhatatlan a szakma számára.

A szakma egységét tükröző az egyetemek és az AKI együtt vállalja fel a tudományos folyóirat gondozását.

3. Egyebek. MTA doktora (DSc) cím elnyerésére irányuló cselekmények keretében lebonyolított habitus vizsgálatok során elfogadható tudományos folyóiratok jegyzéke

Előadó: *Hajós László*

Határozat:

A Bizottság az eddigi munkáról szóló jelentést elfogadta, a Bizottság tagjai által művelt széleskörű témák miatt jelentős számú folyóiratot fogadott el.

5.1.1.3. 2006. május 30.

Napirend

1. A műszaki fejlesztés szerepe a magyar mezőgazdaságban (elvi kérdések és gyakorlati kitekintés)

Előadó: *Villányi László*

Zászlós Tibor Mezőfalva Rt., ügyvezető igazgató

Hozzászólások:

Az innovációs láncot ki kell egészíteni a működő tőkével, mert a humán erőforrás és a biológiai alapok nem működhetnek hatékonyan a működő tőke nélkül. A szakképzési és a továbbképzési rendszert fejleszteni kell. A túlzott jogi szabályozás ellen minél több fórumon fel kell lépni, mert jelentős mértékben akadályozza a hatékony gazdálkodást.

A mezőgazdaságban foglalkoztatottak jelentős része nincs regisztrálva, ez akadályozza a mezőgazdaságban a műszaki fejlesztés hatékony érvényesülését, ezért az EU-ban szokásos munkaerő foglalkoztatási feltételeket meg kell teremteni. A szakoktatást fejleszteni kell.

A pénzügyi kérdések területén alapvető szemléletváltásra van szükség. A támogatásoknál a termelés során hozzáadott értéket is figyelembe kell venni. A beruházási támogatások felhasználásánál figyelembe kell venni, hogy mire és hogyan használják fel a támogatási összeget. A támogatások során jelentős differenciálásra van szükség, nem szabad, hogy a hatékonysági kérdések elmosódjanak. Differenciálni kell, hogy milyen támogatási formától milyen hatékonyságnövekedés várható, ezáltal a versenyző gazdaságokat hagyni kell versenyezni. Világos agrárpolitikai célokat kell kitűzni.

A mezőgazdasági termelés során művelt földterület fele jelenleg bérelt földterület, tehát a területalapú támogatások révén jelentős tőke hagyja el a mezőgazdaságot. A műszaki fejlesztés révén lehet a legjobban növelni a mezőgazdasági termelés hatékonyságát. A pályázati elbírálási rendszer túlságosan bürokratív és a banki hitelképesség vizsgálatán túl nincs szükség további bírálatra.

Az agrár-környezetvédelem tranzakciós költsége a legnagyobb és nemzetgazdasági szinten nem jelenik meg jelentős mértékben. Az állattenyésztésben az épületek állapota 20 évvel ezelőtti állapotokat tükröz, ilyen infrastruktúrában nem lehet hatékony termelést folytatni.

Az ágazat túlságosan támogatásfüggő.

Jelentős a mezőgazdaságból az inputokon keresztül a jövedelem-kivonás, ezért az inputok árán keresztül lehetséges a jövedelemszabályozás.

5.1.1.4. 2006. november 7.

Napirend

1. Tájékoztató az MTA Doktori cím elnyerésének osztálykövetelményéről
Előadó: *Szűcs István és Hajós László*

Határozat:

A Bizottság által meghatározott folyóiratokon túl az Agrár-közgazdasági Bizottság a IX. Osztály, továbbá az Agrártudományok Osztálya más bizottságai által

elfogadott folyóiratokat is elfogadja. Az impakt faktoros és az előzőekben felsorolt folyóiratokon kívül az Agrár-közgazdasági Bizottság mérlegelheti további folyóiratokban megjelent tudományos cikkek befogadását, amennyiben a kérelmező a hármas követelményrendszer (a folyóiratnak szerkesztőbizottsága van, a magyar nyelvű folyóiratban idegen nyelvű összefoglaló szerepel, csak lektorált cikkek jelennek meg a folyóiratban) meglétét dokumentálni tudja.

2. Az agrár-felsőoktatás helyzete, átalakulási folyamatai az új felsőoktatási törvény és a Bolognai-folyamat kapcsán.

Előadó: *Molnár József*

Hozzászólások:

Magyarország csak akkor lehet sikeres, ha a közép- és felsőoktatás eredményes, ezért a felsőoktatási reform első lépéseként meg kell határozni a XXI. századi oktatáspolitikai egyértelmű stratégiáját és ezen stratégia mentén kell átalakítani a felsőoktatási rendszert.

A jelenlegi rendszer elavult, ezért ezen átalakítási folyamat elkerülhetetlen.

A reform során a felsőoktatási intézményeket nem lehet homogén módon kezelni, különbséget kell tenni a különböző tudomány területek között és az agrár-felsőoktatási intézményeknek egységes stratégiát kell kidolgozni.

Az egyetemek közötti együttműködésre nemcsak az országon belül van szükség, hanem Európán belül is, ki kell lépni a nemzetközi szintre a kutatások területén.

A finanszírozási rendszer miatt a felsőoktatási rendszer jelenleg kényszerpályán mozog, 10 év kell mire a rendszer megfelelően működni fog és valóban a minőség lesz a fő rendező elv, azonban ezt az átfutási időt le kell rövidíteni.

3. Jubilánsok köszöntése:

Széles Gyula 70 éves;

Borsos János 70 éves;

Csendes Béla 80 éves;

Enese László 80 éves

5.1.2. RENDEZVÉNYEK: ELŐADÁSOK, VITÁK LÉNYEGE, MEGÁLLAPÍTÁSAI

5.1.2.1. A mezőgazdasági termelés hatékonysága c. rendezvény

A rendezvény ideje: 2006. május 10.

A rendezvény helye: MTA Székház Kupolaterem

Előadások: *Szűcs István – Dimény Imre – Farkasné Fekete Mária:*

A hatékonyság vizsgálatának új szempontjai

Nábrádi András – Pethő Károly – Módos Gyula:

A hatékonyság mérésének módszertana

Popp József – Udovecz Gábor:

A mezőgazdasági termékek hatékonysága és nemzetközi versenyképessége

Fertő Imre – Hajós László – Káposzta József:

A hatékonyság és a területi differenciálódás

Salamon Lajos – Marselek Sándor – Szakály Zoltán:

A hatékonyság megjelenése az alternatív termelési irányzatokban

5.1.2.2. „Prioritások a világ agarártermelésében” c. vitaülés a Tudomány Napja rendezvénysorozat keretében az Agrártörténeti Bizottsággal közösen

A vitaülés ideje: 2006. november 17.

A vitaülés helye: MTA Kupolaterem

Előadó: *Csáki Csaba*

5.1.3. KÖZREMŰKÖDÉS AZ MTA DOKTORA CÍM ELNYERÉSÉBEN

Lehota József:

A vitában elhangzottak összegzéseként, az előírásoknak mindenben megfelelő habitus és a tudományterület gazdagításának megállapítása után, a titkos szavazás után, a Bizottság Lehota József eddigi tudományos tevékenységét az adható legmagasabb érték-számmal, pozitívan ítélte meg, amely alapján a következő határozatot hozta: A titkos szavazás alapján a Bizottság 100%-os eredménnyel támogatja a kérelmezőnek az MTA doktora cím elnyerésére benyújtott pályázatát.

Fehér Alajos:

Szabó Gábor felkért előterjesztőnek a felkérés idején a kérelmező kimutatása alapján 2 közös publikációja volt a jelölttel – amely az akadémiai szabályzat szerint megengedett, hiszen ott 3 van engedélyezve –, azonban a kérelmező a benyújtás és a felkérés utáni időre vonatkozó pótlólagos publikációs jegyzékében már több közös művet sorolt fel, ezért a Bizottság harmadik előterjesztőt jelölt ki Kiss Károly személyében – Dimény Imre javaslatára.

5.1.4. A BIZOTTSÁG TÁRGYÉVI LEGFONTOSABB ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEI

- A mezőgazdaság nemzetközi versenyképességének tudományos mélységű elemzése, a főbb tennivalók megfogalmazása;
- A birtokviszonyok korszerűsítési irányainak kidolgozása;
- Az EU-csatlakozás tanulságainak rendszerezése, válaszok a kihívásokra;
- A fenntartható fejlődés főbb összefüggéseinek feltárása, a klímaproblémák közgazdasági aspektus elemzéseinek elindítása;
- Az agrárgazdaság hatékonyságának új szemléletű bemutatása és elemzése;
- Automatizált közgazdasági földértékelési rendszer kidolgozása.

5.1.5. KÜLFÖLDI MEGHÍVOTTAK ÉS A KÜLFÖLDI VENDÉGEK LÁTOGATÁSÁNAK EREDMÉNYEI

Hans Anderson: Uppsalai Egyetem

Eric Aesley: Angol Agrárgazdasági Kutató Intézet

5.1.6. KÜLFÖLDI TANULMÁNYUTAK

- Részvétel az Agrárközgazdászok Világkonferenciáján, melynek témaköre a marketing kutatások eredményeinek ismertetése volt. (A magyar delegáció 6 fővel vett részt a poszter szekcióban, illetve tartott előadást.);
- Svédországban, az Uppsalai Egyetemen a földek közgazdasági értékelésének illetve a földhasználat korszerű elméletének tanulmányozása és megvitatása. Tanulmányként fogalmazhatjuk meg, hogy a földértékelés módszertana világviszonylatban a változások idejét éli. Az alaphozadékok mellett (fő- és melléktermék) egyre markánsabban jelennek meg az externális hozadékok figyelembevételének igénye, mint például a zöldfelület CO₂-lekötése, oxigéntermelés, tájkultúra gazdagítása stb...
- Részvétel a Wageningeni Egyetemen történt két PhD értekezés bírálóbizottságában. Opponensi közreműködés a „Bio-economic modeling of conversion from conventional to organic arable farming” és a „Whole-farm risk management in arable farming: portfolio methods for farm-specific analysis and planning” című disszertációk bírálatában.

5.1.7. ÚJ TUDOMÁNYOS KÖNYVEK BIBLIOGRÁFIÁJA

Benet Iván (szerk.): Agricultural Transition and Rural Development Budapest, Gyöngyös, Pécs 147 p.

Berde Csaba – Nagy T. (szerk.): A térségfejlesztés vezetési és szervezési összefüggései Debrecen 260 p.

Buday-Sántha Attila: Környezetgazdálkodás (Általános rész) Dialóg Campus Kiadó Budapest-Pécs 245 p.

Hajós László – Mezei J.: Munkabiztonság a mezőgazdaságban Szaktudás Kiadó Ház, Budapest ISBN 963 9553 98 0 60 p.

Kapronczai István et al. (szerk.: Csizmadia Z. – Kovács J.): Agrárműszaki jövőkép és szakemberképzés, Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum, Debrecen 2006.

Kapronczai István: Az agrárinnováció az EU tagság tükrében Az agrárinnovációtól a társadalmi asszimetriáig (szerk.: Jávor A. – Borsos J.) Debreceni Egyetem Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar, Debrecen 2006 129–136 p.

Marselek Sándor: Agrár-közgazdaságtan FVM Képzési és Szaktanácsadási Intézet Budapest ISBN 963 9317 96 9 (alkotó-szerkesztő: Merkel Krisztina)

Mészáros Sándor: Agrárgazdasági kutatómódszertan Debreceni Egyetem, Agrártudományi Centrum 2006 163 p. ISBN-10 963-9732-00-1 ISBN 13978-963-9732-00-1

5.1.8. KITÜNTETÉSEK, ELISMERÉSEK

Borszéki Éva: Magyar Köztársasági Ezüst Érdemkereszt

Hajós László: SZIE GTK Scriptor Díj
Szlovák Agrártudományi Egyetem Nyitra Jubileumi Díszplakett

Marselek Sándor: Kiadói Nívódíj

Vizdák Károly: Kádár Béla díj

5.1.9. KAPCSOLATOK KÜLFÖLDI KUTATÁSI, OKTATÁSI INTÉZMÉNYEKSEL

Főbb oktatási intézmények:

- Kansas State University
- IOWA State University
- Justus Liebig Universität, Giessen
- Slovenska Pol'nohospodarska Univerzita, Nitra
- Tyimirjazev Akadémia, Moszkva
- Universität für Bodenkulture, Wien
- Wageningense Landbouwniversitet

Kutatóintézet:

- Institut für Agrarentwicklung Mittel- und Osteuropa, Halle/Saale

5.1.10. A BIZOTTSÁG TUDOMÁNYTERÜLETÉT ÉRINTŐ ÁTFOGÓ TÁVLATI CÉLKITŰZÉSEK

- Az agrárökonómia, mint diszciplína válasza a világméretű tendenciákra;
- A vertikális termékpályák új fejlődési törvényszerűségeinek elemzése;
- A nemzetközi munkamegosztás főbb tendenciáinak vizsgálata
- A mezőgazdaság és vidékfejlesztés belső törvényszerűségeinek kutatása, az alternatív mezőgazdálkodás és a fenntartható fejlődés;
- A hatékonyság ágazati aspektusainak értelmezése.

5.1.11. EGYEBEK

Az Agrár-közgazdasági Bizottság közreműködésével kerül megrendezésre 2007. szeptember 6–8. Budapesten az IAAE-EAAE Seminar: Agricultural Economics and Transition: „What was expected, what we observed, the lessons learned.” címmel.

5.2. AGRÁRMŰSZAKI BIZOTTSÁG

Albizottságok: Doktori, Junior, Szenior, Kiadvány, Rendezvény, Oktatás (képzés) tudományi.

5.2.1. BIZOTTSÁGI ÜLÉSEK

5.2.1.1. 2006. március 16. Axiál Kft Lajozmizse

Napirend:

1. Az Axiál üzletpolitikája
Előadó: Harsányi Zsolt ügyvezető
2. Mezőgazdasági termelés és innováció. Az MGI törekvései az agrár-műszaki kutatás- fejlesztésben.
Előadó: Fenyvesi László
3. Az MTA-AMB hároméves munkaterve
Előadó: Szendrő Péter
4. Beszámoló a XXX. K+F Tanácskozásról
Előadó: Tóth László
5. Egyebek

A **napirendi pontok tárgyalása előtt** Elnökünk bemutatta a Szt. István Egyetem Gépészmérnöki Karának jelenlévő új vezetőit (Szabó I. intézet igazgató, Kalácska G. tanszékvezető, Bense L. tanszékvezető) ill. átadta az állandó meghívottak jelenlévő tagjainak megbízó levelét (Antos G., Harsányi Zs., Szente M., Püski J., László A.)

Az első napirendi pont keretében Harsányi Zsolt tájékoztatást adott a mezőgép piac helyzetéről, az AXIÁL Kft 2005.évi forgalmáról és idej terveiről. Az új gép eladásban továbbra is a három nagy „kereskedőház” a meghatározó, mivel az összforgalom több mint 70%-át ők bonyolították. Az általános visszaesés ellenére az AXIÁL Kft nyereségesen működött, mivel tevékenységi skáláját sikeresen bővítette:

- Gépforgalmazás (új üzletág: építőipari gépek)
- Alkatrész forgalmazás
- Bérgépek
- Bemutató gazdaság (Hód-Mezőgazda Rt.)
- Külföldi leányvállalatok (Szlovákia, Románia, Ukrajna).

Az idén 15 éves társaság új telephelyeket tervez (Miskolc, Székesfehérvár, M0-M4 csomópont), de fejleszti bajai központját is (regionális vállalati központ, oktató terem). Céljuk hogy belátható időn belül versenyképes vállalattá váljanak Közép-Európában.

A második napirendi pont keretében az előadó az MGI tevékenységének főbb céljait, feladatait foglalta össze:

- kemikáliák, a szaporítóanyagok és a gépek használati értékének vizsgálata
- piactudatos technológia-fejlesztés
- az új K+F eredmények és az ismeretek átadása, alapvetően a termelők, a gazdák felé.
- „nemzeti” hatósági feladatok: permetezőgépek kötelező vizsgálata, a biomassza energetikai hasznosításának fejlesztése (akkreditált laboratórium).

Az eddigi erőforrásokra támaszkodva két terület világszínvonalú fejlesztése:

1. A táj- és vidék-gazdálkodás műszaki- informatikai szolgáltató rendszerének kiépítése többek között hiperspektrális és termális távérzékelő rendszerünkre alapozva.
2. A mezőgazdasági energetikai termelés technológiai fejlesztéséhez szükséges műszaki bázis létrehozása, amelyből a hőtermelés, a biogáz gyártás és a folyékony hajtóanyagok vizsgálati rendszere rendelkezésünkre áll. Több fontos fejlesztést viszont (1 MW-os kazánvizsgáló állomás létrehozását, hajtóanyag-laboratóriumot, féktermi fejlesztést) nem tudunk segítség nélkül megvalósítani. Itt nem is pénzre, hanem a vagyoni elemekből történő kigazdálkodás engedélyezésére lenne szükség!

Az előadást követő vitában (Tóth I., Dimény I., Husti I., Sembery P., Fauszt D., Szendrő P.) elhangzott észrevételek alapján állásfoglalást kell készíteni, amelyet sürgősen meg kell küldeni az Osztály elnökség számára.

A harmadik napirendi pont keretében elnökünk ismertette az éves és a hároméves munkaterv programját.

A negyedik napirendi pont keretében beszámolót hallgattunk meg a januári K+F Tanácskozásról.

A beszámolót követően vita (Husti I., Dimény I., Sembery P., Jóri J. I., Szendrő P., Láng Z., Csermely J. Hajdú J.) bontakozott ki arról, hogy a jövőben csak két évente legyen teljes program, míg a köztes években tematikus tanácskozást tartunk. Elhangzott olyan javaslat, amely szerint a plenáris ülés tematikus, a poszter szekció teljes legyen, osszuk ketté a szekciókat és így adott témakörre csak két évente kerüljön sor. Döntés nem született a témára később visszatérünk.

5.2.1.2. 2006. május 18. Szeged (József Attila Tanulmányi és Információs Központ)

Napirend:

Zárt ülés, amelyen a Bizottság állandó tagjai vesznek részt.

Doktori cselekménnyel összefüggő habitusvizsgálat.

Jóri J. István: „A környezet orientált talajművelési rendszerek agrotechnikai és műszaki összefüggései”

Opponensek: Fekete András és Sitkei György

Teljes ülés:

1. A Szegedi Tudományegyetem bemutatása.
Előadó: Szabó Gábor
2. „Az élelmiszerbiztonság és alapanyag termelés összefüggései” c. vitaanyag összefoglalójának véglegesítése.
Előadó: Szabó Gábor
3. Az „Ifjú kutatók és doktorok bemutatkozása” sorozatban
Bemutatkozik: Kerényi György: „Aktív talajművelő szerszám öngerjesztett rezgésének vizsgálata”
4. A 2006. évi vitaanyagok munkacsoportjainak, résztvevőinek összeállítása.
Előadó: Szendrő Péter

Napirend előtt Szendrő Péter és Fenyvesi László átadta a Mezőgazdasági Technika 2005. évi nívódíját. Az elmúlt év díjazottja Réz Gyula, aki a lap „Visszatekintés” című rovatát szerkeszti és írja.

Az első napirendi pont keretében Szabó Gábor rektor vetített képes előadáson mutatta be az ország vezető egyetemei közé tartozó Szegedi Tudományegyetem múltját és jelenét. A 85 éves szegedi felsőoktatást meghatározó SZTE a következőképpen jellemezhető: *Oktató-kutató egyetem, vállalkozó, innovatív K+F valamint TT euroregionális és karitatív tudásközpont.* Az egyetem fő jellemzői: 11+1 Kar, 6600 alkalmazott, 30000 hallgató, 200 választható szak, 17 PhD iskola, 100 doktori program. Az egyetem nemzetközi megítélése: 202-301. helyezés a shanghai listán, ill. 80-125. helyezés az EU listán.

A második napirendi pont keretében szóbeli kiegészítést kaptunk az előzetesen megküldött írásos anyaghoz. A tájékoztatás után rövid vita következett (Sitkei Gy., Sembery P., Fenyvesi L., Jóri J. I., Balogh Cs., Faust D., SzendrőP.). Az anyag véglegesítés után publikálásra kerül (Magyar Tudomány, Mezőgazdasági Technika).

A harmadik napirendi pont keretében Kerényi György tájékoztatott a legújabb kutatási eredményeiről és jövőbeni terveiről. A sikeres beszámoló eredményeként a ciklus utolsó ülésén kerül sor az elismerő oklevél átadására.

A negyedik napirendi pont keretében pontosítottuk a II. féléves programot.

5.2.1.3. 2006. szeptember 14., Bábolna

Napirend:

Zárt ülés, amelyen a *Bizottság állandó tagjai* vesznek részt.
Doktori cselekménnyel összefüggő habitusvizsgálat.

Szabó Gábor: „Élelmiszerek minősége és a kombinált energiaközléses műveletek

Opponensek: Fekete András és Sitkei György

Teljes ülés:

1. Tájékoztató a Bábolnai Nemzeti Ménesbirtok Kft. tevékenységéről.
Előadó: Rombauer Tamás ügyvezető igazgató
2. Az IKR Zrt. Üzletpolitikája és stratégiai tervei.
Előadó: Szaxon J. Attila vezérigazgató
3. Vita az agrárműszaki tudomány, a képzés és a bolognai folyamat összefüggéseiről.
Előadók: Beke János, Lengyel Antal, Neményi Miklós, Szabó Gábor és Szendrő Péter

A zárt ülésről külön jegyzőkönyv készül.

Az első napirendi pont keretében Rombauer Tamás helyett Sárdy Tibor gazdasági igazgató tartott vetítettképes előadást. Ismertette a Ménesbirtok történetét az 1789-es méntelep alapítástól napjainkig. Külön kiemelte a Bábolnai ÁG. Nemzeti Vállalat 1948-as megalapítását ill. a jelenlegi gazdaság 2001 évi létrehozását.

A második napirendi pont keretében Szaxon J. Attila helyet Antos Gábor műszaki igazgató adott tájékoztatást. Az üzleti eredmények után, röviden ismertette az új fejlesztési terveket: részvétel a bábolnai szántóföld privatizációjában, szárító gyártás újraindítása, biodízel program indítása.

A harmadik napirendi pont keretében elhangzott ismertető és hozzászólások főbb mondanivalója a következők szerint foglalható össze:

- A BSc képzésben csökken a természettudomány részesedése. Ennek ellenére igen nagy a „lemorzsolódás” aránya (50% az első szemeszterben, a végzők aránya kb. 30%). Kiemelt szerepet kapnak a projekt feladatok.
- A beiskolázási adatok szerint csökken a jelentkezők létszáma, főleg Mezőtúron és Szegeden.
- Több helyen hiányos az infrastruktúra.
- Alacsony az oktatói mobilitás.
- Fejleszteni és bővíteni kell az ösztöndíj rendszert.
- Bázisüzemi hálózatot kellene kiépíteni.
- Az agrármérnök képzésben alacsony a műszaki ismeret oktatás aránya (5–7%)
- Előnyös ha egy Karon külön agrár- és műszaki szak is működik.

5.2.1.4. 2006. 11. 6. Szeged. SZTE Központi épület

Napirend:

1. Az agrár-műszaki tudomány és felsőoktatás helyzete, lehetőségei a bolognai folyamat tükrében

Bevezető előadás: Szendrő Péter

Korreferálnak: Beke János
Lengyel Antal
Neményi Miklós
Szabó Gábor

2. Vita

3. Összegzés

A **napirendi pontok tárgyalása előtt** bizottságunk titkára ismertette a tanácskozással kapcsolatban küldött írásos üdvözlőleveleket: Vinze János biofizikus, Gőgös Zoltán FVM államtitkár, Gráf József FVM miniszter.

Az **első napirendi pont** keretében elhangzott bevezető előadás öt témakörben fogalmazott meg állításokat és kérdéseket:

- a piac szerepe és követelményei,
- a képzés tartalmi követelményei,
- a képzés formai követelményei,
- a személyi és tárgyi feltételrendszer,
- az intézményrendszer helyzete és jövőbeni lehetőségei.

A korreferátumok a mezőgazdasági és élelmiszeripari gépészmérnök képzés különböző szintjeinek lehetőségeit és kihívásait ismertették:

1. Az agrárműszaki tudomány, a képzés és a Bologna-folyamat összefüggései.
2. A BSc szintű mezőgazdasági és élelmiszeripari mérnökképzés kialakítása és tapasztalatai.
3. Műszaki oktatás és kutatás a nem szakirányú képzést folytató intézményekben (kérdőíves felmérés alapján).
4. A mezőgazdasági és élelmiszeripari gépészet BSc-MSc szintű összekapcsolásának lehetőségei és kihívásai.

A bevezető előadás és korreferátumok elhangzása után rövid hozzászólások következtek (Harsányi Zs, Patay I.) Mindezek felhasználásával téziseket fogalmaztunk meg amelyeket az illetékesek számára megküldünk.

5.2.1.5. 2006. november 23. Nyírbátor (Bátorcoop Szövetkezet Tanácsterem)

Napirend:

Zárt ülés, amelyen a Bizottság állandó tagjai vettek részt.

Doktori cselekménnyel összefüggő habitusvizsgálat

Beke János: „A terményszárítás energia és anyagtranszport folyamatai”

Opponensek: Csermely Jenő és Fekete András

Teljes ülés

1. A magyar mezőgazdaság energiatermelési lehetőségei a XXI. század elején
Előadók: Beke János – Hajdú József – Fenyvesi László
2. A biogáz üzem műszaki-technológiai rendszere, az üzemeltetés és hasznosítás tapasztalatai.

A napirendi pontok tárgyalása előtt elnökünk tájékoztatást adott a Rázsó-émlékfüzet és az „Agrárműszaki jövőkép és szakemberképzés” c. könyv megjelenéséről. A könyv összeállításának indítékát Csizmazia Zoltán ismertette, egyben tájékoztatást adott a Debreceni Egyetemen alapított új Agrár Műszaki Tanszékről (vezetője Kovács János) és a tervezett új szakról (agrármérnök képzés, emelt műszaki tartalommal).

Az első napirendi pontban elhangzott előadás bemutatta a hazai biodízel és a bioetanol gyártás alapanyag-termelési és feldolgozási lehetőségeit. A biohajtóanyag -termelés jelenleg ismert kapacitása (9 Mt kukorica, 2 Mt repce) meghaladja a hazai alapanyag -termelés képességét. Ezért a szerzők felhívták a figyelmet arra, hogy működőképes biomassza programot csak komplex rendszer kidolgozásával és alkalmazásával lehet indítani.

Az előadás alapján 1–2 oldalas általános tézis anyagot állítunk össze, amelyet a termelők (fogyasztók és a kormány) rendelkezésére bocsátunk.

A második napirendi pont keretében elhangzott előadás főbb tézisei:

- biogáz üzemet önállóan nem érdemes építeni
- a nyírbátori üzem a növénytermesztés, állattartás, élelmiszer-feldolgozás és hulladék-ártalmatlanítás együttes működtetésén alapul
- a biogázüzem kellemetlen szag nélkül csak akkor működik, ha jó alapanyagot, precíziós üzemeltetéssel használunk
- a nyírbátori üzem főbb jellemzői
 - o 12 fermentor (+4 épül)
 - o 15–18 m³/nap teljesítmény
 - o 4 gázmotor (villamos energia előállítás)
 - o 110 ezer tonna/év alapanyag feldolgozás

5.2.1.6. 2006. december 14. Gödöllő (FVM MGI főigazgatói tanácssterem)

Napirend

1. A logisztika szerepe a magyar mezőgazdaságban
Előadók: Hajdú József
Fenyvesi László
Husti István
2. „Ifjú kutatók és doktorok bemutatkozása” sorozat: A szemesztermény szárítás modellezési összefüggései.
Előadó: Bihercz Gábor

3. Születésnap köszöntés. Az MTA-AMB köszönti a 75 éves Sitkei Györgyöt valamint a 70 éves Fekete Andrást és Szüle Zsoltot.

4. Egyebek

A **napirendi pontok tárgyalása előtt** Elnökünk ismertette a Mezőgazdasági Technika nívódíj versenyének eredményét. A 2006. évi nyertes Jakováczy Frigyesnek Szendrő Péter és Fenyvesi László adta át az elismerő oklevelet. A Mezőgazdasági Technika szerkesztőségi „Hűség Díját” Jován Dániel kapta.

Az **első napirendi pont keretében** elhangzott előadás a következő főbb fejezeteket tárgyalta:

- A logisztika jelentősége,
- A mezőgazdasági termelés, árumozgatás, szállítópályák ill. irányok,
- Az agrárlogisztika helyzete,
- Az agrárlogisztika főbb fejlesztési területei,
- A megvalósuló agrárlogisztikai fejlesztések várható eredményei.

Az előadást követő vita (Jóri J. I., Balogh Cs., Husti I., Szendrő P.) főbb megállapításai:

- Az agrárlogisztika a nemzeti logisztika része,
- Az agrárlogisztika alapkérdése a Duna hajózhatóvá tétele,
- Jelenleg sem a vasúti, sem a közúti szállítási kapacitás nem elégséges, (2,0–2,5 Mt, amit 6Mt –ra kellene fejleszteni).

A **második napirendi pont** keretében meghallgattuk Bihercz Gábor „A szemesztermény szárítás modellezési összefüggései” c. témabeszámolóját, amely a hallgatóság körében megérdemelt sikert aratott.

A **harmadik napirendi pont** keretében elnökünk – az ünnepeltek közül a megjelent Fekete Andrásnak – átadta elismerő oklevelünket.

A **negyedik napirendi pont** keretében elnökünk beszámolt a doktori albizottság tevékenységéről és eseményeiről (részletek a korábbi emlékeztetőkben található), továbbá tájékoztatást adott a 2007. évi tudományos tanácskozás előkészületi munkáiról.

5.2.3. NAGYRENDEZVÉNYEK

A XXX. Jubileumi tanácskozást Horn Péter akadémikus az Agrártudományok Osztályának elnöke üdvözölte. Szendrő Péter „Harmincéves a Gödöllői K+F Tanácskozás. Az MTA-AMB múltja és jövője.” című előadását követően átadásra került a Bánházi Gyula emlékérem és első ízben a Karai János ösztöndíj.

A beérkezett előadásoknak megfelelően VIII. szekciót szerveztünk. A programot „Az új villamosenergia-törvény (VET-2005) hatása a megújulóenergia-termelésre” című kerekasztal vita egészítette ki.

A szervezéssel kapcsolatos tapasztalatok:

A 169 témából 41 előadásként hangzott el nyolc szekcióban (a IX. szekció kerekasztal vita volt meghívott előadókkal). A kevesebb, de növelt időtartamú előadások színvonala egyenetlen volt. A színvonal tartása érdekében ezért a jövőben gondosabb szelektálás és felkészülés szükséges. Az előadások poszteren történő megjelenítését továbbra is szigorúbban kell megkövetelni. A kerekasztal-vita forma bevált (az anyagok könyv formában is megjelennek), célszerű a jövőben is folytatni. A Tanácskozást anyagilag segítette az MTA., az FVM., és néhány szponzor. A legszínvonalasabb anyagok a Hungarian Agricultural Engineering c. folyóiratban kerülnek közlésre.

5.2.4. DOKTORI CSELEKMÉNYEK

Az MTA Agrár-Műszaki Bizottsága az év során megtárgyalta

Jóri J. István: „*A környezet orientált talajművelési rendszer agrotechnikai és műszaki összefüggései*”

Szabó Gábor: „*Élelmiszerek minősége és a kombinált energiaközléses műveletek*”

Beke János: „*A terményszárítás energia és anyagtranszport folyamatai*”

című, az MTA doktora fokozat megszerzésének érdekében benyújtott pályázati anyagát.

A Bizottság a vitában elhangzottak és a szavazás eredménye (Jóri J. István 83,3%, Szabó Gábor 100%, Beke János 100%) alapján **mindhárom értekezés eljárásra bocsátását javasolta.**

5.2.5. A BIZOTTSÁG TÁRGYÉVI LEGFONTOSABB ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEI

A bizottsági üléseken megvitatott anyagok összefoglalóját tézisszerűen közöljük:

Az agrárműszaki tudomány és a felsőoktatás helyzete, lehetőségei a bolognai folyamat tükrében:

1. Az agrárműszaki végzettségű szakemberek iránt folyamatosan meglévő kereslet alapján megállapítható, hogy a mezőgazdasági gépész- és élelmiszeripari mérnök szak beiskolázási létszámának fenntartása, vagy növelése indokolt.
2. A kereslet magyarázata az, hogy a sokrétű képzés és ezzel megszerezhető képesség sokirányú elhelyezkedési lehetőséget biztosít. A szak végzettjei munkahegyteremtő szakmát művelnek, vállalkozásokat indítanak.
3. A jelenlegi beiskolázási létszám mellett is csak az érintett intézmények hatékony együttműködésével képzelhető el a színvonalas képzés. Ez közösen kidolgozott tananyagot, egyeztetett és koordinált gyakorlati rendszert, kölcsönösen kihasznált infrastruktúrát, a meglévő személyi feltételek ésszerű kooperációját igényli.
4. A rendszerszemléletű, projektorientált, önálló gondolkodásra, vállalkozói készségre fókuszáló képzést kell megvalósítani.

5. A felhasználói kör igénye szerteágazó, amely csak színvonalas általános képzéssel és regionális specifikumokkal biztosítható.
6. A BSc szakok gyakorlatorientált jellegét biztosítani kell. Nem engedhető meg, hogy a BSc szak három és félévre tömörített MSc szak legyen...
7. Ki kell dolgozni, és ki kell alakítani az intézményközi gyakorlati oktatás feltételrendszerét, létre kell hozni a bázisüzemi rendszert.
8. Meg kell teremteni a BSc és a PhD képzés feltételrendszerét, ehhez meg kell találni az állami finanszírozást és a privát szféra nagyobb mértékű bevonásának módját.
9. Az agrármérnök képzés keretében el kell érni, hogy a mezőgazdasági műszaki ismeretek tantervében elfoglalt volumene, fontossága, igazodjon azok gyakorlatban betöltött szerepéhez.

Az FVM Mezőgazdasági Gépesítési Intézet (MGI) helyzete, lehetőségei

Az AMB látókörébe tartozó egyetlen és ilyen értelemben az agrár-műszaki tudományok tekintetében meghatározó gépvizsgálati és fejlesztő műhely jövőjét illetően a Bizottság az alábbiakban alakított ki állásfoglalást.

1. Az Intézet közel másfél évszázados sikeres hazai és nemzetközi tekintélyt kivívott történetének finanszírozási szempontból legnagyobb krízisét éli. Állami tulajdonban és felügyelet mellett történő megtartása és finanszírozása feltétlenül indokolt. Ez biztosít az Intézet számára szakmai függetlenséget és ad lehetőséget hasonló nagyteknétyű külföldi társintézményekkel történő együttműködésre és kapcsolattartásra. Az Intézet megbecsült része a hasonló státuszú európai kutatóhálózatnak (ENTAM). Az ebből való visszavonulás kényszere jelentős nemzetgazdasági veszteség volna.
2. Dicséretes a beszámolóból is kitűnő, széleskörben elismert intézeti tevékenység és annak bővítési törekvései. Ez nem hegemóniára, hanem közös szakmai fellépésekre és feladatmegoldásokra irányul. Három nemzetközi akkreditációjú kutatólaboratóriuma (növényvédő-, biomassa-energetikai-, erőgép labor) is ugyancsak nagy vállalkozási potenciállá fejlődött.
3. Az Intézet csak abban az esetben tudja betölteni ágazati és nemzetgazdasági szempontból egyaránt kulcsfontosságú feladatát, ha tevékenységének államilag finanszírozott hányada feladatarányossá lesz és világos elvárásokkal, továbbá a folyamatos tulajdonosi, az eredményeket is elismerő működés ellenőrzéssel párosul.

Az élelmiszerbiztonság és az alapanyag-termelés összefüggései

(Javaslatok a mezőgazdasági és élelmiszeripari gépészek számára)

A fogyasztásra kerülő élelmiszerek teljes termékpályáján, a biológiailag aktív mezőgazdasági alapanyagok előállítására és feldolgozására megköveteli a mezőgazdasági és élelmiszeripari gépészeket, műszaki szakembereket, hogy a különböző eljárások, technológiák megválasztásakor különös tekintettel legyenek az élelmiszerbiztonságot veszélyeztető, a végtermék minőségét befolyásoló kockázati tényezőkre. Ennek megvalósításánál az alábbi összefoglaló következtetéseket, javaslatokat célszerű figyelembe venni:

- Az alapanyagok élelmiszerbiztonságát veszélyeztető tényezők pontos feltárása, elemzése és értékelése a megelőző minőségbiztosítási és élelmiszerbiztonsági intézkedések fontos előfeltétele, ezért az ilyen irányú kutatások, valamint szint-felmérések intenzív folytatása aktuális feladat.
- A növényi eredetű élelmiszerek minőségét és biztonságát a termékpályán belül elsősorban a talaj, a műtrágyák, a növényvédő-szerek és a feldolgozási technológia befolyásolja, melyek átfogó kutatása és elemző vizsgálata fontos feladat.
- Az állati eredetű élelmiszerek minőségét és biztonságát a termékpályán belül elsősorban a takarmány, az adalékanyagok, az állatgyógyászati szerek és a feldolgozási technológia, beleértve a megfelelő hűtést, befolyásolja, melyek részletes kutatása és elemző vizsgálata szintén fontos feladat.
- Az élelmiszerbiztonság javítása és a minőség fejlesztése érdekében az alapanyagok termelése, betakarítása, árukezelése stb. során alkalmazott gépeket és berendezéseket úgy kell kialakítani, illetve továbbfejleszteni, hogy a termékek kevésbé sérüljenek (pl. kisebb legyen a törtszemek aránya), romlási jelenségek ne léphessenek fel (pl. a megfelelően alkalmazott és szabályozott hűtéssel).
- Az ökológiai termelés egyik legfontosabb törekvése, hogy a mesterséges szennyező anyagokat (pl. peszticideket, szer-maradványokat, nehézfémeket) lényegesen a megengedett határértékek alatt tartalmazó, lehetőleg minden szempontból ártalmatlan élelmiszereket állítson elő.
- Kórokozó- és ellenanyag-kimutatási módszerek és ellenőrző, monitoring rendszer folyamatos alkalmazása és fejlesztése a rovarirtó szerek (szerves foszforsav-észter származékok), antibiotikumok, nemi hormonok, az állat szervezetébe került karcinogén, mutagén vagy teratogén hatású toxikus nyomelemek kimutatására.
- A hatékonyság növelése, a hatósági eljárások gyors és költségtakarékos lefolytatása érdekében szükséges egy olyan információs rendszer kidolgozása és működtetése, amely a hatósági munkát, az ár-konzekvens termékminősítés során elvégzett vizsgálatok eredményeire alapozza.

A magyar mezőgazdaság energiatermelési lehetőségei a XXI. század elején

A Magyar Tudományos Akadémia Agrár Műszaki Bizottsága 2006. november 23-án Nyírbátorban tartott kihelyezett ülésén áttekintette a magyar mezőgazdaság energiatermelésének helyzetét és lehetőségeit.

Hazánkban eddig a legdinamikusabb fejlődés a szilárd, alapvetően fás biomassza hasznosításának területén mutatkozott, főleg az erőművi értékesítés miatt. A jelenleg forgalmazott tüzelőberendezések nagy része is ezt az anyagot tudja –különböző formában – hasznosítani, tehát a rövid vágásidejű fás szárúak, valamint az erdészeti termelési lehetőségek jelentik a fejlesztések fő irányát. Több célú felhasználási lehetőséget nyújt az Európában főleg Magyarországon jellemző fafaj, az akác. Ezen a területen a biotechnológiai módszerekkel végzett, az állomány egyenletességére, fakihozatalára törekvő nemesítés és bioenergetikai kutatás indokolt.

Hasonló lehetőség a hígtrágya, szennyvíz hasznosítással kombinált nyárfa-termelés is. A várhatóan növekvő etanoltermelés alapanyagainak „mellékterméke” a kukoricaszár, vagy gabonaszalma, préselvény stb. várhatóan erősíti a lágyszárúak tüzelésével kapcsolatos fejlesztéseket.

Ezen ellátási konkurencia miatt viszont várhatóan csökkenni fog az „energiafű” körül kialakult kínálati nyomás.

A jövőben várhatóan az etanol-termelés fog a legdinamikusabban fejlődni. Ennek alapvető oka, hogy kedvező gabonatermelési lehetőségekkel rendelkezünk.

Amennyiben megfelelő mennyiségű alapanyag áll rendelkezésre, és a logisztikai rendszer magas színvonalú, hazánkban az etanol nagyobb üzemekben (100.000 t/év) is gazdaságosan (3–4 év megtérülési idővel) termelhető. Ebben az esetben felvetődő kérdés, a melléktermék (amelynek mennyisége a főtermékkel azonos), a DDGS hasznosításának lehetősége, a takarmányozási egyensúly figyelembevételével. Az alapanyag-ellátás, a DDGS hasznosítás, az ezek miatt beálló piaci változások következtében az ilyen méretű üzemek száma hosszabb távon erőteljesen csökkenhet, azaz ez a megoldás nem nyújt stabil működési alternatívát.

A számítások szerint a mikrokörnyezetben is egyensúlyt nyújtó komplex hasznosítási megoldások is ígéretesek hosszú távon. Ezek a rendszerek egy termelő – vagy termelői vertikum által az alapanyagtermelés, a feldolgozás során keletkező biomassza szinte teljes hasznosítására épülnek, sokrétű megújuló energiatermelés mellett. Ezekben a rendszerekben még a biogáztermelés is gazdaságos lehet.

A biogáztermelés elsősorban környezetvédelmi tényezőkből adódó árbevétel (állati hullák kezelése, kommunális hulladékok, trágya, CO₂ „eladás”, stb.), valamint a zöld energiaár növekedése esetén lehet gazdaságos. A jelenlegi energiaár mellett csak magas beruházási támogatási arány (60–70%), és igen kedvező üzemeltetési feltételek esetén (fontos a hulladék hőhasznosítása) érhetünk el elfogadható gazdaságosságot (7–8 év megtérülést). Ezért a biogáztermelés jelentős fejlődésével rövid távon csak mérsékeltlen számolhatunk.

Az energia hasznosítók igényét alapvetően a gazdasági mutatók, valamint a közösségi előírások determinálják. Az erőművek tüzelőanyag igénye elsősorban piaci, míg az üzemanyagokban megjelenő bio-hajtóanyagok mennyiségében már energiapolitikai tényezők is vannak. A nagy importfüggőség, és az emiatt bekövetkező bizonytalanság (néha ellátásban is!) miatt várható az energiapolitikai hatások további növekedése.

Mindezek tükrében a növényi olaj alapú motorhajtóanyagok és adalékok vonatkozásában elérhető a jelenlegi hazai igények megtermelése, export csak napraforgóolaj hasznosításával lehetséges. Az etanol exportjának gazdasági megalapozottsága sokkal realisabb, mivel Európában nagy mennyiségben értékesíthető.

A villamos energiafelhasználás vonatkozásában nagy probléma a magyar hálózat viszonylagos kiépítetlensége, de főleg szabályozatlansága. Ezek korlátozó tényezők az átvételi kondíciók javítása szempontjából.

A kormányzat fő feladata olyan programok elősegítése, amelyek egyensúlyra épülően, hosszú távú fenntartható fejlődést jelentenek a mezőgazdasági energiatermelés területén. Az ülésünkön kialakult vita megerősítette, hogy az etanoltermelés elősegítése a termelési vertikumba építve lehet ígéretes: ez az energetikai eredményesség mellett elősegíti a mezőgazdasági termelési potenciál jobb kiaknázását, a vidék dinamikus fejlesztését. Európában több hasonló program volt már sikeres (pl. Dán sertés-takarmány-szalmatüzelés).

Fontos feladat az energetikai logisztika fejlesztése: megfelelő hálózatfejlesztés, tározó erőművi kapacitás kiépítése, az energetikai „főútvonalak” kiépítése.

Itt vetődött fel a pontos információ kérdése. Elengedhetetlenül fontos lenne legalább egy információs, fejlesztő, mérő, oktató, szaktanácsadó ágazati központ létrehozása, a bio-energetika területén. A rendkívül szerteágazó, sokszereplős terület összehangolt fejlesztése – nyugati (főleg osztrák, német) minták alapján – csak ilyen központtal képzelhető el. A több évtizedes tapasztalatokkal, infrastruktúrával rendelkező, az FVM fennhatósága alatt lévő intézet, a Mezőgazdasági Gépesítési Intézet a legjobb intézmény lenne erre a feladatra.

Napjainkban igen sok rendezvény, szervezet foglalkozik a megújuló energiahasznosítással, főleg a mezőgazdaság energetikai termelési lehetőségeivel. Bizottságunk több mint egy évtizeddel ezelőtt, az azóta elhunyt neves szakemberünk Kocsis Károly professzor vezetésével, sikeresen prognosztizálta a jelen agroenergetika történéseit. Talán most is segíteni tudunk a problémakör sokoldalú megvilágításában, a legkedvezőbb megoldások felkutatásában.

A logisztika jelentősége a mezőgazdaságban (Agrárlogisztikai fejlesztési feladatok)

Az agrárlogisztika különböző gazdasági ágazatokon ível át. Érinti a mezőgazdaság mellett az élelmiszeripart, a közlekedést és az áruszállítást, a kül- és belkereskedelmet, a hírközlést és az azokat kiszolgáló ágazatokat.

Az agrárlogisztika szerepvállalói az állam mellett a termelők és a kereskedelem, a termelői szerveződések, az önkormányzatok, a logisztikai szolgáltatók, informatikai és infrastrukturális szolgáltatók, valamint a lakosság lehetnek.

Az agrárlogisztikai fejlesztések területén az ágazat több évtizedes lemaradásban van az EU régi tagállamaival szemben. Ez a tény jelentős versenyhátrányt jelent, úgy az agráriumnak, mint az országnak.

A mezőgazdaság által megtermelt további feldolgozásra vagy fogyasztásra kerülő áruk tömege mintegy 55 millió tonnát tesz ki évente. Ennek egyik fele belső felhasználásra vagy feldolgozásra kerül, a másik fele értékesítést követően jut el a feldolgozókhöz és a fogyasztókhoz. A fontosabb mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek kivitele megközelíti az 5 millió tonnát évente, amelynek kétharmad részét a gabonák teszik ki. A mezőgazdaságban az anyagmozgatási többszörös 1,5–2,0, azaz ennyiszor kell mozgatni az árukat, míg azok eljutnak a végleges felhasználóhoz.

A mezőgazdasági termelés volumene és az áruk jelentkezése az ország egyes régiói (megyei) között jelentős eltéréseket mutat.

A termelés kétharmada három területre – Észak-Alföld, Dél-Alföld és Dél-Dunántúl régiókra koncentrálódik.

Az exportra kerülő mezőgazdasági és élelmiszer termékek nagyobbik része 57,3%-a a nyugati határállomásokon hagyja el az országot. Kelet felé az áruk 17,0%-a lép ki az országból, míg déli irányban 25,7%-a hagyja el Magyarországot. Az export-logisztikai láncok ezek alapján építhetők ki. Az exportban a legnagyobb részarányt a kenyér és takarmány gabonák képviselik, amelyeknek a főbb termelési körzetekben (Dél-Dunántúl, Észak- és Dél- Alföld) célszerű kialakítani az export logisztikai központját és biztosítani – lehetőleg átrakodás nélküli – közvetlen kiszállítását.

Az exporton belül jelentős (20%-os) részarányt képviselnek a friss és feldolgozott zöldségek, ill. a gyümölcsök, valamint az azokból előállított készítmények. A zöldség-félék piacra jutását segítő a logisztikai központokat (árurendező pályaudvarokat) a termőhelyek centrumában – elsősorban az Észak- és a Dél- Alföldön szükséges kialakítani. A gyümölcs esetében pedig az észak-alföldi és az észak-magyarországi régiók közlekedési csomópontjai vehetők figyelembe.

A hús- és húskészítményeknél a vágóhidakra és a feldolgozó üzemekre szervezett logisztikai lánc képezheti az optimális megoldást. Az élő-állat exportnál pedig, a megfelelő pihentetéssel és állatvédelmi intézkedésekkel szervezett legrövidebb idő alatti célba-juttatás a célra vezető.

A feldolgozott élelmiszeripari termékek esetében a minőség megőrzése a célba-juttatásig jelenti a legfontosabb feladatot.

Az agrárlogisztika főbb fejlesztési területei

- A termelői tárolók és raktárak, valamint azok belső technológiájának, a raktár-bázisok infrastruktúrájának és informatikai rendszerének fejlesztése. Termelési logisztika fejlesztése.
- Termelői szerveződések (TÉSZ, BÉSZ, TCS) árukezelő, elosztó, raktározó és szállítási tevékenységek bővítése, beleértve a szállítóeszközpark korszerűsítését is.
- A piaci információs bázisok kiépítése, info-logisztikai hálózat létrehozása.
- Agrárlogisztikai szolgáltató szervezetek létrejöttének támogatása különböző források bevonásával (termelő, felvásárló, feldolgozó, önkormányzat, pénzintézet stb.).
- A logisztikai tároló és feldolgozó kapacitások, ill. azok kiszolgáló rendszerének korszerűsítése, bővítése.
- A főbb exportszállítási útvonalak mentén közúti, vasúti és folyami szállítási csomópontok kiépítése, a meglévők korszerűsítése és informatikai fejlesztése.
- Komplex üzleti, innovációs és agrárlogisztikai központok létrehozása.

Megvalósítására az Új Magyarország Nemzeti Fejlesztési Terv II. (2007–2013) Nemzeti Logisztikai Program keretében kerülhet sor.

5.2.6. ÚJ TUDOMÁNYOS KÖNYVEK

Csizmazia Zoltán- Kovács János (Szerk): Agrártudományi jövőkép és szakemberképzés. Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum. Debrecen 2006. ISBN-10: 963-9732-01-X.. ISBN-13: 978-963-9732-01-8. 240p.

Jóri J. István (szerk.): Emlékkülés Rázsó Imre professzor születésének 100. évfordulója alkalmából. Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, FVM Mezőgazdasági Gépesítési Intézet. Budapest, 2006. ISBN 963-421-382-0, 978-963-421-382-6. 40p.

Megjelent Bizottságunk angolnyelvű folyóiratának (Progress in Agricultural Engineering Sciences) második teljes száma:

(Tiba Zsolt: Bending and Torsional Vibrations of Long Cardan Drives, 1–34.

István Sztachó-Pekáry: Influence of Fan Nozzle Tip Orifice Wear on Spray Pattern, 35–49.

István Patay, Sándor Virág: Energetic Relationships for Crushing of Soil Clods, 51–70.

Péter Mészáros, David B. Funk: Unifying Calibration Parameters for Dielectric Moisture Meter, 71–92.

András Jung, Péter Kardeván and László Tőkei: Hyperspectral Technology in Vegetation Analysis, 93–115.

László Takács, Gyula Vatai: Osmotic Pressure Modeling of White Wine Diafiltration and Red Wine Concentration by Reverse Osmosis, 117–130).

5.2.7. KITÜNTETÉSEK, ELISMERÉSEK

Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje- Fekete András

5.2.8. KAPCSOLATOK KÜLFÖLDI KUTATÁSI ÉS OKTATÁSI INTÉZMÉNYEKKEL

A külföldi kutatási, oktatási intézményekkel Bizottságunk tagjain keresztül tartjuk a kapcsolatot. Ezek felsorolásától a terjedelmi korlátokra tekintettel eltekintünk.

5.3. ÁLLATORVOS-TUDOMÁNYI BIZOTTSÁG

Albizottságok:

Oltóanyag és diagnosztikai albizottság (elnöke: Mészáros János)

Salmonella albizottság (elnöke: Nagy Béla)

Élelmiszerhigiéniai albizottság (elnöke: Sas Barnabás)

Környezetvédelmi és Takarmány-toxikológiai albizottság (elnöke: Várnagy László)

5.3.1. BIZOTTSÁGI ÜLÉSEK

5.3.1.1. 2006. január 23–26. Akadémiai beszámoló szakülések

A Bizottság 2006. január 23-26 között 32. alkalommal tartotta meg a Szent István Egyetem Állatorvos-tudományi Karán az állatorvos-tudomány egészét felölelő akadémiai beszámoló szaküléseket. E beszámolókon a kutatók az előző időszakban végzett kutatásaik fontosabb eredményeit mutatták be, vitatták meg. Összesen **116 előadás, referátum** hangzott el, hat (élettan, biokémia, kórélettan, morfológia; bakteriológia, immunológiai, virológia; élelmiszerhigiénia; parazitológia, halkórtan; állathigiénia, állattenyésztéstan, genetika, takarmányozástan; és klinikai kutatások, gyógyszeratan, toxikológia) szekcióban. Az előadások időtartama 10 perc volt, a vitára pedig 5 perc állt rendelkezésre. Az akadémiai beszámolók lehetőséget biztosítottak a kutatási eredmények ismertetésére, számos fiatal, pályakezdő kutató, PhD.-hallgató bemutatkozására stb. A beszámolókat és a vitát az adott terület szakembereiből álló, a Bizottság által előzetesen felkért elnökök vezették, illetve bizottságok értékelték. Az előzetesen beküldött összefoglalókat az Országos Állategészségügyi Intézet jóvoltából, szekciók szerint, füzetekbe összefoglalva nyomtatásban is megjelentettük és azt az érdekeltek a beszámoló előtt kézhez kapták. A beszámolók jó képet adtak a legfontosabb hazai állategészségügyi kutatásokról és az elért eredményekről. A viták elősegítették egymás kutatási eredményeinek megismerését, a kutatók, kutatóhelyek közötti együttműködést.

Az előadásokat és a vitákat követően az egyes szekcióülések bizottságainak titkárai az elhangzottakról az előadások címének és a szerzők megjelölésével rövid, a legfontosabb eredményeket tartalmazó összefoglalásokat készítettek. Ezek az összefoglalók a **Magyar Állatorvosok Lapjában (2006. 128. 380-383., 444-448., 505-510., 570-575.)** nyomtatásban is megjelentek.

A szekcióülések keretében január 23. án 14 órai kezdettel **szakülést** tartottunk a **madárinfluenza** témakörben az alábbiak szerint:

Bevezetés (Mészáros János),

Az influenza vírusok evolúciója (Lomniczi Béla),

A madárinfluenza elmúlt évtizedének járványtani tapasztalatai és a védekezés irányai (Palya Vilmos),

A madárinfluenza kórjelzése, monitoring vizsgálatok (Pálfi Vilmos),

Zárszó (Mészáros János).

Napirend

1. A Salmonella albizottság beszámolója (Az EU zoonózis rendeletei és végrehajtásuk tapasztalatai). (Előterjesztő: Nagy Béla).
2. Az MTA doktora tudományos fokozat követelményeinek az áttekintése, javaslatok. (Előterjesztő: Mészáros János).

Ad 1.

Az albizottság fő feladatai:

A salmonellosis elleni hazai védekezés – valamint ezzel kapcsolatos szakmai és tudományos előrehaladás – elősegítése, a humán és állategészségügyi együttműködés javítása.

I. Visszatekintés (1992–2003)

Főbb kezdeményezések és eredmények:

- 1992. június (Bábolna): Salmonella albizottság megalakulása: „Fokozni kell a Salmonella elleni védekezést” (MÁL). Humán- és állategészségügy szakemberek együttműködésében.
- 1992. dec. 92/117 EEC irányelv (EU „Zoonózis rendelet”) megjelenése, 1992. december:
S. Enteritidis/S.Typhimurium: baromfi tenyészállományokban (harmadik országokban is !)
- 1994: FM Állategészségügyi Főosztályi utasítás 12.356/1/1994: Baromfi salmonellosis visszaszorításáról (vizsgálatok, minősítés) (a „Fehér Könyv” alapidokumentuma)
- 1995: PHARE Program (HU 9304-05-02): „Salmonella elleni integrált rendszer” kidolgozása (a „Fehér Könyv”): Az egyes baromfi ágazatok részletes teendőivel.
Élő orális vakcinák hazai engedélyezésének kezdete (Magyarország első között)
- 1996-2000: Kb. 30 előadás, továbbképzés: a „Fehér Könyv” ismertetése és terjesztése
- 1997: Salmonella elleni védekezés hazai helyzetének áttekintése és programjavaslat (MÁL)
- 2001–2003: az EU 92/117 EEC irányelv hazai adaptálása és „kiterjesztése”
- 49/2002 (V.24) FVM rendelet (Szalmonellózis és baromfitífusz), és módosítása [97/2003 (VIII.19)FVMG]. Szakmai viták az FVM és a Baromfi Terméktaács illetékeseivel: *folyamatos tiltakozás az ellen, hogy a húscsirke állományokat*

„*Salmonella mentesnek*” deklarálnak és így premizáljanak, csupán a *S. Enteritidis* és *S. Typhimurium* negativitás alapján, egyéb szerotípusú *Salmonella* jelenléte ellenére. Az eredeti támogatási javaslat a vizsgálatokra (és esetleges vakcinázásra) szólt.

- Felterjesztések: 2001, 2002, 2003, 2004. években, és felszólalás (2005. október).

Nemzetközi (EU) és tudományos aktivitás:

COST-97 és COST-920.as programok (külföldi és hazai rendezvényeken előadások)

Három esetben (1995, 1997, 2003): az albizottság volt a konferencia szervezője.

Nemzetközi tapasztalatszerző küldöttségek (FVM, PHARE): 1994, 2000.

WHO konzulensi feladatok (Nagy B., 1994., 1995)

MedVetNet (EU-FP6: Network of Excellence on Foodborn Zoonoses) (2004–2009)

Szakmai és kutató munka főbb területei: humán-, és állat-egészségügyi együttműködésben

- Epidemiológiai vizsgálatok, védekezési módszerek/rendszerek továbbfejlesztése
- Vakcinák hazai alkalmazásának tapasztalatai és további kutatások
- Antibiotikum rezisztencia (és R-gének) hazai *Salmonella* populációkban

Albizottsági publikációk: 15 (SCI) közlemény, 24 ismeretterjesztő-, és konferencia anyag.

II. Jelen állapot (2004–2006)

Zoonózis rendeletek, EU által elrendelt vizsgálatok

A jelenlegi helyzetet alapvetően meghatározza Magyarország 2004 májusi EU csatlakozása. Az EU új „zoonózis rendeletei” 2003. végén megjelentek:

2160/2003 EC Rendelet (*Salmonella* és egyéb meghatározott, élelmiszer által közvetített zoonotikus kórokozó ellen védekezésről) (=Control).

2003/99/EC Ajánlás (A zoonózisok és zoonotikus kórokozók monitorozásáról)

A fentiek – csatlakozásunk óta – elvileg érvényben vannak, de amíg a honosítás be nem következik, addig továbbra is az I. fejezetben ismertetett, 97/2003. FVM rendelettel módosított 49/2002 FVM rendelet alapján, – de a fenti EU rendeleteket is figyelembe véve – védekezünk a *Salmonella* ellen baromfi (*Gallus gallus*) állományainkban.

A mielőbbi tisztánlátás és reális *Salmonella* csökkentési tervek kidolgozása érdekében az EU monitoring vizsgálatokat írt elő (és támogat) az étkezési tojás termelő és a húscsirke állományokra (melyek eddigi eredményei a vártnál kedvezőtlenebb képet mutatnak).

Magyar-Zoonózis jelentés (2004. évi adatok alapján)

További jellemző, hogy az EU számára az FVM-ben elkészült Magyarország első zoonózis jelentése, melynek adataiból egy rövid összefoglalást a szóbeli beszámoló, ill. ahhoz fűzött kiegészítés tartalmazott. Salmonella szempontjából ennek lényege, hogy a tenyészállományokat illetően (vizsgált állományok 5,7%-a Salmonella fertőzött) egyelőre Spanyolországhoz és Portugáliához képest jobban állunk, de elmaradunk az e téren vezető országok mögött.

A humán salmonellosisok száma 1996-tól kezdve folyamatosan csökkent, (Epinfo 1996-2005). Az OÉVI, OAI és OEK szakemberei az FVM-EU Zoonózis jelentési adatszolgáltatásban igen eredményesen együttműködtek, mely munkát az FVM illetékes főállatorvosa (T.B.) végezte.

Salmonella Referencia Laboratórium (OÉVI – SRL)

Az Állategészségügyi és Élelmiszer-ellenőrzési Salmonella Referencia Laboratórium hazai és nemzetközi helyzete (OÉVI), az – albizottsági közreműködésnek is köszönhetően – megszilárdult, a tipizálási módszereket fejlesztik, nemzetközi programokban részt vesznek.

Nemzetközi kapcsolódása: A Salmonella Referencia Laboratórium, mint nemzeti partner laboratórium, rendszeres és hatékony munkakapcsolatban van az EU Salmonella Referencia Laboratóriumával (Bilthoven, NL), valamint a megfelelő EU hivatalokkal. A nemzetközi körvizsgálatokban a hazai szakemberek részt vesznek. Jelenleg szervezik (újra) a hazai, még megmaradó (megyei) élelmiszer mikrobiológiai laboratóriumok egységes szakmai irányítását, ellenőrzését, (majd pedig adatszolgáltatásait).

III. Jövőbeni feladatok

A. Salmonella csökkentéssel kapcsolatos további feladatok (vita alapján kiegészítve)

1. Egy „Országos Salmonella elleni védekezési program” összeállítás, melynek érvénye az egész baromfi ágazatra kiterjed, beleértve a takarmány ellenőrzést is (l: a Salmonella albizottság 1997. évi idevonatkozó alap-javaslat: Magyar Állam Lapja, 119., 627-685, és az un. „Fehér Könyv” (A Salmonella elleni védekezést célzó integrált minőségbiztosítási rendszer a baromfi ágazat számára, 1995), és idevonatkozó EU rendelet (2160/2003 EC).
2. Az EU fenti, két „zoonózis rendeletét” (monitoring és védekezés), valamint az időközben kiadott rendeleteit (5 Salmonella szerotípus elleni kötelező védekezés tenyész állományokban, eddiginél érzékenyebb mintavétel-, és feldolgozás antibiotikum kezeléssel való mentesítés megtiltása) honosítani kell. Mindez része kell legyen a fenti Programnak.
3. Az EU által meghatározott Salmonella csökkentési ütem tartása (pl. tenyészállományok 1%- alatti fertőzöttségét elérni 2009. év végére, az 5 kiemelt Salmonellára), ezt követően az étkezési tojást termelő-, és broiler állományra, később pulyka, majd a sertés salmonellosis csökkentést célzó monitoring és védekezés (2160/2003 EC, Annex I).

A. *Salmonella* melletti egyéb (A-listás) „zoonózis okozókra” vonatkozó kötelező adatgyűjtés (monitoring) (illetékes EU referencia laborok irányításával)

Ezek: *Campylobacter*, *Listeria*, verotoxikus *E. coli* (VTEC), *Brucella*, *Mycobacterium bovis*, *Echinococcus*, *Trichinella*, és antibiotikum rezisztencia

A fentiek tekintetében az EU előírások szerinti felelős kompetens hatóság (CA): az FVM Állat-egészségügyi és Élelmiszer-ellenőrzési Főosztálya.

A Bizottság a fentiek megvitatása után az alábbi határozatot hozta (a vita alapján kiegészítve):

1. Az MTA Állatorvos-tudományi Bizottsága a beszámolót (a vitában elhangzottakkal kiegészítve) elfogadta, azzal, hogy a megalakuláskor meghatározott (fent részletezett) feladatokat az albizottság jól elvégezte. Öröndetes, hogy a humán salmonellosisok előfordulása az 1996. évi szint harmadára csökkent, melynek okait (pl. baromfi állományok vakcinázása?) a bizottság itt nem tárgyalta.
2. A Bizottság úgy látja, hogy az új „EU zoonózis rendeletek” és előírások további végrehajtását és a szakmai fejlődést illetően a *Salmonella* albizottság működtetése már nem feltétlenül szükséges. Az OEVI *Salmonella* Referencia Laboratóriumában ugyanis a szakmai, és személyi valamint laboratóriumi feltételek – további FVM támogatás esetén – a fenti feladatokhoz rendelkezésre állnak. Erre alapot ad az OEVI-SRL nemzetközi (EU) elismertetése, valamint az FVM-el, OAI -val ill. OEK-val közvetlen, hatékony munkakapcsolata is.
3. Tekintettel az új EU „zoonózis rendeletekből” adódó, lényegesen kibővült és új feladatokra, célszerű, hogy az MTA Állatorvos-tudományi Bizottsága az eddigi *Salmonella* albizottság helyett egy új albizottságot hozzon létre (Zoonózis albizottság), mely a jövőben a fent megnevezett EU rendeletek szerinti valamennyi „zoonotikus kórokozóval” és az antibiotikum rezisztenciával foglalkozzon, s tagjait valamint vezetőit ennek megfelelően válassza meg. A Bizottság a Zoonózis albizottság vezetésére Nagy Bélát kérte fel.

Ad 2. Az MTA doktora tudományos fokozat követelményeinek áttekintése

A doktori követelmények további szigorítását a Bizottság tagjai nem tartották indokoltnak és szükségesnek, csupán pontosításokat és kisebb változtatásokat javasoltak. A változtatások során a Bizottság figyelembe vette az Agrártudományi Osztály közös minimális feltételeit. Az Osztály közös doktori követelményszintjének egyeztetésében a Bizottságot Mészáros János és Nagy Béla képviselte, amely munkáért a Bizottság mindkettőjüknek köszönetét fejezte ki.

A Bizottság a vita után az alábbi minimális doktori követelmény szintet határozta meg az állatorvos-tudomány területén.

Az MTA Állatorvos-tudományi Bizottságának minimális követelményei a „D. Sc” címre pályázók tudományos munkásságának megítélésében.

(Jóváhagyva az MTA Állatorvos-tudományi Bizottság 2006 március 20.-i ülésén).

I. Formai követelmények

IMPAKT FAKTOR (IF) – és EGYÉB ÉRTÉKSZÁMOKBÓL:

1. A doktori kérelem előtti teljes időszak IF-a legalább: 15–30 legyen, mely értékhatár alsó minimuma a klinikai és alkalmazott jellegű kutatásra, felső minimuma pedig az alaptudományi kutatásra vonatkozik. (A kettő közötti szakterületi értékhatárokat illetően lásd: értelmezések).
2. Ezen belül a kandidátusi (PhD) fokozat megszerzését követő publikációk IF-a a megállapított minimumok 50%-a legyen (pl: 30-as minimum esetén: 15).

HIVATKOZÁSOKBÓL:

3. A Science Citation Indexben (SCI) található összes független* hivatkozásból legalább: 50–100, mely értékhatár alsó minimuma a döntően alkalmazott (klinikai) jellegű kutatásra, felső minimuma pedig a döntően alaptudományi, (molekuláris biológiai) kutatásra vonatkozik. (A kettő közötti értékhatárokat illetően az „Értelmezések” fejezet nyújt tájékoztatást).
4. A kandidátusi (PhD) fokozat utáni publikációkra kapott hivatkozásból legalább: 25–50
5. Kivánatos továbbá hogy a jelölt kellő számú hazai, (nem feltétlenül SCI, de tudományos publikációból, könyvből származó) hivatkozást is fel tudjon mutatni.

EGYÉB ÉRTÉKSZÁMOK

6. A mindenkori (teljes életműre vagy tudományos minősítés utáni teljesítményre) vonatkozó minimális IF felét egyéb értékszámokból is lehet teljesíteni (lásd: alábbi fejezet).

Értelmezések, értékszámok és szakterületi értékhatárok

A jelölt kutatásainak döntően alaptudományi vagy klinikai/alkalmazott tudományi jellegét (ill. azt, hogy a kettő között hol helyezkedik el) a doktori értekezés vagy tézis alapjául szolgáló közlemények vizsgálatával az MTA Állatorvos-tudományi Bizottsága (Bizottság) állapítja meg.

Impakt faktor (IF):

Csakis a teljes terjedelmű tudományos közleményekre vonatkozóan, a SCI-JCR-nek a megjelenési, (ill. ahhoz időben legközelebbi) évre megállapított adatai alapján vehető figyelembe, a SzIE Állatorvos-tudományi Kar Központi Könyvtára által hitelesítve.

* Független hivatkozás: az idézett és idéző közlemény szerzői között nincs azonos személy.

A hivatkozások listáját ennek alapján, könnyen ellenőrizhető formában kell a tudományos osztály és a bizottság részére benyújtani.

Egyéb értékszámok:

a) Publikációs értékszám.

- A SCI-ben nem szereplő, (nem IF-os) tudományos folyóiratban**, vagy „proceedings”-ben megjelent teljes terjedelmű tudományos közleményre: 0,1
- megjelent idegen nyelvű tudományos könyv: 3,0–5,0,
magyar nyelvű tudományos könyv: 1,0–4,0,
idegen nyelvű tudományos könyvrészlet: 0,5–2,0
magyar nyelvű tudományos könyvrészlet: 0,1–0,5
- b) Feltalálói, fejlesztői értékszám. Szabadalmak: 0,5–2,0 (#)

II. A jelölt kiemelkedő egyéni tudományos teljesítményének tartalmi megítélése

A fenti (I-es) minimális formai követelményeken túl a referenci vélemény és a Bizottság a kiemelkedő egyéni tudományos teljesítményt és kutatói munkásságot mint lényeges tartalmi jegyet az MTA doktori szabályzat 1.par. 1.b., 1.c. – alábbi – pontjai szerint külön is meg kell hogy ítélje, az előírt mellékletek érdemi vizsgálata alapján:

DSz.I.1.b) „tudományának mértékadó hazai és nemzetközi körei előtt ismert, kiemelkedő tudományos kutatói munkásságot fejt ki;

1.c) az általa művelt tudományterületen a tudományos fokozat megszerzését követően jelentős eredeti tudományos eredménnyel gyarapította, azzal hozzájárult a tudomány továbbfejlődéséhez.”

A Doktori Szabályzat által előírt szükséges mellékletek és az MTA Agrártudományok Osztálya Kérdőíve alapján a referensnek szövegesen külön is ki kell térni az alábbiakra:

- a) A tudományos utánpótlás nevelésében elért, értékelhető eredmények,
- b) A kutatási eredmények hatása miben és milyen területen jelentkezett,
- c) A jelölt tudományos közéleti megítélése, ilyen tevékenységének értékelése,
- d) Mennyiben kötődik a pályázó munkássága az agrártudományokhoz.

Megjegyzések

Csak tudományos művek vehetők számításba, mérlegelve a művek terjedelmét és kiadóit is.

** IF hiányában tudományos folyóiratnak csak az tekinthető, amelynek van szerkesztőbizottsága, a dolgozatokat csak pozitív eredményű lektorálás után közli. Ebben tudományos dolgozatnak az tekinthető, melynek van összefoglalója (magyar nyelvű folyóirat esetén idegen nyelvű is). A nem IF-es, de a hivatkozások tekintetében tudományosnak tekintett folyóiratokról a Bizottság listát állított össze, amelyet az értekezés eljárásra bocsátása előtt figyelembe fog venni.

(#) Valamennyi határérték esetén a referensek javaslata és a bizottság véleménye a döntő.

Az IF és a publikációs értékszám alapját képező publikációs listát az egyéb publikációtól (abstract, népszerűsítő cikkek) jól elkülönített módon kell elkészíteni és a bizottság valamint a tudományos osztály számára mellékelni, az egyes közlemények IF-ének feltüntetésével.

Az előterjesztők és a bizottság a fentiekben túl az osztály ügyrendje (D. SZ. 7§. 3–7.) szerint a pályázó tudományos eredményeit-, egyéni teljesítményét-, tudományos közéleti tevékenységét-, a művek színvonalát, külföldi ismertségét, az iskolateremtést, és a legjobb közleményeit értékelik.

Társzerzőség: értékelni kell a jelöltnek, mint társszerzőnek szerepét (hány cikkben volt első, vagy senior szerző). A jelölt meghatározó szerepét elismerő nyilatkozatot a meghatározó külföldi társszerzőktől is meg kell kérni.

Könyvrészletek és szabadalmak esetén az értékszámot a jelölt részvételi arányában kell meghatározni.

Példányszámok:

Az MTA Állatorvos-tudományi Bizottsága a jelöleteket arra kéri, hogy publikációs és hivatkozási listájukat, valamint a téziseket és az MTA Agrártudományok Osztálya kérdőívét a Bizottság számára külön 30 pld-ban elkészíteni és beadni szivesekedjenek.

5.3.1.3. 2005. október 17.

Napirend

1. A hatósági Állategészségügyi Szolgálat helyzete, a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatalról szóló tervezet. Vélemények, javaslatok kérése.
(Előadó: Bognár Lajos, FVM, helyettes főosztályvezető).
2. Az MTA reformja. Javaslatok, vélemények kérése a mellékelt tervezethez.
(Előterjesztő: Mészáros János).
3. Az Aujezsky-féle betegségtől való mentesítés helyzete
(Előterjesztő: Molnár Tamás)
4. Tájékoztató a hazai, lezajlott madárinfluenza járványról
(Előterjesztő: Bognár Lajos, FVM, helyettes főosztályvezető).

Ad 1.

A hatósági Állategészségügyi Szolgálat jelentős átalakítás előtt áll. Elkészült egy előterjesztés a Kormány részére a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal (a továbbiakban Hivatal) létrehozásáról, amely az állategészségügyi szolgálat valamennyi szervezetét, így a

- Fővárosi és a megyei állategészségügyi és élelmiszerellenőrző állomásokat,
- az Országos Állategészségügyi Intézetet (a korábbi debreceni és a kaposvári intézettel együtt),

- az Országos Állatgyógyászati Oltóanyag-, Gyógyszer- és Takarmányellenőrző Intézetet,
- az Országos Élelmiszervizsgáló Intézetet és az
- Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézetet, más mezőgazdasági célú szervezetekkel együtt bevonja a Hivatalba, megszüntetve azok korábbi szakmai, anyagi, szervezeti stb. önállóságát.

A Hivatalra vonatkozó eredeti javaslatokat az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium alaposan felülrírta. Ez utóbbi a tavaly módosított Állategészségügyi Törvény zömét hatályon kívül helyezte. Ha a Hivatalra vonatkozó jogszabályt a Kormány elfogadja, az Állategészségügyi Törvényt is újjá kell fogalmazni.

Az állategészségügy és az élelmiszerbiztonság eddig párhuzamosan ment, de az IRM szerint most a kettő szétválik. A Kormány a közigazgatást szabadon újra szabályozhatja, átalakíthatja. Legalább azt el kellene érni, hogy az állategészségügy, az élelmiszerbiztonság és az állatvédelem ne váljon szét egymástól. Az állatvédelem az új tervezet szerint a jegyzőhöz tartozik.

A Hivatal létrehozásához elég egy kormányrendelet. Ez politikai döntés.

A Hivatal a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter irányítása alatt álló, önálló jogi személyiséggel rendelkező, országos hatáskörű, önállóan gazdálkodó költségvetési szerv, egyben valamennyi megszüntetett szerv jogutódja. A korábbi hatósági jogköröket a Hivatal gyakorolja. A Hivatal központja az egész országra kiterjedő illetékessel egyebek mellett ellátja az

- élelmiszerbiztonsággal,
- állategészségüggyel és külön jogszabály szerint az állatvédelemmel,
- a takarmányozással,
- állattenyésztéssel járó

szakigazgatási feladatokat.

A Hivatalt a miniszter által kinevezett elnök vezeti, mellette két elnökhelyettes működik. Az állategészségügyért és élelmiszerbiztonságért felelős elnökhelyettes az országos főállatorvos.

A Hivatal létrehozása után 2007 január 1-től az FVM-ben állatorvos lényegében nem marad, vagy csak néhány más szakfőosztályban beosztva, a törvényalkotás (jogszabály előkészítés, egyeztetés) és az EU-val való kapcsolattartás azonban továbbra is az FVM feladatkörében marad. A Hivatal létrehozásától a Kormány egyebek mellett jelentős létszám- és költségmegtakarítást vár, a hatékony és folyamatos működés fenntartása mellett.

Minthogy a Hivatal létrehozása a Kormány elhatározott szándéka, a Bizottság tagjai az elhangzottakat tudomásul vették az alábbi megjegyzésekkel.

Törekedni kell arra, hogy akármilyen szervezeti formában is, de a hatékony, értelmes, szakmai működés feltételei biztosítva legyenek az állategészségügyi szolgálat számára. Az országos főállatorvosnak, szükség (pl. influenza vagy bármilyen más járvány) esetén joga és lehetősége legyen (megfelelő pénzügyi eszközökkel is alátámasztva), közvetlenül, gyorsan intézkedni. Az állategészségügy, élelmiszerbiztonság és az

állatvédelem területét egymástól nem szabad szétválasztani. Az állategészségügyhöz tartozó laboratóriumok maradjanak egységes irányítás és felügyelet alatt és tarthassák meg közvetlen kapcsolatukat az EU laboratóriumaival és szakigazgatási szerveivel. Az Állategészségügyi Törvényt ujja kell írni.

Ad. 2.

A most zajló akadémiai reform célja kettős, megőrizni, illetve javítani a magyar tudomány versenyképességét és növelni szerepét az innovációban úgy, hogy megőrizsük az Akadémia autonómiáját, a főhivatású kutatóhálózatot pedig ugyancsak megtartva a fenti célok érdekében alakítsuk át. Az Akadémia 2006 tavaszán reformbizottságot hozott létre. Ennek javaslataihoz 2006 nyarán számos írásbeli vélemény érkezett, ezek figyelembe vételével született egy 28 pontos, majd ennek vitája és számos ponton történt módosítása után egy 18 pontos javaslat. Ezt vitatta meg az október 30.-i közgyűlés, hogy a vitában elhangzottakkal kiegészítse. Az alapszabály módosító bizottság készítsen új alapszabály tervezetet és ha szükséges tegyen javaslatot az akadémiai törvény módosítására. A javaslatok a szükségesnek tekintett módosítások mellett őrizni kívánják az akadémia autonómiáját és a főhivatású kutatóhálózat értékeit.

A reform főbb pontjai:

Az akadémiai kutatóhálózat irányításának reformja úgy, hogy a kutatási stratégiában jobban érvényesüljenek a társadalmi gazdasági szempontok.

A tudományos kutatói előmenetel szigorítása.

A hálózatos kutatásszervezet ösztönzése (szolgáltatási funkciók közös ellátása, együttműködések támogatása).

Biztosítani az intézetek alapellátását és növelni a teljesítmény alapú finanszírozást.

Az igazgatói posztok betöltése során a menedzseri és kutatásszervezési képességek fokozottabb figyelembevételre.

Önálló vagyongazdálkodás, beleértve a szellemi vagyonnal való gazdálkodást is.

Együttműködés a felsőoktatással (a Rektori Konferenciával, támogatott kutatóhelyek létrehozása, fenntartása, kutatócsoportok közös finanszírozása, intézményesített részvétel a felsőoktatásban, kutatói vendégidőszak az MTA intézeteiben).

Nemzeti tudományos és kutatási fejlesztési tanács létrehozása, a tudományos közélet társadalmi kapcsolatainak erősítése, az akadémiai osztályszerkezet rugalmasabbá tétele, életpálya modell a fiatal kutatóknak, az OTKA függetlenségének és támogatottságának a megőrzése.

A Bizottság tagjai a reform céljaival egyetértettek. Hangsúlyozták az akadémiai kutatóhálózat és ezen belül az MTA Állatorvos-tudományi Kutatóintézete megtartásának a szükségességét (lásd levél az Agrártudományok Osztálya elnökének).

Ad 3.

Az Aujeszky-féle betegség a sertés és számos más állatfaj herpesvírus okozta betegsége, amelyet 1902-ben Aujeszky Aladár különített el a veszettségtől (innen ered a betegség mai elnevezése). A betegség világszerte előfordul, mindenütt, ahol a nagyüzem-

mi sertéstartás jelentős. Mivel a betegség jelentős gazdasági veszteségeket okoz (elhullások, preventív vakcinázás, kereskedelmi korlátozások), Európa országai az 1980-as évek elejétől mentesítési programokba kezdtek, amelyek eredményeként az EU országainak egy része (pl. Ausztria, Csehország, Németország, Nagy Britannia, a skandináv országok) már mentes. Magyar kutatók nemzetközi szempontból is jelentős szerepet játszottak nemcsak a betegség első leírásában, hanem a betegség elleni első vakcina kifejlesztésében, az Aujeszky vírus genetikai sajátosságainak, virulenciájának megismerésében, majd a hazai mentesítés megindításában és gyakorlati végrehajtásában is. Az MTA Állatorvos-tudományi Bizottsága kezdeményezte a mentesítés megindítását, részt vett a mentesítés irányelveinek, majd az ezt szabályozó jogszabályok kidolgozásában és több alkalommal foglalkozott a mentesítés aktuális helyzetével. A mentesítés az 1970-es évek közepétől folyt, intenzíven azonban a betegség bejelentési kötelezettség alá vonásával, a mentesítés kötelezővé tételével és állami pénzügyi támogatással 1997-től kezdődően indult meg. A vonatkozó jogszabályok lehetővé tették az állománycserével, generációváltással történő mentesítést, döntő módon azonban a mentesítés deleciós vírust tartalmazó vakcinák alkalmazása melletti szelekcióval történt. A tenyészállományok rendszeresen végzett többszöri vakcinázása, az általános járványmegelőzési szabályok betartása (az állományok zártsága, az állatmozgatás minimálisra korlátozása, a tenyészállatforgalom nyomonkövetése stb.) mellett, megvédte a malcokat, tenyészszüldőket a fertőződéstől, a már fertőzött egyedekben pedig az ellenanyag szint megemelésével csökkentette vagy akár meg is szüntette a vírusürítést. A természetes selejtezés során az idős, fertőzött kocák állományból való eltávolításával a fertőzőség mértéke fokozatosan csökken és egy idő után az állományból a vírus eltűnik.

A mentesítés intenzív szakaszának megindulásakor a hazai tenyészállományok kb. 34%-a volt fertőzéstől mentes. A mentesítés eredményeként 2006 júniusára mind a kis-mind pedig a nagylétszámú állományokból az Aujeszky vírus eltűnt, azaz az állományok gE ELISA-ban negatívnak bizonyultak. A kistermelői állományokat 2006 évben újabb szerológiai ellenőrző vizsgálatnak kellett alávetni és mindazon udvarokban, ahol gE pozitív állatot találtak, valamennyi sertést vágóhídra kellett küldeni. A vakcinázás eredményeként ugyan az állományok még szeropozitívak, de már nem fertőzöttek. Bár a gE negativitás elérése az ország egészére vonatkozóan járványtani értelemben a mentesség elérését jelenti, az EU egy ország mentességét hivatalosan csak akkor ismeri el, ha az adott ország állományai szerológiailag is negatívak. Jelenleg a nagylétszámú telepek közül 471 (75,1%), a kocalétszám 123 028 (57,4%-a) mentes minősítésű, a többi 156 (24,9%) telep 91 282 (42,6%) kocája pedig mentes, de vakcinázott. A vakcináció 2006 június 15-ével való megtiltásával, az általános járványmegelőzési szabályok betartása mellett (!) remény van arra, hogy az idős, a vakcináció eredményeként még szeropozitív kocák selejtezésével, 2–3 év múlva Magyarország az Aujeszky-féle betegségtől hivatalosan is mentessé nyilvánítható.

Ad 4.

A madárinfluenza magas pathogenitású H5N1-es törzsét először Magyarországon 2006 februárjában Bács-Kiskun Megye különböző (Duna menti) településein büttykös hattyúkban állapították meg. Ez év júniusában a vírus az időközben elrendelt

megelőzési intézkedések ellenére bejutott házimadár állományokba (lúd, kacska stb.) is, jelentős elhullásokat okozva. A vonatkozó jogszabályok alapján életbe léptetett intézkedések (zárlat, a fertőzött, illetve azokkal közvetlen kapcsolatban lévő állományok gyors leölése, az állatforgalom korlátozása, a házimadár állományok zárt tartásának elrendelése stb.) a járvány terjedését korlátozni tudták ugyan, de összességében kb. 1 024 000 állatot kellett leölni és ártalmatlanná tenni. Az utolsó zárlati intézkedéseket 2006. augusztus 31.-ével oldották fel. Azóta az ország járványmentes. A H5N1-es törzs okozta járványról részletes tájékoztató fog megjelenni a Magyar Állatorvosok Lapjában.

Az Állatorvostudományi Bizottság két tagja, az FVM szakembereivel együtt rendszeresen részt vett az ÁNTSZ által alakított Nemzeti Influenza Pandémiás Bizottság munkájában, amely heti, kétheti ülésein nyomon követte és értékelve a madárinfluenza helyzetét, valamint javaslatokat tett az ember madárinfluenzával való fertőződésének elkerülése érdekében teendő intézkedésekre.

5.3.2. ELŐADÁSOK

Mészáros János: A madárinfluenza és az ember. Vet-mail konferencia, 2006. január 15.

Varga János: Madárinfluenza, járvány vagy média hisztéria? Mindentudás Egyeteme, Budapest, 2006. február 27.

Mészáros János: A vadmadarak szerepe a madárinfluenza terjesztésében. Zoonózis konferencia, Szombathely, 2006. június 1–2.

Wim Gaastra: Streptobacillus moniliformis (I smell a rat) és Arcobacter, in search of a potential virulence factor. Vendég előadás az MTA-n 2006. november 13.

5.3.3. KITÜNTETÉSEK, ELISMERÉSEK AZ ÉV FOLYAMÁN

Kovács Ferenc: Hutýra Ferenc emlékérem, 2006. december (Magyar Országos Állatorvos Egyesület).

Varga János: Hutýra Ferenc emlékérem, 2006. december (Magyar Országos Állatorvos Egyesület).

5. 4. ÁLLATNEMESÍTÉSI, ÁLLATTENYÉSZTÉSI ÉS TAKARMÁNYOZÁSI BIZOTTSÁG

A bizottság tisztségviselői:

Elnök: Schmidt János, az MTA levelező tagja

Alelnök: Fésüs László, az MTA Doktora

Titkár: Gundel János, mg. tud. kandidátusa

A bizottság akadémikus tagjai: Horn Péter, Kovács Ferenc, valamennyien az MTA rendes tagjai

A bizottság közgyűlési doktor képviselő tagjai: Gundel János mg. tud. kand., Szabó Ferenc DSc.

5.4.1 BIZOTTSÁGI ÜLÉSEK

5.4.1.1. 2006. március 8. MÁSz Székház

Napirend

1. Tájékoztató az ÁTK, valamint a HAKI helyzetéről
Előadó: Rátky József főigazgató, ÁTK
Váradai László főigazgató, HAKI
2. Éves munkaterv összeállítása
3. A bizottság állandó meghívott tagjainak megválasztása
4. Egyebek

ad 1. Az Állattenyésztési és Takarmányozási Kutatóintézet jogelődjét 1896-ban Darányi Ignác alapította. Az intézmény azóta számtalan átszervezést ért meg, melyek közül a legutolsó éppen most, 2006. január elsejével, az ugyancsak több mint 100 éve alapított Kisállattenyésztési és Takarmányozási Kutatóintézettel történt összevonás volt. A két intézet munkájában sok hasonlóság van, a herceghalmi részleg ún. nagy háziállatokkal, (szarvasmarha, sertés, ló, juh, kecske), a gödöllői részleg pedig kisállatokkal (baromfifélék, prémesállatok, méh) foglalkozik az alap- és alkalmazott kutatás szintjén. A működés jelentős szaktanácsadási tevékenységet is tartalmaz.

Sajnálattal kell megállapítani, hogy jóllehet az állattenyésztési kutatások eredményei iránt növekvő társadalmi elvárás figyelhető meg, azonban a kutatás lehetőségei évről-évre csökkennek. Különösen nagy változás következett be 1990, a rendszerváltás óta, aminek lényege, hogy egyrészt a mennyiségi mutatók javítása helyett a minőség-

gi termelés került előtérbe, másrészt a tulajdonviszonyok változása, és az állattartó telepek méretének módosulása új kihívásokat jelentett. A kutatás-fejlesztés egyik oldalról az állami megrendelések és pályázatok függvénye, a másik oldalról pedig az innovatív üzemekben felmerülő új feladatok megoldására irányul. A legújabb elképzelés az, hogy e két irányzat egyesüljön és közösen próbáljanak megfelelni a piaci elvárásoknak. Sajnálatos, hogy a K+F-re fordított pénzösszeg hazánkban, a GDP%-ában kifejezve, kevesebb, mint fele az európai átlagnak, és még az 1%-ot sem éri el.

További gondot jelent, hogy a kutatóintézeti hálózat jövőképe kialakítása most van folyamatban és ez idő szerint elég sok a bizonytalanság. Biztosnak lehet tekinteni bizonyos szervezeti átalakításokat, de ezek mikéntje még nagyon sok mindentől függ.

Ami intézeteink számára fontos az az, hogy új, komplex szemlélet szerint kell dolgoznunk, mind a kutatásszervezést, mind pedig az állattermék előállítását tekintve. Előtérbe kell helyoznunk a minőség javításának (az élelmiszerbiztonság és követelhetőség), a környezetvédelemnek, illetve a környezetterhelés csökkentésének, az állatvédelemnek, az extenzív és intenzív módszerek szintézisének, az állattenyésztés – mind a vidék megtartó erejének egyik lehetősége (pl. szerepe a falusi turizmusban) – fejlesztésének kérdéseit, valamint az ökonómiai szemlélet erősítését. A teljes kérdéskörön belül a biodiverzitás megőrzése érdekében nagy hangsúlyt kell helyezni a különböző fajták ritka vérvonalainak és az őshonos fajták tenyésztésének és tartásának problémáira. Ez nemcsak új tudományos feladat, hanem új piaci lehetőség is.

Úgy tűnik, hogy a napi nehézségeken túlmenően, alapvető szükség van együttműködésre a termelésben a termékpályák és termelői csoportok képviselőivel és együttműködésre a kutatásban, a kutatóhelyek (intézetek, tanszékek, egyetemek) között.

A jelenleg alakuló K+F finanszírozás, az állandóan csökkenő állami szubvenció mellett, mind hazai, mind pedig EU vonatkozásban, a minél átfogóbb tevékenységre képes konzorciumokra alapozódik. Ezek létrehozása nem könnyű, és különösen megnehezíti a pályázatokban való részvételt, amennyiben az állami intézmények infrastruktúrájának fejlesztése és működtetése nem biztosított. Különleges nehézséget jelent, hogy alig van mezőgazdasági (állattenyésztési) prioritású pályázati lehetőség. Részvétel a különböző EU programokban fontos, de önmagában megoldást nem jelentő tevékenység.

Az intézet aktívan együttműködik a különböző oktatási intézményekkel, kihelyezett tanszékeket működtetünk, közös kutatási programokban veszünk részt, kutatóink előadásokat tartanak, részt vesznek a doktori iskolák munkájában. Nemzetközi együttműködéseinket a lehetőségek korlátain belül igyekszünk bővíteni, hiszen ez az alapja az EU programokban való részvételnek. Kutatóink fontos feladata lesz az elkövetkezendő időkben, a pályázati lehetőségek felkutatása, a pályázatok elkészítése, és elnyerésük után, azok magas szintű megvalósítása. Összességében reméljük, hogy a hazai K+F-ért felelős kormányzati szervek komolyan veszik a tudás alapú társadalomról szóló elképzeléseket és célokat, valamint ennek megfelelő támogatással fogják segíteni és kiegészíteni az intézmények saját erőfeszítéseit.

ad 2. A beérkezett javaslatok alapján a bizottság úgy döntött, hogy az év további bizottsági ülésein a következő témákat tűzi napirendre:

- az állatfajták fenntartásának szakmai és pénzügyi helyzete
- a Nemzeti Parkok szerepe az állattenyésztésben
- az Osztály Doktori Szabályzatának átdolgozásával összefüggő kérdések megbeszélése.

A bizottság nagy rendezvénye ez év novemberében a Magyar Tudomány Napja rendezvénysorozat keretében „*Takarmányozás – élelmiszerminőség és biztonság*” címmel kerül megrendezésre.

ad 3. A bizottság állandó meghívott tagjaivá választotta az FVM Oktatási- Kutatási, Fejlesztési Főosztály mindenkori vezetőjét, MÁSZ mindenkori elnökét, OMMI Állattenyésztési igazgatóját, MTA Állatkísérleti Bizottsága vezetőjét, HAKI mindenkori igazgatóját, Szakály Sándor igazgatóhelyettest (Magyar Tejgazdasági Kísérleti Intézet), Szerdahelyi Károly igazgatót (Országos Húsipari Kutatóintézet Kht), Hajós Gyöngyi osztályvezetőt (Központi Élelmiszer-tudományi Kutatóintézet).

ad 4. A bizottság értékelt Tőzsér János habitusát, és kérelmét az MTA Doktora cím megszerzésére támogató javaslattal továbbította az Osztály felé.

A jelenlevők döntése, hogy az Osztálynak az MTA Doktori Szabályzat átdolgozásával foglalkozó ad hoc bizottságába Mézes Miklóst delegálja.

5.4.1.2. 2006. május 23. MÁSZ Székház

Napirend:

1. A fajtafenntartás helyzete

Előadó: Radnóczy László, OMMI

Korreferensek: Mihók Sándor, DE

Szalay István, ÁTK

Kovács József, Pannon Egyetem, Keszthely

2. A tudományos folyóiratok jegyzékének összeállítása

3. Egyebek

ad 1. A bevezető előadás, a korreferátumok, valamint a vita fontosabb megállapításai az alábbiakban foglalhatók össze:

- A 2005. évi adatok alapján hazánkban 13 állatfajhoz tartozó 213 haszonállatfajta tenyésztése folyik. A külföldi fajták aránya jelenleg 35,2%. 1995-ben és 2000-ben ez az arány 25 illetve 27% volt.
- A nagy emlős fajokban, a sertés és a ló kivételével külföldi fajták nincsenek köztenyésztésben, az utóbbi esetén ezek aránya 43,4%. Csak hazai fajtákkal találkozhatunk a hal, prémes állat és méh tenyésztésben (tartásban). A nyúl fajták 54,5%-a, a baromfi fajták 34,4 (lúd) – 77,7 (pulyka) külföldi származású.

- Növekedett a törzskönyvezett állatok létszáma a holstein fríz, a német húsmerinó, valamint a húsmarha fajták esetében, csökkent viszont két sertés fajtában (magyar nagyfehér és magyar lapály) és a magyar merinó esetében.
- Határozott emelkedés tapasztalható valamennyi őshonos emlős- és baromfifaj törzskönyvezett létszáma tekintetében.
- Megállapítást nyert, hogy a legtöbb állatfajban fokozatosan növekszik a külföldi fajták aránya, az emlős fajok mintegy felében csökken a törzskönyvi ellenőrzésben szereplő egyedek száma és számottevő mértékben, folyamatosan emelkedik valamennyi emlős és egyéb őshonos fajta létszáma.
- A külföldi fajták hazai térnyerése valószínűleg nem állítható meg, elképzelhető, hogy üteme lassul az elkövetkezendő években. A nagy genetikai értékű fajták hazai megjelenése nem tekinthető egyértelműen hátrányos jelenségnek.
- Sokkal nagyobb probléma a törzskönyvezett állatlétszámok egyes fajokban észlelhető folyamatos csökkenése. Ez elsősorban sertés esetében a folyamatosan csökkenő hazai állatlétszámmal van összefüggésben, hiszen állandóan csökken az értékesíthető tenyészállatok száma.
- Az őshonos fajok (fajták) létszáma több esetben olyan nagymértékben emelkedett, hogy a speciális termékek megjelentek az élelmiszer piacon. Természetesen ez a választékbővülés nem jelenti azt, hogy az őshonos fajokkal előállított termékek döntő piaci tényezővé válnak, de egyre fokozódó jelentőségükkel mindenképpen számolni kell a jövőben.
- Kiemelt feladatnak kell tekinteni a hazai kultúr (nem őshonos) fajtáink genetikai értékének megőrzését és folyamatos javítását. Ezek élelmiszer termelési jelentősége továbbra is elsődleges.
- A Magyar Állattenyésztői Szövetség (MÁSz) tagszervezetei, az illetékes tenyésztési és állategészségügyi hatóságokkal karöltve, maximális erőfeszítéseket tesznek a vázolt feladatok maradéktalan teljesítése céljából.
- Az állattenyésztés eredményessége és a fogyasztók mennyiségi, valamint minőségi igényeinek kielégítése érdekében elengedhetetlenül szükséges a fokozottabb kormányzati szerepvállalás. Továbbra is elengedhetetlen a tenyésztés és az árutermelés anyagi támogatása és meg kell szervezni a hazai takarmánybázis hatékony és szélesebb körű felhasználását. Ezek hiányában az állatlétszámok és a termelés volumene tovább csökkennek.

ad 2. Mézes Miklós ismertette az Osztály által kijelölt bizottságban folyó munkát, ezen belül a tudományos lap kritériumait és az előzetes elképzeléseket. A bizottság tagjai írásban és szóban tett javaslatai alapján a jelenlevők elfogadtak egy előzetes folyóirat listát, melyet megküldtünk Németh Tamás akadémikus, osztályelnök-helyettes úrnak. Javaslat készült ugyan, de mégis nyitva maradt az elektronikus megjelenésű folyóiratok helyzete, aminek tekintetében a bizottság megvárja az Osztály állásfoglalását.

Napirend

1. Állattenyésztés a nemzeti parkokban
Előadó: Kárpáti László igazgató

2. Egyebek

ad 1. Kárpáti László bevezető előadásában ismertette a Nemzeti Park feladatait és lehetőségeit. Kiemelte, hogy az ország határán (a Fertő tó nagyobbik része osztrák terület) nemzetközi együttműködés keretében végzik a természetvédelem feladatát. Beszélt az IUCN és WWF szerepéről is.

Tekintettel arra, hogy az Állattenyésztési Bizottság ülésén állattenyésztők voltak jelen, hangsúlyozta a Fertő-Hansági Nemzeti Park általános természetvédelmi tevékenységén belül a háziállatokkal kapcsolatos eredményeket is, amelyek az egész ország nemzeti parkjainak hasonló tevékenységével együtt jelentősek, hiszen a Nemzeti Parkokban 2883 anyatehén (zömében magyar szürke), 620 növendék üsző, 167 hízóbika, 1037 tinó, 1587 szopós borjú, emellett 5740 racka, 608 cigája, 133 cikta, 51 gyimesi racka, 20 karakul képezi az őshonosnak mondott állatállományt. Ezenkívül még a kihalástól ugyancsak fenyegetett muraközi ló fenntartásában is részt vesz az Őrségi Nemzeti Park.

A természetvédelem szempontjából ezeknek az állományoknak, mint legeltetett és „terület karbantartó” állatoknak a szerepe nélkülözhetetlen, másrészt pedig ezeknek a hagyományos fajtáknak a fenntartásában a nemzeti parkok szerepe meghatározó, ebben a Fertő-Hansági Nemzeti park is nagy részt vállal.

Csenák Márton ismertetett néhány részletet a tenyésztési tevékenységről, többek között a chipek használatát említette meg az egyedi megjelölésben.

Ezután a résztvevők megtekintették a már telelő helyekre hajtott magyar szürke szarvasmarha állományt. Láttunk egy anyagulyát, valamint a bikák és növendékbikák csoportját.

A bizottsági ülés rendkívül hasznos volt abból a szempontból is, hogy meggyőződhattünk a természetvédelem és az állattenyésztés hasznos együttműködéséről.

5.4.2. A BIZOTTSÁG RENDEZVÉNYEI

5.4.2.1. „Takarmányozás – Élelmiszerminőség és biztonság”

2006. november 15. A bizottság többéves hagyományának megfelelően, mintegy 150 fő részvételével tudományos konferenciát rendezett az MTA székházában, melyen megvitatta a címben megjelölt témát. (A konferencián elhangzott előadások teljes szövege, angol nyelvű összefoglalókkal, megjelent az Állattenyésztés és Takarmányozás c. szakfolyóiratban (2006. Különszám), illetve az előadások ábrái és fotói megtekinthetők az ÁTK honlapján (www.atk.hu/Magyar/alltak.htm).

Az elhangzott előadások rövid összefoglalói a következők:

GUNDEL JÁNOS:

Takarmányozás és élelmiszerminőség

Az utóbbi másfél-két évtizedben, a táplálkozástudomány fejlődésének köszönhetően, és a fogyasztók egészségtudatos magatartásának kialakulása és megerősödése következtében, egyre nagyobb jelentőségűvé válik az élelmiszerek, közöttük a húsok és húskészítmények, a tej és tejtermékek, a tojás táplálkozásbiológiai értéke (zsírtartalom, zsírsavösszetétel, koleszterintartalom, vitamin- és ásványianyag-tartalom, bioaktív anyagok, stb. mennyisége és aránya). Ezen túlmenően, vagyis a termék-előállítás oldaláról pedig, a fenntartható fejlődés környezet-, és állatvédelmi szempontjai, valamint a minőség tudatosság fokozódása, a nemzeti tradíciók és az eredetvédelem előtérbe kerülése, válnak mind jelentősebbé, és e hatások összeadódása végül is az élelmiszerek minőségében testesül meg. Az egész folyamatban kiemelkedő szerep jut a takarmányozásnak, mint a termelési feltételek közül annak, amelyeknek legnagyobb hatása lehet a genetikailag rögzített képességek kihasználhatóságára, illetve, a termelési lánc bármely lépcsőfoka igényeinek kielégíthetőségére.

A jelen közleményben a szerző megkísérli bemutatni a minőség lehetséges megfogalmazásait, illetve összefoglalni a takarmányozás és az állati termékminőség közötti összefüggéseket. Több esetben rámutat az érdekegyezőségre és az érdekellentétekre egyaránt. Az állati termék előállításból jelenleg többnyire hiányzó vertikális integráció miatt, jól lehet az ismeretek rendelkezésre állnak, még sem adható válasz arra kérdésre, hogy egy jó minőség elérése érdekében miként takarmányozzuk állatainkat.

Szükségesnek tartja a szerző, hogy a humán- és állat-táplálkozástudomány képviselői, közösen elfogadott elvek alapján tegyenek meg mindent a táplálkozástudományban laikus társadalom, érdekektől, és divatoktól mentes, magas szintű felvilágosítása érdekében az élelmiszerek kívánatos minőségéről és ennek alapján az egészséges táplálkozásról.

SZABÓ JÓZSEF:

Az állati eredetű élelmiszerek biztonsága

Ebben a cikkben a szerző összefoglalja a BSE, a gombás szennyeződés, a mikotoxinok, a növényi toxinok, az állatgyógyászati szerek, a mezőgazdasági és más eredetű kémiai szennyezők, a nehézfémek, a takarmányadalékok, az ivóvizet szennyező anya-

gok, a mikrobiális szennyeződés és a GMO-k takarmány- és élelmiszer-biztonsági jelentőségét. A közlemény ismerteti a HACCP rendszer alapvető lépéseit és felhívja a figyelmet az élelmiszerterrorizmus kockázatára.

SCHMIDT JÁNOS:

Takarmányozás és a tej minősége

Az állati eredetű élelmiszerek összetételét a monogasztrikus állatok esetében eredményesen lehet takarmányozással a humán igényekhez közelíteni. A tej összetétele ezzel szemben nehezebben módosítható ilyen módon, ami a bendőben zajló mikrobás fermentációval áll összefüggésben. A tejszír zsírsavösszetételének módosítását a bendőben folyó bakteriális biohidrogénezés nehezíti. A tej telítetlen zsírsavtartalma takarmányozással ugyan növelhető, de az n-3 és n-6 zsírsavak mennyisége a tejszírban csak kismértékben változtatható. A biohidrogénezés során transz-zsírsavak is keletkeznek, amelyek élettani hatásairól ma még megoszlik a kutatók véleménye.

A tejben található konjugált linolsavak közül a c9,t11-C18:2 változat nagyszámú átlakísérlet eredményei szerint kifejezett antikarcinogén hatású. A tej c9,t11-C18:2 tartalma takarmányozási módszerekkel növelhető, ehhez azonban olyan takarmányozási technológiákat szükséges kialakítani, amelyek a tej transz-C18:1 tartalmát a konjugált linolsavénál kisebb mértékben növelik.

Takarmányozással a tej α -tokoferol tartalma is növelhető, a konverzió azonban nagyobb adagú kiegészítés esetén gyenge.

MÉZES MIKLÓS – TÓTH TAMÁS:

A takarmányozás hatása a sertés- és nyúlhús minőségére és biztonságára

Az élelmiszerbiztonság, az állati jólét és a környezetvédelem a modern állattenyésztés legfontosabb problémái. A sertés és nyúl kutatásoknak konkrét válaszokat kell adniuk azokra a kérdésekre, amelyek arra irányulnak, hogy az új állattenyésztési rendszereket, ebbe beleértve a takarmányozást is, milyen módon kell átalakítani az állati jólét és a fogyasztók által felvetett újabb igények kielégítése érdekében. A takarmányozás úgy alkalmazkodik ezekhez az új igényekhez, hogy módosítja a jelenlegi szabványokat és olyan új takarmány összetevőket választ ki, amelyek felhasználásával minél inkább a fogyasztói igényeknek megfelelő hús állítható elő. A sertés- és nyúltakarmányozás jelenleg folyó kutatásainak az eredményei azt mutatják, hogy van lehetőség a technológiák engedmények nélküli olyan módosítására, amely egyaránt megfelel a sertés- és nyúlhússal szemben támasztott biztonsági, technológiai és fogyasztói követelményeknek.

HUSVÉTH FERENC – PÁL LÁSZLÓ – MAGYAR B. LÁSZLÓ:

A takarmányozás hatása a kérődzők húsának minőségére

A kérődzőhúsok fogyasztásának mértéke világviszonylatban és hazánkban is csökkenő tendenciát mutat. Ahhoz, hogy a kérődző-húsokból származó éves húsfogyasztás újra elérje a néhány évvel ezelőtti értéket, jelentős fejlesztést kell végrehajtani a minőség vonatkozásában.

A húsok minőségét nagymértékben befolyásolja az állatok takarmányozása. Ez a tanulmány ezért azokat a takarmányozással összefüggő tényezőket tárgyalja, amelyek a kérődzőhúsok minőségét legjobban befolyásolják. Áttekinti azokat a lehetőségeket, amelyek a vágott test összetételét határozzák meg. Tárgyalja azokat a takarmányozási tényezőket, amelyektől a hús biokémiai összetétele, különösen zsírsav-összetétele és CLA tartalma függ. Ezt követően a hús élvezeti értékét meghatározó minőségi tulajdonságok, szín, íz és szaghatások, valamint a porhanyósság takarmányozási összefüggéseit mutatja be.

DUBLECZ KÁROLY – PÁL LÁSZLÓ – BARTOS ÁDÁM – ZSÉDELY ESZTER – WÁGNER LÁSZLÓ – KOVÁCS GELLÉRT – BÁNYAI ADÉL – TÓTH SZABOLCS:

A takarmányozás hatása a baromfitermékek minőségére

A szerzők a baromfi testösszetételének, a hús és a tojás zsírsav-összetételének, oxidatív stabilitásának takarmányozással történő befolyásolhatóságát vizsgálják. Napjaink brojler hibridjei esetében a legjobb eredmények elérése érdekében etetett nagy energia- és zsírtartalmú tápok növelik a csirkék zsírtartalmát. A táp fehérje és aminosav szintje tekintetében egymásnak ellentmondó kutatási eredmények láttak napvilágot. A nagy fehérje- és aminosav-tartalom általában csökkenti a zsírképződést, növeli ugyanakkor a környezet N-terhelését. Miután a csirkét is egyre nagyobb arányban darabolva értékesítik, az egyes testrészek, például a mell arányának gazdasági jelentősége az utóbbi időben felértékelődött. A mellhús növekedését a táp fehérjetartalma és egyes aminosavak szintje befolyásolja a leginkább.

Széleskörű kutatások folynak a hús és a tojás többszörösen telítetlen zsírsavtartalmának (PUFA) megváltoztatása érdekében is. A potenciális n-3-as PUFA források és azok felhasználási lehetősége úgyszintén tárgyalásra kerül. A különféle szövetek telítetlen zsírsavtartalmának növelése együtt jár a szövetek fokozott oxidatív védelmével. Ebből a szempontból a leghatékonyabb természetes antioxidáns, az E-vitamin meghatározó jelentőségű.

KOVÁCS MELINDA – KOVÁCS FERENC – SZEITZNÉ SZABÓ MÁRIA – HORN PÉTER:

A takarmányok mikotoxin tartalma és az ételmeziszer-biztonság

A penészgombák által termelt mikotoxinok a növényi eredetű ételmeziszerekkel (gabonamagvak), élvezeti cikkekkel (kávé, sör) közvetlenül, az állat eredetű termékek révén (vese, máj, tej, tojás) pedig közvetetten kerülhetnek be az ember szervezetébe. A mikotoxin probléma Magyarországon azért is érdemel figyelmet, mert ezek a természetes toxinok főként azokban a gabonafélékben találhatóak (pl.: búza, kukorica), amely termények az ország vetésterületének jelentős hányadát foglalják el, a lakosság fő táplálékául szolgálnak és a gazdasági állatok takarmányának is az alapját képezik. A leggyakoribb humán egészségügyi hatások: rákkeltő hatás (aflatoxin, ochratoxin A, fumonizinek, patulin), fejlődési rendellenességet okozó hatás (ochratoxin A), a reprodukcióra kifejtett káros hatás (zearalenon, trichotecének), az ellenálló képesség csökkenése, immunszuppresszív hatás (trichotecének), lipidperoxidációt, apoptózist indukáló ha-

tás (T-2, aflatoxin, fumonizinek, ochratoxin A), idegrendszeret károsító hatás (ochratoxin A, fumonizinek).

A takarmányokban jelenlévő mikotoxinok közül azok jelentenek élelmiszerbiztonsági problémát, amelyek az állati eredetű élelmiszer alapanyagokba bekerülnek, és így közvetetten bejutnak az ember szervezetébe. A közlemény összefoglalást ad a népességügyi és élelmiszerbiztonsági szempontból veszélyesebb mikotoxinok (aflatoxinok, ochratoxin A, zearalenon, trichotecének, fumonizinek) humán-egészségügyi hatásairól, az egyes mikotoxinoknak az állati eredetű élelmiszer alapanyagokban (tej és tejtermékek, hús és hústermékek, belső szervek, tojás) való előfordulásáról, valamint a mikotoxinok jogi szabályozásának alapjairól.

5.4.3. A BIZOTTSÁG RÉSZVÉTELE AZ MTA DOKTORA CÍM ELNYERÉSÉRE BENYÚJTOTT KÉRELMEK ELBÍRÁLÁSÁBAN

Az év folyamán egy (Tózsér János) kérelem érkezett be, amelyet a bizottság megtárgyalt és támogatólag továbbított az Osztály felé.

5.4.4. A BIZOTTSÁGHOZ TARTOZÓ MTA KÖZTESTÜLETI TAGOK ÉS A BIZOTTSÁG KAPCSOLATAI

A bizottsághoz tartozó köztestületi tagokkal a bizottság által rendezett tudományos konferenciák keretében tartjuk a kapcsolatot. A minden év őszén megrendezésre kerülő – az állattenyésztés valamely aktuális kérdésével foglalkozó – tudományos konferencia több száz szakember részvételével zajlik. A konferenciára a köztestületi tagok minden alkalommal meghívást kapnak.

5.4.5. A BIZOTTSÁGHOZ TARTOZÓ TUDOMÁNYÁG TERÜLETÉN 2006. ÉV FOLYAMÁN MEGJELENT KÖNYVEK

Mangalica törzskönyv. Szerk.: Szabó Péter, Debrecen, ISBN 963 216 086 X 148 p.

Gidrán méneskönyv: I. kötet. Szerk.: Mihók Sándor, Budapest, ISBN 963 217 942 O 482 p.

Haffingi méneskönyv: I kötet. Szerk.: Mihók Sándor, Debrecen, ISBN 963 218 585 4 147 p.

Welsh méneskönyv: 1. kötet. Szerk. Mihók Sándor, Debrecen, ISBN 963 218 584 6 150 p.

5.4.6. KITÜNTETÉSEK

Schmidt János: Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztje

5.5. ERDÉSZETI BIZOTTSÁG

Albizottságok: Erdőgazdálkodási Albizottság, Fatudományi Albizottság, Vadgazdálkodási Albizottság

5.5.1. BIZOTTSÁGI ÜLÉSEK

5.5.1.1. 2006. január 26. Vezetőségi Ülés

Napirend

1. A 2006. évi ülések előkészítése, különös tekintettel a Tudomány Napja tervezett rendezvényre.
2. A Soproni Tudós Társaság helyzete és tevékenységének egyeztetése az Erdészeti Bizottság munkájával (ea. Winkler András).
3. Az erdészet képviselete és aktivitása a VEAB-ban: új vezetőség választásának előkészítése.
4. Az Acta Silvatica pénzügyei és kiadási helyzete (részt vesz Stark Magdolna).
5. Egyebek (pl. 2005. évi beszámoló jelentés).

5.5.1.2. 2006. február 27.

1. Kroó Norbert MTA alelnök: Kutatásfinanszírozás és kutatás koncentráció: európai kilátások (az előadást kötetlen formátumban, konzultatív jelleggel kértük).
2. Az Albizottságok tagságának és munkatervének véglegesítése.
3. Az Erdészeti Bizottság profiljába tartozó párhuzamos MTA bizottságok tevékenységének összehangolása. VEAB és Soproni Tudós Társaság bizottságai.
4. A 2006. évi Tudomány Napja rendezvény programtervezetének megvitatása.
5. Tolvaj László doktori disszertációjának véleményezése.
6. Tájékoztatás az Erdőtörvény parlamenti módosítása helyzetéről (Mészáros Károly).
7. Az Acta Silvatica et Ligniaria kiadási helyzete.
8. Egyebek

Állásfoglalások határozatok

1. *Határozat:* A VEAB és STT újraválasztását úgy kell megszervezni, hogy lehetőség szerint azonos tartalmú munkabizottságok legyenek, amelyek illeszked-

nek az Erdészeti Bizottság albizottsági felépítésébe, és az esetleges későbbi összeolvadást lehetővé tegyék.

2. *Határozat:* A Bizottság Tudomány Napi rendezvénye konkrét szervezési feladatait az Erdőmérnöki Kar dékánja vegye át.
3. *Határozat:* A Bizottság támogatja Tolvaj László doktori cselekményének előterjesztését, mivel az a feltételeket teljesíti és a tudományterületét tekintve a Bizottság hatáskörébe tartozik. A Bizottság támogatja, hogy a továbbiakban a szavazatra jogosultak kapjanak betekintést a doktori anyagokba.
4. *Határozat:* A Bizottság Kovács Jenőt delegálta a Pro Silva Hungariae díjbizottságába, Molnár Sándort pedig a doktori fokozatszerzéssel foglalkozó ad hoc osztálybizottságba.

5.5.1.3. 2006. május 22.

Tájékoztatás az MTA doktora követelmények osztály- ill. bizottsági szintű aktualizálásáról (Molnár Sándor), ill. az Agrárosztálynak ideiglenesen benyújtott, tudományosnak minősített folyóiratjegyzékről (Führer Ernő).

Tudományok doktora cselekmények (Faragó Sándor, Takács Péter) véleményezése, állásfoglalás és szavazás.

Az Albizottságok, valamint a nemrég megalakult VEAB munkabizottságok tevékenységének tervezése és összehangolása egymással, és az Erdészeti Bizottság munkájával.

Az őszi Tudomány Napja és október 23-i évforduló rendezvényeinek véglegesítése, valamint a 2007 évi nagyrendezvény előkészítése.

Beszámoló az MTA 2006. évi közgyűléséről (Solymos R.).

Egyebek.

Állásfoglalások, határozatok

1. *Határozat:* A Bizottság a jövőben az előzetes (habitus) bírálathoz a doktori címre pályázók beadásra tervezett anyagába is be kíván tekinteni, és felkéri Molnár Sándort, hogy ezt az Osztály ad hoc bizottságában is terjessze elő. Felkéri továbbá, hogy megvitatásra terjessze elő az elektronikusan csak honlapon megjelenő kiadványok, valamint az agrárterületen gyakori, nem szabadalmaztatható egyedi alkotások (pl. törvény-előkészítő szakanyagok) figyelembevételének kérdését.
2. *Határozat:* A Bizottság tagjai május 31-ig a tudományos folyóiratok listájával kapcsolatos kiegészítéseiket megküldik. Ez alapján véglegesített lista készül, amelyet az Osztálynak előterjesztünk.
3. *Határozat:* A Bizottság támogatja Faragó Sándor és Takács Péter doktori cselekményének elindítását (100% ill. 95,2% támogatás).
4. *Határozat:* A Bizottság a VEAB munkabizottságok és az MTA albizottságok munkájának fokozottabb figyelembevétele és támogatása érdekében egyeztető javaslat kidolgozását kéri a grémiumok vezetőitől június 30-i határidővel.

5. *Határozat:* A Bizottság Bariska Mihály és Kozák Antal külső tagként jelölését támogatja és előkészítő anyagot kér az előterjesztéshez.

5.5.1.4. 2006. október 20. Vezetőségi Ülés (a nyílt ülést követően)

Napirend

Takáts Péter, doktori kérelmének sikertelensége felhívja a figyelmet

- a doktori anyag gondos elkészítésére;
- a véleményezés megalapozottsága fontosságára;
- a leadandó anyag (kérelem) ellenőrzésére.

Solymos Rezső akadémikus felhívta a figyelmet a hivatkozások megfelelő alkalmazásának fontosságára, mivel ez egy fontos bírálati szempont.

Határozatok

1. *Határozat:* Az okt. 18-i Agrártudományok Osztálya ülésén ismertetett doktori minimumkövetelményeket az ad hoc bizottság által elhatározottakkal egyeztetni kell.
2. *Határozat:* A doktori követelmények részét képező folyóiratlista javított változatát az elnök a könyvtárral elkészíttette. A „20-as lista” kialakítása céljából a jegyzéket a vezetőség kézhez kapja.
3. *Határozat:* A következő Bizottsági ülés a tervnek megfelelően Szombathelyen, a FALCO Rt-nél lesz, 2006. dec. 5-én. Az ülés központi témája a sarangolt faanyag energetikai és falemezipari felhasználásának ellentmondásai. Az előterjesztést a Fatudományi Albizottság dolgozza ki, korreferátumot készítsenek elő Marosvölgyi Béla (energetika szempontjai) és Mészáros Károly (kihatások a felhasználás tartamosságára).
4. *Határozat:* 2007. év tavaszán az Erdészeti Fórum ismét megrendezésre kerül. Javasolt témái az új EU költségvetési ciklus pályázati lehetőségei (Mészáros Károly), illetve vagylagosan a bioenergetika (Rédei Károly). Mindkét témát az előterjesztők vázlatosan kidolgozzák, végleges döntés a decemberi ülésen születik. A „második helyezett” témát a 2007. évi Wood Tech témaként visszük tovább.

A december 5-i ülés napirendi témái között szerepeltetni kell az előbb tárgyalt témákon kívül

- az ERTI átszervezési terveit, helyzetét (Führer E.)
- a VEAB Erd. Szakbizottság területi kompetenciájának kiterjesztését (Mészáros K.)
- a IUFRO 1936-os budapesti kongresszusának 70. évfordulóját (Mátyás Cs.)
- az Acta Silvatica helyzetét (Mátyás Cs.)
- albizottsági-munkabizottsági tevékenység összehangolását az Erdészeti Bizottság munkájával (Mátyás Cs.)
- 2007. évi munkatervek előkészítését (elnök, albiz., szakbiz. elnökök, titkár)

5.5.1.5. 2006. december 5.

Napirend

A fa energiacélú felhasználása és az iparifa-ellátás ellentmondásai téma megvitatása. A vita alapján állásfoglalás készítését vállalta el Fekete L. vez. igazgató és Winkler A. albiz. elnök

Beszámoló az Erdészeti Bizottság okt. 20-i nyílt üléséről és vezetőségi üléséről (Mátyás Cs.)

Beszámoló az Agrárosztályon és az MTA közgyűlésén történekről (Solymos R. – Mátyás Cs.)

Az ERTI helyzete és az agrárkutató intézetek átszervezése (Führer E.)

Az albizottsági- munkabizottsági tevékenység összehangolása a Bizottság munkájával, a VEAB kompetencia körének bővítése (Mátyás Cs., Mészáros K., albiz.-szakbiz. elnökök.

A 2007. évi Erdészeti Fórum tematikájának meghatározása, az előkészítő munka elkezdése (Mészáros K., Rédei K.)

A 2006 évi beszámolók, 2007. évi tervek előkészítése (titkár, albiz.-szakbiz. elnökök)

Az Acta Silvatica kiadási, terjesztési helyzete (Mátyás Cs.)

Egyebek (emlékeztető a IUFRO budapesti kongresszusának 70. évfordulójára – Mátyás Cs.)

Határozatok

1. *Határozat:* A 2007. évi fórum témája a Mészáros Károly által megfogalmazott témakör legyen. Az EB egyben felkéri Mészáros Károlyt a Fórum előkészítésére.
2. *Határozat:* A bioenergetikai témát a 2007. évi WOOD TECH Tudományos Ülésre javasolja a Bizottság.
3. *Határozat:* A Bizottság tagjai elfogadták a véglegesített tudományos folyóirat-jegyzéket.

5.5.2. RENDEZVÉNYEK

5.5.2.1. Nagyrendezvény

2006. október 20.

Cím: 1956: Híd a világ és Magyarország erdészeti és faipari tudományossága között
című tudományos emlékülés

Program:

Megnyitó, ünnepi köszöntők

1956: exodus és katarzis (Mátyás Csaba)

A Vancouver-ben (UBC) végzett erdőmérnökök kutatómunkájában elért eredmények (Kozák Antal)

Soron, Vancouver, Strassbourg (Komlóssy József)

Tudományosság 1956. októberének idején. (Herpay Imre)

Az '56-osok visszatérése (Winkler András)

Egy 1956-ban I. éves hallgató szakmai és tudományos kapcsolatai a külföldre menekült egyetemi oktatókkal és hallgatókkal (Varga Ferenc)

5.5.2.2. Emlékezés

2006. november 3.

Széchenyi István Emléknapp a Magyar Tudomány Napja alkalmából

Koszorúzás a Széchenyi Mauzóleumban Nagycenken.

Beszédet tartott Pléh Csaba főtitkár

Emlékfaültetés az akadémiai erdőben, Sopronpusztán

Kötetlen találkozó a Pannonia Med hotelben (MTA képviselő: Ritoók Zsigmond)

5.5.3. KÖZREMŰKÖDÉS AZ MTA DOKTORA CÍM ELNYERÉSÉBEN

Tolvaj László doktori disszertációjának, illetve cselekményének véleményezése

Címe: Lombos fafajok gőzöléssel történő faanyaggyártása és a faanyagok fotodegradációjának vizsgálata.

Eljárás%-os eredménye: 94,44

Doktori cselekmény rövid leírása:

A jelölt a faanyagtudományok, a faanyagismerettan, a fafizika területén végzett tudományos munkássága és eredményei az erdőszetben, a faiparban, valamint az alkalmazott fizika és kémia területén is elismertek. Kutatói munkássága a fának fizikájával és feldolgozási technológiáival foglalkozik. Az értekezésben kutatási eredményeinek áttekinthető bizonyítását adta, az igazolásukat összefoglaló jelleggel bemutató ábrák kellőképpen elősegítik a lényeges gondolatok gyors megértését. Megállapítható, hogy a disszertáció formai szempontból megfelel az MTA doktori szabályzata előírásainak.

Faragó Sándor doktori disszertációjának, illetve cselekményének véleményezése

Címe: A vonuló vizivad populációk fenntartásának alapjai Magyarországon.

Eljárás%-os eredménye: 100%

Doktori cselekmény rövid leírása:

Faragó Sándor csaknem 30 éves kutatótevékenységének nagy lélegzetű összefoglalója a doktori értekezés. Magyarországon 42 átvonuló vizivad faj populáció-dinamikai, élőhely-védelmi és fejlesztési, valamint ezen fajok fenntartásával és a hasznosításával kapcsolatos kérdések igen alapos és mindenre kiterjedő vizsgálatával foglalkozik pályázó. Az értekezés meggyőzően összegzi a jelölt vizivad és vadvédelmi kutatásainak eredményeit. A

Magyar Vizivad Monitoring rendszer megszervezése és annak nemzetközi hálózatba történő beépítése kiemelkedő eredménynek tekinthető. Az értekezés közérthető, az eredmények jól követhetők. A mű formája, terjedelme az MTA előírásainak megfelel.

Takáts Péter doktori disszertációjának, illetve cselekményének véleményezése

Címe: Növényi eredetű és szerves hulladékok hasznosítása gipszkötésű kompozitokban.

Eljárás%-os eredménye: 95,2

Doktori cselekmény rövid leírása:

A pályázó disszertációjában a növényi eredetű, elsősorban lignocellulóz alapú hulladék anyagok hasznosítását alapozza meg gipszkötésű kompozit termékek előállításával. E téma nemzetgazdasági szempontból is fontos a hulladékhasznosítási területen. Kutatási eredményei egyben a fenntartható fejlődés elvárásait is szolgálják. A dolgozat a tudományos munkáknak megfelelő felépítésű. Vizsgálati eredményeinek elemzésével hozzájárul a kompozitok anyagtudományok ismeretanyagához. A disszertáció formai és tartalmi szempontból kielégíti az MTA követelményeit.

Bartha Dénes doktori disszertációjával kapcsolatos állásfoglalás:

Címe: A magyarországi erdők természetességének vizsgálata

Az Erdészeti Bizottság 2005. december 5-ei ülésén tárgyalta Bartha Dénes doktori cselekményét. Ezzel kapcsolatosan az Agártudományok Osztályának ülésén megfelelő előkészítés után nyílt szavazásra került sor a doktori cselekmény elfogadásával kapcsolatosan 2006. november 29-én. Az ülésen résztvevők egységes állásfoglalása alapján az osztály további bírálatra bocsátotta a disszertációt.

5.5.4. KÜLFÖLDI TANULMÁNYUTAK

Mátyás Csaba: Az Európai Erdők Védelmének Miniszteri Konferenciája (MCPFE) soros rendezvényének előkészítő konferenciáját a francia Mezőgazdasági Minisztérium szervezte meg Párizsban 2006. március 15–16-án. Ezen vett részt felkért előadással.

5.5.5. ÚJ TUDOMÁNYOS KÖNYVEK

Acta Silvatica II. szám megjelenése

Nemesnyár-fajták ismertetője, szerk: Tóth Béla szerzők: Tóth Béla, Molnár Sándor, Csiha Imre, Bárány Gábor, Komán Szabolcs.

Az akác, Rédei Károly

Székfoglaló (Acta Silv. különszám) Mátyás Csaba

5.5.6. KITÜNTETÉSEK, ELISMERÉSEK

Csóka György: Pfeil-díj

5.6. GYEPGAZDÁLKODÁSI BIZOTTSÁG

Az albizottság helyett munkabizottságot alakítunk ki szükségszerűen.

5.6.1. BIZOTTSÁGI ÜLÉSEK

5.6.1.1. 2006. január 19.

Tárgy: Nagy Géza benyújtott Doktori disszertációjának véleményezése

Prof. Várallyay György, MTA rendes tagja elismerő véleményt mondott az áttanulmányozott disszertációról és javasolta a további zöld utat a disszertációnak.

Romány Pál, a Történeti Bizottság elnöke, ugyancsak jónak találta Nagy Géza disszertációját.

A Bizottsági ülésen határozatképes létszámú Bizottsági tag vett részt és állásfoglalásával egyetértően a Bizottság elnöke továbbküldte az illetékeseknek Nagy Géza anyagát.

A bizottsági ülésen több „a gyepgazdálkodás iránt érdeklődő” szakember is részt vett.

5.6.2. RENDEZVÉNY

2006. május 18.–19. Tudományos tanácskozás

Vad és legelőgazdálkodás időszerű kérdései című tanácskozás az MTA Székházának kistermében.

Program:

Horn Péter – Dér Ferenc – Nagy János: Farmon tartott gímszarvasok táplálóanyag-szükségletének kielégítése legelőn. Hazai és nemzetközi kapcsolatok (5–10)

Faragó Sándor: Élőhely-gazdálkodás mezei területeken, különös tekintettel a gyepgazdálkodásra (11–22)

Nagy Géza – Szendrei László – Gyüre Péter: A gyepnek szerepe a természetes és farmszerű vadgazdálkodásban (23–32)

Sugár László – Ács Zoltán – Kovács Szilvia – Kovács András: Szarvasok, paraziták és más apróságok a legelőn – egy soktényezős, változatos biocönózis (33–38)

Barna Róbert: A nagyvadegység (NE) mint gazdasági mutató, az eltérő adottságú élőhelyek nagyvadgazdálkodásának összehasonlítására (39–46)

Nagy János: A vadaskert vadföldgazdálkodás ökonómiai kérdései (47–50)

Sonkoly Krisztina – Lehoczki Róbert – Csányi Sándor: A vadföld- és legelőgazdálkodás országos elemzése az Országos Vadgazdálkodás Adattár adatai alapján (51–62)

Szabó István – Kercksmár Vilmos – H. Szőnyi Éva: A Jaba-menti (Ságvár) száraz legelők értékelése (63–73)

Vinczeffy Imre: A legelő értéke (131–139)

A fenti tárgyhoz csatlakozó program második részeként másnap Kaposvári Egyetemen volt a bemutató. A kis vagy kis-közepes értékű legelőn sok szarvast láttunk, és azokat a létesítményeket, amelyek a külterjes állattartáshoz szükségesek.

A látottak erősítik azt a reményt, hogy minden hasonló állapotú, sivárnak tartott legelő bekapcsolható azonos módon létrehozott vagy létre hozandó vadkérődző tartás kialakítására, amely teljesebbé teszi részben a gyenge legelőink hasznosítását egyben színesebbé a legelőn való állattartást.

5.6.3. KÖZREMŰKÖDÉS AZ MTA DOKTORI CÍM ELNYERÉSÉBEN

A Nagy Géza professzor dolgozatát az Osztály visszaküldte kiegészítés miatt.

5.6.4. KÜLFÖLDI TANULMÁNYÚT

2006. augusztus 7–11. Az MTA Gyepgazdálkodási Bizottság kihelyezett ülése Horvátországban, a Zágrábi Agráregyetemen

A tanácskozás a következő program szerint zajlott:

Joszif Havranek: ismertette az egyetemet és annak tudományos tevékenységét.

Németh Tamás: Nitrogén a talaj-növény rendszerben, nitrogén mérleg – tartamkísérletek eredményei alapján közölte megállapításait.

Kádár Imre ismertette a fenti kérdéshez kapcsolódó füves műtrágyázási kísérleti eredményeit.

Várallyay György: Talaj és gyeptervezés menedzsment.

Nábrádi András: A gyephasznosítás ökonómiai kérdései – nagyon szemléletes táblázattal támasztotta alá a gyepgazdálkodás leglényegesebb és a gazdálkodás eredményességét lényegesen meghatározó ökonómiai eredményeit.

Tamás János: A geo-informatika hatása a gyepstudományokra – című ismertetése egészen újszerű vizsgálati módot jelent, amely pontosítja akár m²-nyi területre vonatkoztatva, a legfontosabb adatokat.

Vinczeffy Imre: Zárszavában kiemelte azokat a szempontokat, amelyek a nagyon értékes és érdekes előadásoknak a lényegét jelentették.

5.6.5. ÚJ TUDOMÁNYOS KÖNYVEK

Jávor A. – Kukovics S. Molnár Gy: Juhtenyésztés A-tól Z-ig DE ATC 2006. 65. p.

Jávor A. – Kukovics S. – Dunka B. (2006): Régi magyar juhajták Debrecen, Mezőgazda Kiadó. 2006. 124. p.

Lazányi J. – Loch J. – Henzsel I. (2006): A tápanyag-gazdálkodás fenntartható rendszere a Westsik vetésforgó kísérlet tapasztalatai alapján. in Loch J., Lazányi J. (ed): A tápanyag-gazdálkodást segítő talajvizsgálati módszerek alkalmazása a Nyírség homoktalajain. Westsik Vilmos Nyírségi Tájékoztató Alapítvány. NYíregyháza. 153–233. p.

5.6.6. KAPCSOLATOK KÜLFÖLDI KUTATÁSI, OKTATÁSI INTÉZMÉNYEKSEL

Az Erélyi Magyar Egyetem Csíkszeredai tagozata

A Beregszászi Főiskola és az Ungvári Egyetem (Ukrajna)

Horvátországi Egyetem és annak Mezőgazdasági Kara

5.6.7. A BIZOTTSÁG TUDOMÁNY TERÜLETÉT ÉRINTŐ ÁTFOGÓ TÁVLATI CÉLKITŰZÉSEK

Részvétel az Észak-Kelet Magyarországi régió legelő gazdálkodásának értékelésében.

5.6.8. EGYEBEK

A hazai bizottságokkal és társintézményekkel való kapcsolat bővítése és erősítése.

5.6.9. GYEPGAZDÁLKODÁSI BIZOTTSÁG TERVEZETT 2007-ES PROGRAMJA

Időpont:		Helyszín:	Program:
Március 9.	Bizottsági ülés	Gödöllő	1. Barcsák Zoltán 75. születésnapjára, Tudományos ülés 2. A magyarországi gyepgazdálkodás stratégiája, munkássága, alakuló ülése
Április 28.	Bizottsági ülés	Hódmezővásárhely	Magyarország gyepgazdálkodási stratégiája, munkaanyag vitája
Május 25.– június 05.	MTA TAKI, DEATC, AWASSI Rt., SZIE, Gyepgazdálkodási Bizottsági közös rendezvénye	Bakonszeg	Tápanyag-gazdálkodás, ökológiai és hasznosítási bemutató
Szeptember	Tanulmányút Ausztriában	Ausztria	A hegyi legelők és a gyepgazdálkodási kutatások tanulmányozása
Szeptember 28.	Bizottsági rendezvény	Kaposvár	A vad és legelőgazdálkodás időszerű kérdései, 2. számú konferencia
Október 20.	Bizottsági ülés	Budapest	Multifunkcionális gyephasználat, tervezett kutatási projekt áttekintése
December 10.	Bizottsági ülés	Budapest	Évértékelés

5.7. KERTÉSZETI BIZOTTSÁG

Albizottságok: Dísznövénytermesztési Albizottság, Gyógynövénytermesztési Albizottság, Gyümölcstermesztési Albizottság, Szőlészeti és Borászati Albizottság, Tájépítészeti Albizottság, Zöldségtermesztési Albizottság.

5.7.1. BIZOTTSÁGI ÜLÉSEK

5.7.1.1. 2006. április 24.

Napirend

1. Javaslat az MTA doktora (DSc) cím elnyerésére irányuló cselekmények megkezdésére vonatkozó szabályzat átdolgozására

Előadó: Papp János MTA doktora

Nyéki József MTA doktora

Lefolytatott viták:

A Bizottság javaslatot tett a doktori cselekményben elfogadott hazai és nemzetközi folyóiratok listájára és a MTA Kertészeti Bizottság Doktori Habitusvizsgálat követelményeire. Az MTA Kertészeti Bizottsága által javasolt folyóiratok:

- Kertgazdaság
- 4D Tájépítészeti és Kertművészeti Folyóirat
- International Journal of Horticultural Science
- Acta Horticulturae
- Advances in Horticultural Science
- Frutticoltura
- Erwerbsobstbau
- International Journal of Fruit Science
- Flora Culture International
- Propagation of Ornamental Plants
- Deutsche Baumshule
- Rivista di Viticoltura e di Enologia
- Der Weinwissenschaft
- Garden History
- Die Gartenkunst
- Journal of Landscape Architecture
- Zeitschrift für Arznei und Gewürzpflanzen

- Journal of Herbs, Spices and Medicinal Plants
- Drogen Report
- Der Champignon

A Kertészeti Bizottság a javaslatot egyhangúlag elfogadta.

5.7.1.2. 2006. május 22.

Napirend

1. Az MTA Agrártudományok Osztálya tudományos habitus vizsgálat követelményeinek ismertetése

Előadó: Papp János MTA doktora

Lefolytatott viták:

A Bizottság meghatározta az egyes albizottságokhoz tartozó diszciplinákat, továbbá javaslatot tett a doktori cselekményben elfogadott hazai és nemzetközi folyóiratok listájára.

2. Terbe István doktori habitusának véleményezése

Előadók: Cselőtei László akadémikus

Hodossi Sándor MTA doktora

Terbe István doktori pályázatát a Bizottság szavazati jogú tagjai az elérhető pontok 93,9%-os szavazataránnyal támogatták.

5.7.1.3. 2006. november 2.

Napirend

1. K+F tevékenység helyzete és a kutatási prioritások meghatározása a kertészeti ágazatban

Előadó: Bernáth Jenő MTA doktora

A Kertészeti Bizottság szakmailag megalapozottnak tartja azt a megállapítást, hogy a kertészeti ágazat súlya az ország gazdasági életében az elfoglalt mezőgazdasági területi arányánál lényegesen nagyobb. Ezen túlmenően – a fejlett EU országok példáján – olyan nemzeti programokban érvényesített speciális agrárterületet jelenít meg, amely:

- az adott ország speciális nemzeti termékeként jelenhet meg a piacon (pl. Hollandia – virág; Franciaország-bor, illóolaj, stb.)
- az esetek többségében kvótával nem korlátozott, nyereségorientált termék kibocsátást biztosít (Hollandia-szaporítóanyag termelés, Olaszország-gyümölcs, Németország-gyógynövény, stb.)
- hozzájárul egészségünk fenntartásához, környezeti kultúrák, életminőségünk javításához,
- a munkaerő lekötésével szociális, regionális funkciót tölt be.

Sajnálatosan az ágazat a fenti kihívásoknak mind kevésbé tud megfelelni, tekintettel arra, hogy a nemzetközi versenyképesség fenntartásához szükséges fejlesztések az utóbbi évek során elmaradtak. Ennek okai között szerepel, hogy a *központi agrár-ágazati finanszírozás* folyamatosan kivonult az ágazat fejlesztési feladatainak megoldásából, a hazai érdekeltségű mezőgazdasági és/vagy ipari üzemek és kereskedelmi *vállalatok fejlesztés finanszírozási tevékenysége* gyakorlatilag megszűnt, a jelenlegi központi kutatási *pályázati formák* az ágazat tekintetében nem igazán hatékonyak. A korábban jól működő *ágazati kutatóhelyek finanszírozása* minimálisra csökkent. Azok működési és finanszírozási technikai zavarosak. Nem különíthetők el érdemben a közvetlen (az intézmények fennmaradást szolgáló), illetve a nemzeti érdekeket megjelenítő célok.

Bár az öt alágazat (dísznövény, gyógynövény, gyümölcs, zöldség, szőlő-bor) fejlesztési igényének speciális elemei is vannak, megfogalmazhatók voltak azok a főbb területek, amelyek fejlesztése valamennyi alágazat esetében kritikusnak tekinthető.

- A genetikai erőforrások megőrzését és hasznosítását valamennyi alágazatban folytatni kell. Ez a már előállított értékek fenntartását, a nemzeti kincset képviselő olykor „hungarikum” értéket megjelenítő kertészeti génkészlet fenntartását, megőrzését szolgálja.
- Valamennyi alágazatban a minőségi termelés előfeltételének kell tekinteni a kiváló minőségű szaporítóanyag biztosítását. Jelenleg ennek feltételei (biológiai, technológiai és szabályozási szempontból) nem, vagy csak alig állnak rendelkezésre. Kiemelten támogatni kell a minőségileg versenyképes, speciális magyar fajták előállítását célzó nemesítői tevékenységet.
- A természeti erőforrások hasznosítása érdekében az eddigieknél is nagyobb hangsúlyt célszerű helyezni a regionális kertészeti programok kidolgozására, s ennek révén a célra orientált vidékfejlesztési politika megvalósítására.
- Elengedhetetlen feladat az értékmegőrző (sustainable) termelési feltételek tudományos megalapozása, az ehhez szükséges termesztéstechnológiák (termesztési és posztharvest műveletek) fejlesztése.
- Mindinkább szükségessé válik, hogy az ágazatban az eddigieknél nagyobb súlyt kapjon a minőségi termék-előállítás szempontjából hatékony, korszerű technológiai módszerek kifejlesztése és adaptálása.
- Valamennyi alágazat számára hiányzik egy, a termelői szféra igényeit, valamint a hatékony K+F tevékenységet elősegítő lokális és országos információs rendszer (adatbázis), amely naprakészen tájékoztatna a hazai és nemzetközi gazdasági folyamatokról, a piaci helyzet változásairól, a nemzetközi trendekről, a hazai fejlesztések legújabb eredményeiről. Továbbá tájékoztat a statisztikákról, termésbecslés adatairól, kártevő és kórokozó előrejelzésről.

2. Az MTA doktora cím elnyerésének új alapkövetelményei

Előadó: Papp János MTA doktora

3. A Kertészeti Bizottság állásfoglalása a kertészeti intézetek privatizációjával kapcsolatosan

Előadó: Papp János MTA doktora

Lefolytatott viták:

A Kertészeti Bizottság az alábbi állásfoglalást fogadta el, és terjesztette jóváhagyásra az MTA Agrártudományok Osztályához:

A kertészet a magyar mezőgazdaság egyik jelentős ágazata, amely az ország minden régiójának életében fontos szerepet játszik. Viszonylag kis területfelhasználás mellett nagy hozzáadott értéket előállító munkaintenzív mezőgazdasági ágazat. Hazánkban a növénytermesztési ágazatban foglalkoztatottak több mint 2/3-a a kertészetben dolgozik vállalkozóként és kiegészítő tevékenységet végzőként. A kertészet adja a mezőgazdasági növénytermelés bruttó termelési értékének 1/3-át. Az ágazat szerepe a vidékfejlesztésben, a foglalkoztatási gondok enyhítésében és az életminőség javításának lehetőségében megkerülhetetlen. Az „Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv” I. prioritása helyesen magában foglalja a kertészeti ágazatok versenyképessége javítására és a szerkezet-váltásának elősegítésére vonatkozó, 2007–2013-ig tartó időszak stratégiai feladatait.

A magyar kertészet fejlődését a korábbi évtizedekben végzett színvonalas kutatás-fejlesztési tevékenység alapozta meg, amely az utóbbi két évtizedben aggasztó mértékben csökkent, s ma már csak részben képes a nemzeti fejlesztési feladatokat megalapozni. Hazánk nem engedheti meg, hogy ne hasznosítsa kedvező természeti adottságait, amely lehetővé teszi valamennyi kertészeti ágazat eredményes művelését. A kertészeti termékek jelentős része hungarikum jellegű, ezért ezek termesztésének fejlesztése nemzetgazdasági érdek.

A kertészeti kutatások intézményrendszere a rendszerváltozást követően indokolatlanul leépült. Nem volt átgondolt a kertészeti kutató intézetek eltérő szervezeti formába történő átszervezése, amelyek többnyire esetleges döntéseken alapultak. Sajnos az elmúlt két évtizedben nem készült szakmailag megalapozott állami koncepció a kertészeti kutatás-fejlesztés intézmény-rendszerének az ágazat fejlesztését szolgáló átalakítására. A hazai kertészet jelenlegi alacsony versenyképességének egyik fontos összetevője a kutatás-fejlesztés elmaradása az utóbbi évtizedekben. Az MTA Kertészeti Bizottsága megdöbbenéssel értesült arról, hogy a 2118/2006. (VI.30.) számú Kormányhatározat szerint a gyümölcs- és szőlőtermesztési kutatóintézetek privatizációját elő kell készíteni. A Zöldségtermesztési Kutató Intézet RT. privatizációja már korábban felmerült. Az előző két évtizedben hiányzó kutatás-fejlesztési koncepcióra nem lehet megalapozott válasz a privatizáció.

A kertészeti kutatóintézetek tervezett privatizációja olyan szakmai tevékenységek felszámolását jelenti, amelyek közel öt évtizedes fejlesztő munka eredményei és az állami felelősség köréből nem kerülhetnek ki. Ezek közül a legfontosabb tevékenységi körök a következők:

- a géndiverzitást szolgáló élőanyag-gyűjtemények megőrzése és fenntartása, vírusmentes törzsültetvények létrehozása, folyamatos bővítése és fenntartása az EU gyakorlatnak megfelelően, hungarikum kertészeti fajták nemesítése, tájfajták fenntartása, külföldi fajták adaptálása,
- környezetkímélő integrált termesztési módok kidolgozása,
- regionális kertészeti kutatás-fejlesztési és szaktanácsadási tevékenység.

A fásszárú kertészeti növények ültetvényei és génbanki gyűjteményei csak évtizedek alatt hozhatók létre és telepíthetők át. A közgazdaságilag racionálisnak tűnő, a szakmai következményekkel nem számoló gyors privatizáció évtizedekre megbéníthatja a kertészeti fejlesztő kutatásokat és az ágazat versenyképességének javulását.

A gyümölcs- és a szőlészeti-borászati kutatóintézetek, valamint a Zöldségtermesztési Kutató Intézet RT. tervezett privatizációja után egyetlen a kutatás-fejlesztést fő tevékenységi körben végző intézete sem marad a kertészeti ágazatnak. Példaként megemlíjtük, hogy a Gyógynövény Kutató Intézet 1990–1992 között történt privatizációjával megszűnt a hazai gyógy-és aroma-növénytermesztés nemzeti kutatás-fejlesztési háttere. Nem véletlen, hogy a kedvezőtlen kutatástámogatás ellenére jelenleg a szőlészeti-borászati kutatások még működnek, mert az intézetek ma is a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium közvetlen irányítása és fenntartása alá tartoznak.

Az MTA Kertészeti Bizottsága a magyar kertészet jövőjéért aggódó és tenni akaró szakemberek nevében emeli fel szavát a nem kellően megalapozott privatizációs határozat újragondolása érdekében. Javasoljuk a magyar kertészeti ágazat kutatás-fejlesztési hátterének tartalmi áttekintését és a nemzeti kutatási feladatok meghatározását. Ebben a munkában felajánljuk közreműködésünket. A kertészeti kutatóintézetek átalakításának szükségességét indokoltan tartjuk és szakmailag megalapozott végrehajtását támogatjuk, azonban hangsúlyozzuk, hogy az intézetek privatizációja nem szolgálná a Nemzeti Fejlesztési Terv és az Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv feladatainak megvalósulását.

5.7.1.4. 2006. december 12.

Napirend

1. Az agrár felsőoktatás változásai a bolognai folyamat útján, különös tekintettel a kertészeti felsőoktatásra

Előadó: Szendrő Péter egyetemi tanár MAB Agrár és Agrárműszaki Tudományági Bizottság elnöke

Az előterjesztő vitaindítójában az agrár képzési terület teljes spektrumában vázolta a MAB szerepét az új alapszak struktúra kialakításában, az intézmények által eddig benyújtott alapképzési és mesterképzési szakindítási kérelmek engedélyezésében. Értelmezte az egyes intézmény típusok (egyetemek, főiskolák) további lehetőségeit a várhatóan eredményes beiskolázási stratégiák kialakítására.

A vita eredményeként az előterjesztő egyetértésével kikristályosodott, hogy a kertészeti felsőoktatásban meg kell őrizni a szakmai oktatásban eddig is eredményes diverzifikációt. Ennek megfelelően minél előbb szükség van a szőlész-borász BSc alapszak létesítésére. Az alapszakokon kiemelt jelentősége van a gyakorlati képzésnek s az üzemi gyakorlatoknak. A mesterképzés területén a kertészethez kötődően eddig létesített és a Budapesti Corvinus Egyetem Kertészettudományi Karán szakindításra engedélyezett mesterképzési szakokon (kertészmérnök, növényorvos, mezőgazdasági biotechnológus) kívül szükség van még az egyre népszerűbb dísznövény alkalmazás és

zöldfelület gazdálkodás specifikációban egy új mesterszak létesítésére és engedélyezésére. A résztvevők egyetértettek abban is, hogy a várható nemzetközi versenyben való helytállás érdekében főként az egyetemi karoknak az idegen nyelvű képzéseket is be kell vezetni.

2. Stefanovitsné Bányai Éva MTA doktori habitusának véleményezése
Előadó: Papp János elnök

Stefanovitsné Bányai Éva tudományos habitusát a Bizottság 100,0%-os szavazat aránnyal támogatta.

5.7.2. RENDEZVÉNYEK

5.7.2.1. Nagyrendezvények

Lippay János és kora.

2006. november 10.

Helye: Mezőgazdasági Múzeum

Program: Kertészettörténeti, kertművészet-történeti, történet-néprajzi, egyház-történeti interdiszciplináris konferencia Lippay János jezsuita természettudós születésének 400. évfordulója alkalmából.

5.7.2.2. Rendezvények, vitáülések:

Prognostfruit' 2006

Ideje: augusztus 10–12.

Helye: Budapest

Program: A világ alma- és körtetermesztés helyzetének, valamint a várható terméseredmények megvitatása.

45 év a magyar dísznövénytermesztés szolgálatában

Ideje: december 14.

Helye: Budapesti Corvinus Egyetem Budai Kampusz

Program: Felolvasó ülés, Retkes József születésének 70. évfordulója alkalmából.

Kutatási nap Újfehértón

Ideje: január 24.

Helye: Újfehértó

A kutatóintézet munkatársai és a velük együttműködő kutatók összesen 18 előadásban számoltak be a tudományos eredményeikről, különös tekintettel a biológiai alapok fenntartására, az almafajták tárolhatóságára vonatkozó témakörökről. Kiemelten foglalkoztak a növényvédelmi problémákkal.

Az őszibarack termesztés fejlesztésének lehetőségei 2006

Ideje: március 30.

Helye: Szatymaz

Program: Az előadások és a konzultációk keretében a résztvevők a korszerű agrotechnikát, a fagykár elhárításának lehetőségeit, továbbá az őszibarack növényvédelmét vitatták meg. A szakmai bemutatókon a metszési eljárásokat, az öntözési módokat és ezek gépészeti megoldásait tanulmányozták.

Intenzív gyümölcsstermesztés- új művelésmódok és technológiák

Ideje: június 13.

Helye: Debrecen-Pallag

Program: A hazai és külföldi előadók a gyümölcsstermesztés intenzitás-növelésről, a fajtákról és a gyümölcspiaci hazai és külföldi kilátásokról tartottak előadást.

„Hogyan tovább magyar alma?”

Ideje: szeptember 1.

Helye: Debrecen

Program: A hazai és külföldi előadók az EU-ban működő TÉSZ-ek munkájáról, továbbá a rezisztencia nemesítés eredményeiről, művelésmódokról tartottak előadásokat.

A dinnyetermesztés időszerű kérdései

Ideje: augusztus 31.

Helye: Debrecen

Program: Ismertetésre kerültek a korszerű dinnyetermesztési technológiák, a fajta, a palántanevelés, a víz- és tápanyag-ellátás, valamint növényvédelem kérdései. Nagy teret kapott az áruelőkészítés és kereskedelmi tevékenység.

A fűszerpaprika intenzív termesztéstechnológiájának fejlesztési lehetőségei

Ideje: december 8.

Helye: Szeged

Program: A hazai fűszerpaprika termesztés helyzete, a fólia alatti intenzív fűszerpaprika termesztés létjogosultsága hazai körülmények között, szántóföldi intenzív fűszerpaprika termesztés rezisztens hibrid fajtákkal, termesztési, feldolgozási tapasztalatok, a 2006 évi fűszerpaprika termésminőség értékelése, a mezőgazdasági termékek földrajzi eredetvédelme az EU jogszabályok tükrében.

Tradicionális Növényi Gyógyszerek (THMP) bevezetésének hazai perspektívái

Ideje: november 7–10.

Helye: Budapest

Program: A hazai, tradicionális népi gyógyászatban alkalmazott módszerek, készítmények felelevenítésének és használatának lehetősége napjaink gyógyászatában.

5.7.3. MEGEMLÉKEZÉSEK, ÉVFORDULÓK

Az elmúlt évben a Kertészeti Bizottság a tisztségviselők irányításával megemlékezett több neves kertészeti tudós születésének és halálának évfordulójáról, így a 400 éve született Lippay Jánosról, a 80 éves Szentiványi Péterről, a 70 éves Retkes Józsefről, az idén elhunyt Kollányi Lászlóról.

5.7.4. KÖZREMŰKÖDÉS A DOKTORI CÍM ELNYERÉSÉBEN

A Kertészeti Bizottsághoz az MTA köztestületének tagjai közül két fő Terbe István és Stefanovitsné Bányai Éva nyújtotta be pályázatát az MTA doktori cím elnyeréséhez. A bizottság a vonatkozó szabályzatok alapján elvégezte a kérelmezők tudományos habitusának vizsgálatát, amelyek az alábbiakban foglalhatók össze:

Terbe István 2006-ban „Az étkezési paprika (*Capsicum annum L.*) tápanyagigénye és tápanyagellátása” címmel értekezést nyújtott be az MTA doktora cím elnyerésére. A Jelölt a Budapesti Corvinus Egyetem Kertészettudományi Karának tanszékvezető egyetemi tanára. Kiemelkedő felsőoktatási és tudományos tevékenységet végez, hazánkban és nemzetközileg is elismert szakember. Kutatási munkájának fő területeit a zöldségtermesztés tápanyag-utánpótlásának tudományos alapozása, a mérlegszemléletű tápanyagszükséglet módszerének széleskörű bevezetése, a paprika talajnélküli intenzív termesztésének továbbfejlesztése és a hajtatott zöldségfélék nitrát-nitrit tartalmára ható tényezők vizsgálata jelenti. Tudományos közleményeinek és hivatkozásainak száma többszörösen meghaladja az előírt követelményeket. Sikeresen teremtette meg a felsőoktatás, kutatás és a gyakorlati hasznosítás kapcsolatát. Tudományos és szakmaközéleti aktivitása, nemzetközi kapcsolatrendszere kiemelkedő. A Bizottság Terbe István tudományos habitusát 93,9% eredményű szavazással értékelte és javasolta pályázatának támogatását.

Stefanovitsné Bányai Éva a BCE Élelmiszertudományi Karának egyetemi docense 2006-ban nyújtott be pályázatot „Kertészeti növények antioxidáns hatásának vizsgálata” című értekezésével az MTA doktora cím elnyerésére. A pályázó 1976-ban szerzett kertészmérnöki diplomát és 1997-ben PhD-fokozatot. A közel három évtizedes kiemelkedő kutató munkájának tapasztalatait két évtizede a felsőoktatásban hasznosítja. A Jelölt tudományos munkássága elsősorban a zöldség- és gyümölcsfélék, valamint a szőlő és a gyógynövények minőségét meghatározó beltartalmi összetevők vizsgálatára terjedt ki. Részletesen foglalkozott a kertészeti termékekben található antioxidánsokkal, azok váltoásaival a fajta, az érésmenet, a termőhelyi adottságok és a termesztési beavatkozások függvényében, továbbá a tárolásnak és az élelmiszeripari feldolgozásnak az antioxidánsokra gyakorolt hatásával. Kiemelkedő tudományos teljesítményét bizonyítja a több mint 400 szakmai közleménye, 33 IF-os folyóirat cikke, 31,32 kumulatív IF-ra és 135 tudományos hivatkozása, amelyből 77 külföldi folyóiratokban jelent meg. A kérelmező tudományos habitusa megfelel az MTA doktori cím adományozásához előírt követelményeknek. A Bizottság az elérhető pontszámok 100%-ával támogatja Stefanovitsné Bányai Éva tudományos habitusának elfogadását.

5.7.5. A TUDOMÁNYTERÜLET TÁRGYÉVI LEGFONTOSABB EREDMÉNYEI

Fajtanemesítés területén elért eredmények:

A saját nemesítésű és honosított gyümölcs (pl. rezisztens almafajták, nagy termőképességű ill. intenzív termesztési viszonyokra alkalmas málna-, feketeribizke-, szilva-meggy-, kajszifajták, alanyfajta), zöldség (pl. támrendszeres termesztésre alkalmas paprikahibridek), dísnövény (egynyáriak, rózsafajták, fásszárú növényfaj újdonságok) és gyógynövényfajták (pl. morfinmentes mák) teljesítményvizsgálata, bejelentése, állami elismerése és EU-szabadalmaztatása terén születtek eredmények.

Az alap kutatás területén elért eredmények:

Bővültek a génbanki gyűjtemények gyógynövények és a gyümölcsstermő növények vonatkozásában.

A kertészeti ágazat K+F tevékenysége terén elért eredmények:

Folytatódtak a zárt rendszerű máktermesztés alapfeltételét képező korszerű, hazai fejlesztés eredményeként kialakított vegyszeres gyomirtási technológia kísérletek.

Zöldtető építésére alkalmas taxonok és közegek vizsgálatának eredményeképpen sikerült az extenzív körülményekre alkalmas telepítési eljárásokat találni.

Alkalmazásra kerültek a nagyüzemi földlabdás palántanevelésben alkalmazható új gyökérrögzítő közegek receptjei, valamint új trágyázás-technológiai eljárások.

Bővült azon növények köre, amelyek termesztésbiztonsági okokból zárt rendszerekben (hajtatóházakban) termesztethők.

5.7.6. KÜLFÖLDI TANULMÁNYUTAK FELSOROLÁSA

- Augusztus 5–15 között részvétel és előadás tartás a Nemzetközi Kertészeti Konferencián Dél-Koreában.

5.7.7. ÚJ TUDOMÁNYOS KÖNYVEK

Surányi Dezső szerk. (2006): Szilva. Mezőgazda Kiadó, Budapest.

Szentiványi Péter – Kállay Tamásné szerk. (2006): Dió. Mezőgazda Kiadó, Budapest.

Csete, L., Nyéki J. (2006): Klímaváltozás és a magyarországi kertgazdaság. AKAPROINT, Budapest, pp. 260.

5.7.8. KITÜNTETÉSEK

Papp János DSc, Akadémiai Díj

Porpáczy Aladár DSc, Akadémiai Díj

ITSzB Tankönyv Nívódíj: Papp János szerk: Gyümölcsstermesztési alapismeretek. Mezőgazda Kiadó, Budapest, 2003.

Zámoriné Németh Éva Felsőoktatásért Emlékérem

5.7.9. A BIZOTTSÁG TUDOMÁNYTERÜLETÉT ÉRINTŐ ÁTFOGÓ TÁVLATI CÉLKITŰZÉSEK

Legfontosabb célkitűzés a kertészeti ágazat kutatási stratégiájának kidolgozása, amely biztosítja közel 150.000 kertészettel foglalkozó család hosszú távú megélhetését, és vezető szerepének megőrzését a Kárpát medencében.

Környezetkímélő technológiák biológiai, ökológiai és termesztési alapjainak összehangolt fejlesztése. Az integrált termesztés szervezeti kereteinek korszerűsítése. Biológiai védekezés elterjesztése. Készenléti technológiai változatok kidolgozása az extrém időjárási hatások megelőzésére és mérséklésére.

A hungarikum értékű gyümölcsök és gyümölcsstermékek versenyképességének növelése.

A kertészeti szakmai nyelv fejlesztése és a szakkifejezések egységes használatának kialakítása.

A kertészeti szaktanácsadás rendszerének fejlesztése és kiépítése, az információs adatbázis létrehozása. Együttműködés a kertészet területén működő EU konform egyesületekkel és szövetkezetekkel, munkájuknak támogatása, a TÉSZ-ek szerepének erősítése.

5.8. MEZŐGAZDASÁGI BIOTECHNOLÓGIAI BIZOTTSÁG

5.8.1. BIZOTTSÁGI ÜLÉSEK

5.8.1.1. 2006. január 25.

Napirendi pontok:

1. A bizottság megújulása, tagjainak és tisztségviselőinek megválasztása.
A megújult biotechnológiai bizottság tagjai megválasztották az új elnököt és a titkárt. A bizottság egyhangú szavazással Dudits Dénes akademikust kérte fel a bizottság vezetésére. A titkári teendők ellátására további 3 évre Cseh Sándort bízták meg.
2. Egyéb: Dudits akadémikus úr, a bizottság új elnöke tájékoztatást adott arról, hogy az Agrártudományok Osztálya befogadta bizottságunkat, így annak osztályközi státusza megszűnt. Ezután felkérte a bizottságot egy új doktori követelményrendszer kidolgozására, amelyhez véleményezés céljából és kiindulási anyagként a korábbi változatot e-mail-en minden bizottsági tagnak megküldenek.

5.8.1.2. 2006. március 6.

Napirend

1. Rövid és hosszú távú munkaterv kialakítása, az MTA kutatóintézetek és a hazai agrár felsőoktatás és ezen belül a biotechnológia oktatás helyzetének értékelése.
2. A bizottság elhatározta, hogy a hazai állat biotechnológiai kutatás helyzetét és eredményeit bemutató konferenciát szervez 2006 őszén (szeptember/október). A konferencia megszervezésével Bősze Zsuzsát és Cseh Sándort bízták meg. A bizottság elnöke felhívta a szervezők figyelmét, hogy a Biotechnológiai Ellenőrző Bizottság, valamint a sajtó képviselőit feltétlenül meg kell hívni a rendezvényre. A Barabás Egyesület támogatja a rendezvényt (kiadvány, stb.). A konferencia szervezése megkezdődött (előadók, dátum, helyszín kijelölése, egyéb technikai kérdések megbeszélése, stb.). A bizottság döntött arról is, hogy minden évben egy konferenciát szerveznek; jövőre a téma a növény biotechnológia lesz.
3. A bizottság összeállította a követelményrendszer átalakítására vonatkozó javaslatát, amit az osztály elé terjeszt.
4. Egyéb: a bizottság titkára röviden tájékoztatta a tagokat a követelményrendszer átalakításával kapcsolatban felállított ad hoc bizottság 2006.02.22-i ülésén elhangzottokról.

Napirend

1. Állásfoglalás doktori kérelem ügyében (Fehér Attila: Növényi szaporodás-biotechnológia: Az embriogenezis első lépései in vivo és in vitro.)
2. Egyéb: Dudits Dénes és Cseh Sándor röviden tájékoztatta a bizottság tagjait a GM Gazdafórumról és az Állat-biotechnológiai Tudományos Tanácskozásról.

5.8.2. RENDEZVÉNYEK

1. 2006 szeptember hónapban rendezték meg a GM Gazdafórumot, ami az MTA Agrártudományi Osztály, a Biotechnológiai Bizottság és a Barabás Zoltán Egyesület közös rendezvénye volt. A résztvevők véleménye szerint a találkozó igen hasznosnak bizonyult és a téma fontosságára való tekintettel, valamint a szakemberek folyamatos tájékoztatása érdekében rendszeresen kellene hasonló rendezvényeket tartani.
2. 2006 szeptemberében rendezték meg „Az állat-biotechnológiai kutatások hazai helyzete” címmel az MTA Agrártudományi Osztály, a Biotechnológiai Bizottság és a Barabás Zoltán Egyesület által támogatott tudományos tanácskozást. A hagyományteremtő céllal megszervezett egynapos konferencia célja egyrészt a hazai állat-biotechnológiai kutatások bemutatása volt, másrészt lehetőséget biztosítani a fiatal kutatóknak, hogy eredményeiket bemutathassák. A találkozót a szakmai közösség és a média egyaránt hasznosnak ítélte meg, és az egybehangzó vélemények szerint a jövőben is meg kellene tartani (Szervezők: Bősze Zsuzsa, Dudits Dénes, Cseh Sándor).

5.8.3. KÖZREMŰKÖDÉS AZ MTA DOKTORA CÍM ELNYERÉSÉBEN

Fehér Attila: Növényi szaporodás-biotechnológia: Az embriogenezis első lépései in vivo és in vitro.

A Jelölt a szomatikus embriogenezist, mint a növények in vitro szaporításának egyik elterjedten használt, de számos tekintetben tudományosan nem eléggé megalapozott lehetőségét kutatta lucernában. Hipotézist állított fel a stressz szerepéről a szomatikus embriogenezis elindításában, valamint több a szomatikus embriogenezis folyamatához kapcsolódó gént azonosított. Ezeket a géneket nemzetközileg szabadalmaztatta. Búza petesejtekből és zigótákból (ez utóbbi jelenleg egyedülálló) cDNS könyvtárat készített és összesen 620 működő gén cDNS szekvenciáját határozta meg. Ezzel a módszerrel több, a megtermékenyülést követően aktiválódó gént azonosított. Kifejlesztett egy kb. 1000 gént reprezentáló búza DNS „chip-et” a búza szemfejlődés korai szakaszának tanulmányozására.

Fehér Attila habitusának és doktori értekezésének véleményezésére Dudits Dénes a bizottság elnöke Bánfalvi Zsófiát (MTA Doktora) és Heszky Lászlót (akadémikus) kérte fel.

Mindkét bíráló a Pályázó habitusát minden szempontból megfelelőnek tartja az MTA Agrártudományi Osztálya által az MTA Doktora akadémiai cím odaítéléséhez előírt követelményekhez, valamint a Mezőgazdasági Biotechnológiai Tudományos Bizottság által felállított követelményekhez is. Pályázatot korrekt munkának tartják, melynek minden részlete pontos és valóságos. A Pályázó munkáját mind hazai, mind nemzetközi viszonylatban unikálisnak ítélik, amit jegyez és elismer a hazai és nemzetközi tudományos közösség. Véleményük abban is egyezett, hogy a Pályázót személye, eredményei és habitusa egyaránt alkalmassá teszi az MTA Doktora fokozat odaítélésére.

A bizottság több tagja is támogatta a disszertáció bírálatra bocsátását. *Végeredményképpen a bizottság egyhangúlag (maximális pontszám mellett, 100%) támogatta Fehér Attila esetében a doktori eljárás megindítását és javaslatot tett a bírálók, bizottsági tagok személyére.*

5.8.4. A BIZOTTSÁG TÁRGYÉVI LEGFONTOSABB ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEI

A bizottsághoz tartozó, illetve a bizottság által támogatott állati, növényi, és mikrobiális szervezetekkel kapcsolatos biotechnológiai kutatások, és fejlesztések területéről – a teljességre való törekvés igénye nélkül – az alábbi kiemelkedő új tudományos eredményeket említhetjük meg:

Szabadalmaztatásra jelentették be a Szegedi GK Kht-ban nemesített új javító minőségű, nagy termőképességű őszi búzafajtát, a GK Békés-t. Vezető nemesítő: Purnhauser László.

Az állati petesejtekkel/embriókkal folytatott fagyasztási modell kísérleteket követően sikeresen adaptálták a kifejlesztett technológiát humán petesejtekre, amelynek eredményeként megszülettek az első újszülöttek Magyarországon mélyhűtött humán petesejtekből (SZIE Állatorvos-tudományi Kar, Cseh Sándor és Szent János Kórház Budai Meddőségi Centrum, Konc János).

5.8.5. KÜLFÖLDI MEGHÍVOTTAK ÉS A KÜLFÖLDI VENDÉGEK LÁTOGATÁSÁNAK EREDMÉNYEI

Prof. Urban Besenfelder, Agrarbiotechnological Research Institute és University of Veterinary Science, Vienna. Vendéglátó: SZIE Állatorvos-tudományi Kar (Cseh Sándor). Előadás tartása (Az endoszkópia alkalmazása szarvasmarhák asszisztált reprodukciójában) és a támogatásra elfogadott közös kutatás munkatervének egyeztetése.

Prof. Georgios Amiridis, Állatorvos-tudományi Kar, Karditza, Görögország. Vendéglátó: SZIE Állatorvos-tudományi Kar (Cseh Sándor). Közös kísérlet (Follikulus aspiráció endoszkóppal) és előadás tartás (Juhok asszisztált reprodukciója).

Lilla Murenyetz, Institute of Physical, Chemical and Biological Problems in Soil Science RAS, Pushchino, Moscow, Russia. Vendéglátó: SZIE GENT, Gödöllő (Gyulai Gábor). Eredmény: ITC BRC Szeged meglátogatása, előadások tartása és a szibériai ásatásokból származó archeológiai magleletek (*Silene*) (40.000 év) átadása. A jövőbeni archeo-genetikai kutatások egyeztetése.

Prof. Alan York, Purdue University, West Lafayette, Indiana, USA. Vendéglátó: SZIE GENT és ENTOMOL Gödöllő (Gyulai Gábor).. Eredmény: előadás tartása és együttműködési tanácskozás, valamint sabbatical-program egyeztetése.

Prof. Claire Rogel-Gaillard, Laboratoire de Radiobiologie et Etude du Genome, UMR INRA CEA 314, Domaine de Vilvert, Jouy-en-Josas, France. Vendéglátó: MBK, Gödöllő (Bősze Zsuzsa). Eredmény: előadás tartása (Mapping the rabbit genom) és együttműködés kialakításával kapcsolatos megbeszélés /EU framework VII/.

5.8.6. KÜLFÖLDI TANULMÁNYUTAK

2006. január 8. és 10. között rendezte meg a Nemzetközi Embrió Átültető Szövetség (IETS) a 32. éves konferenciáját Orlandóban (USA). A kongresszuson 55 országból közel 600 kutató vett részt, 45 előadás hangzott el és 350 poszter került bemutatásra. Magyarországról Dinnyés András (MBK Gödöllő) és Cseh Sándor (SZIE ÁOTK) vettek részt és eredményeiket poszteren mutatták be.

Journee RIVAGE tudományos tanácskozás INRA CEA 314, Domaine de Vilvert, Jouy-en-Josas (Bősze Zsuzsa: Utilisation des lapins en recherche biomédicale), 2006.01.30.

Részvétel a 8. Marianna Lordos szemináriumon (Larnaca, 2006.02.10–12.) és az egyik szekció szervezői és elnöki teendőinek ellátása (Bősze Zsuzsa, MBK).

Látogatás (Jenes Barnabás, MBK, Gödöllő) a Waksman Intézetben (Rutgers Egyetem, New Brunswick, New Jersey, USA). Időpont: 2006. március 23. és április 2. Vendéglátó: Prof. Dr. Maliga Pál. Eredmény: a transzplasztómikus növényelőállítás technológiája legfontosabb elemeinek tanulmányozása, beleértve a szövettenyésztési és DNS vizsgálati módszereket is. A látogatás egy élő kutatási együttműködés szerves része volt.

36th International Symposium on Archaeometry (ISA 2006), május 2–6, Quebec City, Canada. Magyarországról többen vettek részt és poszterek illetve előadások formájában számoltak be eredményeikről.

ESHRE 22nd Annual Meeting – 2006, Nemzetközi Kongresszus, Prága, Csehország, 2006. június 18–21., amin Cseh Sándor „Science of the Cryopreservation” című előadással vett részt.

XV. FESPB Nemzetközi Kongresszus, Lyon, Franciaország, 2006. július 17–21., amelyen Dudits Dénes „Gene discovery and candidate genes for drought stress adaptation in cereals” címmel előadást tartott.

IAPTC&B Nemzetközi Kongresszus, Peking, Kína 2006. augusztus 13–18., amin Dudits Dénes „Use of alfalfa *in vitro* cultures in studies on regulation of cyclin-dependent kinase (CDK) functions” című előadással vett részt.

8th Nemzetközi Növény Molekuláris Biológiai (ISPMB) Kongresszus, Adelaide, Ausztrália, 2006. augusztus 20–25. A találkozón Dudits Dénes „Regulation of cyclin-dependent kinase (cdk) function in dividing alfalfa cells” címmel előadást tartott.

2006. augusztus 11 és 18 között rendezte meg a Növényi Szövettenyésztők és Biotechnológusok Nemzetközi Szervezete (IAPTC) 11. kongresszusát Pekingben. A konferencián 85 országból 1600 kutató vett részt, összesen 169 előadás hangzott el, melyből 14 volt plenáris és 34 szekció bevezető előadás volt. 601 poszter került bemutatásra a biotechnológia 25 különböző témaköréből. Magyarországról Heszky László (nemzeti levelező, SZIE, Gödöllő), Dudits Dénes (Nemzetközi Tanácsadó testület tagja), Györgyey János, Horváth Gábor (MTA, SZBK, Szeged), Tillyné Mándi Andrea (CE, Bp.), Fári Miklós (DE, Debrecen), Pauk János (GK Kht., Szeged) vettek részt. A magyar eredményekről 4 előadás hangzott el és számos poszter került bemutatásra.

2006. szeptember 3. és 8. között rendezték meg Dél-Afrikai Köztársaságban (Stellenbosch University) a 6. nemzetközi Tritikálé Szimpóziumot. A szimpóziumon közel 30 országból egybegyűlt 60 résztvevő 27 előadás és 38 poszter bemutatása keretében ismertette munkáját és eredményeit. Az elhangzott előadásokból az derült ki, hogy az eddig egészséges növénynek tartott tritikálé betegség ellenállóságban bekövetkező váratlan csökkenése abból származik, hogy az előző korszakában előállított elsődleges tritikálék meglehetősen szűk genetikai hátteret képviseltek. Ezért sürgető feladat lenne rezisztenciaforrások (rozs és durumbúza) felhasználásával új rezisztencia gének bevitelére tritikálékba. A Stellenboschi Egyetemen kiterjedt fajkeresztesési programról számoltak be, amelynek keretében a Dél-Afrikában honos *Triticum tinopyrumból* visznek át a tritikáléba szárazságtűrésért és betegségrezisztenciáért felelős géneket hordozó transzlokációkat. A kutatócsoporttal már korábban is volt kapcsolatunk, most újabb közös munkában állapodtunk meg. Több beszámoló is megerősítette, hogy a tritikálé különleges tulajdonságokkal is rendelkezik. A magyar résztvevők (Purnhauser – Bóna – GK Kht, Szeged) arról számoltak be, hogy a szervezet ellenálló képességében fontos szerepet játszó antioxidánsokból (E-vitamin, szelén) is bőven található a tritikáléban. A szimpóziumon a bioetanol előállítás is kiemelt hangsúlyt kapott.

5.8.7. ÚJ TUDOMÁNYOS KÖNYVEK

Heszky L., Fésüs L., Hornok L. (szerk.) (2006): Mezőgazdasági biotechnológia. Agroinform Kiadó, Budapest.

Dudits Dénes (szerk.) (2006): A búza nemesítésének tudománya. A funkcionális genomikától a vetőmagig. MTA SZBK, Winter Fair Kft, Szeged.

5.8.8. KAPCSOLATOK KÜLFÖLDI KUTATÁSI, OKTATÁSI INTÉZMÉNYEKSEL

A „Növényi transzformációs csoport” (MBK, Gödöllő, Jenes Barnabás) kutatási együttműködést kezdett a Waksman Intézet, Rutgers Egyetem, New Jersey, USA (Prof. Maliga Pál munkacsoportja) a kloroplasztiszbba történő génbevitellel kapcsolatos kutatások területén.

MTA SZBK, Szeged (Program koordinátor: Purnhauser László) az EU által támogatott határokon átnyúló együttműködési (INTERREG III/A) program keretében

romániai intézményekkel (Temesvári Bánát Agrártudományi Egyetem, Lovrini Mezőgazdasági Kutatóintézet) szoros munkakapcsolatot alakított ki. Cél: stressz tűrő gabonafajták előállítása és elterjesztése.

MTA Mezőgazdasági Kutatóintézet, Martonvásár (Galiba Gábor és Kocsy Gábor) kétoldalú együttműködést alakított ki az Istituto Sperimentale per la Cerealicoltura, Fiorenzuola d'Arda, Olaszország (Luigi Cattivelli), intézettel, ami a 3 hónapig terjedő kutatócserét támogatja, az Institut für Pflanzengenetik und Kulturpflanzenforschung, Gatersleben, Németország, PlantResource kutatási programmal (Nils Stein és Andreas Börner) és az Orosz Tudományos Akadémia Szibériai Részlege Növényélettani és Biokémiai Intézetével, Irkutszk, Oroszország (Yuri Konstantinov). Kutatási célok: 1. A fagy-tűrésben szerepet játszó CBF (C-repeat binding factor) transzkripciós faktorok jellemzése árpaiban és búzában, transzformáns növények előállítása; 2. A búza fagy-tűrésében szerepet játszó gének azonosítása transzkriptom-elemzéssel (cDNS-macroarray); 3. Az árpa szárazságtűrésében szerepet játszó gének térképezése és jellemzése, 4. Az abiotikus stressz által az antioxidánsok szintjében (enzimaktivitás, génexpresszió) bekövetkező változások tanulmányozása búzában és a kukoricában.

SZIE Állatorvos-tudományi Kar (Cseh Sándor) és a Mezőgazdasági Biotechnológiai Kutatóintézet valamint Állatorvos-tudományi Egyetem, Bécs (Prof. Urban Besenfelder) OMAA által támogatott közös kutatási program. Cél: In vitro előállított szarvasmarha embriók mélyhűtése.

SZIE Állatorvos-tudományi Kar (Cseh Sándor) és az Állatorvos-tudományi Kar, Karditza, Görögország (Prof. Georgios Amiridis). Közös kutatás, aminek célja, a juh petestejek in vitro maturációját és termékenyülését befolyásoló tényezők tanulmányozása.

5.8.9. A BIZOTTSÁG TUDOMÁNYTERÜLETÉT ÉRINTŐ ÁTFOGÓ TÁVLATI CÉLKITŰZÉSEK

Magyarország stratégiai elképzeléseiben a biotechnológia kiemelt gazdasági hatású csúcstechnológiát jelent, ennek megfelelően az agrár-biotechnológia növekvő szerepvállalásával kell számolni. A bizottság mind az állati és növényi, mind a mikrobiális szervezetekkel kapcsolatos biotechnológiai fejlesztéseket kiemelten támogatni kívánja. A rekombináns-DNS-módszerek használata, illetve a molekuláris markerekre alapozott nemesítés mind az állatok, mind a növények esetében jelentős gazdasági hasznot hozhat. A biotechnológia mind a bioenergia-termelésben, mind a biofinomítási eljárásokban központi szerepet játszik, ezért a jövő bioiparának versenyképességét meghatározó területeknek tekintendők. A biotechnológia termékeinek társadalmi elfogadtatását tudományosan megalapozott ismeretterjesztéssel és kommunikációval kell biztosítani, és ebben a bizottság meghatározó szerepet kíván játszani.

5.9. MEZŐGAZDASÁGI VÍZGAZDÁLKODÁSI BIZOTTSÁG

5.9.1. BIZOTTSÁGI ÜLÉSEK

5.9.1.1. 2006. Rétszilás

A halgazdaság helyzete Magyarországon

Napirend

- Váradai László: Akvakultúra és társadalom
- Lévai Ferenc: Multifunkcionális halgazdálkodás
- Szesztay Károly: Élelem és víz
- Az oktatás helyzete: a Bizottság véleménye

Az előadások előtt a vendéglátóról, az Aranypony Kft-ről készült videofilmet tekintettük meg. A társaság 1500 hektáron gazdálkodik, hagyományos halászat az alapprofilja, de ezt kiegészítendő, egy egész üdülőkomplexumot üzemeltet.

A vizes élőhelyek pusztulnak és keletkeznek. Furcsa, hogy amíg Magyarországon a halastavakat elsősorban szennyezőforrásoknak tekintik, addig az EU-ban értékes vizes élőhelyként szerepelnek. A folyószabályozásokat halastó építések követték. A Vásárhelyi terv I. ütemében megépülő víztározók halászati célokat is szolgálnak.

Magyarország halászatának nemzetközi elismertsége nagyobb, mint az itthoni:

- nemzetközi K+F eredmények
- FAO projektek (magyar szakértők és a magyarországi képzések)

A geotermikus energia halászati hasznosítása (trópusi halak)

Halastavak funkciói:

- haltermelés
- élőhely biztosítása vízi élőlények számára
- horgászat, turisztika
- vízgazdálkodási szolgáltatások (tározás, talajvízszint és légköri páratartalom szabályozása, tápanyag visszatartás)
- tájkép
- hagyományok

Multifunkcionális tógazdálkodás

Ramsaar – akvakultúra kapcsolat (madarak és a vizes élőhelyek megőrzése)

A hal mint táplálék

Édesvízi halfogyasztás alacsony, főként a tengeri növekszik. Így a tengerek lesznek a haltermelés színterei, az édesvízi halászatnak az édesvizek többi funkciójába kell beilleszkednie.

Az egészséges étkezés egyik módja (a városba beköltöző eszkimókat hasonlították össze a Grönlandon maradtakkal: tízszeresére nőtt a szív- és érrendszeri betegségek száma). A halak telítetlen zsírsavtartalma miatt a szívinfraktus veszélyét csökkenti.

Hazánkban sokan szeretik a halat, 77% (de Baján 92, Nyíregyházán csak 70%), 14% nem szereti. Viszont az emberek 49%-a csak alkalmi halebő, havonta 26, hetente 16% eszik halat (Angliában a gyermekétkeztetésben előírt a heti kétszeri halétel). Magyarország az EU-25 között az utolsó helyen áll, de elsősorban a kevés tengeri hal fogyasztása miatt.

1980–2000 kínálati hangsúly a világgazdaságban, produkció 330 kg/fő-ről 310 kg/fő-re csökkent, a népesség 4,5 mrd főről 6,1 mrd főre nőtt. 2000-től kereslet hangsúly, a globális egyensúly biztonsági tartalékait éljük fel.

Fordulópont: Kína iparosodása

USA, Kanada: a termelés növekedésének felső korlátja közelében van, Argentína a kalászosokról szójjára vált, Brazíliában szinte egyedül vannak tartalékok, itt viszont az őserdőirtás, a magas szállítási költségek jelentik a problémát.

Az öntözés szerepe: az élelmiszerek 65–70%-a öntözött területekről (Kína 80%, India 60%). Egyre inkább a felszín alatti vizeket használják fel. Kína, India, USA: gyorsabb felhasználás, mint utánpótlódás. Az élelmiszertermelés egyensúlyba kerül a föld és a víz tekintetében. Csak úgy lehet javítani a helyzeten, ha a kockázatokat jobban figyelembe vesszük.

A pénzt nem irányító, hanem átváltó közegnek kellene tekinteni. Továbbá szükséges, hogy a kutatás közelebb kerüljön a valósághoz.

Az oktatás helyzete:

Kérdőíveket küldünk az intézetekhez

Vita

A vita során előkerült a régi halfajok, például a tokhal helyzete, aminek egyes fajait ismét nevelni szeretnék Magyarországon.

Az öntözés jövőképe szerint az USA-ban még 5–10 évnyi lehetőség van.

Komoly problémát okoz a vízgazdálkodás jelenlegi helyzete. A vízgazdálkodás jelenleg csak sodródik, a vízhasználat történelmi hagyatéka elhalt. Még a fogszámlázás is a politikai mozgalmak csatározására használják. Pedig a jelenlegi technokrácia helyett vízhasználatra lenne szükség. A MeViB-nek a következőkkel kellene foglalkoznia:

- Árterek turisztikai hasznosítása
- Vízhasznosítás elve
- Dombvidéki kisvíztározók

A témateremben súlypontokat kellene kijelölni.

Ha a vízügy fejlődése továbbra is így halad, akkor elhal. A Víz Keretirányelv (VKI)

automatikus átvételével a vízhasználat előtt végrehajthatatlan gátak emelkednek: nincs több mélyfúrású kút, nincs talajvízhasználat.

A víz intézményrendszere (a jogtól kezdve a műszaki hidrológiáig) szétzilálódott, a sok minisztérium lehetetlenné teszi a vízügyi fejlesztést és gondolkodást.

5.9.1.2. 2006. november 14.

Napirend

Mezőgazdasági Vízgazdálkodási Tudományos Nap

Rendező felek: A Mezőgazdasági Vízgazdálkodási Bizottság és a Talajtani Bizottság

Előadások: Várallyay György: Az elsivatagosodás talajtani szempontjai

Davor Romić (dékán, Zágrábi Egyetem): National project of irrigation and land and water management in the Republic of Croatia (angolul)

Ligetvári Ferenc és Orlóci István: Éghajlatváltozás és öntözés

Szalai Sándor: Az aszály tendenciái Magyarországon

Hosszabb vita alakult ki a horvát vízgazdálkodási terv elkészítéséről.

Az előadások diái szétosztásra kerültek.

5.9.2. NAGYRENDEZVÉNY

2006. december 5. MTA Székház

Bioenergia és Harmónikus Környezet

Rendezők: Magyar Tudományos Akadémia Vízgazdálkodási Bizottsága, a Magyar Tudományos Akadémia Növénytermesztési Bizottsága, a Bioenergia Konzorcium (BIOENKRF) Gyöngyös és a TÁJÖKO Alapítvány, Gödöllő

Napirend

Bevezető: Meskó Attila

Levezető elnök: Jolánkai Márton

Zárszó: Horn Péter

Előadók: Sinóros-Szabó Botond: Bioenergia és fejlesztés

Magda Sándor: Bioenergia hasznosítás és szaktanácsadás

Nagy János: Kukorica mint bioenergia hordozó

Dinya László: Bioenergia klaszter kialakítása

Frank József: Napraforgó, a magyar biodízel alapanyaga

Fogarassy Csaba: A biomassza termelés környezeti externáliái
Ligetvári Ferenc: Vízhasznosítás mint környezeti fejlesztési elem

Felkért hozzászóló: Vojtila László, a Miskolci Vízmű Zrt. igazgatója

5.9.3. EGYÉB RENDEZVÉNYEK

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégia és Programmal (ÚMVS &P) kapcsolatban több rendezvény is résztvettünk:

FVM november 17.

FVM dec. 5.

Env-in-cent dec 15.

Ezen összejövetelek célja az volt, hogy az ÚMVS &P stratégiai környezeti vizsgálatában (SKV) nagyon rosszul kezelt vízgazdálkodás helyzetét javítsuk, illetve az SKV egy reális képet tükrözzön.

5.9.4. KÖZREMŰKÖDÉS AZ MTA DOKTORA CÍM ELNYERÉSÉBEN

A bizottság tagjai egyénileg vettek részt bírálóként vagy bizottság tagjaiként a doktori cselekményekben.

5.9.5. A TUDOMÁNYTERÜLET TÁRGYÉVI LEGFONTOSABB TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEI

A víz szerepének tisztázása környezeti és természetvédelmi szempontból az ÚMVT SKV-ban a bioenergiához kapcsolódóan bemutattuk az élővizek, de a szennyvizek és a hígtrágya felhasználás lehetőségeit.

Elkészült a Water in Agriculture nevű munkacsoport által készített EU-s dokumentum: Vision document and strategic research agenda címmel. A munkában a 10 EU csatlakozó ország közül Lengyelország és Magyarország vett részt. A hazai képviselő Ligetvári Ferenc, a MeViB elnöke volt.

5.9.6. KÜLFÖLDI MEGHÍVOTTAK ÉS A KÜLFÖLDI VENDÉGEK

Vendégünk volt Davor Romić, a Zágrábi Egyetem Mezőgazdasági Karának dékánja. Szakmai programjának legfőbb pontja az volt, hogy ismertette a 2. Mezőgazdasági Vízgazdálkodási Tudományos Napon a horvát nemzeti vízgazdálkodási tervet.

5.9.7. KÜLFÖLDI TANULMÁNYUTAK

Szalai Sándor: Az 5. Alpok-Adria Tudományos Munkaértekezleten való részvétel.

A résztvevők elsősorban a MTA TAKI, a Debreceni Egyetem, a Szent István Egyetem, a Veszprémi Egyetem (Keszthelyi Karok), Kecskeméti Főiskola, Gyöngyösi Főiskola, Nyugat-Magyarországi Egyetem (Mosonmagyaróvári Karok), illetve a Magyar

Tudományos Akadémia és a Martonvásári Mezőgazdasági Kutatóintézet dolgozói közül kerültek ki. Különösen a fiatalok jelentős száma pozitív jelenség. Több külföldi résztvevő is megjelent, így például Belgium, Szlovákia, Horvátország. Mivel az egész rendezvény angol nyelven zajlott, nem volt nyelvi probléma. A sok poszter miatt lényegében két poszter szekciót is kellett szervezni.

A tematikus csoportok az alábbiak voltak:

- biogeokémiai ciklusok
- a talajhoz kötődő folyamatok
- növényi folyamatok
- az állatokhoz kötődő folyamatok
- az élelmiszerlánc

A plenáris szekció előadói Németh Tamás (Nitrogén a növény-talaj rendszerben), Amid Custovic (Talaj kondíciós index <SCI> mint a talaj szervesanyagtartalom dinamikájának jelzője a Szarajevo melletti Butmir gazdaságban) és Várallyay György (Életminőség – talaj – élelmiszerlánc) volt.

5.9.8. ÚJ TUDOMÁNYOS KÖNYVEK BIBLIOGRÁFIÁJA

Horváth I., Ligetvári F., Urbán L.: A magyar környezetgazdálkodás története. SZIE, 2006.

Irrigation Sector Reform in Central and Eastern European Countries (part print). Hungarian Country Vision. Coordinator: Ferenc Ligetvári. GTZ, 118 pp.

5.9.9. KAPCSOLATOK KÜLFÖLDI KUTATÁSI, OKTATÁSI INTÉZMÉNNYEL

Zágrábi Egyetemmel Romics dékán úr látogatása során több együttműködési tervet és lehetőséget tekintettünk át.

5.9.10. A BIZOTTSÁG TUDOMÁNYTERÜLETÉT ÉRINTŐ ÁTFOGÓ TÁVLATI CÉLKITŰZÉSEK:

- a. A 2005-ben elkezdett Mezőgazdasági Vízgazdálkodási Tudományos Napok folytatása. Ez a minden évben egy alkalommal megrendezésre kerülő, egynapos rendezvény a címhez kötődően egy-egy témát jár körbe, több bizottsággal együtt, a Bizottság és a témák interdiszciplinaritásának megfelelően.
- b. A Bizottsághoz tartozó publikációs tevékenység erősítése. A más bizottságokkal tartott együttes ülésekről eddig is egy kis füzetet adtunk ki, ami egyfelől a résztvevők számára lehetővé teszi az előadások könnyebb jegyzetelését, részletesebb megőrzését, illetve másfelől a részt nem vevők számára is eljuttatja az alapismereteket.
- c. Rendezvény a Víz Világnapjához kapcsolódóan

5.9.11. EGYEBEK

A 2007-os terveink szerint folytatjuk a Mezőgazdasági Vízgazdálkodási Tudományos Nap rendezvénysorozatát, illetve nemcsak az MTA többi bizottságával működünk együtt, hanem a külföldi hasonló szervezetekkel is kapcsolatokat próbálunk meg felvenni.

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Programjának vizsgálata, a stratégiai környezeti vizsgálat fejlődésének követése, felügyelete.

5.10. NÖVÉNYNEMESÍTÉSI BIZOTTSÁG

5.10.1. BIZOTTSÁGI ÜLÉSEK:

5.10.1.1. 2006. március 31.

Napirend

1. A Bizottság 2006 évi és a teljes ciklusra vonatkozó munkaterve
2. Az FVM kutatóintézetek helyzetének és kutatási tevékenységének felmérése
3. Az OMMI szervezeti felépítése, új feladatai az Agrobotanikai Intézet csatlakozása után (előadó: Neszmélyi Károly, főigazgató)
4. Egyebek

ad.1. A Bizottság vezetősége egy sor aktuális témát javasolt a 2006-os és az azt követő években megvitatásra méltónak és alkalmasnak.

Ezek:

- A kutató intézmények tudományos teljesítményének és anyagi helyzetének felmérése
- Az oktatási intézmények kutatási tevékenysége
- A fajtaminősítés- és vetőmagtermesztés jelenlegi rendszerének áttekintése
- A fajtafenntartás gyakorlata, hatása a vetőmagtermesztésre és a gazdaságra
- A fajta-oltalom, nemesítői jogok, nemesítői etika problémái
- A nemesítői utánpótlás lehetőségei, korlátai, előregedés-megújulás
- A magán-nemesítő intézmények, cégek létrehozásának feltételei
- Az „agy-elszívás” korlátozása (képzési költségek + információk ára)
- A konzorciumi kutatások hatása a nemesítésre, az alkalmazott- és alap kutatásokra
- A nemesítési profilok áttekintése
- A tudósképzés, tudós képzés problémái
- Az új növényfajták előállítás után járó impakt faktor (van-e?)
- Mit tesz az országért a Növénynemesítési Bizottság?

Az előterjesztéssel minden bizottsági tag egyetértett, de rendkívül sok kérdés, kértely, sőt elkeseredett vélemény fogalmazódott meg, elsősorban a „nem MTA intézmény” rendszerében aktív tagtársaink körében.

Néhány jellemző példával szeretnénk szemléltetni a súlyos problémákat:

- Fajtaoltalom, nemesítői jogok ügyében az MNE-vel együtt kellene fellépni „Szabadalom bitorlás”. Ezt nehéz bizonyítani, de kellene ellene törvényes eszközökkel tenni valamit.

- A gazda elveti az első fokú vetőmagot, de nem fémezőltatja. Barterben odaadja a szomszédnak, így kisémmizi a feltalálót, a nemesítőt.
- Mennyi licenc díjat kellene fizetni, mennyit fizetnek, és mennyi vándorol ki az országból. Többet fizetünk ki, mint amennyit itthon agrárkutatásra költünk.
- A jogi kérdések tisztázása nem ennek a bizottságnak a feladata. Ez a vetőmag szövetség kérdése.
- Az illetékes szervezetek vizsgálják meg a kérdést: Fajtaoltalom, nemesítői jogok: MNE, Terméktanács.
- Konzorciumi kutatások: a kertészeti kutatásoknál ez a bürokrácia útvesztőibe fulladt.
- Mik a pályázati rendszer tapasztalatai? A pályázati rendszerek felülvizsgálata, hogy segíti a bizottságot?
- A végfelhasználó feladata, hogy a tudományos eredmények hasznosításának hatása legyen a magyar gazdaságra.
- A szakma értékeire vigyáz a bizottság. Hogyan lehet elérni, hogy az OMMI módszertanáról kérdezzék ki a bizottságot? Melyek azok a tevékenységek, amelyhez a bizottság véleménye kell? A Génbank Tanácsban is benne kellene lennünk.
- A farmer seed ügyben is legyen állásfoglalása a bizottságnak.
- A búzával kapcsolatban minden évben előjön, hogy a fajtákban meglévő minőségi mutatók a gyakorlatban nem realizálódnak. Erről kellene szakmai vitát tartanunk. A gyakorlati problémákat elő kellene venni. A probléma az, hogy akarjuk-e gazdagítani a vegyipart, vagy sem. Jó lenne, ha kevesebbet kellene költeni a vegyszerekre.
- A növényfajták adaptálódó-képességéről legyen egy ülés.

Ad. 2. Az FVM kutatóintézetek helyzetének és kutatási tevékenységének felmérése
A fontos kérdést a Bizottság megpróbálta megvizsgálni. Közzétettünk egy kérdőívet, amely az alábbi információkat szeretne volna tudni az FVM intézményeiről:

Kutatók száma:

Ebből, – az MTA tagja:

– az MTA doktora:

– kandidátus, vagy PhD fokozattal rendelkezik:

– PhD hallgató:

– egyéb:

Nemesítés alatt álló növényfaj:

Fajtajelöltek száma:

Elismert fajták száma:

Elnyert szabadalom:

Éves költség:

Támogatás:

Választ küldtek: Halászati és Öntözési Kutató Intézet; FVM Szőlészeti és Borászati Kut. Int., Kecskemét; Ceglédi Gyümölcstermesztési Kut. Fejl. Int. Kht.; Újfehértói Gyümölcstermesztési Kutató és Szaktanácsadó Kht.; KÉKI; Károly Róbert Főiskola Mg-i Főiskolai Kar, Fleischmann Rudolf Kutatóintézet, Kompolt. A felmérésből kiderült, hogy a kutató intézetek nehéz helyzetben vannak, a jövőjük bizonytalan. Legtöbbjük privatizálásra kerül.

ad 3. Az OMMI szervezeti felépítése, új feladatai az Agrobotanikai Intézet csatlakozása után (előadó: Neszmélyi Károly főigazgató).

2004. decemberében vetették fel pénzügyi okok miatt a két intézmény újraegyesítésének gondolatát. Erre különböző anyagok készültek, amelyek bekerültek a Minisztériumba. Gráf miniszter úr 2005. december 1-én írt az összevonásról az OMMI vezetőjének és Holly László igazgatónak. A hatóság és az intézet egyesítését 20%-os költségtámogatás csökkenéssel kellett végrehajtani. Az egyesítés során messzeemenően figyelembe kellett venni, hogy az intézetnek nemzetközi kötelezettségei is vannak, amelyeknek maradéktalanul eleget kell tenni.

Az egyesítés lebonyolításáért felelős bizottság felmérése szerint a számítógépparkot korszerűsíteni kell, a laboratóriumot akkreditálni, az 5–10 évenkénti csírázóképeségi vizsgálatokban lévő kétéves lemaradást be kell pótolni, az évek óta nem működő Növényi Génbank Tanácsot újjá kell választani. Az egyesítés után kevesebb, de jól képzett és tudományos fokozattal is rendelkező szakemberre lenne szükség. Holly László igazgató és Horváth Lajos tudományos munkatárs maradtak, de 1–2 fiatalra is szükség lenne.

A bizottság tagjai nem látták biztosítottak azokat a feltételeket, amelyek a nemzetközi szintű génbank tevékenységhez, pl. géntérképezés, szükségesek. Továbbá az a véleményük, hogy a fás növények génmegőrzése nem biztosított. A helyzetfeltáró tájékoztató nem oszlatta el a bizottság kételyeit. Ezekre keresik a megoldást.

ad 4. Egyebek

A bizottság elnöke bejelentette, hogy Balla László az MNE elnöke a civilizáció javára végzett munkájáért nemzetközi Békédíjat kapott. Ehhez a bizottság tagjai gratuláltak.

Az NME által 2006-ban Fleischmann díjasokra javasoltakat – Heszky László, Nagy Béla, Somogyi György – a bizottság egyhangúan megszavazta.

Az OMMI által 2006. december rendezendő Biológia Napok plenáris ülésére a bizottság 20 perces előadást javasolt, amely áttekinti a magyar nemesítés helyzetét és ennek hatását a magyar gazdaságra.

5.10.1.2. 2006. november 7.

Napirend

1. Az MTA Doktora címre pályázó Lángné Molnár Márta habitus vizsgálata
2. Az MTA Doktori Szabályzatának megváltozása
3. Egyebek

ad 1. Lángné Molnár Márta habitus vizsgálata

A két felkért hivatalos bíráló Heszky László egyetemi tanár, az MTA rendes tagja és Pauk János az MTA Doktora bírálatában egyértelműen nyilatkozott arról, hogy a jelölt alkalmas az MTA Doktora cím elnyerésére.

A Bizottság véleménye szerint Lángné Molnár az MTA Doktora cím eléréséhez megfelelő, magas színvonalú kutatásokat folytat, eredményeit széles körben publikálja, tudományterületét eredeti tudományos eredménnyel gyarapítja, hozzájárul a tudományos fejlődéséhez. Ezenkívül, agrár egyetemen ill. főiskolán oktat graduális és posztgraduális szinten. Külföldi és hazai vendégkutatók sorát képezte és képzí ki az általa művelt speciális tudományra. Ezt a véleményt tükrözi a bizottság jelenlévő 10 akadémikus és doktor tagjának titkos szavazása is, amelynek eredménye 100% volt.

ad 2. Az MTA Doktori Szabályzatának megváltozása

A Bizottság, állást foglalt a doktori cselekmények ügyében is, mert a Doktori Tanács és az Agrártudományok Osztálya tovább vitatta a habitus vizsgálati rendszer felülvizsgálatát. A Bizottság jónak tartja korábbi álláspontját az ügyben. Ha tehát egy nemesítő doktor akar lenni, akkor a szabadalom is fontos. Az impakt faktor és a szabadalom között meg kellene találni a közös értékelést. A 10–15 IF értéknek megfelelő kutatási teljesítményből lehessen legalább 5 szabadalom, illetve fajta, mert mindkettő tudományos teljesítmény. Ez úgy merül fel, hogy a nemesítő elsősorban feltaláló és nem egészen tudós. Így az Agrártudományok Osztálya által felállított minimális 10 pont a nemesítők haladó rétegének nem elég. Tehát ne fogadjunk be olyan doktori cselekményt, amihez nem értünk, nem kapcsolódik hozzánk, de támogassunk minden nemesítőt, aki maradandót alkotott, még akkor is, ha nem eléggé „tudós”.

5.10.2. RENDEZVÉNYEK, ELŐADÁSOK, NAGYRENDEZVÉNYEK

2006. március 7–8.-án került megrendezésre a XII. Növénynemesítési Tudományos Napok kongresszus az MTA székházában. A rendezvény mottója a kertészeti növények nemesítése és a kutatások helyzete volt. A Bizottságunkon kívül a konferencia rendezésében a Magyar Növénynemesítők Egyesülete, az Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet és a MAE Központi Genetika Szakosztálya vett részt.

Az elnöki megnyitón Horn Péter akadémikus, az Agrártudományok Osztálya elnöke és Marton István FVM főosztályvezető köszöntötte a kongresszust, és értékelte a növénynemesítők szerepét a tudományban és a magyar gazdaságban. Kongresszusunk népszerűségét jelzi, hogy mintegy 300 szakember képviselte a nemesítő társadalmunkat.

A plenáris előadások témái:

- Porpáczy Aladár: A kertészeti növények nemesítésének, kutatásának helyzete és perspektívája
- A plenáris ülésen, már a hagyományoknak megfelelően, ünnepeltük a legújabb Fleischmann Díjjal kitüntetett nemesítő kollégák (Tóth Sándorné lucerna nemesítő, Velich István, borsónemesítő és Ifj. Kozma Pál szőlőnemesítő) alkotó munkásságát.

A konferencián, 2 szekcióban 48 előadás hangzott el, 108 poszteren mutatták be a kollégák a legújabb eredményeiket. Az előadások és poszterek összefoglalóit tartalmazó kiadványunk a konferencia napjától kezdve került terjesztésre a résztvevők és intézményeik körében, 400 példányban.

5.10.3. MTA DOKTORI ELŐTERJESZTÉSEK, VÉDÉSEK

Lángné Molnár Márta, a mezőgazdasági tudomány kandidátusa „*A fajidegen génátvitel klasszikus genetikai módszerekkel a búzába és az utódok molekuláris citogenetikai elemzése*” címmel disszertációt nyújtott be az MTA doktora cím elnyerésére az MTA Doktori Tanácsához 2006. augusztusában.

Növénynemesítési Bizottság 2006. november 7-én megtartott ülésén foglalt állást a pályázó habitusáról. A pályázó dolgozatát az akadémikusok titkos szavazással 94.73%-ra értékelték.

2006-ban a Bizottságunk részéről egyetlen doktori védelem volt. **Láng László** 2006. február 15-én védte meg „A diverzitás mértéke és értékelése a búzatermesztésben és a nemesítésben” című értekezését.

A Bíráló Bizottság 94%-os arányban, pozitív módon értékelt Láng László tudományos teljesítményét, és kedvező ajánlással továbbította az Agrártudományok Osztályára, illetve a Doktori Tanácshoz.

5.10.4. ÚJ TUDOMÁNYOS KÖNYVEK

Dudits Dénes (szerk.): A búza nemesítésének tudománya (A funkcionális genomikától a vetőmagig). Szeged, MTA Biológiai Központ, Winter-Fair Kft., 2006. c. könyvben a bizottság tagjai közül fejezetet írtak: Kertész Zoltán, Bedő Zoltán, Pauk János, Láng László és Mesterházy Ákos.

5.10.5. KITÜNTETÉSEK

Balla László: MOSZ kitüntetés (2006. április)

Hajós Lászlóné: FAO bronzérem (2006. 10. 16. FAO Élelmezési Világnap)

Kertész Zoltán: Gábor Dénes díj (2006. 12. 21.)

5.11. NÖVÉNYTERMESZTÉSI BIZOTTSÁG

5.11.1. BIZOTTSÁGI ÜLÉSEK

5.11.1.1. 2006. május 22.

Az MTA Növénytermesztési Bizottsága az MTA Székházban, Budapesten tartott ülést. Az ülésen a BSc-MSc rendszerről, a Bologna-folyamatról prof. Szendrő Péter a MAB Agrártudományok Bizottságának elnöke adott részletes tájékoztatót. A lineáris képzés keretében a 3,5 éves BSc és 2 éves MSc képzés került kialakításra. A 3,5 éves BSc képzés alapfeltétele volt a mérnöki cím elnyerésének. A jövőben el kell érni, hogy az egyetemeken a gyakorlati, a főiskolákon pedig az elméleti oktatás erősödjön a BSc képzés keretében, amely alapvető feltétele annak, hogy az egyetemi és főiskolai képzésben kapott BSc diplomák azonos értékűek legyenek. Ez lehetővé teszi, hogy a főiskolai BSc szakokon végzett hallgatók azonos eséllyel folytathatják tanulmányaikat az MSc szakokon. Jelenleg 14-féle különböző agrárvertikumba sorolható BSc képzés kapott akkreditációt. Az alapítás után indításra kerülő BSc szakok száma a hazai intézményekben meghaladja a 70-et, amelyet sem a személyi, sem a tárgyi, sem az infrastrukturális feltételek nem indokolnak. A MAB az indításnál szigorúan figyelembe veszi a fenti feltételeket.

Az agrár MSc képzésekben meglehetősen kevés létszámú hallgatóval lehet számolni (előrejelzések szerint 800–1000 fő). Jelenleg 23–24 MSc szak alapítására adtak be konzorciumi pályázatot az agrár felsőoktatási intézmények. Nagyon fontos, hogy ezek az MSc szakok egymástól markánsan különbözzenek. A különböző MSc szakok esetében lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a hallgatók ne csak az agrárjellegű BSc szakokról, hanem egyéb BSc képzésekről is jelentkezzenek (bizonyos különbözeti vizsgák letételét követően). Az adott MSc szak esetében meg kell határozni, hogy mely BSc szakok jelentik a feltétlen és a feltételes bemeneteket. Az MSc szakot indító különböző intézményeknek azonos feltételeket kell állítaniuk a hallgatók elé, így biztosítva az adott MSc szak minőségi színvonalát.

A MAB Agrártudományi Szakmai Bizottsága minden eddig beadott agrár MSc szakot megtárgyalt és azokat a MAB plénuma elé terjeszti. A MAB az alapításnál az adott szak létjogosultságát, az indításnál az adott intézményben meglévő személyi és tárgyi feltételeket vizsgálja.

Az elmúlt 6 évben a felsőoktatási intézmények száma 32-ről (2000. év) 74-re (2006. év) növekedett, amely az országunk szempontjából túlságosan nagy szám, fenntartásuk nem indokolt. Az elmúlt években az agrár felsőoktatásban tanuló hallgatók létszáma lassú csökkenést mutatott, amely tendencia – várhatóan – a jövőben is folytatódni fog.

Az agrár felsőoktatás alapvető érdeke és célja kell, hogy legyen a közel- és távolabbi jövőben – hasonlóan a nyugat-európai országok gyakorlatához –, hogy a mezőgazdasági tevékenység végzését szakképesítéshez kössék. Ez ugyanakkor találkozik a versenyképesség követelményével is.

A tartamkísérletek jelenlegi helyzetéről és finanszírozási feltételeiről prof. Jolánkai Márton tartott tájékoztatót. Elmondta, hogy a 2004. márciusában az MTA Agrokémiai és Talajtani Bizottságával közös ülésen a kutatóhelyek elkészítették a tartamkísérletek kataszterét, amelyet a 2005/2006. évi szerény, de nagyon fontos pénzügyi támogatás elindításánál és odaítélésénél rendkívül hatékonyan lehetett hasznosítani. A tartamkísérleti helyek 2-4 millió Ft-os támogatást kaptak. A jövőben az FVM is fontosnak tartja azt, hogy külön soron jelenjen meg a tartamkísérletek finanszírozásának pénzügyi forrása, ezzel biztosítva azok fenntarthatóságát. Az új kataszter tartalmazza a tartamkísérlet helyét, megnevezését, célját, tematikáját, indításának évét. Az így elkészült új katasztert egyeztetni szükséges az MTA Agrokémiai és Talajtani Bizottságával.

A bizottság ezt követően doktori ügyeket tárgyalta.

5.11.1.2. 2006. október 20.

A bizottság ülését az MTA Székházában, Budapesten tartotta. Az ülésen a bizottság a IV. Növénytermesztési Nap előkészítését tárgyalta meg.

Az elsőt 1999-ben, a másodikat 2001-ben, a harmadikat 2003-ban rendezte meg az MTA Növénytermesztési Bizottsága. A IV. tudományos nap előkészítésére – Jolánkai Márton bizottsági elnök javaslatára – előkészítő bizottság felállítása történt meg, melynek elnökeként – egyhangúlag – Izsáki Zoltán professzor került megválasztásra. A bizottság tagjai az egyetemek és kutató intézetek egy-egy képviselője. Izsáki Zoltán feladata, hogy a bizottság tagjaival a tudományos nap leendő témaköreit összeállítsa 2006. november 7-ig. A tudományos nap tervezett időpontja 2007. március. A helyszínének kijelölése később történik meg. Lehetséges rendezési helyek: Keszthely, Debrecen, Mosonmagyaróvár.

5.11.2. RENDEZVÉNYEK

- Győrffy Béla Tudományos Emlékkülés, MTA Mezőgazdasági Kutatóintézeete, Martonvásár. 2006. január 14.
- XVI. Keszthelyi Növényvédelmi Fórum, VE Georgikon, Keszthely.
- 41st Croatian and 1st International Symposium on Agriculture. Opatija, Horvátország.
- 5th Alps-Adria Scientific Workshop. Opatija, Horvátország.
- International Conference on Environment and Landscape Identity in Rural Europe. TU Zvolen, Banska Stiavnica. Szlovákia.
- International Conference on Climate Change, Pécs.
- Mezőgazdasági Könyvhónap megnyitó, Budapest, Vajdahunyadvár, 2006.01.30. (Antal József az Év Szerzője kitüntetést kapta)
- A Földművelés és földhasználat tankönyv bemutatója: Gödöllő, 2006. 02.08.
- Kerekasztal konferencia a búzatermesztés aktuális kérdéseiről, Debreceni Egyetem ATC, 2006. február 17.

- Emlékkülés Láng Géza akadémikus 90. születésnapja alkalmából, MTA Székház, Budapest, 2006. március 29.
- Búzatanácskozás. Debreceni Egyetem ATC, 2006. május 31.
- Búzatermesztési tanácskozás és bemutató. Szeged, 2006. június 7-8.
- Búza fajtabemutató, MTA Mezőgazdasági Kutató Intézete, Martonvásár. 2006. június 13–14.
- Napraforgótermesztési tanácskozás, Debreceni Egyetem ATC, 2006. szeptember 4.
- Kukoricatermesztési tanácskozás, Debreceni Egyetem ATC, 2006. szeptember 6.
- Kukorica és cirok tanácskozás, GK Kht. Szeged, 2006. szeptember 5.
- Országos kukorica és szója bemutató és szakmai nap, Táplánszentkereszt, 2006. szeptember 15.
- Kitaibel Pál Nemzetközi Középiskolai Biológiai és Környezetvédelmi Tanulmányi Verseny, Mosonmagyaróvár, 2006. május

5.11.3. KÖZREMŰKÖDÉS AZ MTA DOKTORA CÍM ELNYERÉSÉBEN:

Tanács Lajos: Termesztési tényezők hatása az étkezési búza minőségi tulajdonságaira. A benyújtott disszertációt és habitus vizsgálati anyagot az MTA Növénytermesztési Bizottsága 33,33%-os szavazati aránnyal nem támogatta.

Pepó Pál: Növényi tulajdonságok megváltoztatása búzánál és kukoricánál. A benyújtott disszertációt és habitus vizsgálati anyagot az MTA Növénytermesztési Bizottsága 94,44%-os támogatottsággal továbbította az MTA Agrártudományok Osztályának.

5.11.4. A BIZOTTSÁG TÁRGYÉVI, LEGFONTOSABB, ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEI

Az MTA Növénytermesztési Bizottság munkájában hazánk valamennyi növénytermesztési, földműveléstani és a hozzá kapcsolódó társdiszciplínák meghatározó szaktekintélyei, tudományos kutatók, egyetemi vezető oktatók képviselték tudományterületüket. A bizottságban a kapcsolódó minisztériumok, valamint az innovációs fejlesztő intézmények szakemberei is részt vettek. A bizottság összetétele lehetőséget nyújtott arra, hogy interdiszciplináris, elméleti és gyakorlatban alkalmazható tudományos eredmények születhessenek a növénytermesztési kutatások területén. Ezeket a kutatásokat a több pénzügyi forrásból történő finanszírozás jellemezte (MTA, OTKA, FVM, KVM, NKFP, GAK stb.), melyek mértéke – sajnálatos módon – évek óta folyamatosan csökken. Különösen tragikusnak tekinthető, hogy az ágazati minisztérium (FVM) kutatásfinanszírozása gyakorlatilag megszűnt a 2006. évben. A bizottság szükségesnek ítélte új finanszírozási rendszerek bevezetését, amelynek elméleti és gyakorlati eredményei az innovációs folyamatban hasznosíthatók, szolgálva a magyar növénytermesztés multifunkcionalitását és versenyképességének javítását.

Az MTA Növénytermesztési Bizottsága áttekintette a lineáris képzés új rendszerét (Bologna-folyamat, BSc-MSc-PhD rendszer). Megállapította, hogy a BSc képzésekben szinte valamennyi felsőoktatási intézményben csökkent a növénytermesztési és a hozzá kapcsolódó diszciplínák aránya, az MSc képzések pedig még csak előkészítés alatt vannak. A bizottság szükségesnek tartotta a multifunkciós növénytermesztés súlyának növelését.

Az új tudományos eredmények közül kiemelést érdemel a globális klímaváltozás növénytermesztésre gyakorolt hatásainak részletes feltárása. Több tanulmány foglalkozott a VAHAVA program keretében Magyarország eltérő tájközeteiben a klímaváltozáshoz történő adaptáció legfontosabb biológiai és agrotechnikai feltételeivel.

A földműveléstani kutatások eltérő agroökológiai tájkozterekben, talajtípusokon energiatakarékos és talajkímélő talajművelési eljárások, rendszerek, valamint – részben ehhez kapcsolódóan – a tájba illeszkedő vetésszerkezet optimalizációját tették lehetővé.

A fenntartható, multifunkciós növénytermesztés elemeinek egyedi vizsgálata és a tényezők közötti interaktív hatások kutatási eredményeinek hasznosítása olyan eltérő intenzitású növénytermesztési modellek kidolgozását tették lehetővé, amelyek elősegíthetik a magyar növénytermesztés jövőbeli területi optimalizációját, ezáltal versenyképességének hatékony növelését.

A hatalmas pénzügyi nehézségek ellenére a bizottságban résztvevő tagok intézményeikben óriási erőfeszítések árán a tartamkísérleteket fenntartották. A tartamkísérletek a nemzeti vagyon pótolhatatlan, felbecsülhetetlen értékű részét képviselik. A tartamkísérletek agronómiai, környezet- és tájvédelmi, tájhasznosítási szempontokból új eredményekkel gazdagították a növénytermesztési diszciplínák adatbázisát.

A bizottság új tudományos területként eredményesen foglalkozott a precíziós növénytermesztés termesztéstechnológiai elemeinek értékelésével, melynek alapján alternatív növénytermesztési modellek kidolgozása válik lehetségessé.

A bizottság a kutatások finanszírozásával kapcsolatosan sajnálatos tényként állapította meg, hogy a konzorciális jellegű projektek döntően pályázati kutatások, sajnálatos módon kevésbé szolgálják a diszciplína területek tudományos fejlődését. Úgy tűnik, hogy a jelenben és a jövőben külön szükséges kezelni az ún. „pályázati kutatást” a tudományos kutatástól.

A fenntartható növénytermesztés tudományos megalapozását a bizottság tagjai által végzett interdiszciplináris kutatások hatékonyan, eredményesen szolgálták a 2006. évben is, amely hozzájárult a hazai növénytermesztés versenyképességének javításához.

5.11.5. KÜLFÖLDI MEGHÍVOTTAK, A KÜLFÖLDI VENDÉGEK LÁTOGATÁSÁNAK EREDMÉNYE

Az MTA Növénytermesztési Bizottság tagjainak meghívására az intézményi kapcsolatok keretében mintegy 100 külföldi szaktekintély járt különböző felsőoktatási és kutatási intézményekben. A külföldi meghívottak a határon túli magyar kutatókat, a szomszédos országok intézményeit (Románia, Szlovákia, Ukrajna, Horvátország, Ausztria stb.), az európai, amerikai és fejlődő országok szakirányú egyetemeit, kutató intézeteit egyaránt reprezentálták. Ezek a látogatások eredményesen, hasznosan szol-

gálták az intézmények közötti, valamint a személyi munkakapcsolatok fejlesztését mind a tudományos-kutató, mind az oktató munka különböző területein.

5.11.6. KÜLFÖLDI TANULMÁNYUTAK

A bizottság tagjai aktívan részt vettek új és a már meglévő külföldi tudományos kapcsolatok létrehozásában és fejlesztésében a külföldi tanulmányutak során. Hagyományosan széles körű és eredményes együttműködés folyik a hazánkkal szomszédos államok tudományos és felsőoktatási intézményeivel. A bizottság tagjai mintegy 40 hosszabb-rövidebb idejű tanulmányutat tettek az EU tagországokban, a tengerentúli és fejlődő országokbeli intézményekben. A bizottság tagjai közel 20 nemzetközi tudományos konferencián vettek részt tartottak előadásokat, mutattak be posztereket.

5.11.7. TUDOMÁNYOS KÖNYVEK

Balikó S.–Bódis L.–Kralovánszky U. P. (2006): A szója termesztése. Mezőgazda Kiadó, Budapest.

Birkás M. (szerk.) (2006): Földművelés és földhasználat. Mezőgazda Kiadó, Budapest, 413 p. (24 szerzővel)

Birkás M. (2006): Környezetkímélő alkalmazkodó talajművelés. Akaprint Kiadó, Budapest, 367 p.

M. Glemnitz–L. Radics–J. Hoffmann–G. Czímber (2006): Weed species richness and species composition of different arable field types – A comparative analysis along a climate gradient from south to north Europe, *Journal of Plant Diseases and Protection*, Sonderheft XX, 577-586.

5.11.8. KITÜNTETÉSEK, ELISMERÉSEK

Antal József – az Év Szerzője (Mezőgazda Kiadó)

Birkás Márta – Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje

Birkás Márta – Nyitrai Egyetem Európai Tanulmányok és Regionális Fejlődés Kar Tiszteletbeli Érme

Czímber Gyula – Surányi János Emlékérem

Czímber Gyula – Kitaibel Pál Emlékérem

Iványi Lajosné Gergely Ildikó – Újhelyi Imre Díj

Késmárki István – Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt

Pepó Péter – a Magyar Felsőoktatásért Emlékplakett

Pepó Péter – Honoris Causa Doctor, University of Oradea

5.11.9. KAPCSOLATOK KÜLFÖLDI KUTATÁSI, OKTATÁSI INTÉZMÉNYEKSEL

A bizottság tagjai által képviselt intézmények széles körű kapcsolatokkal rendelkeznek elsősorban az európai országokkal, de bővülő kapcsolatok jellemzik a tengerentúli és fejlődő államok intézményeivel kialakított együttműködéseket is. Különösen jó a szomszédos országok kutatási és felsőoktatási intézményeivel kialakított munkakapcsolat (Nagyvárad, Temesvár, Kolozsvár, Nyitra, Eszék, Bécs stb.).

5.11.10. A BIZOTTSÁG TUDOMÁNYTERÜLETÉT ÉRINTŐ ÁTFOGÓ TÁVLATI CÉLKITŰZÉSEK

Az MTA Növénytermesztési Bizottsága a jövőbeni fejlesztések és tudománypolitikai célok meghatározásában még nagyobb súllyal szándékozik részt venni a szakmai közéletben, annak megvalósítása érdekében, hogy a hazai szántóföldi növénytermesztés versenyképességét hazánk EU csatlakozása után javítani tudjuk a nagy termések, a megfelelő termésbiztonság és a kiváló termésminőség realizálásával. Különösen nagy figyelmet kívánunk fordítani az interdiszciplináris kutatások erősítésére, melynek során prioritásként jelölhető meg az éghajlat-változással, a környezet- és természetvédelemmel, a precíziós, a fenntartható növénytermesztés komplex feltételrendszerével, annak megvalósításával, lehetőségeivel kapcsolatos projektek.

Kiemelten fontos feladatot jelent a tudományos kapcsolatok fejlesztése a társbizottságokkal, melynek keretében ad hoc és programos kutató csoportok létrehozását, működtetését tartjuk indokoltnak. A bizottság távlati célkitűzésekként jelölhető meg az agrár környezetgazdálkodást érintő programok szakmai, tudományos támogatása, ehhez kapcsolódóan – részben a tartamkísérletek, részben egyéb meglévő és új kísérleti projektek működtetésével – hatékony monitoring rendszer létrehozása.

A távlati célkitűzések közé sorolható az új tudományos eredmények alkalmazásának, innovációs folyamatának erősítése, e folyamatok hatékonyabbá tétele. Az MTA Növénytermesztési Bizottsága középtávon kezdeményezni kívánja – a fejlett országok kutatásfinanszírozási gyakorlatával összhangban – olyan termék és eljárási díj bevezetését és díjkötelezettségi rendszer működtetését (termelő üzemek, feldolgozó vállalatok stb. esetében), amely megfelelő garanciát képes nyújtani a növénytermesztési kutatások alapfinanszírozásához.

A bizottság rövid és középtávon kezdeményezni kívánja a tudományos kutatások finanszírozásának átalakítását, a jelenlegi támogatás mértékének növelését, az eddigiekhöz képest objektívebb és áttekinthetőbb bírálati, lebonyolítási és ellenőrzési rendszer kialakítását, a hazai és nemzetközi elismertséggel bíró tudományos műhelyek sokkal hatékonyabb támogatását.

5.11.11. EGYEBEK

Az MTA Növénytermesztési Bizottsága szakmai munkájában alapvető fontosságú az adott tudományterület aktuális és stratégiai feladatainak áttekintése, gondozása, megvitatása, melyek egyaránt érintik a tudományos kutatást, a felsőfokú szakember-

képzést, a K+F és egyéb innovációs tevékenységeket, a tudományos utánpótlásképzést, valamint a szakmai irányító szervezetekkel, intézményekkel való kapcsolatfejlesztést. Ezt a sokrétű, egymással számos területen összefüggő feladatrendszerrel a bizottság valamennyi hazai oktatási, kutatási intézmény és azok prominens képviselőinek, valamint az érintett minisztériumok és főhatóságok bevonásával tudta megvalósítani. Kiváló és hatékony együttműködés alakult ki a hazai kutatóintézetekkel (Martonvásár, Szeged stb.), valamint a felsőoktatási intézményekkel (Gödöllő, Keszthely, Mosonmagyaróvár, Szarvas, Debrecen stb.). A bizottság munkájában aktívan vettek részt a szakirányú minisztériumok (FVM, KVM), valamint a meghatározó szakmai szervezetek (OMMI, KITE, IKR OMFB stb.) képviselői.

A bizottság választott vezetői és tagjai alapvető fontosságúnak tartották és tartják, hogy a bizottsághoz tartozó köztisztviselői tagokkal kialakított élő és interaktív kapcsolat tovább fejlődjön. Ennek szellemében a szoroson vett bizottsági üléseken kívül valamennyi bizottsági rendezvény, vitauülés, konferencia a köztisztviselői tagok számára nyitottan, azok bevonásával, aktív részvételével került megszervezésre és lebonyolításra.

5.12. NÖVÉNYVÉDELMI BIZOTTSÁG

5.12.1. A BIZOTTSÁGI ÜLÉS

5.12.1.1. 2006 október 11–12., kihelyezett ülés Pécssett

Napirend

1. Horváth József és Békési Pál: Megemlékezés Hinfner Kálmánról
2. A növényvédelmi kutatások helyzete

Felkért előadók: Halmágyi Tibor főigazgató (NTVKSZ)

Barna Balázs tud. igazgatóhelyettes (MTA NKI)

Lehoczky Éva intézetigazgató egyetemi tanár (PE)

Virányi Ferenc tszv. egyetemi tanár (SZIE)

Reisinger Péter egyetemi tanár (NYME)

Palkovics László tszv. egyetemi docens (Corvinus Egyetem)

Hornok László akadémikus (SZIE)

Korreferátum: Gólya Gellért főosztályvezető-helyettes (FVM)

- a lefolytatott viták tömör összefoglalása (nevek említése nélkül)

Az előadások és a hozzászólások nyomán kirajzolódott kép egyöntetűen tükrözte a jelenlegi helyzet alapvető ellentmondásait. A tudományos műhelyeink kutatógárdája megfeszített erővel igyekszik a nemzetközi tudományos versenyben helytállni, amit virtuóz módon elért sikerek fémjeleznek, ugyanakkor a kutatás-finanszírozási rendszer által nyújtott országos támogatási keretek csekély mértéke komolyan veszélyezteti az új, nagy-formátumú kísérleti eredmények elérésének lehetőségét. Ez különösen azért veszélyes tendencia, mivel elsősorban éppen ezek a merész, kutatási-kockázatokat felvállaló, igazán új kutatási koncepciók keretében folytatott kutatási projektek vezethetnek olyan átütő eredményekre, amelyek a piac szereplőinek érdeklődését kivívják. Márpedig a termelő-szolgáltató szféra pontosan az ilyen átütő, új eredményeket várja, ilyen eredményekbe szeretne invesztálni, ezeket fogja bevonni a technológiai fejlesztésébe, tehát az ilyen új kutatási eredmények fognak elsősorban pezsdítően hatni a gazdasági életre. A jelenlegi helyzet viszont még ennél is súlyosabb: az alapfinanszírozás nem fedezi teljes egészében a kutatóhelyek alapköltségeit, ezért az intézmények az ily módon fedezet nélkül maradt költség-hányadot kénytelenek valamilyen formában a pályázati bevételekre terhelni, tehát tovább zsugorodik a tényleges kutatásra fordítható, amúgy is szűkös keret. Tetézi a gondokat a külső, alapvetően nem szakmai szempontok mentén, a nyilvánosság és a tudományos fórumok mellőzésével ötletszerűen eltervezett intézet-átalakítási koncepciók is.

Összegezve: a Bizottság megállapította, hogy a nemzetközi szinten is magas színvonalú, a ma és holnap növényvédelmi, élelmiszerbiztonsági és környezetvédelmi

technológiáinak alapjául szolgáltató hazai növényvédelmi kutatás helyzetét jelenleg elsősorban kutatás-finanszírozási gondok árnyékolják be. Köztudott, hogy a hazai tudományfinanszírozás mértéke annak ellenére jelentősen elmarad az Európai Unió átlagától, hogy hazánk konkrét ígéretet tett a felzárkózásra. Várjuk és elvárjuk, hogy e téren pozitív előrelépés történjen. A megoldás kulcsa azonban az, hogy a tudományfinanszírozás irányítói és a gazdasági élet szereplői is realizálják, hogy ma hazánkban a tudományba történő befektetés átlagon fölüli jövedelmezőséget hoz.

5.12.2. NAGYRENDEZVÉNYEK

5.12.2.1. Keszthelyi Növényvédelmi Fórum

(2006. január 26–27.)

A Fórum még az előző évekenél is gazdagabb tartalommal került megrendezésre. A plenáris ülések előadói közérdeklődésre is számot tartó, a szakmát pedig különösen felrázó, aktuális problémákkal foglalkoztak. Így Bedő Zoltán akadémikus a vidékfejlesztés és a mezőgazdaság kapcsolatáról, Rédey Ákos egyetemi tanár, rektor-helyettes a környezetgazdálkodás kérdéseiről, Balázs Ervin akadémikus a géntechnológia növényvédelmi vonatkozásairól, Szöcs Gábor tudományos osztályvezető pedig a környezetkímélő növényvédelem előtt álló kihívásokról szólt. A Fórum három szekcióban folytatta munkáját: „Elmélet és gyakorlat“, „Szántóföldi növények védelme“ és „Ültetvények növényvédelme“. A Fórum kiemelkedő záróeseménye volt Gólya Gellért főosztályvezető (FVM) vitaindítója a növényvédelmi igazgatás aktuális kérdéseiről. Vályi István, a Magyar Növényvédő Mérnöki és Növényorvosi Kamara elnöke az előttünk álló feladatokról szólt, és ezeket állította zárógondolatainak középpontjába Gáborjányi Richard egyetemi tanár, intézetigazgató is.

5.12.2.2. 52. Növényvédelmi Tudományos Napok

(2006 február 23–24.)

A szakma lelkes részvételével ismét megrendezésre került az új tudományos-technológiai eredmények legrangosabb hazai seregszemléje, a Növényvédelmi Tudományos Napok (rendező szervek: MTA Növényvédelmi Bizottsága, MAE Növényvédelmi Társasága, FVM Növény- és Talajvédelmi Főosztálya).

A plenáris ülésen Kőmíves Tamás akadémikus a 125 éves MTA Növényvédelmi Kutatóintézetének múltjáról, jelenéről és jövőjéről tartott előadást. Különösen nagy figyelem övezte az intézet előtt álló sokrétű feladatok felvázolását, azt, hogy az intézet célkitűzései hogyan harmonizálnak az Európai Unió csatlakozásunkból fakadó, stratégiai fontosságú feladatokkal: a piaci versenyképesség és az élelmiszerbiztonság szempontjait ötvöző, környezetkímélő, a biodiverzitás valamint a táj megőrzését szolgáló, a vidék fenntartását elősegítő mezőgazdasági termelési módszerek fejlesztésével.

Király Zoltán akadémikus, mint közvetlen kolléga és pályatárs emlékezett meg a 2005. októberében elhunyt Klement Zoltán akadémikus, a növény-bakteriológiai kutatás hazai megalapozójának az MTA Növényvédelmi Kutatóintézetében több, mint

50 éven át kifejtett tudományos életművéről, iskolateremtő munkásságáról és példamutató emberi arculatáról.

Ezután következtek a szekcióülések. „Agrozoológia“, ill ezen belül a „Biotechnológia – Növény- és környezetvédelem“ alszekció, továbbá a „Növénykórtan“ és „Gyomnövények, gyomirtás“. A gazdag programot jól jelzi, hogy a konferencia kiadványa – amelyben az előadások, poszterek 1 oldalas kivonatát olvashatjuk – 110 oldal terjedelmű.

5.12.3. EGYÉB RENDEZVÉNYEK

5.12.3.1.

Klement Zoltán akadémikus emlékének nagysikerű nemzetközi tudományos szimpóziumot szenteltünk: „Non-Specific and Specific Innate and Acquired Plant Resistance” (Budapest, 2006. augusztus 29. – szeptember 3.). Ennek színhelye az MTA Székházának felolvasó terme volt, és közel száz résztvevő volt jelen, köztük a tudományterület legrangosabb képviselői. A szimpózium anyagát az *Acta Phytopathologica et Entomologica Hung.* különszáma tartalmazza (a kötet rövidesen nyomdába kerül).

5.12.3.2.

Kuroli Géza professzor, az MTA Doktora, 70. születésnapja alkalmából rendezett ünnepi tudományos ülésen (Mosonmagyaróvár) az ünnepelt és tanítványai munkásságának legfontosabb eredményei hangoztak el. Az ünnepi ülésen bizottságunkat Kőmíves Tamás elnök képviselte, aki előadásának középpontjába Kuroli Géza bizottságunk munkájában végzett értékes szerepét méltatta.

5.12.4. KÖZREMŰKÖDÉS AZ MTA DOKTORA CÍM ELNYERÉSÉBEN

Palkovics László 100%-os eredménnyel védte meg „*A csonthéjasokat fertőző szilva himlő vírus biológiai sokszínűsége*“ c. doktori értekezését.

5.12.5. A BIZOTTSÁG TÁRGYÉVI LEGFONTOSABB ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEI

Az *Acta Phytopathologica et Entomologica Hungarica* a 41. kötet 1–2 számát (2006) a 125 éves jubileumát ünneplő MTA Növényvédelmi Kutatóintézetének szentelte, körképet adva az itt született, nemzetközi szinten kiemelkedő, új tudományos eredményeknek.

A jubileumi számban a növénykórtan – kórélettan tárgykörébe tartozó 11 veretes cikk között tallózva megemlítjük, hogy Gullner Gábor és Kőmíves Tamás a kórokozóval megfertőzött növény védekezési mechanizmusának enzimatiskus hátteréről, Király

Lóránt és Király Zoltán pedig a növényi hyperszenzitív reakció és a rezisztencia tükrében a sejthalál kérdésköréről („*To die or not to die*“) nyújt átfogó, szintetizáló képet.

A jubileumi szám növényvédelmi állattan részében Jermy és munkatársai a kémiai ökológia (*chemical ecology*), közelebbről a rovar-tápnövény kapcsolatáról valamint a rovarok feromonjairól, és ezeknek az evolúcióban betöltött szerepéről, illetve a szelektív, környezetkímélő növényvédelmi vonatkozásairól ír átfogó, a szerző-kollektíva által az utóbbi évtizedekben megjelentetett legfontosabb cikkeit bibliográfiai módon feltüntető tanulmányt. További négy tanulmány taglalja a növényvédelmi állattan egy-egy aktuális kulcskérdése kutatásának jelenlegi eredményeit, helyzetét.

Azt, hogy kutatóink az egész társadalmat érintő, aktuális kérdések tudományos hátterét igyekeznek tisztázni, segítve ezzel a kialakítandó növényvédelmi stratégiát, ékesen bizonyítja Kozár Ferenc és Szentkirályi Ferenc tanulmánya (*Environmental Science and Technology in Hungary*, ed. I. Láng, Műszaki Kiadó, Budapest, 2005), amelyben rámutatnak, hogy a klímaváltozás milyen drámai hatással lehet a rovarvilágra, különös tekintettel a kártevő rovarokra, és ezért milyen stratégiákra kell felkészülnünk az ellenük való védekezéskor.

Az MTA NKI Növénykórtani Osztályának *Phytophthora*-csoportja az égervész okozó a *Phytophthora alni* fajhibridnek egy olyan új típusát azonosította molekuláris módszerekkel, amely a kórokozó három ismert alfaja közül kettőnek a genetikai kölcsönhatásával alakulhatott ki. Ezt az új típust a *P. alni* subsp. *alni* nukleáris markerei és a *P. alni* subsp. *uniformis* mitokondriális markerei jellemzik. Mindez arra utal, hogy ezen fajhibridek evolúciója nem lezárt folyamat.

5.12.6. KÜLFÖLDI MEGHÍVOTTAK ÉS A KÜLFÖLDI VENDÉGEK LÁTOGATÁSÁNAK EREDMÉNYEI

Bizottságunk testületileg nem hívott meg külföldi vendéget, de tagjaink, ill. a tagjaink által vezetett kutatási egységek élénk nemzetközi tudományos kapcsolatokat ápoltak 2006-ban is.

5.12.7. KÜLFÖLDI TANULMÁNYUTAK

Bizottságunk tagjai, ill. az általuk vezetett kutatási egységek munkatársai 2006-ban is a világ számos vezető laboratóriumában jártak, ahol a projektjeiknek megfelelően végeztek közös kutatómunkát, illetve tartottak előadást konferenciákon. A továbbiakban azonban csupán a konferencia-szervező munkásságra térünk ki.

Balázs Ervin akadémikus James Schepers professzorral (University of Nebraska, Lincoln) közösen OECD Workshop-ot szervezett “Mycotoxins from the Field to the Table” címmel Omaha-ban (Nebraska, USA), 2006. nov. 29.–dec. 1. között, amelyen Hornok László akadémikus “Organization and function of mating type genes in toxigenic *Fusarium* species” címmel tartott előadást.

Fónagy Adrien és Szócs Gábor tudományos főmunkatársak (MTA Növényvédelmi Kutatóintézete) a "8th European Congress of Entomology" (2006. szeptember 17–22, Izmir, Törökország) keretében az "Insect Pheromones" c. szimpóziumot szervezték, ahol Szócs Gábor "Pheromone studies of Lepidoptera: How can results support other branches of entomology" címmel tartott előadást.

5.12.8. ÚJ TUDOMÁNYOS KÖNYVEK

Kozár, F., Szentkirályi, F.: Some effects of climate change on insects in Hungary. p. 208–216. In: Ed. I. Láng, Environmental Science and Technology in Hungary, Műszaki Kiadó, Budapest, (CD)

5.12.9. KITÜNTETÉSEK, ELISMERÉSEK

- Hornok László akadémikus Ipolyi Arnold díjban részesült (OTKA).
- Érsek Tibort, az MTA Doktorát a Plant Protection Science folyóirat (Csehország) szerkesztőbizottságába választották.

5.12.10. KAPCSOLATOK KÜLFÖLDI KUTATÁSI, OKTATÁSI INTÉZMÉNYEKKEL

Bizottságunk tagjai a világ nagyszámú külföldi kutatási és oktatási intézményével tartanak kapcsolatot. Pusztán illusztrációképpen említjük meg a következőket: Institute of Ecology, Lund University (Svédország), Division of Chemical Ecology, Swedish Agricultural University, (Svédország), Department of Organic Chemistry, University of Hamburg (Németország), Institute of Organic Chemistry, Technical University of Braunschweig, (Németország), Institute of Zoology, Bulgarian Academy of Sciences (Bulgária).

5.12.11. A BIZOTTSÁG TUDOMÁNYTERÜLETÉT ÉRINTŐ ÁTFOGÓ TÁVLATI CÉLKITŰZÉSEK

Bizottságunk szíven viseli a tudományterületéhez tartozó kutató és felsőoktatási helyek sorsának alakulását, az azokban folyó kutató, fejlesztő és oktató munka magas színvonalon tartását és továbbfejlesztését. Stratégiánk alappillére, hogy a nemzetközi szinten versenyképes új, tudományos eredmények elérése a fő feladatunk. Ilyen eredmények merész, a tudományos siker elérésének érdekében igazi kutatói kockázatot felvállaló, általában interdiszciplináris együttműködések keretében művelt projektek során remélhető. A témaválasztásnál az új, társadalmilag fontos igények figyelembevételét előtérbe kell helyezni, így pl. a fenntartható mezőgazdaság, a fejlettebb technológiával előállított piacépes mezőgazdasági termékek, az élelmiszerbiztonság, a táj- és környezetvédelem, a vidékfejlesztés, a biodiverzitás szempontjait. Különösen

fogékonyaknak kell lennünk az új kihívásokra: pl. klímaváltozás növényvédelmi vonatkozásaira, urbán ökoszisztéma, stb. A stratégia megvalósítására a kutatóhálózatunk felkészült. Nagyszabású, új, átfogó sikerek azonban csak megfelelő finanszírozás, valamint a kutatási biztonság, az infrastruktúra, a korszerű műszerpark, továbbá az informatikai hálózat folyamatos fenntartása és fejlesztése esetében várható.

5.12.12. EGYEBEK (JÖVŐBENI TERVEK)

Az előkészületek szervezeten és nagy intenzitással folynak a 17. Keszthelyi Növényvédelmi Fórum, valamint a 53. Növényvédelmi Tudományos Napok méltó, szakmailag magas színvonalú megrendezésére.

5.13. TALAJTANI ÉS AGROKÉMIAI BIZOTTSÁG

Az MTA Talajtani és Agrokémiai Bizottsága (TAB) a talajtan–agrokémia–talajbiológia–agroökológia szakterület legmagasabb szintű tudományos testülete. Felelős a tudományterület korszerű koncepcióinak kidolgozásáért, fő kutatási irányainak kijelöléséért; ajánlásokat dolgoz ki ezek prioritásaira vonatkozóan; szakmai fórumot nyújt vagy szervez a szakterület tudományos problémáinak megvitatására, eredményeinek bemutatására.

Tevékenységük abból az alaptételből indult ki, hogy az **emberi élet minőségének** három alap-jellemzője (megfelelő mennyiségű és minőségű egészséges élelmiszer; jó minőségű víz; kellemes környezet) egyaránt szorosan kapcsolódik az ésszerű és **fenntartható földhasználathoz**. A termőföld megbecsülése, ésszerű és fenntartható használata, megóvása az életminőség javításának egyik feltétele, ami össz-társadalmi érdek. A társadalom egyre inkább használja (ki) a **talaj sokoldalú funkcióit**. Gyakran nem kellő körültekintéssel és a fenntarthatóság szemléletét érvényesítve, hanem környezeti/gazdasági/társadalmi károkat/konfliktusokat okozva. Megállapítottuk, hogy Magyarország viszonylag kedvező **agroökológiai adottságokkal** rendelkezik, de ezek a kedvező adottságok igen nagy tér- és időbeni változatosságot mutatnak, szeszélyesek, szélsőségekre hajlamosak, érzékenyen reagálnak természeti okok miatti vagy emberi tevékenységből adódó stressz-hatásokra., amelyek – amint ezt az utóbbi évek egyértelműen bizonyították – egyre gyakoribbak, tartósabbak, erősebbek. A legnagyobb veszélyt kétségtelenül a **szélsőséges vízháztartási helyzetek** (árvíz, belvíz, túlnedvesedés, illetve aszály, gyakran ugyanabban az esztendőben, ugyanazon a területen), **talajdegradációs folyamatok** (víz- és/vagy szél okozta talajerózió, savanyodás, sófelhalmozódás/szikesedés, talajszerkezet leromlása/tömörödés, biológiai degradáció, talajszennyez(őd)és) és az **elemek** (növényi tápanyagok, káros szennyező anyagok) **biogeokémiai anyagforgalmának kedvezőtlen irányú változása** jelenti. Ezek szabályozása ezért a korszerű talajtan legfontosabb feladata.

A TAB részt vállalt a kor új kihívásainak megfelelő, szükségszerű paradigma-váltás feladatainak kijelölésében, amelyek közül négy külön is kiemelésre érdemes:

- a talaj sokoldalú funkcióképességének biztosítása;
- a talajban végbemenő anyag- és energiaforgalmi folyamatok megismerése, befolyásoló tényezőinek és ezek hatásmechanizmusának megfogalmazása, tisztázása és kvantifikálása, azok megfelelő szabályozása érdekében;
- a korszerű talajtani, ill. termőhelyi adatbázisok és monitoring rendszerek kidolgozása, működtetése, sokoldalú és széleskörű gyakorlati hasznosítása;
- a fenntartható fejlődést biztosító korszerű talajhasználat, a termőhely-specifikus növénytermesztés tudományos megalapozása.

5.13.1.BIZOTTSÁGI ÜLÉSEK

5.13.1.1.2006. február 27.

- a) Részletesen megvitattuk az MTA doktora cím megszerzésének kritérium-rendszerét. Teljes mértékben egyetértettünk azzal, hogy a cím elérésének kritériumait pontosítani, konkretizálni, szigorítani és következetesen érvényesíteni szükséges. Alapos szakmai vitát követően fogalmaztuk meg, illetve az új elvárásoknak megfelelően aktualizáltuk, korszerűsítettük szakterületünk, a talajtani-agrokémia-talajmikrobiológia-agroökológia kritériumait. Kihangsúlyoztuk, hogy az elbírálásnak csak **egyik** – kétségtelenül legfontosabb – szempontja a hazai és nemzetközi publikációs tevékenység, amelyet a hazai és nemzetközi tudományos (el)ismertség, az iskolateremtő egyéniség, valamint az oktatási-nevelési-ismeretterjesztési tevékenység értékelése kell hogy kiegészítsen.
- b) Megvitattuk és elfogadtuk a TAB 2006. évi munkaprogramját, amelynek középpontjába egyrészt az induló stratégiai programok szakterületünkre eső részében történő aktív, de kritikus közreműködést, a tudományterület presztizsének – fontosságának megfelelő – megerősítését; valamint a Nemzetközi Talajtani Unió 18. Kongresszusán történő megfelelő magyar szereplés elősegítését helyeztük. Ez utóbbit célozta az Agrokémia és Talajtan című folyóirat kongresszusra készülő angol nyelvű különszámának bizottsági megerősítése is.

5.13.1.2. 2006. április 25.

- a) Jóváhagytuk és elfogadtuk a TAB MTA Doktora cím elnyerésére benyújtott pályázatainak kritérium-rendszerét.
- b) A szakterületünkön benyújtott két doktori pályázatot véleményeztünk:
 - **M. Nagy Noémi** pályázatának („Mikrokationok és környezetszennyező ionok megkötődése talajokon és agyagásványokon”) referálására Győri Zoltánt és Máté Ferencet kértük fel. Előterjesztésük és az azt követő vita alapján a Bizottság a pályázatot 95,2%-os támogatással továbbította az MTA Agrártudományok Osztálya felé további procedúrára. Az Osztály 78%-os, az MTA Doktori Tanácsa pedig egyhangú szavazással adott engedélyt az értekezés nyilvános vitán történő megvédésére.
 - **Simon László** pályázatának („Toxikus elemek akkumulációja, fitoindikációja és fitoremediációja a talaj–növény rendszerben”) referálására Kádár Imrét és Lehoczky Évát kértük fel. Előterjesztésük és az azt követő vita alapján a Bizottság a pályázatot 97%-os támogatással továbbította az Agrártudományok Osztálya felé további procedúrára. Az Osztály 82%-os, az MTA Doktori Tanácsa pedig egyhangú szavazással adott engedélyt az értekezés nyilvános vitán történő megvédésére.
- c) Rövid beszámolókat hallgattunk meg a tudományterület nemzetközi, elsősorban európai projektjeiben (ENVASSO, SPADE, Monitoring, Talajvédelmi Straté-

gia) történő részvételünkről, azok eddigi és várható eredményeiről; valamint az IUSS 18. Kongresszusán (Philadelphia, USA) tervezett részvételünk és tevékenységünk előkészítéséről. Bemutatásra került a készülő Agrokémia és Talajtan angol nyelvű számának tartalomjegyzéke is.

5.13.2. RENDEZVÉNYEK

- a) Az MTA Növénytermesztési, valamint Növényvédelmi Bizottságával közösen 2006. március 6–11-ig került megrendezésre az V. Alpok-Adria Tudományos Értekezlet, a horvátországi Opatijában. A rendezvény témája a különböző elemek táplálékláncban játszott szerepe volt. A tudományos ülésszakok öt témakörben kerültek megrendezésre, ahol részben szóbeli előadásként, részben poszterként több mint 200 anyag került bemutatásra:
- Biogeokémiai ciklusok a bioszférában (28)
 - Elemek szerepe a talaj anyagforgalmában (64)
 - Elemek szerepe a növényélettani folyamatokban (91)
 - Az elemek takarmányozási és állattenyésztési vonatkozásai (10)
 - Az elemek táplálkozási és egészségügyi vonatkozásai (20)

A rendezvény anyaga az ülés előtt igényesen összeállított, kétkötetes, 855 oldalas, gyűjteményes kötetben nyomtatásban is megjelent, mégpedig a Cereal Research Communications folyóirat supplementumaként, valamennyi elhangzott előadás és bemutatott poszter teljes anyagával.

Az ülésen Magyarországot több mint 100 fős delegáció képviselte. A tudományos ülésszakot szakmai kirándulások, valamint turisztikai programok egészítették ki, amelynek során a résztvevők meglátogatták az Isztriai-félsziget néhány nevezetességét, látogatást tettek a Porec-i Szőlészeti és Borászati Kutatóintézetben; két nemzeti parkban, valamint Cres-szigete.

- b) A Nemzetközi Talajtani Unió (International Union of Soil Sciences, IUSS) 18. Talajtani Világkongresszusa 2006. július 9. és 15. között került megrendezésre Philadelphiában, az Egyesült Államokban. Erre több mint 2000 résztvevő érkezett 105 országból, Magyarországról 13-an jöttek, előadásokat tartottak és posztereket mutattak be. (A továbbiakat a 8.2. fejezet tartalmazza.)
- c) 2006. augusztus 23–25-én Sopron adott helyet a Magyar Agrártudományi Egyesület Talajtani Társasága, a Magyar Tudományos Akadémia Talajtani és Agrokémiai Bizottsága, valamint a Nyugat-Magyarországi Egyetem (NyME) Erdőmérnöki Kara által rendezett Talajtani Vándorgyűlésnek. A vándorgyűlésen közel száz hazai talajtanos vett részt, a gyakorlat, a kutatás és az oktatás területéről.

A program Faragó Sándor, a NyME rektora és Michéli Erika a MAE Talajtani Társaság elnöke köszöntői után plenáris üléssel kezdődött, amelynek keretében Németh Tamás az MTA Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézetének igazgatója vázolta fel a hazai talajtani kutatás és a kutatóintézetek helyzetét, érzelmeiket sem nélkülöző előadásá-

ban. Pálmai Ottó, a Fejér megyei Növény- és Talajvédelmi Szolgálat igazgatója, a gyakorlat és az ONTSz intézetek helyzetét mutatta be, majd Michéli Erika, a Szent István Egyetem professzora tartott előadást a talajtan oktatásának helyzetéről.

A plenáris ülés után szekcioulésekkel folytatódott a rendezvény. Az első témakör, amelyhez kapcsolódóan 12 előadás hangzott el, a földminősítés és talajmonitorozás volt. Az előadók nagy része a jelenleg „Földminőség, földértékelés és fenntartható földhasználat az európai adottságok között” címen folyó NKFP által támogatott kutatás eredményeiről számolt be. Az előadásokból jól kirajzolódottak a földértékelés megújításának lehetséges módjai. A mezőgazdaság különböző ágazatai (szántó, gyepek, erdő) együttesen keresnek mindegyik területen hasznosítható földértékelési módszert, amely elősegíti az egyes ágazatok közötti átjárást, illetve a gazdálkodás jobb megalapozását. A gyorsan változó külső körülmények (pl. szabályzók) között igen nagy szükség van a megfelelő információra épülő, döntésszolgáltatásra.

A résztvevők az első estét baráti találkozóval zárták, ahol bemutatásra került a Stefanovits Pál és Michéli Erika által szerkesztett, „A talajok jelentősége a 21. században” című könyv, amely a Magyarország az ezredfordulón című sorozatban jelent meg.

A vándorgyűlés második napján tartott „Talajosztályozás és térképezés” című szekcióban 10 előadás hangzott el. Ezek alapján kirajzolódott, hogy a térinformatika alkalmazása jelentősen átalakította a talajtérképezés módszereit és lehetőségeit, és nagyban elősegíti az egyes területek termőképességének értékelését. Az előadások egy része a talajosztályozás problémáival, ezen belül a nemzetközi osztályozás kérdéseivel és hazai alkalmazásának lehetőségeivel foglalkozott.

Az előadás előtt és közben lehetőség volt az előadóteremben kiállított negyven poszter megtekintésére, és az eredmények megvitatására.

A konferencia második napjának délutánján a résztvevők tanulmányútra indultak a Fertő-Hanság Nemzeti Park területére, ahol a táj szikes és láptalajaival ismerkedtünk. A kedvező időjárásnak és a tartós szárazságnak köszönhetően, mélyen sikerült feltárni mindkét talajszelvényt, amely nagyban megkönnyítette a talajfejlődési folyamatok megismerését. Az egyes talajprofilok értékelése nagy érdeklődést, és gyakran izgalmas szakmai vitát váltott ki.

A Vándorgyűlés harmadik napján a Soproni-hegyvidék gneisz és csillámpaláján, illetve löszbefúvásain kialakult jellegzetes barna erdőtalajok kerültek bemutatásra és megvitatásra. A kedvezőtlen időjárás ellenére a résztvevők nagy kitartással és figyelemmel kísérték az egyes szelvényeknél kialakult szakmai véleménycserét.

A Talajtani Vándorgyűlés szakmai anyagát tartalmazó kötet előreláthatólag márciusban jelenik meg.

- d) 2006. november 14-én, az MTA Mezőgazdasági Vízgazdálkodási Bizottságával közös rendezvényt szerveztünk a „Sivatagosodás Világnapja” alkalmából. Az ülésen Várallyay György az elsivatagosodás talajtani szempontjairól; Davor Romić, a Zágrábi Egyetem Mezőgazdasági Karának professzora, a horvátországi öntözésekről; Ligetvári Ferenc és Orlóczy István a sivatagosodás vízgazdálkodási vonatkozásairól; Szalai Sándor az ariditás és aszály meteorológiai indikátorairól tartott előadást. Az előadásokat Cselőtei László professzor meghívott

hozzászólása (az öntözés és mezőgazdasági vízgazdálkodás) révén kaptunk képet Magyarországról részvételéről a különböző sivatagosodással kapcsolatos nemzetközi projektekben, valamint Magyarországról sajátos „sivatagosodási” problémáiról (Duna–Tisza közti homokhátság stb.).

- e) 2006. december 5-én a MAE Talajtani Társaságával, a SZIE Mezőgazdaság- és Környezettudományi Karával együttes ülés keretében emlékeztünk meg a „**Talaj Világnapjáról**”. Az ülésen 5 előadás hangzott el, kihangsúlyozva a talaj vízgazdálkodásának sokoldalú szerepét és egyre fokozódó jelentőségét a biomassza-termelésben, illetve környezetvédelemben.

A TAB – fentiekén túlmenően – közreműködött számos további hazai tudományos rendezvény munkájában. Ilyen volt például az MTA Növénytermesztési Bizottságával, Mezőgazdasági Vízgazdálkodási Bizottságával, valamint a Veszprémi Egyetem Georgikon Mezőgazdaságtudományi Karral közösen megszervezett Láng Géza Emlékülés 2006. március 29-én; valamint a globális klímaváltozással foglalkozó VAHAVA Program több központi, illetve regionális értekezlete.

5.13.3. KÖZREMŰKÖDÉS AZ MTA DOKTORA CÍM ELNYERÉSÉBEN

A Bizottság megkülönböztetett figyelmet fordított a szakterület munkatársainak tudományos továbbképzésére és tudományos minősítésére. A tudományterületünkön működők közül többen szereztek PhD fokozatot különböző egyetemeken, különböző doktori iskolákban, s válhattak így a Magyar Tudományos Akadémia Köztestületének tagjává. A Bizottság köztestületi tagjainak létszáma jelenleg meghaladja a százat.

Jelentős és eredményes volt tevékenységünk az MTA Doktora cím megszerzésének segítése területén is. 2006-ban az MTA Doktora címet szereztek az alábbi tagjaink:

- Biró Borbála: „A környezeti állapot megőrzésének, indikálásának és helyreállításának mikrobiológiai eszközei a növény–talaj rendszerben” 2006. március 24. (A védéskor: 79%)
- Blaskó Lajos: „Talajromlási folyamatok és mérséklési lehetőségeik a Tiszántúl kötött talajain” 2006. május 22. (A védéskor: 92,6%)
- Tamás János: „A talaj és környezet térinformatikai értékelése az Alföldön” 2006. május 23. (A védéskor: 74,1%)
- Heltai György: „Elemenalanitika és speciációs analitika módszerek kifejlesztése és alkalmazása mezőgazdasági–környezetvédelmi célokra” 2006. november 28. (A védéskor: 89%)

A Bizottság előterjesztése alapján, az MTA Agrártudományok Osztályának és az MTA Doktori Tanácsának a jelölt habitusát pozitívan megítélő határozata szerint M. Nagy Noémi és Simon László engedélyt kaptak MTA Doktori értekezésük nyilvános vitán történő megvédésére.

A doktori cselekmények procedúrájában számos bizottsági tagunk vett részt, annak különböző fázisában: referálás a TAB ülésen, előterjesztés az Agrártudományok Osztálya számára, opponencia, bíráló bizottsági elnökség, illetve tagság.

5.13.4. A BIZOTTSÁG TÁRGYÉVI LEGFONTOSABB ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEI

Tudományos alapokat szolgáltatunk az EU-konform hazai és az Európai Talajvédelmi Stratégia; az Agrár-környezetvédelmi Program, valamint a területi vízgazdálkodás országos programjaihoz. Jelentős szerepet vállaltunk a talajkiszáradást fenyegető degradációs folyamatok és szennyezés folyamatainak tisztázásában, megelőzési és szabályozási lehetőségeinek feltárásában. Az elemek biogeokémiai ciklusának alaposabb megismerésével módszereket dolgoztunk ki a környezatkímélő növényi tápanyagellátás, ill. a talajszennyezés által okozott stresszhatások kvantifikálására és mérséklésére vonatkozóan. A talaj vízgazdálkodási tulajdonságainak, vízháztartásának és anyagforgalmának kvantitatív területi felmérésével a szélsőséges vízháztartási helyzetek (belvíz, árvíz, túlnedvesedés – aszály) csökkentéséhez nyújtottunk korszerű adatbázist. Kidolgoztuk a termőhely-specifikus precíziós növénytermesztés és a környezatkímélő fenntartható talajhasználat talajtani–agrokémiai alapjait. Folyamatosan korszerűsítjük a 12 éve működő Talajinformációs és Talajmonitoring Rendszert.

5.13.5. RÉSZVÉTEL NEMZETKÖZI RENDEZVÉNYEKEN

- Nemzetközi Talajtani Unió (IUSS) 18. Kongresszusa (Philadelphia, USA, 2006. július 2–15.). A Kongresszusra elkészítettük az Agrokémia és Talajtan című folyóirat angol nyelvű számát „Hungarian contributions to the 18th International Congress of Soil Science” címmel. A 304 oldalas kötetben megjelenő 31 tudományos cikk gondos tömörítvényben foglalta össze a magyar talajtani kutatások – nemzetközi érdeklődésre is számot tartható – legújabb eredményeit. A kötetnek a Kongresszuson egyértelmű sikere volt, az nagy érdeklődést váltott ki és jól szolgálta a magyar kutatási eredmények bemutatása mellett a nemzetközi kapcsolatépítést, ill. a jövőre vonatkozó együttes kutatások lehetőségeit. A Kongresszusra jelent meg a „Future of Soil Science” (A talajtan jövője) című könyv, amelyben Várallyay György és Dobos Endre írtak egy-egy fejezetet. Az ugyancsak terjesztésre kerülő WRB 2006 kiadványnak Michéli Erika volt egyik szerkesztője. A 13 magyar résztvevő több szekciót vezetett (Tóth Tibor „Combating global soil and land degradation. Salinisation/sodification and other forms of degradation in agricultural and native ecosystems”; Dobos Endre „Diffuse reflectance spectroscopy, soil sensing, remote sensing and image analysis”, Michéli Erika „Developments in the World Reference Base”), ill. tartott azokon nagy érdeklődéssel kísért előadást. A Kongresszuson Michéli Erikát a Talajosztályozási Szakosztály elnökhelyettesévé, Tóth Tibort a Szikes talajok Munkacsoport elnökhelyettesévé választották, Várallyay Györgyöt pedig megerősítették az IUSS Kitüntetések adományozó Bizottsági tagságában.
- Több bizottsági tag (Győri Zoltán, Kádár Imre, Németh Tamás, Simon László) vett részt, elnökölt, tartott előadást vagy mutatott be posztert a május 25–27-ig Budapesten megrendezett „International Symposium on Trace Elements in the

Food Chain” szimpóziumon a mikroelemek a víz-talaj–mikroba–növény–állat–ember tápláléklánc témakörben.

- Dobos Endre, Michéli Erika és Várallyay György előadóként s további magyar résztvevők hallgatóként vettek részt az ESB, ill. EC JRC 4. talajtani nyári iskolájának az olaszországi Isprában augusztus 28-tól szeptember 1-ig megtartott rendezvényén.
- Várallyay György képviselte a magyar szakember-társadalmat a Horvát Talajtani Társaság X. Jubileumi Kongresszusán (Sibenik, 2006. június 13–16.), valamint a Román Talajtani Társaság Jubileumi Kongresszusán (Cluj-Napoca, 2006. augusztus 20–24.).
- Loch Jakab több mint tíz éve vesz részt Magyarország képviseletében Közép- és Kelet-Európa országainak, valamint Németország és Ausztria agrokémikus szakembereinek konzultációs találkozásán. Ennek ülése 2006-ban május 16–21-ig került megrendezésre a szlovéniai Piránban. Ezen – egyebek mellett – döntés született arról is, hogy a következő tanácskozást 2007-ben Magyarország szervezi.
- Society for Ecological Restoration International (SERI) V. Európai Konferenciája Ökológiai Restauráció témakörben („Land use changes in Europe as a challenge for restoration”), Greifswald (Németország), 2006. 21–25.: Szili-Kovács Tibor
- „A rizoszféra környezetben lezajló növény–talaj kölcsönhatások tanulmányozása és modellezése” című COST 631. Program záróülése: Simon László.
- ISEG (Környezeti geokémia és egészség) konferencia, Peking: Győri Zoltán
- Több bizottsági tagunk vett részt és tartott előadást az MTA Gyepgazdálkodási Bizottságának kihelyezett ülésén Zágrábban (aug. 7–9.), valamint számos projekt (ENVISSO, SPADE, stb.) munkaértekezletein.

5.13.6. NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

A Bizottság részben a Magyar Tudományos Akadémia nemzetközi együttműködési egyezményei keretében, részben EU együttműködések keretében egyaránt eredményesen segítettek hazai tudományos eredményeink nemzetközi megismertetését és elismerését, valamint a szakterület korszerű nemzetközi fejlődési trendjeinek megismerését, lehetővé téve az azokba történő aktív, sőt kezdeményező bekapcsolódást. Szoros és hatékony kapcsolatot építettünk ki, folytattunk vagy erősítettünk – egyebek mellett – több nemzetközi tudományos szervezettel, így a Talajművelők Nemzetközi Társaságával (ISTRO), a Nemzetközi Műtrágyázási Világszövetséggel (CIEC), a Nemzetközi Öntözési és Drénezési Világszövetséggel (ICID), a Nemzetközi Természetvédelmi Szövetséggel (SCOPE), a Mezőgazdasági Mérnökök Világszövetségével (CIGR).

Bizottságunk tagjai részt vesznek különböző nemzetközi folyóiratok szerkesztőbizottságában (Tóth Tibor: Arid Land Research and Management; Várallyay György: Geoderma, Archives of Agronomy and Soil Science, International Agrophysics).

5.13.7. JELENTŐSEBB TUDOMÁNYOS KÖNYVEK

- Kovács G. J. és Csathó P. (Szerk.), 2005. A magyar mezőgazdaság elemforgalma 1901 és 2003 között – Agronómiai és környezetvédelmi tanulságok. MTA TAKI. Budapest.
- Debreczeni B.-né (Szerk.) Az Országos Műtrágyázási Tartamkísérletek (OMTK) kutatási eredményei (1967–2001).
- Loch J., Sipos P., Ungai D. (Szerk.: „A Műszer Központ 20 éve” c. kiadvány a DE ATC új Talaj- Növényanalitikai Laboratóriumának megnyitására.
- Láng I. és Csete L. által szerkesztett AGRO-21 Füzetek a VAHAVA Program keretében végzett tevékenység összefoglalására, amelyekben több a TAB szakterületét érintő közlemény is publikációra került.

5.13.8. KITÜNTETÉSEK, ELISMERÉSEK

- „Magyar Felsőoktatásért Emlékplakett”: Fekete József
- a Román Talajtani Társaság Murgoci Emlékérme: Várallyay György
- ESB Nyári Iskola elismerő oklevele: Dobos Endre, Michéli Erika, Várallyay György
- Debreceni Egyetemért Emlékérem: Loch Jakab
- Pécsi Akadémiai Bizottság „Tudományszervezési Díj”: Debreczeni Béláné
- Nyíregyházi Főiskola „Tudományért–Művészetért” Kitüntetése: Simon László

5.13.9. A BIZOTTSÁG TUDOMÁNYTERÜLETÉT ÉRINTŐ ÁTFOGÓ TÁVLATI CÉLKITÜZÉSEK

A társadalom egyre inkább, egyre erősebben és egyre sokoldalúbban használja (ki) a talaj sokoldalú funkcióit, céltudatosan vagy nem is tudva róla; körültekintően vagy kiszákmányolóan; a „**fenntarthatóság**” szemléletét érvényesítve, vagy azt részben vagy teljesen figyelmen kívül hagyva, esetleg súlyos környezeti/gazdasági/társadalmi károkat/konfliktusokat okozva. Hazánkban a **talajkészletek multifunkcionalitása** megkülönböztetett jelentőségű és ténylegesen az **életminőség** egyik legfontosabb tényezője.

Magyarország viszonylag **kedvező** agroökológiai adottságokkal rendelkezik **fenntartható biomassza-termelés** céljára de e kedvező adottságok igen nagy, gyakran kiszámíthatatlan, s így nehezen előrejelezhető tér- és időbeni változatosságot mutatnak; szeszélyesek; szélsőségekre hajlamosak; érzékenyen reagálnak természeti okok miatti, vagy emberi tevékenységből adódó stresszhatásokra.

A viszonylag kedvező agroökológiai adottságokat elsősorban az alábbi talajtani tényezők **veszélyeztetik**: talajdegradációs folyamatok; szélsőséges vízháztartási helyzetek; elemek (növényi tápanyagok, szennyező anyagok) kedvezőtlen biogekémiai körforgalma.

Ezek szabályozása a korszerű talajtan legfontosabb feladata.

A fenntartható fejlődés fő feladatai a talajhasználat területén:

1. A termőhelyi adottságok és a természeti kívánt növények termőhelyi igényeinek eddiginél sokkal jobb összehangolása:
 - jobb területi koordináció: az adott termőhelyi viszonyoknak megfelelő művelési ág és vetésszerkezet;
 - a természeti kívánt növények „alakítása” az adott termőhelyi viszonyokhoz („táj-fajták” nemesítése);
 - a termőhelyi adottságok megváltoztatása az adott növény (fajta) termőhelyi igényeinek megfelelő (agrotechnika melioráció).
2. A természeti viszonyoknak és a tájnak megfelelő méretű és alakú mezőgazdasági táblák rendszerének kialakítása megfelelő infrastruktúrával (út, fasor, vízelvezető árkok stb.) (tulajdonviszonyok rendezése, ésszerű területrendezés).
3. Talajdegradációs folyamatok (víz és szél okozta talajerózió, savanyodás, szikesedés, talajszerkezet-leromlás, biológiai degradáció) megelőzése, mérséklése.
4. A termesztési folyamat során keletkező szerves anyagok minél teljesebb visszacsatolása a természetes anyagforgalom körfolyamatába (recycling).
5. A talaj felszínére jutó víz talajba szivárgásának és talajban történő hasznos tározásának elősegítése, ezáltal a talaj (éghajlati okok miatt feltételezhetően egyre gyakoribbá váló) vízgazdálkodási szélsőségeinek (aszály-belvíz) mérséklése (vetésszerkezet, vetésforgó, talajművelés, mélylazítás, felszíni vízrendezés, öntözés).
6. A növény igényeihez, tápanyagfelvételi dinamikájához és a termőhelyi viszonyokhoz (időjárás, talajviszonyok) igazodó ésszerű tápanyagellátási rendszer (gazdaságosság, káros környezeti mellékhatások kiküszöbölése, mérséklése).
7. A talajszennyező(őd)és megelőzése, bizonyos tűrési korlátok között tartása.

Ez egy „fenntarthatóság-szemléletű” társadalmi tudat és össz-társadalmi morál kialakítását teszi szükségessé.

6. AZ OSZTÁLYKÖZI TUDOMÁNYOS BIZOTTSÁGOK ÜLÉSEI, HATÁROZATAI, ÁLLÁSFOGLALÁSAI, RENDEZVÉNYEI

6.1. AGRÁRTÖRTÉNETI ÉS FALUSZOCIOLÓGIAI BIZOTTSÁG

A bizottság vezetőségét és tagjait a 2005. évi Tájékoztató ismerteti

Albizottságok:

Agrárpolitika-történeti albizottság

Elnök: Cselőtei László r.t.

Társelnök: Halmai Péter DSc.

Agrártársadalom- és településtörténeti albizottság

Elnök: Novák László Ferenc DSc.

Termelés- és technológiatörténeti albizottság

Elnök: Balla László DSc

Társelnökök: Gere Tibor DSc, Csoma Zsigmond DSc

Erdészettörténeti albizottság

Elnök: Oroszi Sándor DSc

Összehasonlító-történeti albizottság

Elnök: Hoffmann Tamás CSc

Az Agrártörténeti Szemle főszerkesztője:

Orosz István, az MTA rendes tagja

6.1.1. BIZOTTSÁGI ÜLÉSEK

6.1.1.1. 2006. március 31

*Helyszín: az Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ
(Budapest, I., Attila út 93.)*

Napirend

1. Tájékoztató az MTA Osztályüléséről és az idei munkatervről

Előadó: a Bizottság elnöke, titkára

2. Falvaink szociológiai-demográfiai helyzete alakulásának néhány kérdése

Előadó: Tóth Pál Péter, a Bizottság alelnöke

3. Az OMgKDK bemutatása

Vezeti: Gulácsiné Pápay Erika főigazgató

Fontosabb megállapítások, bejelentések:

A Bizottság döntést hozott arról, hogy az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulója alkalmából agrártörténeti konferencia megrendezésére és tanulmánykötet megjelentetésére pályázatot nyújt be az MTA Történettudományi Bizottsága által megbízott albizottsághoz. A tervezett konferencia a magyar agrártársadalom 1950–1960-as évekbeli helyzetét, és az agrárium állapotát mutatja be. Azokat a mozzanatokat kiemelve, amelyek a vidéki társadalomban felhalmozódott feszültségeket elemzik. A konferencia ki kíván térni arra is, hogy az 1956-ban megnyilvánult falusi elégedetlenség hogyan járult hozzá a következő évtizedek új szellemiségű agrárpolitikájához.

6.1.1.2. 2006. június 16

Helyszín: Agrárgazdasági Kutató Intézet
(Budapest, IX., Zsil. u. 3-5.)

Napirend

1. Tájékoztatók az intézmények kutatási programjairól
 - Udovecz Gábor főigazgató AKI
 - Fehér György főigazgató MMgM
2. Konferencia-terv 1956-ról, valamint Lippay János születésének 400. évfordulójáról.
 - Estók János
 - Csoma Zsigmond (MMgM)
3. Különfélék

Fontosabb megállapítások, bejelentések:

Romány Pál elnök napirend előtti felszólalásában tájékoztatta a Bizottság tagjait, dr. Szabó Lórándnak, az MTA Agrártörténeti és Faluszociológiai Bizottsága volt tagjának, titkárának, a Magyar Mezőgazdasági Múzeum főigazgatójának váratlan elhunytáról, s végakarataról. A Bizottság felállással adózott elhunyt tagja emlékének. Az Elnök fölhívta a Bizottság figyelmét, hogy 50 éve alakult meg *Kosáry Domokos és Lázár L. Vilmos* szervezésében az Agrártörténeti Munkabizottság a GATE Könyvtárában és elindította az Agrártörténeti Szemle kiadásának előkészítését. Kosáry akadémikust az alkalomból levélben köszönti a Bizottság.

ad 1. *Udovecz Gábor* főigazgató tájékoztatta a Bizottságot az Intézet munkájáról, amelynek központi feladatai közé tartozik az agráriumot érintő információknak és statisztikai adatoknak a gyűjtése, illetve az Európai Unió által igényelt statisztikai figyelőrendszer működtetése. A főigazgató az Intézet munkájából a modellezés, az ag-

rárvidék-fejlesztés, illetve a földbirtok-politika témájával kapcsolatos elemző- és tanulmánykészítő munkát emelte ki. Mindemellett hangsúlyozta az agrárpolitikai és az agrárökonómiai kutatások fontosságát, illetve az agrártermelés és az agrárkörnyezet-gazdálkodás összekapcsolódásának a fontosságát.

Hozzászólások:

Cselőtei László vitaülést javasolt a kisüzem-nagyüzem problematikájának tudományos igényű, a tényekre koncentrááló vizsgálatára.

Elek Sándor fölhívta a Bizottság tagjainak figyelmét arra, hogy a nyugat-európai országokkal való összehasonlítás esetén tekintettel kell lenni arra, hogy bár a magyarországi földbirtok elaprózódott ugyan, de a földhasználat vonatkozásában esetenként koncentráltabb, mint Nyugat-Európában.

Balla László szükségesnek tartaná, hogy üzemméret, illetve termelési modell felállításával tisztázni lehet, hogy a kisüzem, illetve a nagyüzem közül melyik a gazdaságosabb. Természetesen a tájankénti különbségeket és a termelési profilt is.

ad 2. *Fehér György* a Magyar Mezőgazdasági Múzeum kutatási programjáról, s a múzeum helyzetéről általános tájékoztatást adott. Hangsúlyozta, hogy a múzeum mai épületegyüttese 2007-ben ünnepli centenáriumát, amely jubileumi alkalomra tudományos kiadványokkal és konferenciával készülnek. Ekkorra tervezik megjelentetni a Múzeumi Közlemények tematikus számát is. A múzeum folyamatosan megjelenteti a nemzetközi bibliográfiát, és újra indította a Mezőgazdaságtörténeti Tanulmányokat. A múzeum tervbe vette, hogy intézeti funkcióval bővíti tevékenységi körét. Kiemelte a múzeum értékközvetítő szerepét és beszámolt arról az elképzelésről, hogy 2007-ben Birtokpolitikai elképzelések Magyarországon címmel történeti áttekintést is tartalmazó tudományos konferenciát szerveznek, amelynek egyik szekciója a rendszerváltozás, illetve a mai helyzet kérdéskörére is kitérne.

Szekeres Béla, az FVM főtanácsosa kiemelte, hogy a szakminisztérium két országos kulturális intézménnyel bír, a könyvtárral, illetve a múzeummal, amelyek a jövő szempontjából is nagy fontossággal bírnak. A tárcának ezen intézményekre és az agrárszakképzési intézményekre is hangsúlyos figyelmet kell fordítani.

Tóth Pál Péter a Magyar Mezőgazdasági Múzeum nemzeti funkciót betöltő szerepéről beszélt, amely a tudományos kutatás szakmai bázisát jelentheti. Lényegesnek tartotta a rendszeres gyűjtés feltételeinek megteremtését, ami ki kell hogy terjedjen egy tipikus parasztsalád dokumentumaira is.

Kaposi Zoltán az elektronikus megjelenés lehetőségét említette ami, a papíralapú publikálással egyenrangú a mai tudományos világban. Az alternatív energiák hasznosításával összefüggésben tett említést arról, hogy a vállalatok által finanszírozott projekteken folyó munka történeti kutatásokra is lehetőséget ad.

ad 3. *Estók János* beszámolt a szeptember 11-re tervezett, az 1956-os forradalom és szabadságharc jubileuma alkalmából rendezendő tudományos konferencia előkészületeiről. Ismerteti a konferenciára fölkért előadók névsorát és az általuk bemutatásra kerülő témákat.

Csoma Zsigmond tájékoztatja a Bizottság tagjait a Magyar Tudomány Napja alkalmából tervezett Lippay János konferencia előkészületeiről. Ismerteti a konferenciába bekapcsolódó intézmények, egyetemek, kutatási intézetek körét, illetve a felkért előadók nevét.

ad 4. A különfélék keretében Balla László tájékoztatta a Bizottságot azokról a publikációkról és megbeszélésekről, amelyek az utóbbi időben a Genetikailag Módosított Szervezetekkel (GMO) kapcsolatban a hazai és a nemzetközi tudományos és szakmai fórumokon zajlottak. A beszámolót követő vitában elhangzottakról a Bizottság tájékoztató levéllel fordul az Osztály elnökéhez.

A Bizottság – elnöki javaslatra – elfogadta

- a. egy munkabizottság megszervezését a *falvak helyzetének* értékelésére. Vezetésére Tóth Pál Péter alelnököt kérte fel azzal, hogy a következő ülésre a munkaprogramot terjessze be.
- b. aggodalmát fejezte ki a Bizottság az *agrártörténeti források*, dokumentumok megőrzésével kapcsolatban. Ismételten fordul a Bizottság elnöke az ÁPVRt. elnökéhez a IV. Osztály elnökéhez, hogy kellő intézkedéseket kezdeményezzenek.
- c. indokolt, hogy *Agrártörténeti Füzetek* munkacímmel sorozat készüljön az *egyetemi kutatások* stb. „kanalizálását” követően. A Bizottság Fehér György főigazgatót kéri fel a szükséges előkészületek koordinálására, elvégzésére.
- d. A Bizottság köszöntötte – távollétében – Hoffmann Tamás főigazgatót 75. születésnapján. Romány Pál méltatta több évtizedes bizottsági, titkári, szerkesztői munkáját, kutatási és publikációs eredményeit, a Néprajzi Múzeum vezetésében végzett munkáját. Hoffmann Tamást levélben is köszönti a Bizottság.

6.1.1.3. 2006. november 17.

Helyszín: MTA III. emelet Kupolaterme

A Tudomány Napja rendezvénysorozat keretében az MTA Agrártudományok Osztálya Agrár-közgazdasági Bizottsága és a Bizottság vitaülést tartott. A vitaülés előadója Csáki Csaba akadémikus *Prioritások a világ agrártermelésében* címmel tartott vitaindító előadást. Ez alkalommal került sor a Takács Imre-díj átadására, amelyet Novák László Ferenc kapott.

6.1.2. RENDEZVÉNYEK

1956 és a magyar agrártársadalom címmel megrendezett konferencia

A rendezvényt a Magyar Köztársaság Nemzeti Emlékezet Programja támogatta.

Az MTA Agrártörténeti és Faluszociológiai Bizottsága és a Magyar Mezőgazdasági Múzeum a Budapesti Corvinus Egyetem, az Eötvös Loránd Tudományegyetem, a Kaposvári Egyetem, a Szent István Egyetem, a Nagy Imre Ház és az Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltára közreműködésével tudományos konferenciát rendezett az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc 50. évfordulója alkalmából 2006.

szeptember 11-én a Magyar Mezőgazdasági Múzeum konferenciatermében. Konferenciaszervező: Estók János.

Az 1956 és a magyar agrártársadalom címmel megrendezett konferencia elnöki tisztét Romány Pál és Orosz István látta el. A fölkért előadók húsz-húsz percben tartották meg előadásukat. (Szakács Sándor kórházi kezelése miatt személyesen nem tudta megtartani előadását. Előadásának írott anyagát eljuttatta a szervezőkhöz.) A megvalósult program: Bevezető: Romány Pál; előadások: Pölöskei Ferenc: Agrárpolitikai elképzelések a 20. század első felében; Sipos József: Agrárkutató az emigrációban; Baráth Magdolna: Gerő Ernő és Nagy Imre vitája 1947–1949; Varga Zsuzsanna: Paraszti követelések 1956-ban; Sipos Levente: Fehér Lajos tevékenysége 1956–1958-ban; Romány Pál: A „Nagy Imre-tanszék” és utóélete; Varga Gyula: Mezőgazdaságunk nemzetgazdasági szerepváltozásai; zárzó: Orosz István.

Az előadások után hozzászólások hangzottak el. A konferencián mintegy 120 fő, köztük több egyetem hallgatói voltak jelen. A konferenciát a résztvevők számára rendezett fogadás követte.

Lippay János (1606–1666) és kora c. konferencia

2006. november 10.

Kertészettörténeti, kertművészet-történeti, történeti-néprajzi, egyháztörténeti interdiszciplináris konferencia Lippay János jezsuita természettudós születésének 400. évfordulóján a Magyar Mezőgazdasági Múzeum konferenciatermében (barokk épület). Konferenciaszervező: Csoma Zsigmond.

Fenti Konferencia a Károli Gáspár Református Egyetem Gazdaság- és Művelődéstörténeti Tanszéke és a Budapesti Corvinus Egyetem Kertművészeti Tanszéke szervezésében, valamint az MTA Agrártörténeti és Faluszociológiai Bizottsága, az MTA Kertészeti Bizottsága, a Magyar Mezőgazdasági Múzeum, a Magyar Néprajzi Társaság Anyagi Kultúra Szakosztálya és a Centrál-Európa Alapítvány társszervezésében került megrendezésre.

***Az 1956 és a magyar agrártársadalom* című tanulmánykötet**

A mű megjelenését a Magyar Köztársaság Nemzeti Emlékezet Programja támogatta.

Az MTA Agrártörténeti és Faluszociológiai Bizottsága és a Magyar Mezőgazdasági Múzeum által 2006 szeptemberében rendezett tudományos konferencián elhangzott előadások bővített, jegyzetelt változatát függelékkel kiegészítve tanulmánykötetbe rendezve a Magyar Mezőgazdasági Múzeum adta ki. A kötetet Estók János szerkesztette.

Az 1956 és a magyar agrártársadalom című kötetben szereplő írások: Bevezető: Fehér György: A magyar mezőgazdaság történetének rövid áttekintése 1848–1956; tanulmányok: Pölöskei Ferenc: Agrárpolitikai elképzelések a 20. század első felében; Sipos József: Agrárkutató az emigrációban; Szakács Sándor: Az ötvenes évek agrárpolitikája – különös tekintettel a „kulákkérdésre”; Baráth Magdolna: Gerő Ernő és Nagy Imre vitája 1947–1949; Varga Zsuzsanna: Paraszti követelések 1956-ban; Sipos Levente: Fehér Lajos tevékenysége 1956–1958-ban; Romány Pál: A „Nagy Imre-tan-

szék” és utóélete; Varga Gyula: Mezőgazdaságunk nemzetgazdasági szerepváltozásai; zárszó: Orosz István. A kötet függelékében a témához kapcsolódó dokumentumok és archív fotók találhatóak.

6.1.3. ÚJ TUDOMÁNYOS KÖNYVEK

1956 és a magyar agrártársadalom. Szerk. Estók János. Magyar Mezőgazdasági Múzeum. Bp. 2006.

Agrártörténet – agrárpolitika. Tanulmányok Szuhay Miklós emeritus professzor tiszteletére. Gazdaság- és társadalomtörténeti kötetek 4. Szerk. Buza János, Estók János, Szávai Ferenc, Varga Zsuzsanna. Budapesti Corvinus Egyetem. Bp. 2006. 1–508. p.

Bevándorlás Magyarországra Szerk. vál. és a bevezető tanulmányt írta Tóth Pál Péter. Bp. Lucidus Kiadó, Kisebbségkutatás könyvek. 2006. 328 p.

Csoma Zsigmond: *Bortörténeti Breviárium.* Agroinform Kiadó. Bp. 2006. 230. p.

Fenntartható mezőgazdaság közgazdaságtana – Szemle. Szerk. Szűcs István–Zsarnóczai J. Sándor- Trs. Tudományos Könyvsorozat. (Economics of Sustainable Agriculture-Review. Scientific Books). Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar, Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskola. Gödöllő, 2006. 158. p.

Gere Tibor: *Gazdasági állatok viselkedése VI. Baromfi viselkedése.* Bp. Szaktudás Kiadóház. 2006.

Kaposi Zoltán: Kanizsa önkormányzatának működése a 18. században. 13–57. p.; Kanizsa történeti helyrajza (1690–1849) 57–113. p.; Kanizsa mezőgazdasága a feudális utolsó időszakában (1690–1849) 151–197. p. Kanizsa kereskedelmének története (1690–1849) 241–293. p. In: *Nagykanizsa. Városi monográfia II.* (Szerk. Lendvai Anna és Rózsa Miklós) Nagykanizsa, 2006.

Kaposi Zoltán: *Pécs gazdasági fejlődése 1867-2000.* Pécs, 2006. 326. p.

Nagy Frigyes: *Tudnivalók az Európai Unióról fiatal gazdáknak.* Agrár-univ Bt. 2006.

Novák László Ferenc: *Pest-Pilis-Solt vármegye népe a XVIII. században.* Archivum Musei de János Arany nominati III. Nagykovács. 540. p.

Tóth Pál Péter: A XXI. század népesedési kilátásai. In: *Helyzetek és lehetőségek.* Szerk.: Ördög Szilveszter Kossuth Kiadó, 2006. p. 178-195.

Varga Zsuzsanna (társszerzőként): *Krónika 1956.* (Főszerk. Izsák Lajos) Bp. Kossuth Kiadó. Tekintet Alapítvány, 2006. 166–216.

Varga Zsuzsanna (társszerzőként): *Fejezetek az új- és jelenkori magyar történelemből.* (Szerk. Gergely Jenő) Bp. L' Harmattan Kiadó 1 ELTE Történelemtudományok Doktori Iskola, 2006. 259–335.

6.1.4. KITÜNTETÉSEK, EGYÉB ELISMERÉSEK

Novák László Ferenc: Takács Imre-díj

6.2. ÁLLATKÍSÉRLETI BIZOTTSÁG

Az Európai Unió az állatkísérletek végzését szakmai ismeretek elsajátításához és engedélyhez köti, ezért az ÁKTB 2006.-ban tartott ülésein, az állatkísérletekkel foglalkozók képzésének ügyét, egységesítésének lehetőségeit tárgyalta.

A 4 orvosi karon, és az állatorvosi karon folyó képzésekről szóló beszámolók alapján részletesen megvitatta az ügyet, mely felöleli az állatkísérletek minden fontos kérdését. Több előzetes összeállítás bírálata, kiegészítése után a követelményrendszert egységes alakba öntötte. Ezt a végleges – az egyes egyetemi karok képviselői által – jóváhagyott anyagot kiküldte az érdekelteknek azzal a kéréssel, hogy azt honlapjukon és intézményeik tájékoztatóiban ismertessék. Az ajánlás rövidesen (2007. február) megjelenik a Magyar Tudományban és remény szerint az Akaprint engedélyével az Orvosi Hetilapban és a Magyar Állatorvosok Lapjában is. Az ajánlás célja így megvalósul, mert lehetővé válik az állatkísérletekkel foglalkozók ismereteinek országos egységesítése.

A fiatal kutatók, a doktori iskolák, tudományos diákkörök hallgatói az ilyen irányú képzést megszerezhetik, mely egyben engedélyként is szolgál állatkísérletek végzésére. Az ajánlás beiktatva az egyes felsőfokú oktatási intézmények Ph.D oktatási tervébe, hivatalosan elfogadottá válik.

Az „ajánlást„ az FVM keretében működő Állatvédelmi Tanácsadó testület, illetve annak Állatkísérletes Etikai Tanácsa (ATET) is magáévá tette és minden állatkísérletekkel foglalkozó intézmény részére eljuttatja. Így sikerül eleget tenni az EU előírásoknak.

Bizottság több tagja változatlanul tevékenyen részt vesz az ATET munkájában. A Bizottság elnöke az ATET egyik ülésén tájékoztatást adott az ÁKTB eddigi tevékenységéről.

A Bizottság tagjai (Anderlik Piroska, Furka István, Fekete Sándor, Boros Mihály, Röth Erzsébet – Lantos János) az ajánlás szellemében folytatják az egyetemeken, az állatkísérleti képzést.

A Bizottság elnöke rendszeres előadója a Semmelweis Egyetem Anderlich Piroska által szervezett állatkísérleti tanfolyamának. Selye János, – az egyik legnagyobb állatkísérleti tudós – születésének 100 éves évfordulója alkalmából a Bizottság elnöke előadást tartott a révkomáromi Selye János Egyetemen, mellyel a szlovákiai rádióadások is foglalkoztak. A hazai Kossuth Rádió is közölt beszélgetést az ÁKTB elnökével, Selye János állatkísérletes tevékenységéről.

Mindezek erősítik az ÁKTB-nek az állatkísérletekkel kapcsolatos 2005.-ben kiadott állásfoglalásában foglaltakat, melyek szerint az állatkísérletek napjainkban is indokoltak és pótolhatatlanok.

Az ÁKTB 2006.-ban egy eddig országosan megoldatlan és az EU előírásai miatt egyre égetőbbé váló kérdést tudott elfogadhatóan rendezni, így tevékenysége hasznos volt és további működésére szükség van.

6.3. BIOMETRIAI-BIOMATEMATIKAI BIZOTTSÁG

6.3.1. BIZOTTSÁGI ÜLÉSEK

6.3.1.1. 2006. június 15.

Napirend

1. A Bizottság munkatervének összeállítása
2. Egyéb aktuális kérdések

Az ülésen áttekintették a társszervezeteket, amelyek képviselői részt vesznek a BBB munkájában. Közös megállapítás az, hogy ezeknek a szervezeteknek a jövőben együtt kell működniük, erősíteniük kell egymás tevékenységét.

A Biometriai és Biomatematikai Komplex Bizottság elhatározta, hogy helyzetfelmérést készít a biometria-biomatematika hazai és nemzetközi helyzetéről. A tudományterületenkénti elemzés kitér a biometria helyzetére az új felsőoktatási rendszerben (BSc, MSc, PhD), valamint a kutatásban és alkalmazásban.

A szakmai szervezetek bemutatására honlap létrehozását tervezik.

6.3.1.2. 2006. október 13.

Napirend

1. Doktori pályázat bizottsági véleményezése
2. Tájékoztató az MTA reform előkészítéséről
3. A biometriai felmérés áttekintése, teendők ütemezése
4. Egyebek

Az ülés fő napirendi pontja Reichart Olivér doktori pályázatának bizottsági véleményezése. A Bizottság a két előzetes vélemény megismerése után megvitatta a pályázatot, megfogalmazta véleményét, javaslatot tett a Bíráló Bizottság összetételére, melyet megküldött az Agrártudományok Osztályának.

Tájékoztató hangzott el az MTA reform előkészítéséről, a biometriai felmérésről, a teendők ütemezéséről.

6.3.2. RENDEZVÉNYEK

A Biometriai-biomatematikai Bizottság tagjai több rendezvényen vettek részt szervezőként, előadóként:

- Információs technológia a mezőgazdaságban és vidékfejlesztésben, Nemzetközi Nyári Egyetem Debreceni Egyetem 2006. augusztus 19–22
Harnos Zsolt a Proqrambizottság elnöke

- A klímaváltozás kockázata: kihívások és teendők, MTA 2006. október 20.
- Éghajlatkutatók Fóruma, Országos Meteorológiai Szolgálat 2006. december 12.

6.3.3. NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

Nemzetközi együttműködés a modellezés terén. Budapesti Corvinus Egyetem 2006. augusztus 23–25.

Meghívottak:

Françoise RUGET PhD Párizsi Egyetem

Mikhail SEMENOV PhD Rothamsted Research, UK

Dragutin T. MIHAILOVIC PhD Belgrádi Egyetem, Szerbia

Részvétel az International Biometric Society (IBS) munkájában.

6.3.4. KÜLFÖLDI TANULMÁNYUTAK, KONFERENCIÁK

- Third International Conference on Climate Impacts Assessment TICCIA Cairns Ausztrália, 2006. július 24–27. résztvevő Hufnagel Levente
- TIES2006 az „International Environmetrics Society” éves konferenciája, Kalmar Svédország, 2006. június 18–22. résztvevő Harnos Zsolt

6.3.5. KITÜNTETÉS

Harnos Zsolt Széchenyi-díj 2006. március 15.

7. EMLÉKEZÉS AZ OSZTÁLY ELHUNYT AKADÉMIKUSÁRA

7.1. MAGYAR JÁNOS AKADÉMIKUS 1911–2006

2006 január 17-én elhunyt Magyar János rubin diplomás erdőmérnök, az MTA rendes tagja, a Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Karának NYME EMK) ny. egyetemi tanára, az Erdészeti Tudományos Intézet volt igazgatója, Sopron város díszpolgára. Ez év január 26-án Sopronban az Egyetem aulájában felállított ravatalánál búcsúztak Tőle az Egyetem, a Magyar Tudományos Akadémia Agrártudományok Osztálya és Erdészeti Bizottsága, valamint a magyar erdészet egykor volt pályatársai és tanítványai. A NYME nevében Faragó Sándor rektor, az MTA nevében Solymos Rezső akadémikus, a NYME EMK és egykori Tanszéke nevében Mészáros Károly dékán méltatta Magyar János gazdag életútját és búcsúzott az elhunyttól.

Magyar János 1911. 10. 14-en született. 1935-ben szerezte meg Sopronban az erdőmérnöki oklevelét és kezdte el uradalmi segéderdőmérnöként szakmai pályafutását. 1936–1940 között az Egyetem Erdőrendezéstani Tanszékén és az Erdészeti Kutató Intézetben dolgozott. 1941–1952 között az erdészeti gyakorlatban Gödöllőn, az Erdőközpontban és a Földművelési Minisztériumban Budapesten különböző vezetői beosztásokba került. 1952–1954 között volt az Erdészeti Tudományos Intézet (ÉRTI) igazgatója. Innen került Sopronba az akkori Erdőmérnöki Főiskola Erdőrendezéstani Tanszékének élére. 1957–1960 között az Erdőmérnöki Főiskola igazgatója, majd rektorhelyettese volt. 1982-ben vonult nyugdUba. Ezt követően nyugd-asként főleg a tudományos utánpótlás nevelésével foglalkozott-

Halálával a magyar erdészeti gyakorlat, kutatás és felsőoktatás, valamint a Magyar Tudományos Akadémia évszázados fájáról egy olyan arany levél hullott le, amelyet együtt gyászol a hazai tudományos élet az erdészekkel, az erdészeti kutatókkal és oktatókkal: Bár tudjuk a meg nem változtatható igazságot, amely szerint: "Longius aut propius mors sua quemque manet "vagyis:-" Előbb utóbb mindenkit elér a halál", mégis nehéz elfogadni, hogy egy legendás emlékü erdész generáció utolsó tagjainak egyike az örök vadászmezőkhöz vezető úton átlépte a földöntúli világ kapuját. Ezen az úton elkísérték az erdő fái, bükkök, gyertyánok, égerek, az égig érő fenyők és az erdészek szeretete, akiket oktattott, akikkel egy életen át dolgozott a magyarországi erdőkért és kutatta az erdők élővilágának titkait.

Akadémikusi, kutatói és oktatói elhívatottságának méltatására a legjobb lehetőséget az nyújtja, ha áttekintjük, hogy tevékenységével miként szolgálta az Akadémia, ezen belül az erdészettudomány, az erdészeti kutatás és felsőoktatás feladatainak megvalósítását.

A Magyar Tudományos Akadémia küldetése az hogy:

- *legyen kutatóhely,*
- *legyen a nemzet tanácsadója,*
- *legyen a kutatás is a kutatók érdekeinek képviselője.*

Úgy vélem, hogy az akadémiai, kutatói és oktatói életutat a felsorolt három szempont alapján talán a legméltóbban tudjuk kifejezni. **Magyar János életútjával széleskörű lehetőséget teremtett az ilyen való búcsúzó megemlékezésnek.**

A „Kutatóhely”-re vonatkozó akadémiai célok és feladatok teljesítéséhez sokoldalúan járult hozzá,- bár nem dolgozott akadémiai kutatóhelyen. Főleg az erdészeti faterméstani kutatásaival ért el újabb eredményeket. Ennek során kidolgozta a fatermési táblák alapkérdéseit, szerkesztésének metodikáját, feltárta hazai állományalkotó fajokaink valóságos termőhelyi szórásmezejét, új termőhelyi osztályozási módszert vezetett be rámutatva a faállományok felsőmagaságának célszerű alkalmazására. Az Erdészeti Tudományos Intézetnek is igazgatója volt, amely az ország egyetlen fő hivatású erdészeti kutatóhelye. Kutatásait már kezdő erdőmérnökként elkezdte. Az Egyetem Erdőmérnöki Karán kifejtett kutatás szervező, irányító munkájával kedvezően hatott a hazai erdészeti kutatás eredményességére és a kutatási eredmények gyakorlati hasznosítására.” Munkásságát az a szüntelen törekvés jellemezte, hogy egyre többet tudjon meg az erdő fáiról, az emberi tevékenységnek az erdőre kifejtett hatásairól. Tudományos tevékenységét a természet ERDŐ-i könyvének a feltárása jellemezte, amelynek kiváló összefoglalását nyújtotta akadémiai székfoglalóival. Levelező tagként elhangzott előadásának címe (1967): „Erdőrendezés fejlesztési problémáink, különös tekintettel az élőfakészletre, mint munkaeszközre” -volt. Akadémiai rendes tagként székfoglalójának témájául: “Erdő gazdálkodásunk közérdekű továbbfejlesztésének elvi-eszmei feltételei” -nek kifejtését választotta(1985). N. Wienerrel együtt vallotta: „Tudósnak lenni hivatás és elhivatottság, nem pedig foglalkozás.”

„A nemzet tanácsadója” című akadémiai célok megvalósításához elsősorban az erdőrendezés, valamint az erdészet fejlesztésére vonatkozó javaslatok és közreműködése úján járult hozzá. Ha szükségesnek tartotta, felemelte szavát az erdőgazdálkodás korszerűsítése érdekében, miközben bátran ostromozta az esetleg felmerülő hibákat. Mindezekre jó lehetőséget nyújtott számára az Akadémia Agrártudományok Osztálya, amelynek munkájában aktívan vett részt, valamint x: MTA Erdészeti Bizottsága, amelynek több cikluson át volt elnöke. Munkásságának nagybecsülését is jelentette, hogy az elmúlt és a jelenlegi ciklusban az Erdészeti Bizottság tiszteletbeli elnökévé választotta. Tanácsadó tevékenységének sokat köszönhet az oktatás is a szakemberek továbbképzése is. Tudományosan megalapozott tanácsaival egyetértését fejezte ki Charles Richet állásfoglalásával, amely szerint: „Az emberiség jövője és jósorsa a tudománytól függ. Jaj az emberi társadalomnak, ha nem értik meg ezt a nyilvánvaló igazságot!” . Joggal idézhetem ez alkalommal Bertrand Russell is, akivel Magyar János akadémikus is egyetértett. Eszerint: „A tudomány emberének rá kell bírni a világot arra, hogy szívleje meg, amit ő felfedezett.” Ebben a szellemben irányította rövid ideig az Erdészeti Tudományos Intézetet is, amellyel egész élete során tartotta a kapcsolatot és támogatta az Intézet kutatóinak a tudományos fokozatok megszerzésére irányuló törekvéseit. Szoros kapcsolatban állt mindenkor az erdő- is vadgazdasági gyakorlattal. Tanácsai legtöbb esetben a különböző országos és regionális szakmai körökben nyilvánosan hangzottak el. Szakirodalmi munkássága, tudományos cikkei is előadásai az erdőrendezésen keresztül hatottak a hazai erdő és fagazdaság fejlesztésére. 1936-tól kezdve több, mint 180 publikációja jelent meg.

Hosszan lehetne felsorolni a "Kutatás és a kutatók" érdekeinek a képviselőjével kapcsolatos tevékenységének eredményeit. Egyike volt azoknak, akik sokat tettek a tudományos *utánpótlás nevelése érdekében*. Az erdész kutatók sora rendszeresen kereste fel, akiket mindenkor önzetlenül segített. Emberi közvetlenségét az erdőmérnökhallgatóktól kezdve a minisztériumi vezetőkig egyaránt értékelték, amely meg nem alkuvó jó szándékkal és segítő készséggel párosult. Ezen a téren is jó példával szolgált az utókor számára, egyetértve Einstein megállapításával, amely szerint: „Okosan nevelni csak példaadással lehet, ha más nem segít, elrettentő példával.” „Érdekképviselői” tevékenységének legfontosabb fóruma az MTA Agrártudományok Osztálya, az egykori Tudományos Minősítő Bizottság és az MTA Erdészeti Bizottsága volt.

A Magyar Tudományos Akadémia küldetéséhez kapcsolt, az előzőkben röviden összefoglaltak is bőven igazolják, hogy Magyar János akadémikus élete folyamán mindvégig méltó volt és maradt a legmagasabb tudományos elismerésre, az akadémiai tagságra, az egyetemi tanszék vezetésére.

Akadémikusi munkásságának záró akkordjaként szeretném Keplernek, a hívő protestáns tudósnek az imáját idézni azért, mert mondanivalója most már Reá is vonatkoztatható: „Most íme befejeztem hivatásom munkáját, fölhasználtam az erő mértékét, amelyet nekem adott Istenem, Köszönöm Neked Uram és Teremtőm, hogy teremtéssel megörvendeztetél”. Joggal mondhatja el ezt az imát hivatásának befejeztével ő is, mert élete során az erdő talaján állva egyre magasabbra jutott alkotásaival. Ezzel is hasonlított az erdő fájához, amely gyökereivel a talajba kapaszkodik, koronájával az ég felé tör és évgyűrűi átölelik szívét, elmesélik életét. Ő is az erdészettudomány egének magassága felé törekedett egy életen át, mígnem elérkezett az utolsó évgyűrűhöz. Életének évgyűrűi azonban az elmondottaknál sokkal többre emlékeztetnek.

A sok között ki kell még emelni realista *felfogását*, amelynek révén az adott helyzettel mindig ki tudott békülni és elégedett volt mindaddig, amíg a dolgok elveivel egyeztethetően alakultak. Horátius szavaival elmondhattuk Róla: „Bene est, cui Deus obtulit parca, quod satis est, manu.” Boldog az akit Isten úgy áldott meg, hogy elégedett. Ehhez szolgált alapul egyetemi tanári és akadémikusi elhivatottsága is.

A soproni, egyetemi búcsúztatás után január 27-én Budapesten a Deák-téri evangélikus templomban tartott szertartáson vettek búcsút azok, akik itt kívánták leróni tiszteletüket a tudós erdész akadémikus iránt, akinek itt is köszönetet mondtak és lélekben Te Deumot énekeltek azért, hogy egy roppant nehéz időszakban oly sokat tehetett és tett a magyar erdészeti, erdészettudományért, felsőoktatásért. Berzsenyivel együtt most már O is joggal mondhatja el: “Partra szállottam. Levonom vitorlám. A szelek mérégét nemesen kiálltam.”

A baráti, munkatársi nagyrabecsülés és szeretet hozta össze a gyászolókat Magyar János akadémikus ravatala köré. Ez a szeretet egyrészt növelte az emlékező szomorúságot, másrészt megerősítette azt a szándékot, hogy emlékéit a magyar erdészeti, az erdészettudomány művelői, a NYME, az ERTI, és nem utolsó sorban a Magyar Tudományos Akadémia, az MTA Agrártudományok Osztálya és Erdészeti Bizottsága tisztelettel őrzi.

Solymos Rezső

az MTA rendes tagja, kutatóprofesszor

8. A SZAKTERÜLET FEJLŐDÉSE A NEMZETKÖZI KONFERENCIÁK TÜKRÉBEN

8.1. A NÖVÉNYI SZÖVETTENYÉSZTÉS ÉS BIOTECHNOLÓGIA XI. NEMZETKÖZI KONGRESSZUSA PEKING 2006

Heszky László

2006. augusztus 11. és 18. között rendezte meg a Növényi Szövettenyésztők és Biotechnológusok Nemzetközi Szervezete az IAPTC&B (International Assotiation of Plant Tissue Culture & Biotechnology) 11. Kongresszusát Pekingben. A konferencián 85 országból 1600 kutató vett részt, összesen 169 előadás hangzott el, melyből 14 volt plenáris és 34 szekció bevezető. Összesen 601 poszter került bemutatásra a biotechnológia 25 témaköréből.

Magyarországi résztvevők Heszky László (IAPTC nemzeti levelező, SZIE, Gödöllő), Dudits Dénes (IAPTC Nemzetközi Tanácsadó Testület tagja) (MTA, SZBK, Szeged), Györgyey János és Horváth Gábor (MTA, SZBK, Szeged), Tillyné dr. Mándi Andrea (CE, Bp.), Fári Miklós (DE, Debrecen), Pauk János (GK Kht., Szeged) vettek részt, a magyar eredményekről 4 előadás hangzott el és számos poszter került bemutatásra.

A 25 különféle szekció közül a mezőgazdasági tudományok szempontjából a legérdekesebb előadások – az *in vitro* technikák, a molekuláris biológia és funkcionális genomika, valamint a molekuláris nemesítés és "molecular pharming" szekciókban, valamint az anyagcserében, a fejlődésben, a biotikus és abiotikus stressz rezisztenciában módosított transzgenikus növények előállításával és kereskedelmi forgalomba kerülésével – kapcsolatban hangzottak el. Külön szekciók foglalkoztak a gabonafélék, az ipari növények, a kertészeti, erdészeti és gyógynövény fajok legújabb biotechnológiai eredményeivel. Ezek egyértelművé tették, hogy biotechnológia és géntechnológia a jövőben – az élelmiszer- és takarmánytermelés mellett – várhatóan nagy szerepet fog játszani a bioüzemanyagok előállításában is.

Néhány érdekesebb bejelentés címszavakban: omega-3-zsirsavat termelő szója, nagy lizintartalmú kukorica és rizs, növényekkel termeltetett antitestek, vakcinák és gyógyszeripari fehérjék (hagymányos/rekombináns), allergén (földimogyoró, szója) és toxikus (pl. ciánglikozidok) fehérjék termelésének leállítására géncsendesítéssel, élelmiszernövények minőségének és tápértékének javítása vitaminok (A) ásványi elemek (Fe, Zn, J) és aminosavak (pl. metionin, lizin), valamint antioxidáns vegyület (likopin) termeltetésével, a növényi olajok (zsírsav arány) és keményítő (amilóz/amilopektin arány) összetételének módosítása a felhasználó igényei szerint, stb..

Kínában a különböző híresztelésekkel szemben jelenleg még nem engedélyezett a GM rizs termesztése, a GM gyapotot, viszont a termőterület (46 millió ha) 73%-án termesztik. Ezek a GM fajták kínai kutatók és cégek fejlesztésének eredményei. A multi-

nacionális cégek előadásaiából nyilvánvalóvá vált, hogy egy transzgenikus növényfajta előállítása a génilólástól a kereskedelmi forgalomba kerülésig 6 szakaszra osztható. Egy MG fajta előállítása 10-12 évet vesz igénybe és a ráfordítási összeg eléri a 100mrd USD-t.

Az IAPTC&B Tanácsának ülésén megváltoztattuk a szervezet nevét, az új név: International Association for Plant Biotechnology (IAPB). Az IAPB új, egyben első elnökéül Roger Beachy (USA) professzort választottuk, és ennek megfelelően a következő konferencia St. Louis-ban (Missouri) kerül megrendezésre.

8.2. NEMZETKÖZI TALAJTANI ÚNIÓ 18. TALAJTANI VILÁGKONGRESSZUSA

Michéli Erika

A Nemzetközi Talajtani Unió (International Union of Soil Sciences, IUSS) 18. Talajtani Világkongresszusa 2006. július 9. és 15. között került megrendezésre Philadelphiában, az Egyesült Államokban.

A Kongresszus *statisztikai mutatói* tükrözik az esemény jelentőségét. Az összesen 2168 résztvevő 105 országból érkezett. Legnagyobb számban az Egyesült Államokból, Japánból, Ausztráliából, Németországból, Kanadából és Indiából voltak résztvevők. A bemutatott 2637 (2330 poszter és 307 szóbeli) dolgozattól a legtöbb az Egyesült Államokból (734), Indiából (207), Ausztráliából (123) Oroszországból (121) és Németországból (106) érkezett. A magyar dolgozatok száma 22 volt. Az IUSS szakosztályai és munkacsoportjai összesen 83 szekcióban tartották tudományos üléseiket.

A kongresszusi megnyitót és több szekciót az *éhezés, és az erőforrások pazarlása elleni felhívások* hatották át. Ennek némileg ellentmondásos, talán mondhatni ironikus hátteret adott, a philadelphiai kongresszusi központ jégveremre emlékeztető hőmérsékletre való légkondicionálása sok ezer köbméteren.

A szekciók és a kapcsolódó *dolgozatok* a talajtan új, általában nagyműszeres, igen fejlett technikára épülő területi, valamint a digitális térképezés és a pedometria területein voltak a legnagyobb többségben. A részletes program és az absztraktok az IUSS honlapján ([/iuss.org/WCSS](http://iuss.org/WCSS)) megtekinthetők. A dolgozatok szóbeli előadásban és poszterként kerültek bemutatásra, továbbá újdonságként, egyes poszter-szerzők 10 perces rövid Power point előadásban foglalhatták össze anyagaikat.

A *hazai talajtani kutatás eredményei* a 22 dolgozat mellett, az Agrokémia és Talajtan című folyóirat, a magyar résztvevők által bemutatásra szánt kongresszusi számában is figyelmet kaptak.

A kongresszusi hivatalos *kiadványok* között szerepelt még a „Future of Soil Science” (A talajtan jövője) című könyv, melyben Várallyay György (MTA TAKI) és Dobos Endre (Miskolci Egyetem) írtak egy-egy fejezetet, továbbá a „WRB 2006” (World Reference Base for Soil Resources), melynek egyik szerkesztője magam (Michéli Erika) voltam. Mindkét kiadvány része volt a kongresszusi táska tartalmának, így valamennyi résztvevő megkapta.

A *magyar résztvevők* összesen 13-an voltak, ami meglepően kicsi részvétel a megelőző kongresszusokhoz képest. Az ország és a tagsági létszámhoz képest azonban jelentős volt a magyar szervezési szereplés. A szóbeli és kapcsolódó poszterszekciókban Tóth Tibor (MTA TAKI) a talajdegradációval („Degradation IV. Salinization, Sodification and Other Forms of Degradation in Agricultural and Native Ecosystems”), Dobos Endre (Miskolci Egyetem) a távérzékelési alkalmazásokkal („Diffuse Reflectance Spectroscopy, Soil Sensing, Remote Sensing and Image Analysis”) és Michéli Erika (Szent István Egyetem) a WRB új eredményivel („Developments in the World Reference Base”) foglalkozó szekció vezetője volt.

Összesen 28, ebből 16 többnapos és 12 egynapos *tanulmányút* került meghirdetésre. A szakmai ajánlatok a Grand Canyon geológiájától az alaszakai fagyott talajokig *lenyűgözőek* voltak, azonban a kongresszusok történetében először, szinte valamennyi többnapos tanulmányút (a mexikói és az alaszakai kivételével) elmaradt. Ennek oka az elhibázott szervezéssel kapcsolatos irreális, legtöbb esetben ezer USA dollár feletti részvételi díj volt. Az egynapos túrák, bár azok is drágák voltak, többségében megvalósultak.

A Világkongresszusnak jelentős eseménye az *elismerések, kitüntetések* átnyújtása. 2006-ban a négy legnagyobb elismerést: „Dokuchaev Award” Victor Targulian (Oroszország), „von Liebig Award” Rattan Lal (USA), „Kubiëna Medal” Herman Mücher (Hollandia) és „Webster Medal” Alex McBratney (Ausztrália) kapták. Tiszteletbeli tagokká a következő tudósokat választották: *Winfried Blum* (Ausztria), *Marcel Jamagne* (Franciaország), *Johan Bouma* (Hollandia), *Hans van Baren* (Hollandia), *S.-J. Cho* (Korea), *Jan Glinski* (Lengyelország), *Hans-Peter Blume* (Németország), *Don Nielsen* (USA) és *Larry Wilding* (USA).

A Kongresszus másik fontos eseménye az *új funkciók* bejelentése és az új kongresszusi helyszínek megszavazása. Megelőzően az IUSS funkciókra a jelölések és a szavazás is a kongresszus helyszínén történt. A megváltozott szabályok értelmében azonban a nemzeti társaságok szavazatait – internetre alapozva – a Kongresszust megelőzően összegezték.

Az IUSS új (2006–2010) vezetősége: Elnök: Prof. Roger Swift (Ausztrália); elnökhelyettes: Dr. Neal Menzies (Ausztrália); főtitkár: Prof. Stephen Nortcliff (Egyesült Királyság); főtitkárhelyettes: Dr. Alfred E. Hartemink (Hollandia).

Vezető funkciókat magyar talajtanosok a következő területeken kaptak: Tóth Tibor (MTA TAKI) a Szikes Talajok Munkacsoport elnökhelyettese, Michéli Erika (SzIE) a Talajosztályozás Szakosztály elnökhelyettese. Várllay György (MTA TAKI) továbbra is az IUSS kitüntetések adományozó bizottságának tagja.

A következő ciklus vezető pozícióira a nemzeti tagságunkon keresztül tehetünk javaslatot. Ennek részleteiről és lehetőségeiről a MAE Talajtani Társaság hírlevelében adunk tájékoztatást 2007 elején.

A philadelphiai, és azt megelőző kongresszusokról *részletes információ* található az IUSS honlapján (www.iuss.org). Ugyanitt található az érdekes újdonság, a Nemzetközi Talajtani Unió indulójának (IUSS song) szövege és dallama is.

A 19. Talajtani Világkongresszus (2010. évi) Brisbane-ben, Ausztráliában, a 20. (2014. évi) pedig Seoul-ban, Dél Koreában kerül megrendezésre – reménykedve a minél nagyobb magyar részvételben és annak sikerében.

9. AZ MTA TISZTELETI TAGJÁNAK SZÉKFOGLALÓ ELŐADÁSA

9.1. A KLÓNOK ÉS A SZARVASMARHÁK KLÓNOZÁSA

Gottfried Brem

A sejtmag átültetés eljárása- ami klónozásként ismert – a donor sejtmagjának az enukleált zigótába vagy oocytába való átültetését jelenti. Az állatok klónozása csak néhány évtizede sikeres. 1986-ban *Willadsen* számolt be az első eredményes sejtmag átültetésről juhembriókban.

Egészen 1996-ig csak a korai embrionális stádiumú sejteket tudták sikeresen felhasználni klónozásra, egyes háziállatfajokban. *Campbell* és *mtsai* (1996) közölték elsőként, hogy *in vitro* embrió sejtenyészetet néhány (6–13) passzázs után eredményesen tudtak felhasználni bárányok létrehozására a klónozást követően. A *Roslin* Intézetben bizonyították először, hogy a felnőtt állatokból nyert sejtek sikeresen használhatók fel klónozásra. 1997-ben *Wilmur Dolly*-nak nevezete az első juhot, amely emlőmirigy szövetenyészetből származó szomatikus sejtnak enukleált oocytába való átültetéséből jött világra. A sejtmag átültetéssel végzett klónozást ez követően szarvasmarhák, kecskék, sertések, nyulak, öszvérek, lovak, macskák, kutyák és néhány vadon élő faj esetében is elvégezték.

Klónozás szomatikus sejtekkel

Az első borjak magzati fibroblaszt sejtekkel végzett klónozás után 1998-ban születtek. *Wilmur* javasolta elsőként a donor sejtek u.n. „szérumban szegény” közegben való tartásának módszerét, mellyel a klónozás a korábbinál sikereesebbnek bizonyult. E módszerrel születtek az első borjak is. Azonban később borjak jöttek világra a nem „szérum-szegény” magzati fibroblasztokkal végzett klónozás után is. *Brem* és *mtsai* kiértékelték a kétféle eljárás eredményességét. A 37 napos embrió-fibroblaszt sejtenyészetből (0,5% magzati borjuszérumban 8 napos kultúra) származó sejtmagok klónozásra felhasználása esetén 39%-ban fejlődtek blasztociszták, míg normál szérum alkalmazása esetén csak 20%-ban. A fúziós arány 81% volt az előbbi esetben és 72% az utóbbiban.

Szarvasmarha fül bőr fibroblaszt tenyészetet készítettek 3 éves tehéntől vett mintából. Ezt a szövetet apró darabokra vágták, tripszinnel kezelték és tenyésztetni kezdték, 10 passzázsra átvitték és közben vimenlinnel kezelték. 92 elsődleges fül fibroblaszt sejtmag-átültetéséből 89% fúzionált, 60%-uk fejlődött blasztocisztává és 16 blasztocisztának 12 háromnapos recipiensbe történő átültetése után egy borjú született.

Transzgénikus szarvasmarha klónok

Állatok vonatkozásában a „transzgénikus” kifejezés eredetileg azt jelentette, hogy sikerült új genetikai anyagot bevinni a csiravonalba. A transzgenikus gazdasági állatok létrehozását először 1985-ben írták le. A transzgenézis emlősökben való megvalósításának fő módjai a következők:

1. DNS bejuttatása mikroinjekcióval a termékenyített oocyta (zygota) pronucleusába
2. Spermium mediált génátvitel
3. Vírus vektor integrációja az oocytába vagy egy korai embrióba
4. Genetikailag megváltoztatott sejtmag átvitele az enukleált oocytákba.

Ezek a génátviteli technikák azonban olyan vizsgálati módszereket igényelnek, amelyek alkalmasak a genetikailag módosított sejtek azonosítására. A transzgén sejtek azonosítása legtöbbször a génkonstrukcióhoz adott szelektáló markerekre alapul.

A transzgénikus háziállatok generációja az átültetett sejtek használatával számos előnyt biztosít a klasszikus módszerrel szemben:

- integrációt, sőt némely esetben expressziót, amelyet in vitro lehet kiértékelni
- nincsen mozaicizmus vagy kimérizmus, ha ismételt klónozást végzünk
- a csiravonal transzmissziós aránya a hemizigóták használatakor 50 %
- az átültetett sejtek fagyasztvá tárolhatók
- ivar szerint szelektált sejtek használhatók
- az időhöz kötött munkafolyamatok csökkennek
- a költség és munka kevesebb.

Ami a legfontosabb, a klónozással történő génátültetés olyan eszközt biztosít, amely a kívánt gént bejuttatja a háziállatfajba.

Mindemellett számos biológiai, technikai és időtényező csökkenti a módszer hatékonyságát. Továbbá állandóan fennáll a kétség, hogy az állatokban megfigyelt rendellenességek. Ezek az abnormalitások részint a klónozási eljárásból, részint az in vitro tenyészetből származhatnak.

Végül is a genetikailag módosított sejtenyészetek használatával nyert klónozott háziállatok genetikailag definiált állatok hatékonyabb generációját biztosítják. 500 fölötti klónozást végezve a fúziós arány 85 % volt, a fejlődési arány 33 %, 95 blasztocisztának 49 recipiensbe történt átültetés után 8 transzgénikus borjú jött világra.

Bovin transzgén klónok alkalmazása

A háziállatfajok magasabb szintű termelésének alapja a genetikailag kiválóbb tenyészállomány kifejlesztése, amelyet jobb tartási feltételek segítségével piacképebbé alakítottak ki. Jellemző, hogy az általános kívánalom minden faj esetében a növekedési arány javítása, a takarmányértékesítés növelése, a betegségekkel szembeni re-

zisztencia kialakítása, valamint az alacsony költségen vagy nem állati fehérjét tartalmazó tápon való tartás képessége.

Szólni kell a téma hátrányos oldaláról is. Először is figyelembe kell venni, hogy a legtöbb gazdaságilag fontos tulajdonságot több gén irányít, tehát többszörös génátültetést igényelnének. Másodszor a háziállatok génátültetésének alacsony hatékonysága a transzgenézisre vonatkozó kutatásokat meglehetősen költségessé teszi. Harmadszor, a genetikailag módosított szervezetek (GMO) jelenléte a táplálékláncban – legalábbis Európában – még nem elfogadott.

Érdemes megemlíteni három olyan tenyészcélt, amelyet humán egészségügyi jelentősége miatt a klónozással viszonylag hamar elérhetnénk.

Tejösszetétel

Klónozással a tehéntej kazein összetétele megváltoztatható s minthogy az újszülötteknek az anyatej összetétele sokkal kedvezőbb, mint a tehéntejé, klónozással a humán tejéhez hasonlóvá tehetjük.

A β -laktoglobulin (B-LG) a kérődzők tejsavójának fő fehérjéje, aránya a tehéntejben 10–14 % Németországban az összes 1 éven aluli gyermek 6 %-a érzékeny a tehéntej B-LG-re. Kutatási célunk olyan tehének kitenyésztése, amelyek teje mentes a B-LG-től. Minthogy a humán tejben nincs B-LG, kézenfekvő a humán tejsavó megfelelő génjének átültetése a szarvasmarhába és így emberekben a B-LG okozta számos tejallergia megszüntetése.

A chimosin enzimnek a tejalvadásban fontos szerepe van. A szervezetben ennek előfutárja a prochimosin. Eredményesen szelektáltunk szarvasmarha magzati fibroblasztokat megismételt klónozáshoz a prochimosin termelés növelésére. Két transzgénikus borjút fel tudtunk nevelni. Indukált laktáció és az első vemhesség utáni laktáció alatt tejük literenként grammokkal több prochimosint tartalmazott. Ezeknek a tehéneknek 1 liter tejében lévő chimosin elég hatékony ahhoz, hogy azzal 10 tonna tejet kezelve sajtot állítsunk elő.

Rekombináns fehérjék jelentkezése a vérben

A daganatos betegségek immunterápiájában is biztató eredményeket értünk el. A vizsgálatok a melanoma ellenanyag növelésére irányultak. Kifejezett T sejt aktivitást értünk el a perifériás vérben. Három nappal az állat kezelése után jelentősen nőtt a vérlitikus aktiválása, amely hatékonyan gátolta a tumorsejtek növekedését. A melanomás állatok kezelésére olyan litikus sejteket használtunk, amelyeket vérükben magas szintű melanoma ellenanyag tartalommal rendelkező transzgénikus állatoktól vettünk.

Transzgénikus haszonállatok, biológiai biztonság, állatjólét és etika

Genetikailag módosított szervezeteket (GMO) nem engednek meg ellenőrizetlenül elszaporodni a természetben.

Egyébként nyilvánvaló, hogy a transzgénikus állatok termelési célra való felhasználása előtt a kívánt és az esetleges nem kívánt transzgén hatásokat alaposan ellenőrzik mind laboratóriumi, mind állatorvosi módszerekkel.

Következtetések

A klónozással nyert gazdasági állatok sikeres utódgenerációja sokféle tényezőtől függ, úgy mint az oocyták aktivációja, és a sejtciklus koordinációja. Végeredmény: az általános siker aránya jelenleg alacsony, csak 1 % körül van. A publikált eredmények ellentétesek. Még mindig sok probléma van a klónozási eljárással kapcsolatban, a vetélések nagy gyakorisága, a vemhesség alatti és a szülés alatti problémákkal és az utódok rendellenességei tekintetében. Ezeket a problémákat meg kell oldani.

Mindazonáltal a klónozott transzgénikus marhák létrehozása sokkal hatékonyabb, mintha DNS-microinjekciót használnak a génátültetésre. Amint azt számos kísérlet igazolta, a klónozott transzgénikus szarvasmarhák felhasználhatók rekombináns fehérjék előállítására gyógyszeres és ipari célból. Használatával növelhető lesz a betegségekkel szembeni rezisztencia, javítható a növekedési arány, továbbá javítható a tejtermelés, és a vágott áru összetétele.

A gazdasági állatok transzgenézise kétségkívül fontos az emberorvoslásban.

10. SZEMÉLYI HÍREK

10.1. AKADÉMIKUSOK KITÜNTETÉSEI, ELISMERÉSEI

Kovács Ferenc, az MTA rendes tagja
Hutýra Ferenc emlékérmét kapott

Varga János, az MTA levelező tagja
Hutýra Ferenc emlékérmét kapott

Harnos Zsolt, az MTA rendes tagja
Széchenyi-díjat kapott

Schmidt János, az MTA rendes tagja
Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztjét kapta

Dimény Imre, az MTA rendes tagja
Tiszteletbeli (Honoris Causa) doktor a Nyugat-Magyarországi Egyetemen

Hornok László, az MTA levelező tagja
az OTKA Ipolyi Arnold Díjban részesült

Horváth József, az MTA rendes tagja
Georgikon Emlékérmét kapott

11. A KÖNYV- ÉS FOLYÓIRATKIADÁS HELYZETE – 2006.

11.1. HORNOK LÁSZLÓ, AZ MTA LEVELEZŐ TAGJA AZ OSZTÁLY KÖNYVFELELŐSÉNEK ÉVES BESZÁMOLÓJA

Az MTA Könyv- és Folyóiratkiadó Bizottsága 7.260 eFt-ot biztosított az Osztály által támogatott folyóiratok és könyvek megjelentetéséhez.

Támogatásban részesült az *Osztálytájékoztató* (1.300 eFt), az *Acta Agronomica* (1.100 eFt), az *Acta Phytopathologica et Entomologica Hungarica* (600 eFt), az *Acta Silvatica* (334 eFt), az *Acta Veterinaria* (1.000 eFt) és a *Progress in Agricultural Engineering* (334 eFt), valamint három magyar nyelvű folyóirat az *Agrokémia és Talajtan* (700 eFt), az *Agrártörténeti Szemle* (900 eFt) és az *Állattenyésztés és Takarmányozás* (333 eFt).

Támogatásunkkal megjelent Heszky L. és munkatársai: *Mezőgazdasági Biotechnológia* c. könyve (1.000 eFt) az Agroinform Kiadó gondozásában, valamint erre az évre húzódott át Kerekes Benedek: *A dohányszárítás gépesítése* c. könyvének kiadása, amely 500 eFt támogatásban részesült.

11.2. AZ OSZTÁLY TAGJAINAK 2006-BAN MEGJELENT KÖNYVEI

Dudits Dénes

(szerk.): A búza nemesbítésének tudománya: A funkcionális genomikától a vetőmagig. Szeged, MTA Biológiai központ, Winter-Fair Kft. 2006.

Harnos Zsolt

Szerkesztett könyv: Summer University on Information Technology in Agriculture and Rural Development c. rendezvény Proceedings kiadványának szerkesztése (2006. augusztus)

Heszky László, Fésüs László, Hornok László

Mezőgazdasági Biotechnológia, Agroinform Rt. Budapest p. 366. 2006

12. A MAGYAR PARAZITOLÓGUSOK TÁRSASÁGÁNAK 2006. ÉVI TEVÉKENYSÉGE

Farkas Róbert

Elnökségi ülések

A Társaság 2005. november 16-án sorra került tisztújító közgyűlésén megválasztott 11 tagú új elnökség először 2006. február 7-én ült össze, hogy megválassza az MPT elnökét és főtítkárát. Az elnökség tagjai egyénileg véleményt nyilvánítottak az elnök és a főtítkár előző ciklusban végzett munkájáról, és azt pozitívan értékelték. Ezután a Társaság *elnökévé* egyhangú titkos szavazással ismét FARKAS Róbert tanszékvezető egyetemi docenst (Szent István Egyetem Állatorvos-tudományi Kar parazitológiai és állattani tanszéke, Budapest), *főtítkárává* pedig ismét VÉGHNÉ SZÉNÁSI Zsuzsanna osztályvezetőt ("Johan Béla" Országos Epidemiológiai Központ Parazitológiai Osztálya, Budapest) választotta.

A következő elnökségi ülés 2006. június 8-án volt, ahol megvitatták a 2006. március 24-i dirofilariosissal foglalkozó tudományos rendezvény, és a hazai kullancskutatók témakörében 2006. április 6-án szervezett kerekasztal megbeszélés tapasztalatait. Döntés született arról, hogy javaslatot kell készíteni a Társaság honlapjának a megújítására. Az elnökség tervbe vette, hogy más tudományos társaságokkal közösen néhány éven belül egy olyan nemzetközi rendezvényt szervezne, amely a kullancsokkal és az általuk közvetített betegségekkel foglalkozik.

A harmadik elnökségi ülésen, amelyre 2006. október 27-én került sor, az MPT korábbi elnökére, LŐRINCZ Ferencre emlékező tudományos ülés előkészítésével foglalkozott. A Társaság tiszteletbeli elnöke, KASSAI Tibor írásban tett javaslatát megtárgyalta és támogatta az elnökség, aki KOTLÁN Sándor akadémikus születésének 120 éves, halálának 40 éves évfordulója alkalmából rendezvényt javasolt 2007. őszére. A Társaság főtítkára, SZÉNÁSI Zsuzsanna a 2007. évi program részeként javasolta egy szeminárium szervezését toxoplasmosis témakörben. Az elnökség megegyezett abban, hogy első ízben, 2007-ben közzéteszi a fiatal kutatók támogatását szolgáló „Kotlán Sándor-díj” pályázati kiírását. Az elnökség megbeszélte az MPT honlapjának a megújításával foglalkozó bizottság által készített tervezetet.

Tudományos rendezvények

Társaságunk a Magyar Zoonózis Társasággal közösen, a Pfizer cég támogatásával 2006. március 24-én, Budapesten „A dirofilariosis, mint egyre növekvő állategészségügyi és közegészségügyi probléma hazánkban” címmel rendezett konferenciát, amelyen a témakört érintő számos, színvonalas előadás hangzott el. A nemzetközi résztvevőkkel együtt több, mint 200 hazai szakember vett részt.

Az Országos Epidemiológiai Központ (OEK) parazitológiai osztálya alapító vezetőjének, dr. LŐRINCZ Ferenc professzornak az emlékére az OEK parazitológiai osztálya és a Magyar Parazitológusok Társasága tudományos ülést szervezett 2006. november 15-én, Budapesten. Az emlékülésre a Magyar Tudomány Ünnepe eseményszorozat részeként került sor. Az ülésen az MPT részéről KASSAI Tibor, az OEK parazitológiai osztálya részéről SZÉNÁSI Zsuzsanna, a Szegedi Tudományegyetem, Közegészségtani Intézete részéről VETRÓ Gábor, az Országos Húsipari Kutatóintézet részéről INCZE Kálmán emlékezett LŐRINCZ Ferenc professzorra (1898–1986), az orvostudomány doktorára, aki 20 évvel ezelőtt, 88 éves korában hunyt el. Az 1927-ben létrehozott Országos Közegészségügyi Intézetben JOHAN Béla meghívására ő szervezte meg, és 8 évig vezette a kórszövettani és parazitológiai osztályt. Ő szervezte meg a humán parazitológia rendszeres művelését Magyarországon. Az ancylostomosis, a malária, az echinococcosis és egyéb témák terén munkatársaival nemzetközileg is jelentős vizsgálatokat végzett. 1934-ben orvosi parazitológiából magántanári képesítést szerzett. 1932-ben alapító tagja a Magyar Higiénikusok Társaságának. 1933–36 között szerkesztője volt a Népegészségügy c. folyóiratnak. 1936-ban a Szegedi Tudományegyetem Közegészségtani-Kórtani Tanszékére nevezték ki tanszékvezető professzornak, és ugyanakkor a szegedi Védőnőképző Intézet igazgatója is lett. 1943-ban az OKI főigazgatója ismét meghívta LŐRINCZ professzort az OKI-ba igazgatónak és az Egészségvédelmi Csoport vezetőjének. 1946-ig látta el az igazgatói feladatokat. 1946 után újabb kihívással szembesült. Az Országos Kémiai Intézet kísérletügyi főigazgatója, a mikrobiológiai és húsipari osztály vezetője (1946–50) lett, majd a Konzerv-, Hús- és Hűtőipari Kutatóintézet húsipari osztályát vezette (1950–59). Végül az Országos Húsipari Kutatóintézet létrehozásával és igazgatásával bízták meg 1969-es nyugállományba vonulásáig. Az 1964-ben létrehozott Magyar Parazitológusok Társaságának elnökségi tagja, majd elnöke (1967–72), később tiszteletbeli elnöke lett. Elsőként nyerte el az MPT Emlékplakettjét 1974-ben. Elhunytáig aktív tagja volt Társaságunknak. Életútjából adódóan alapvetően fontosnak tartotta az orvosok, biológusok, állatorvosok, mezőgazdasági szakemberek együttműködését a parazitózisok elleni küzdelemben. A résztvevők magukkal vihették LŐRINCZ professzor, kevéssel halála előtt készített, „A szervezett humán parazitológiai munka elindítása Magyarországon” címmel most először közreadott visszaemlékezését, amelyben leírja KOTLÁN akadémikushoz fűződő emlékeit is.

Egyéb hírek

A tajvani-magyar együttműködés keretén belül SZÉNÁSI Zsuzsanna meghívást kapott az International Conference of Industrial Hygiene and Occupational Medicine (Taipei) nemzetközi konferencián való részvételre. Látogatása során szakmai megbeszéléseket folytatott a Tajvani Parazitológusok Társasága és az MPT közötti jövőbeni együttműködés lehetőségeiről, amelyet írásban rögzítettek.

A Magyar Zoonózis Társaság a „Hőgyes-Aujeszky” Emlékéremet adományozta Társaságunk főtítkáranak a zoonózisok terén kifejtett kiemelkedő tudományos munkássá-

gán túl a humán- és az állategészségügy közötti együttműködés elmélyítésében szerzett érdemeiért.

A World Federation of Parasitologists (WFP) Glasgowban tartott XI Kongresszusán SZÉNÁSI Zsuzsannát, Társaságunk főtítkáráát, a WFP Végrehajtó Bizottságának tagjává választották.

Az MPT elnökségének korábbi tagja, MOLNÁR Kálmán 2006. november 15-én betöltötte 70. életévét, aki az MTA Állatorvos-tudományi Kutatóintézetében 46 évig végzett folyamatos kutatómunkát. Tiszteletére a Magyar Tudomány Ünnepe keretében az Intézet vezetősége november 9-én jubileumi tudományos ülést szervezett, melyen barátai és kollégái köszöntötték a jubilánst, megemlékezve a közösen végzett munkákról.

